

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

**Evaluatie Time-outprojecten
Bijzondere jeugdbijstand**

Vanderfaillie, J.
Mommaerts, S.
Grietens, H.,

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Kapucijnenvoer 35 – B-3000 Leuven
Tel 0032 16 33 70 70 – Fax 0032 16 33 69 22
E-mail: swvg@med.kuleuven.be
Website: <http://www.steunpuntwvg.be>

Publicatie nr. 2008/08
SWVG-Rapport 03

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Ad-hocproject: Evaluatie time-outprojecten Bijzondere Jeugdbijstand.
Brussel/Leuven
Eindrapport

Promotor: Vanderfaeillie, J.
Co-promotor: Grietens, H.
Onderzoeker: Mommaerts, S.

Administratieve ondersteuning: Lut Van Hoof, Sabine Vanden Bossche, Lieve Van Cauwenberghe
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.
No material may be made public without an explicit reference to the source.

Promotoren en Partners van het Steunpunt K.U.Leuven

Prof. Dr. Chantal Van Audenhove (Promotor-Coördinator), Lucas en ACHG
Prof. Dr. Hans Grietens, Centrum voor Gezins- en orthopedagogiek
Prof. Dr. Johan Put, Instituut voor Sociaal recht
Prof. Dr. Anja Declercq, Lucas

UGent

Prof. Dr. Lea Maes, Vakgroep maatschappelijke gezondheidkunde
Prof. Dr. Jan De Maeseneer, Vakgroep Huisartsgeneeskunde en
eerstelijnsgezondheidszorg
Prof. Dr. Ilse De Bourdeaudhuij, Vakgroep Bewegings- en sportwetenschappen
Prof. Dr. Ann Buysse, Vakgroep Experimenteel-klinische en gezondheidspsychologie

VUBrussel

Prof. Dr. Johan Vanderfaeillie, Vakgroep Orthopsychologie

KHKempen

Dr. Guido Cuyvers, Vlaams onderzoeks- en kenniscentrum derde leeftijd

Voorwoord

In voorliggend rapport worden de resultaten en conclusies gepresenteerd van het onderzoeksproject 'Evaluatie Time-outprojecten Bijzondere Jeugdbijstand'. Dit "ad hoc-onderzoek" van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin werd toevertrouwd aan de vakgroep Orthopsychologie van de Vrije Universiteit Brussel. Het project werd uitgevoerd in samenwerking met het Centrum voor Orthopedagogiek van de Katholieke Universiteit Leuven en de zes time-outprojecten Albezon, De Steiger, La Strada, Tool, Top-art en Wingerdbloei.

De opdrachtgever verwachtte een objectieve en wetenschappelijke doorlichting van de projecten inzake processtappen, effectiviteit en een koppeling van de effectgegevens aan de ingezette middelen. Teneinde de onderzoeksdoeleinden te realiseren werd onderzoek gedaan naar de programma-theorie van de verschillende projecten. Er werd nagegaan welke de theoretische uitgangspunten, visies enzovoort zijn. Vervolgens werd deze visie getoetst aan de "what works"-literatuur en de praktijkrealisaties. Tegelijkertijd is met een retrospectieve dossieranalyse en met een prospectief outcome-onderzoek telkens bij een representatieve groep jongeren nagegaan welke de doelgroep is, welke de uitgevoerde handelingen zijn tijdens een time-out, welke doelstellingen worden geformuleerd en gerealiseerd, en welke effecten een time-out heeft op het intrapersoonlijk, interpersoonlijk en breder maatschappelijk functioneren van de jongeren. Er is tevens nagegaan of kritische succesfactoren konden worden gevonden en welke de kosten-effectiviteit is van de verschillende projecten. Op basis van dit kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmateriaal worden inhoudelijk aanbevelingen geformuleerd inzake de versterking van deze werkvorm met het oog op een verhoging van de efficiëntie en effectiviteit.

Verschiedende actoren hebben een grote bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het rapport. Ik wens hen allen te bedanken voor hun bereidwillige medewerking. In de eerste plaats wens ik de stuurgroep van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en het dagelijks bestuur van het Steunpunt te bedanken die het onderzoek aan de Vrije Universiteit Brussel hebben toevertrouwd. Een tweede actor was de stuurgroep van het onderzoek (o.l.v. Geert Michiels en met als leden David Debrouwere, Carrette Valerie, Veerle Verlinden, Peter Viane, Lodewijckx Carl en Peter Brants) die constructief meedacht en het project op de rails hield. Uiteraard hebben de time-outprojecten en de jongeren dit onderzoek mogelijk gemaakt door intensief te participeren. Ik wens de projecten in het bijzonder te danken voor de geleverde inspanningen: meewerken aan de interviewmomenten en de dataverzameling, jongeren motiveren de vragenlijsten in te vullen en verwijzende voorzieningen aanmoedigen alsnog follow-up gegevens aan de onderzoekers te bezorgen. Ik dank ten slotte de co-

promotor Hans Grietens voor zijn constructieve bijdrage aan het project. Heel in het bijzonder wens ik Sylvia Mommaerts te bedanken die als wetenschappelijk medewerkster aan het project was verbonden. Zonder haar toewijding, enthousiasme, harde werk en voortdurende inzet zou de opdracht nooit tot een goed einde zijn gebracht.

Ik hoop dat dit onderzoeksrapport een positieve bijdrage mag leveren aan de dialoog tussen het beleid en hulpverleners actief in de time-outprojecten over de doelstellingen, werkmethoden en ingezette middelen, een dialoog die uiteindelijk moet resulteren in een optimalisatie van de interventie ten voordele van de gekwetste jongeren die ervan gebruik maken.

Johan Vanderfaeillie
Promotor
Brussel, oktober 2008

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1. Inleiding	1
2. Probleemstelling	3
3. Theoretisch uitgangspunt	5
4. Onderzoeksopzet	6
4.1. Algemeen	6
4.2. Onderzoeksmethode	7
5. Begrippenkader	8
5.1. Uitval	9
5.2. Probleemreductie.....	9
5.3. Doelrealisatie	10
5.4. Cliënttevredenheid.....	10
6. Fasering van het onderzoek	10
7. Opzet van het onderzoeksrapport	10
Referenties	12
Deel 1: Programma-theorie	14
1. Onderzoeksvragen	14
2. Methode	14
3. What works	16
4. Verticale analyse	18
4.1. Albezon	18
4.2. Tool	24
4.3. La Strada.....	31
4.4. TOPart	38
4.5. Wingerdbloei.....	44
4.6. De Steiger	51
5. Horizontale analyse	56
5.1. Ontstaan en organisatie.....	56
5.2. Visie en doelstellingen	57
5.3. Doelgroep.....	58
5.4. Werking	60
5.5. What works.....	65
5.6. Mesoniveau.....	67

6. Samenvatting	69
Referenties.....	74
Bijlage.....	76

Deel 2: Retrospectieve dossieranalyse	81
1. Onderzoeksvragen.....	81
2. Methode	81
3. Resultaten	82
3.1. Algemene kenmerken van de doelgroep.....	82
3.2. Problematiek van de jongere	85
3.3. Time-outproces	88
3.4. De geformuleerde doelstellingen	99
4. Samenvatting	102
5. Overeenstemming programma-theorie en programma- evaluatie	103
Bijlage.....	108

Deel 3: Prospectief outcome-onderzoek: projectvragenlijst .	128
1. Onderzoeksvragen.....	128
2. Methode	128
3. Resultaten	129
3.1. Inleiding	129
3.2. Algemene kenmerken van de doelgroep.....	130
3.3. Time-outproces	134
3.4. Mesoniveau.....	153
3.5. De geformuleerde doelstellingen	154
4. Samenvatting	159
5. Overeenstemming programma-theorie en programma- evaluatie	161
Bijlage.....	165

Deel 4: Prospectief outcome-onderzoek: vragenlijstenonderzoek	183
1. Onderzoeksvragen	183
2. Methode	183
2.1. Begeleidbaarheidsindex	184
2.2. Persoonlijkheidsontwikkeling	185
2.3. SDQ.....	185
2.4. CBCL: competentiedeel.....	186
2.5. C-toets.....	186
3. Resultaten	187
3.1. Probleemkenmerken bij aanmelding	187
3.2. Effecten van de time-out na twee weken	200
3.3. Effecten van de time-out na drie maanden	210
4. Samenvatting	217
Deel 5: Kritische succesfactoren.....	223
1. Onderzoeksvragen	223
2. Methode	223
2.1. Begeleidbaarheidsindex	224
2.2. Persoonlijkheidsontwikkeling	225
2.3. SDQ.....	225
2.4. Verandering	226
3. Resultaten	227
3.1. Succesfactoren op T2	227
3.2. Succesfactoren op T3	229
4. Besluit	232
5. Samenvatting	232
Deel 6: Kosten-effectiviteit.....	234
1. Onderzoeksvragen.....	234
2. Methode	234
2.1. Ingezette middelen	234
2.2. Resultaat.....	235
3. Voorlopige besluiten.....	237
4. Vergelijking resultaat versus ingezette middelen	237
4.1. Inleiding	237
4.2. Volgens de jongere	238

4.3. Volgens de begeleider	239
4.4. Aanwezigheid in de voorziening	240
5. Bespreking	241
6. Samenvatting	242
Referenties.....	243
Deel 7: Conclusies en aanbevelingen.....	244
1. Inleiding.....	244
2. Beantwoording van de onderzoeksvragen	244
2.1. Vragen naar programma-theorie	244
2.2. Vragen naar programma-evaluatie	248
3. Beperkingen	256
4. Aanbevelingen.....	256
Referenties.....	260

Inleiding

1. Inleiding

Vlaanderen heeft een beperkte traditie op het gebied van outcome-onderzoek in de jeugdhulpverlening. Niettemin bemerken we de laatste jaren een toenemende interesse om de resultaten van de jeugdzorg aan een nauwkeurige beschouwing te onderwerpen. Deze interesse kadert binnen een maatschappelijke verandering waarbij de jeugdhulpverlening zijn geloofwaardigheid en legitimiteit dreigt te verliezen wanneer geen wetenschappelijk bewijs bestaat waaruit blijkt dat positieve resultaten worden behaald. Men stelt zich de vraag: 'Is de aanpak effectief?' (Knorth, 2005). Beleidsmakers willen meer inzicht in de resultaten en opbrengsten van de inspanningen. De instellingen zelf, of hun koepelorganisaties, zijn in toenemende mate geïnteresseerd in hun eigen resultaten. Voor de verdere ontwikkeling van de zorg en voor de cliënten is het daarnaast belangrijk te weten wat werkt en wat niet, waar de zorg dringend hulpvormen dient te ontwikkelen en wat nader onderzocht dient te worden (Konijn, Boendermaker, Cavelaars & Kroneman, 2003).

Uit onderzoek van Grietens, Mercken, Vanderfaillie & Loots (2007) blijkt dat vele sleutelfiguren binnen de Bijzondere Jeugdzorg de nood aan outcome-onderzoek erkennen en de zinvolheid en het belang ervan inzien. Zo proberen sommige voorzieningen zelf de resultaten van de hulpverlening die ze bieden op een of andere manier in kaart te brengen (vb. via tevredenheidsmetingen, kwaliteitshandboek, eindwerken van studenten). Deze nieuwe tendens is het resultaat van verschillende onderliggende factoren. Het besef groeit dat hulpverlening een kosten-intensieve sector is en informatie over de opbrengsten van hulpverlening noodzakelijk is om een betere verdeling van middelen te garanderen. De overheid overweegt om uiteindelijk slechts hulpverlening te financieren die als effectief of veelbelovend werd beoordeeld. Bovendien zijn hulpverleners ook nieuwsgierig naar de effecten van hun werk en willen ze weten welke interventies werkzaam zijn en wat het verschil maakt. Men tracht de hulpverlening in de eigen voorziening te verbeteren met als doel een optimale hulpverlening te verzekeren (Grietens et al., 2007).

In haar Globaal Plan Jeugdzorg 'De kwetsbaarheid voorbij ... Opnieuw verbinding maken' signaleert minister Inge Vervotte (2006) de nood aan effectevaluatie en -onderzoek. In dit plan wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan het ruimer organiseren van wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van de geboden hulp- en dienstverlening. De minister benadrukt hierbij het belang van kennis en inzichten betreffende de groei van de doelgroep, de gehanteerde methodieken en de effecten van de hulpverlening.

Bij het hierboven geschetste beeld kunnen echter een aantal kritische bemerkingen gemaakt worden. Niet iedereen ziet outcome-onderzoek als een zinvolle activiteit. Voor sommigen is dit

vooral een zorg voor de overheid en minder voor de werkvloer. Men vreest voor wat de gevolgen ervan zouden kunnen zijn voor de praktijk, de tijd en de middelen die het zal kosten (ten koste van de hulpverlening?) en wat de overheid ermee gaat doen. Men uit ook angst omdat het gevaar bestaat dat onderzoek sterk reducerend zal zijn en de hulpverlening in de Bijzondere Jeugdzorg juist een erg complexe materie is (Grietens et al., 2007). Een belangrijk kenmerk van het werk is dat de hulpverlener een grote mate van vrijheid heeft in het denken en handelen (Bouwmeester & Prins, 2002). Beenackers (2002 in Van Yperen, 2003a) stelt zelfs dat er nauwelijks sprake is van methodisch werken. De aanpak van de hulpverlener kan per medewerker sterk verschillen. Bovendien kan de aanpak van één medewerker sterk verschillen over verschillende cliënten heen. Hulpverleners vrezen dan ook met de toenemende belangstelling voor outcome-onderzoek en het hiermee gepaard gaande voorschrijven van een methodiekhandleiding, een geijkte procedure of protocol zodat er steeds minder ruimte zal zijn voor zelfstandigheid en creativiteit van de hulpverlener. Terwijl de hulpverlening juist voor een kader pleit dat ruimte geeft (Van Yperen, 2003a).

Een belangrijk aandachtspunt is dat het hulpverleningsaanbod binnen de sector van de Bijzondere Jeugdbijstand ontoereikend is. De kloof tussen hulpvraag en hulpaanbod neemt meer en meer toe. Dit aanbodtekort heeft verscheidene oorzaken en gevolgen. Zo is er een toenemende stijging waar te nemen van het aantal minderjarigen dat instroomt in de bijzondere jeugdzorg. Bovendien wordt de Bijzondere Jeugdzorg geconfronteerd met steeds complexere opvoedings- en hulpverleningsproblemen, waarop het aanbod niet steeds is afgestemd. Ook de tolerantie rond problematisch gedrag neemt af, mogelijk ook omdat het gedrag extremer wordt. Daarnaast zijn de lange wachtlijsten en de hoge bezettingsgraad in de voorzieningen een indicatie voor het aanbodtekort. Minderjarigen komen terecht waar er plaats is zonder dat er voldoende rekening gehouden kan worden met een aantal indicatiestellingcriteria. Daarenboven brengen de lange wachttijden vaak een escalatie van problemen met zich mee en een wijziging van hulpvragen. Hierdoor vergroot het risico dat het kind en zijn gezin nog ingrijpendere hulpverlening moeten krijgen en het eerdere hulpaanbod bijgevolg vervalst. Deze evoluties zorgen voor een toenemende druk in het praktijkveld en leggen eveneens een zware druk op het werk van verwijzers en op de werking van de voorzieningen (Vervotte, 2006). Zo ontstaat een groeiende kloof tussen wenselijke en gerealiseerde hulp (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2004).

In deze nieuwe ontwikkelingen heeft de overheid de taak om een gedifferentieerd en kwalitatief aanbod van hulpverlening uit te bouwen. Hierbij is het noodzakelijk een duidelijk beeld te krijgen van de noden en aanbodtekorten, het (mis)bruik van werkvormen en de effecten ervan. Meer dan ooit heeft de sector nood aan wetenschappelijk onderzoek dat kenniscijfers over de doelgroep aanreikt en het meten van efficiëntie in de praktijk brengt (Vervotte, 2006).

Ook in het buitenland krijgt wetenschappelijk onderzoek naar de uitkomsten van hulpverlening in de jeugdzorg heel wat belangstelling. Verschillende landen hebben reeds een traditie van wetenschappelijk onderzoek naar de resultaten van hulpverlening in de jeugdzorg opgebouwd. In landen zoals de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Canada, Australië en Nederland tracht men om de zorgprogrammering af te stemmen op de bevindingen van onderzoek en/of vernieuwingen. Daarnaast zien we ook een opmars van outcome-onderzoek in de jeugdzorg in Frankrijk, Zweden, Noorwegen en Ierland. (Grietens et al., 2007).

2. Probleemstelling

Binnen de Bijzondere Jeugdzorg ontstaan jaarlijks vernieuwende initiatieven die tot doel hebben een antwoord te bieden op de problemen die men ondervindt in (het werken binnen de grenzen van) de reguliere werking. Het OSBJ¹ definieert dergelijke initiatieven als volgt: "*Vernieuwende initiatieven bieden op een experimentele en creatieve manier een antwoord op problemen in het werken met (kwetsbare) minderjarigen en hun context.*" Time-out is zo een vernieuwende werkvorm. Time-outprojecten ondersteunen de reguliere begeleiding van minderjarigen tijdens hun verblijf of toewijzing aan een voorziening of dienst van de Bijzondere Jeugdzorg. Zij ondersteunen de reguliere werking zodat de problemen ervaren in de begeleiding van deze jongere niet evalueren. Deze ondersteuning kan het 'hoppen' van de minderjarigen van setting naar setting tegengaan.

Het voorliggende onderzoek beoogt een wetenschappelijke evaluatie te geven van de time-outprojecten in de Bijzondere Jeugdbijstand gefinancierd door de Vlaamse overheid sinds 2002. De private sector en de aanmeldende instanties ervaren de time-outprojecten als positief. Er is echter nood aan een wetenschappelijke en objectieve evaluatie van deze projecten.

In het onderzoek worden drie doelstellingen centraal gesteld:

1. Een grondige analyse van de time-outprojecten inzake de processtappen en de betrokkenheid van de verschillende actoren.
2. Het meten van de effectiviteit van de time-outprojecten.
3. Het koppelen van de effectiviteitgegevens aan de inzet van middelen.

Deze drie doelstellingen worden onderverdeeld in deelvragen over programma-evaluatie en programma-theorie. De onderzoeksvragen over programma-evaluatie beantwoorden op een systematische wijze empirische vragen over het functioneren van het programma. Het betreft vragen naar programma-activiteiten (wat gebeurt er?) en de manier waarop deze uitgevoerd worden (procesevaluatie), en de resultaten of uitkomsten van het programma (productevaluatie) (Harinck & Smit, 1999). Onderzoeksvragen inzake programma-theorie

¹ Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg

kijken naar wat kenmerkend is voor de aanpak van time-outprojecten, wat de werkzame factoren zijn, hoe goed het programma is geconceptualiseerd en hoe plausibel veranderingen en effecten zijn als gevolg van het programma (Rossi, Lipsey, & Freeman, 2004). Op basis van de tweedeling tussen programma-evaluatie en programma-theorie kunnen de onderzoeksvragen als volgt worden geordend:

Onderzoeksvragen naar programma-theorie:

- a. Welke theoretische uitgangspunten, visies, ideeën dragen de time-outprojecten en vormen de gemeenschappelijke basis voor de verschillende time-outprojecten?
- b. Wat zijn de kenmerken van de verschillende time-outprojecten? Welke zijn de gelijkenissen? In welke mate verschillen de verschillende projecten van elkaar inzake werkvormen (staptocht, werkkamp, sportkamp, ...) maar eveneens op kenmerken als: mate van ontheming, doelstellingen, betrokkenheid van voorziening van herkomst, mate van nazorg, kenmerken van doelgroep, inclusie- en exclusiecriteria, ...)?
- c. Wat zijn de veronderstelde werkzame factoren en welke empirische onderbouwing bestaat daarvoor? Komen de werkzame factoren overeen met de in de literatuur gerapporteerde 'what works'-criteria (criteria die op basis van wetenschappelijk onderzoek kunnen worden beschouwd als werkzaam in de onderzochte settings en ten aanzien van de onderzochte doelgroep)?

Onderzoeksvragen naar programma-evaluatie:

- a. Welke zijn de doelgroepen van de time-outprojecten en komen de feitelijke doelgroepen overeen met de doelgroepen zoals beoogd (vastgelopen, moeilijk lopende begeleidingen of begeleidingen die dreigen vast te lopen)?
- b. Hoe realiseren de projecten time-out in de praktijk en welke zijn de actuele knelpunten hierbij? Op het microniveau betreft deze vraag een inventaris en analyse van verschijningsvormen van time-out en het ondernomen proces (aanmelding, voorbereiding, intake, activiteiten, afronding, nazorg, ...). We wezen hierboven reeds op het feit dat er gebruik wordt gemaakt van verschillende werkvormen. (cf. supra vraag b bij vragen naar programma-theorie). Op het mesoniveau betreft deze vraag een analyse van het kader en de voorwaarden waarbinnen het aanbod kan worden uitgewerkt (bv. financiële middelen, caseload, kenmerken van de begeleiders, samenwerkingsverbanden, netwerk,...).
- c. Komen de realisaties in de praktijk overeen met wat men op papier beoogt? Zo niet, wat zijn de mogelijke redenen voor deze discrepantie?
- d. Welke doelstellingen hebben de begeleiders en in welke mate worden de beoogde doelstellingen bereikt (uitval, probleemreductie en cliënttevredenheid)? Deze vraag zal gedetailleerder en specifiekter worden beantwoord door een groep jongeren prospectief te bevragen (zie vraag e).

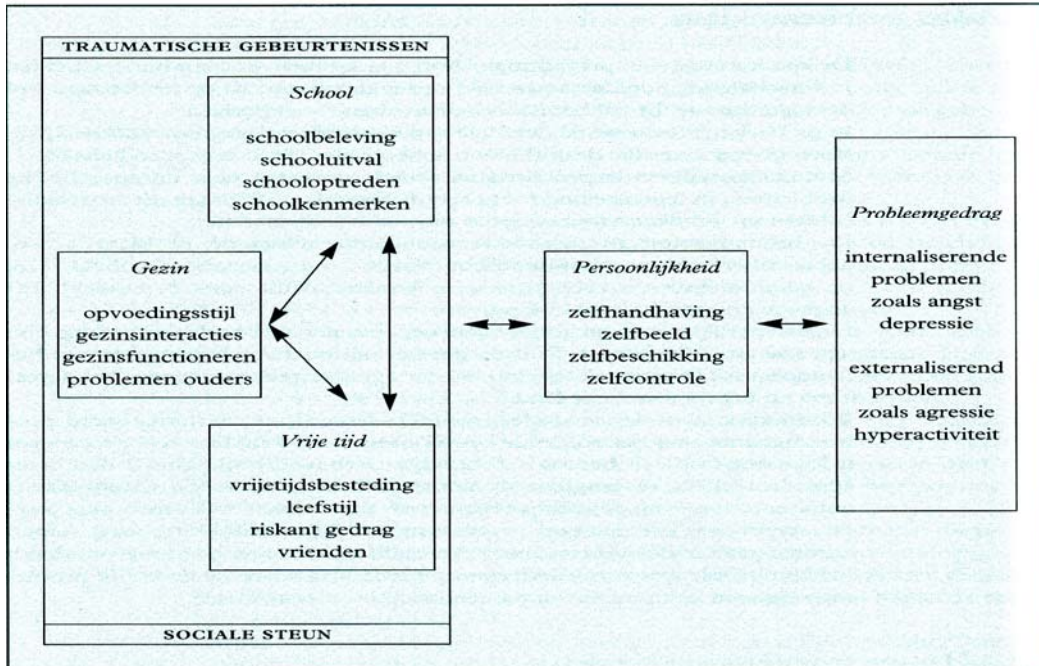
- e. In welke mate resulteert een time-outproject in een effect op het intrapersoonlijk, interpersoonlijk en breder sociaal functioneren van de jongere (cf. Ogles, Lambert, & Fields, 2002), hoe tevreden zijn de cliënten (jongeren, ouders en aanmeldende voorzieningen²) met de interventie? (prospectief outcome-onderzoek)
- f. Wat zijn kritische succesfactoren voor het slagen van time-outprojecten?
- g. Welke is de verhouding tussen de ingezette middelen en het resultaat?

3. Theoretisch uitgangspunt

Het meervoudig risicomodel (Scholte & van der Ploeg, 2002; Van der Ploeg, 2007) biedt een verantwoord raamwerk om complexe psychosociale problemen van jongeren te beschrijven. Het model is dan ook gebruikt als leidraad bij de selectie van onderzoeksvariabelen (zie hiervoor: 4.2. Onderzoeksmethode: prospectief outcome-onderzoek, 5. Begrippenkader en 5.2. Probleemreductie).

Het model is gebaseerd op het stressmodel, het cognitieve model en het ecologische model. Het meervoudig risicomodel stelt dat jeugdigen een verhoogd risico lopen op probleemgedrag wanneer er sprake is van een bedreigende omgeving, of wanneer de jeugdige niet beschikt over voldoende vaardigheden om met probleemsituaties om te gaan. Omgekeerd stelt het dat wanneer bijvoorbeeld het gezin zich kenmerkt door positieve kwaliteiten en de jeugdige beschikt over effectieve zelfhandhavingstrategieën dit een beschermend in plaats van een bedreigend effect heeft. In feite gaat het over risicofactoren met een positieve (risicoverlagende) en negatieve (risicoverhogende) pool. Risico verhogende/beschermende omgevingsvariabelen die worden onderscheiden zijn: het primaire milieu (gezin/opvoedrelaties in de voorziening), het secundaire milieu (school) en het tertiaire leefmilieu (vrije tijd). Het model stelt dat het risico op probleemgedrag meer te voorspellen is wanneer de relatie/interactie tussen risicovolle situaties en risicoverhogende persoonlijkheidsfactoren in ogenschouw wordt genomen. Het model gaat ervan uit dat volgende verwerkingsvaardigheden de persoonlijkheidskenmerken domineren: de ontwikkelde zelfhandhavingstrategieën, het zelfbeeld, de mate van zelfbeschikking en de zelfcontrole. Alle factoren op alle niveaus bepalen in hun onderlinge interactie het verloop van de ontwikkeling van het kind. Scholte en Van der Ploeg (2002) hebben hiervoor het meervoudig risicomodel ontwikkeld dat weergegeven wordt in figuur 1.

² De voorziening waar de jongere verbleef vóór de start van de time-out. De individuele begeleider zal worden bevroegd.

Figuur 1: Het meervoudig risicomodel

Aan de zijde van de jeugdige worden dus de volgende ontwikkelingsrisico's onderscheiden:

- Externaliserend probleemgedrag zoals agressie, overbeweeglijkheid en anti-sociaal gedrag
- Internaliserend probleemgedrag zoals angst, sociale angst en depressie
- Persoonlijheidsaspecten zoals een negatief zelfbeeld en onvoldoende zelfcontrole, onvoldoende zelfbepaling en onvoldoende zelfhandhaving

Aan de zijde van de omgeving worden onderscheiden: school, gezin en vrije tijd. In het gezin/voorziening worden onder meer de volgende risicofactoren in beeld gebracht: onderlinge relaties en de wijze van opvoeden. Met betrekking tot de school staan onder meer de volgende factoren centraal: onvoldoende schoolprestaties en relaties met leerlingen en leerkrachten. Tot slot zijn in het model een aantal risicogebieden van het derde milieu verwerkt zoals de vrije tijdsbesteding en de omgang met leeftijdgenoten.

4. Onderzoeksopzet

4.1. Algemeen

In het onderzoek worden zes time-outprojecten betrokken waaronder Albezoon, Tool, La Strada, TOPart, Wingerdbloei en De Steiger. De opdrachtgever bepaalde welke time-outprojecten werden betrokken in het onderzoek.

4.2. Onderzoeksmethode

Om de onderzoeksvragen over programmatheorie en -evaluatie te beantwoorden, is het gebruik van meerdere én gecombineerde onderzoeksmethoden vereist. Een combinatie van methoden wordt sterk aanbevolen door experts inzake outcome-onderzoek (Bijl, Beenker, & van Baardewijk, 2005) en is legio in de onderzoekspraktijk (Biehal, 2005; Bijl et al., 2005). In tabel 1 geven we per onderzoeksvraag weer welke onderzoeksmethoden gebruikt zullen worden. De beantwoording van de onderzoeksvragen 2f en 2g werd hierin niet opgenomen daar het antwoord hierop zal voortvloeien uit informatie die verkregen wordt bij de beantwoording van de vorige onderzoeksvragen.

Tabel 1: Overzicht van onderzoeksmethoden gekoppeld naar de onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen	Onderzoeksmethoden				
	Gesprekken sleutelfiguren	Literatuur	Documentatie	Dossieranalyse	Prospectief outcome-onderzoek
1a: Theoretische uitgangspunten	X				
1b: Inhoud	X		X		
1c: What Works	X	X			
2a: Doelgroep	X		X	X	X
2b: Verschijningsvormen	X		X	X	X
2c: Theorie-praktijk	X		X	X	X
2d en 2e: Doelstellingen en effectiviteit					X

Gesprekken sleutelfiguren

Per time-outproject worden gezamenlijk een aantal sleutelfiguren (coördinatoren, projectverantwoordelijken, begeleiders, ...) geïnterviewd aan de hand van een semi-gestructureerd interview. De leidraad van dit interview wordt opgesteld aan de hand van relevante topics uit de bestaande literatuur.

Literatuur

In de literatuur worden de "what-works"-principes opgezocht. Er wordt op kwalitatieve wijze nagegaan in welke mate deze principes zijn terug te vinden in de werking van de time-outprojecten.

Documentatie

De relevante informatie en documenten zoals jaarverslagen, officiële documenten, interne nota's worden voor elk time-outproject verzameld.

Dossieranalyse

Een representatief aantal dossiers wordt door de onderzoeker geanalyseerd aan de hand van een codeerschema dat wordt ontwikkeld op basis van de literatuurstudie van het internationaal outcome-onderzoek. 133 dossiers worden retrospectief geanalyseerd. Naast een analyse van de dossiers worden eveneens de dossierverantwoordelijken bevraagd over deze dossiers om eventuele hiaten aan te vullen of elementen te verduidelijken.

Prospectief outcome-onderzoek

Het prospectief outcome-onderzoek is opgedeeld in twee delen. Het eerste deel betreft de projectvragenlijst waarbij de time-outprojecten voor elke jongere (n=133³) prospectief een projectvragenlijst invullen. Het tweede deel betreft het invullen van een vragenlijst op drie meetmomenten door de jongere, de aanmeldende voorziening en indien nodig de ouder. In functie van de time-outaanvragen worden de jongeren consecutief ingesloten. In geval jongeren weigeren mee te werken aan het onderzoek zullen bijkomende jongeren worden gerekruteerd om in de mate van het mogelijke het aantal van 133 te bereiken. Het prospectief outcome-onderzoek duurt acht maanden en omvat drie metingen.

De eerste meting (T1) gebeurt vóór de start van de time-out en peilt naar begeleidbaarheid, problemen in de persoonlijkheidontwikkeling, interpersoonlijk, intrapersoonlijk en breder sociaal functioneren.

De tweede meting (T2) vindt twee à drie weken na beëindiging van de time-out plaats. Tijdens deze meting worden dezelfde outcome-variabelen als bij de eerste meting bepaald alsmede de tevredenheid over de time-out.

De derde meting (T3) wordt uitgevoerd drie maanden na beëindiging van de time-out en dezelfde elementen als op T2 worden bevraagd.

De praktische procedure wordt door de onderzoeker aan de verschillende time-outprojecten uitgelegd. Aan de verschillende informanten (time-outproject, jongere, begeleider, ouder) wordt een informatiebrief gegeven met het geschetste onderzoeksopzet en waarin wordt aangegeven wat er van hen gevraagd wordt. Het project wordt van begin tot einde gevolgd en uitgedragen door een stuurgroep.

5. Begrippenkader

Om de effectiviteit van een werkvorm te kunnen 'meten', dienen we dit begrip te operationaliseren en te begrijpen vanuit termen die iets kunnen betekenen voor de hulpverlening. Kenmerken van de doelgroep en van de problematiek zijn onder te brengen onder de term instroom. Het hulpverleningsproces omvat het hulpverleningskader, de interventiedoelen en de gehanteerde interventiemiddelen. De term uitstroom omvat zowel onderzoek naar uitval als naar probleemreductie, doelrealisatie en cliënttevredenheid (Van Yperen, 2003b). In tabel 2 worden deze laatste begrippen afzonderlijk toegelicht en vervolgens beschreven.

³ Per jaar participeren 225 jongeren aan een time-outproject. Een representatieve steekproef bestaat uit minimum 133 jongeren bron: (Fitz-Gibbon & Morris, 1978).

Tabel 2: Uitstroom				
Uitstroom	Meetinstrument		Wie	Meetmoment
Probleemreductie	Type 1 ⁴	SDQ	Jongere	T1
		CBCL: competentie	Voorziening	T2
		BIV		T3
		PHD		
	Type 2	SDQ	Jongere	T1
		CBCL: competentie	Voorziening	T2
		BIV	Ouder	T3
		PHD		
Cliënttevredenheid	C-toets		Jongere	T2
			Voorziening	T3
			Ouder	
Uitval	Projectvragenlijst		Time-outproject	Bij uitval
Doelrealisatie	Projectvragenlijst		Time-outproject	Gedurende TO

5.1. Uitval

Strikt genomen kan men enkel van uitval spreken wanneer de cliënt voortijdig afhaakt of wanneer de interventie niet kon worden uitgevoerd zoals afgesproken (Konijn & Bruinsma, 2008). In dit onderzoek wordt uitval gedefinieerd als het stopzetten van de time-out na een eenzijdig signaal tot stopzetting vanwege de jongere en/of wanneer de situatie volgens de hulpverlener niet meer werkbaar was. Het gaat dus om een voortijdige beëindiging omwille van negatieve redenen. Een voortijdige beëindiging omwille van positieve redenen worden niet gedefinieerd als uitval. Aan de hand van de projectvragenlijst brengen we uitval in beeld.

5.2. Probleemreductie

Outcome kan ook worden gedefinieerd in termen van probleemreductie. Als doelproblemen worden dan liefst deze problemen gekozen die de aanleiding vormen voor de interventie en/of deze gedragingen of symptomen waarop de interventie zich richt. Probleemgedrag en/of het doelgedrag worden op een zo betrouwbaar mogelijke manier gemeten voor de interventie en na de interventie. Interventies zijn echter niet steeds gericht op een probleemreductie. Soms kan een leren omgaan van de cliënt met de symptomen of probleemgedragingen het behandeldoel zijn. In andere gevallen is slechts een niet-escaleren van de situatie of een niet toenemen van het probleemgedrag een doel en lijkt een probleemreductie nauwelijks haalbaar.

⁴ Type 1 en 2 worden in de volgende delen uitgelegd.

In dit onderzoek wordt probleemreductie gezien als het verminderen van problemen op vlak van begeleidbaarheid, problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling, gedrags- en emotionele problemen en het breder sociaal functioneren. De begeleidbaarheid wordt gemeten met de begeleidbaarheidsindex (BIV). Problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling gaan we na aan de hand van een persoonlijkheidsvragenlijst (PHD). Om een zicht te krijgen op de gedrags- en emotionele problemen, hanteren we de SDQ⁵ (Goodman, 1997) en voor het breder sociaal functioneren het competentiedeel van de CBCL⁶ (Verhulst, van der Ende & Koot, 1996).

5.3. Doelrealisatie

Van Yperen (2003b) omschrijft dit begrip met de vraag: 'Is met de interventie bereikt wat men wilde bereiken?'. Doelrealisatie kan als succes criterium toegepast worden in studies naar de effectiviteit van bepaalde werkvormen. Hierbij gaat men na of de gestelde behandeldoelen al dan niet bereikt zijn (Harder, Knorth & Zandberg, 2006). In deze studie gaan we na welke doelen voorop gesteld werden en in welke mate ze geëvalueerd en behaald worden.

5.4. Cliënttevredenheid

Met cliënttevredenheid wordt bedoeld op de tevredenheid van de jongeren, ouders, begeleiders met de time-out. Hierbij wordt niet enkel nagegaan in welke mate cliënten tevreden zijn met het resultaat van de time-out. Het betreft ook vragen naar tevredenheid met het contact of de bejegening, professionaliteit, informatie en vooruitgang en doel en resultaat. Het is bekend dat cliënten doorgaans tevreden zijn over de hulp (Lemmens & Donker, 1990 in Van Yperen, 2003a). Maar deze tevredenheid lijkt vooral de omgang met de hulpverleners te betreffen. Over de resultaten van de geboden hulp lijken de cliënten doorgaans minder tevreden te zijn (Bransen, Van Wijngaarden & Kok, 2003; Konijn & Stoll, 2003; Konijn, Van de Wijgert & Vermande, 1997 in Van Yperen, 2003a). Om de cliënttevredenheid te meten, gebruiken we de C-toets (Ramos, Stams, Stoel, Faas, Van Yperen, Dekovic, 2006).

6. Fasering van het onderzoek

De duur van het onderzoek bedraagt 12 maanden. We plannen vijf bijeenkomsten van de stuurgroep, telkens op een strategisch moment in het project (respectievelijk de opstart, tijdens de gegevensverzameling, na de gegevensverzameling, voorlopig eindrapport en het definitief eindrapport).

7. Opzet van het onderzoeksrapport

Dit rapport bestaat uit zeven hoofdstukken. In de voorgaande inleiding lichtten we het onderzoek toe en beschreven we de gebruikte methoden. In de vijf volgende delen worden de verschillende onderzoeksvragen beantwoord. Er wordt gestart met vragen inzake programma-theorie (deel 1). Vervolgens wordt de instroom, het hulpverleningsproces en de uitstroom van

⁵ Strengths and Difficult Questionnaire

⁶ Checklist Behavior Checklist

de interventie nader bekeken via verschillende methoden. In deel 2 worden instroom, hulpverleningsproces en uitstroom retrospectief in kaart gebracht met een dossieranalyse. Prospectief worden de instroom, het hulpverleningsproces en de uitstroom geanalyseerd vanuit het perspectief van de time-outprojecten (deel 3) en vanuit het perspectief van de jongere, de begeleiders, de aanmeldende voorzieningen en de ouders (deel 4). In deel 5 wordt gezocht naar de kritische succesfactoren die zorgen voor het slagen van een time-out. In deel 6 worden de kosten van de time-outprojecten uitgezet tegen de uitstroom. Tenslotte formuleren we in deel 7 een aantal conclusies en beleidsaanbevelingen.

Referenties

Biehal, N. (2005). *Working with adolescents. Supporting families, preventing breakdown*. London: British Association for Adoption & Fostering.

Bijl, B., Beenker, L.G.M., & van Baardewijk, Y. (2005). *Individuele Traject Begeleiding op papier en in de praktijk*. Duivendrecht: PI Research.

Bouwmeester, R., & Prins, J. (2002). Bijtende belangen? Pleidooi voor afwijken van protocollen [elektronische versie]. *Nederlandse Tijdschrift voor Jeugdzorg*, 6(3), 140-143.

Fitz-Gibbon, C.T., & Morris, L.L. (1978). *How to design a program evaluation*. Beverly Hills/London: Sage Publications.

Grietens, H., Mercken, I., Vanderfaeillie, J., & Loots, G. (2007). *Initiatie van effect- en effectiviteitsmeting van het private hulpaanbod binnen de bijzondere jeugdzorg*. Een opdracht van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Leuven: Centrum voor Orthopedagogiek.

Goodman, R. (1999). The extended version of the Strengths and Difficulties Questionnaire as a guide to child psychiatric caseness and consequent burdens. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40, 791-799.

Harder, A.T., Knorth, E., & Zandberg, T. (2006). *Residentiële jeugdzorg in beeld: een overzichtsstudie naar de doelgroep, werkwijzen en uitkomsten*. Amsterdam: SWP.

Harinck, F. J. H., & Smit, M. (1999). Programma-evaluatie. E. J. Knorth, & M. Smit (red.), *Planmatig handelen in de jeugdbegeleiding*. (pp. 373-390). Leuven-Apeldoorn: Garant.

Konijn, C., Boendermaker, L., Cavelaars, E., & Kroneman, M. (2003). *Internationaal overzicht effectieve interventies in de jeugdzorg*. Utrecht: NIZW Jeugd.

Konijn, C., & Bruinsma, W. (2008). *Veelgestelde vragen over effectiviteit in de jeugdzorg* [elektronische versie]. Utrecht: NIZW.

Knorth, E.J. (2005). Wat maakt het verschil? Over intensieve orthopedagogische zorg voor jongeren met probleemgedrag. *Kind en Adolescent*, 26, 334-351.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (2004). *Hulpvraag en hulpaanbod in de bijzondere jeugdbijstand*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Bijzondere Jeugdbijstand.

Ogles, B. M., Lambert, M. J., & Fields, S. A. (2002). *Essentials of outcome assessment*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Ramos, C., Stams, G.J., Stoel, R., Faas, M., Van Yperen, T. & Dekovic, M. (2006). Het meten van cliënttevredenheid in de jeugdzorg. *Kind en Adolescent*, 27(3), 157-168.

Rossi, P. H., Lipsey, M. W., & Freeman, H. E. (2004). *Evaluation: a systematic approach*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Scholte, E.M. (1993). Basisdiagnostiek in de psychosociale jeugdhulpverlening: De Vragenlijst Sociale en Pedagogische Situatie. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 32, 251-270.

Scholte, E.M. & Ploeg, J.D. van der (2002). Hulpverlening bij meervoudige psychosociale problemen van jeugdigen. In: *Jaarboek ontwikkelingspsychologie, orthopedagogiek en kinderpsychiatrie 5* (pp. 80-117). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Van der Ploeg, J.D. (1997). *Gedragsproblemen; ontwikkelingen en risico's*. Rotterdam Lemniscaat.

Van der Ploeg, J.D. (2000). *Gedragsproblemen: ontwikkelingen en risico's*. Rotterdam: Lemniscaat.

Van Yperen, T.A. (2003a). *Gaandeweg. Werken aan de effectiviteit van de jeugdzorg*. Utrecht: NIZW.

Van Yperen, T.A. (2003b). *Resultaten in de jeugdzorg: begrippen, maatstaven en methoden*. Utrecht: NIZW Jeugd.

Vervotte, I. (2006). *Globaal Plan Jeugdzorg: de kwetsbaarheid voorbij... opnieuw verbinding maken*. Vlaams Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Verhulst, F.C., Ende, J. van der & Koot, H.M. (1996). *Handleiding voor CBCL/4-18*. Rotterdam: afd. Kinder- en jeugdpsychiatrie, Sophia Kinderziekenhuis/AZR/EUR.

Deel 1: Programma-theorie

1. Onderzoeksvragen

In dit deel worden de onderzoeksbevindingen geschetst van het onderzoek naar de programma-theorie van de zes time-outprojecten. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de verticale analyse (beschrijving van elk time-outproject) en de horizontale analyse (overeenkomsten en verschillen tussen de zes time-outprojecten).

De onderzoeksvragen die we daarmee trachten te beantwoorden luiden:

1. Welke theoretische uitgangspunten, visies, ideeën dragen de time-outprojecten en vormen de gemeenschappelijke basis voor de verschillende time-outprojecten?
2. Wat zijn de kenmerken van de verschillende time-outprojecten? Welke zijn de gelijkenissen? In welke mate verschillen de verschillende projecten van elkaar inzake werkvormen, maar eveneens op kenmerken als: mate van ontheming, doelstellingen, betrokkenheid van voorziening van herkomst, mate van nazorg, kenmerken van doelgroep, inclusie en exclusiecriteria, ...?
3. Wat zijn de veronderstelde werkzame factoren en welke empirische onderbouwing bestaat daarvoor? Komen de werkzame factoren overeen met de in de literatuur gerapporteerde 'what works'-criteria?
4. Welke zijn de beoogde doelgroepen van de time-outprojecten?
5. Hoe realiseren de projecten time-out in de praktijk en welke zijn de actuele knelpunten hierbij? Op het microniveau betreft deze vraag een inventaris en analyse van verschijningsvormen van time-out en het ondernomen proces (aanmelding, voorbereiding, intake, activiteiten, afronding, nazorg, ...). Op het mesoniveau betreft deze vraag een analyse van het kader en de voorwaarden waarbinnen het aanbod kan worden uitgewerkt (bv. financiële middelen, caseload, kenmerken van de begeleiders, samenwerkingsverbanden, netwerk,...).

De onderzoeksbevindingen kunnen als basis dienen voor verklaringen van eventuele verschillen tussen de time-outprojecten in effectiviteit en kostenefficiëntie en mogelijke verschillen tussen de theorie en de praktijk op micro- en mesoniveau. Eerst zal dieper ingegaan worden op de methode, vervolgens worden de verticale en de horizontale analyses beschreven om uiteindelijk tot een samenvatting te komen.

2. Methode

Om een antwoord te kunnen bieden op bovenstaande onderzoeksvragen worden sleutelfiguren van de zes time-outprojecten geïnterviewd. Elk time-outproject vaardigt een aantal sleutelfiguren af waaronder de coördinator, de projectverantwoordelijken, de time-outbegeleiders of de directeur. Ieder time-outproject wordt afzonderlijk geïnterviewd.

We maken gebruik van een semi-gestructureerd interview⁷ dat opgesteld is aan de hand van relevante topics uit de bestaande literatuur. We kiezen voor een semi-gestructureerd interview met open vragen, om enerzijds standaardisering mogelijk te maken en anderzijds voldoende ruimte te laten voor de eigen inbreng van de sleutelfiguren. De volgorde van de vragen kan aangepast worden aan het verhaal van de sleutelfiguren. Doorheen het interview worden aantekeningen gemaakt om structuur in het verhaal van de sleutelfiguren aan te brengen en op basis van de gemaakte aantekeningen nieuwe vragen te kunnen stellen. De interviews worden opgenomen met een digitale IC-recorder.

De interviews worden getranscribeerd op het semantisch niveau waarbij het nodig is om alle gesproken woorden neer te schrijven. De interviewtranscripties worden kwalitatief geanalyseerd door middel van een verticale en horizontale analyse. Een verticale analyse houdt in dat de transcripties van elk interview gecodeerd worden en dat op basis van deze codes een synthesesetext van elke time-outproject geschreven wordt. Een horizontale analyse houdt in dat de synthesesetexten van de zes time-outprojecten met behulp van de "voortdurend vergelijkende analyse" geanalyseerd worden. Als aanvulling op de interviewtranscripties wordt gebruik gemaakt van officiële documenten, jaarverslagen en interne nota's betreffende de werkvormen.

De bedoeling van de codering was om thema's en processen te identificeren die terugkomen bij de verschillende time-outprojecten en te zoeken naar gemeenschappelijke en verschillende patronen tussen de zes time-outprojecten. Om het verband tussen de onderzoeksvragen en de onderzoeksbevindingen zo helder mogelijk te houden, wordt voor de codering gekozen om te werken met thema's die de lading dekken van de verschillende onderzoeksvragen. Hieronder wordt een schema weergegeven welke thema's een antwoord trachten te geven op welke onderzoeksvragen.

Tabel 1: Verband onderzoeksvragen en thema's	
Onderzoeksvragen	Thema's
1.a. Theoretische uitgangspunten, visies, ideeën van de time-outprojecten.	1.a. Verticale analyse: ontstaan en organisatie; visie en doelstellingen
1.b. De gemeenschappelijke basis voor de verschillende time-outprojecten.	1.b. Horizontale analyse: ontstaan en organisatie; visie en doelstellingen
2.a. De kenmerken van de time-outprojecten.	2.a. Verticale analyse: doelgroep en werking
2.b. De gelijkenissen en de verschillen tussen de time-outprojecten?	2.b. Horizontale analyse: doelgroep en werking
3. Wat zijn de veronderstelde werkzame factoren en welke empirische onderbouwing bestaat daarvoor? Komen de werkzame factoren overeen	3. Verticale en horizontale analyse: what works

⁷ Het interviewschema is terug te vinden in bijlage 1.

met de in de literatuur gerapporteerde 'what works'-criteria?	
4. De beoogde doelgroepen van de time-outprojecten.	4. Verticale en horizontale analyse: doelgroep
5. Op het microniveau: een inventaris en analyse van verschijningsvormen van time-out en het ondernomen proces. Op het mesoniveau: een analyse van het kader en de voorwaarden waarbinnen het aanbod kan worden uitgewerkt.	5. Verticale en horizontale analyse: micro-niveau (time-outproces) en mesoniveau (financiële middelen, caseload, kenmerken van de begeleiders, samenwerkingsverbanden, netwerk).

Om de onderzoeksbevindingen te valideren, heeft elk time-outproject zijn verticale analyse ontvangen. Op basis hiervan vond een tweede gesprek plaats waar de sleutelfiguren aangaven of ze zich in de beschrijving herkenden. Er werden aanvullende vragen gesteld en voldoende ruimte gelaten aan de time-outprojecten om aanvullingen of verbeteringen aan te brengen. De time-outprojecten waren allen akkoord met hun beschrijving van het time-outproject waardoor de onderzoeksbevindingen voldoende valide zijn. De verticale analyse wordt op deze manier zoveel mogelijk vrij gemaakt van interpretaties van de onderzoeker. Wat betreft de horizontale analyse gaat het wel om de interpretatie van de onderzoeker.

3. What works

De what works literatuur vormt het uitgangspunt om de time-outprojecten te spiegelen aan de beschikbare kennis over werkzame factoren. Deze kennis is het resultaat van tientallen meta-evaluaties van honderden interventieprogramma's voor jongeren met antisociaal en delinquent gedrag, die op methodologische wijze zijn onderzocht. (Junger-Tas & Slot, 2001; Van der Laan & Slotboom, 2002; Hermanns & Van der Laan, 2002). Voor dit onderzoek is voorgaand kennisbestand geraadpleegd. Daarbij wordt niet gepretendeerd dat de literatuur op dit gebied in zijn volle omgang is betrokken. Echter, een substantieel deel daarvan lijkt in het huidige onderzoek te zijn ingesloten. De andere algemene kenmerken, ongeacht het soort behandeling of doelgroep, worden opgenomen in het interviewschema.

In dit onderzoek maken we gebruik van vijf basis what-works beginselen. Uit de what-works literatuur blijkt dat programma's die deze beginselen huldigen, doorgaans succesvoller en effectiever zijn in de aanpak van jongeren met antisociaal en delinquent gedrag. (Uljee & Grootegoed, 2006; Van der Laan & Slotboom, 2002; Van der Laan, 2006).

Het *responsiviteitsbeginsel* stelt als voorwaarde dat de interventie qua methode en inhoud moet aansluiten bij de mogelijkheden en de intellectuele en praktische/sociale vaardigheden van de jongere. Een interventie moet worden aangeboden in een stijl en vorm die passen bij de jongere. Het is belangrijk dat er een goede match is tussen de jongere en de begeleider. Hun persoonlijkheden moeten goed op elkaar aansluiten, anders bestaat het risico dat een

interventie aan resultaat inboet. Een gebrekkige of ontbrekende match heeft nadelige gevolgen voor de uitkomst van de hulp.

Het *professionaliteitsbeginsel* heeft betrekking op de uitvoerders van het programma. Mensen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van een interventie zijn zodanig opgeleid en getraind dat ze kunnen inschatten welke interventie het beste past bij een jeugdige. Een interventie kan alleen doeltreffend worden uitgevoerd als de professionals goed zijn opgeleid, weten wat ze doen en voldoende ondersteund worden door hun organisatie (supervisie, intervisie).

Het *risicobeginsel* schrijft voor dat de intensiteit van de interventie dient aan te sluiten op de mate van risico dat de betrokkene recidiveert. Hoe groter het risico van herhaling van problematisch gedrag, des te intensiever de interventie moet zijn. Een hogere intensiteit van zorg gaat volgens dit beginsel gepaard met meer problematiek. Een juiste afstemming van intensiteit en duur van de interventie is van groot belang, omdat het leidt tot grotere effectiviteit.

Het *behoeftebeginsel* impliceert dat de hulp gericht dient afgestemd te zijn op die factoren bij problematisch gedrag die ten grondslag liggen aan het gedrag. Het betreft probleemkenmerken van de jongere die direct samenhangen met het problematisch gedrag en die 'open' staan voor beïnvloeding door begeleiding of behandeling. Deze factoren hebben betrekking op persoonlijke aspecten van de jongere (attituden, cognities, gewoonten, vaardigheden, ...), maar ook op diens bezigheden, relaties en sociale omgeving. Verder moeten interventie maatregelen zich bezighouden met problemen die beïnvloedbaar zijn. Ook bij dit beginsel geldt dat een nauwkeurige, individuele beoordeling van de behoeften van de cliënt, aan de hulp dient vooraf te gaan.

Het *beginsel van programma-integriteit* stelt dat de interventies op getoetste theorieën gebaseerd dienen te zijn. Het impliceert dat interventies geheel moeten worden uitgevoerd zoals van tevoren is bedacht en niet worden afgebroken of worden aangepast. De doelen van de interventies moeten duidelijk omschreven zijn en volgens een vooropgezet plan worden uitgevoerd. Activiteiten en methodieken die voortkomen uit impulsiviteit en intuïtie van de begeleiders zijn minder effectief. Verder moet voor nazorg worden gezorgd om terugval te voorkomen. Met betrekking tot dit beginsel blijkt de initiator van het programma een cruciale rol te vervullen. Hoe langer een initiator betrokken blijft bij een programma, hoe meer het programma wordt uitgevoerd zoals bedoeld.

4. Verticale analyse

4.1. Albezon

4.1.1. Ontstaan en organisatie

Het ervaringsproject Oudenaarde (EPO) werd ingediend door het samenwerkingsverband Bijzondere Jeugdzorg Gerechtelijke Arrondissement Oudenaarde. De vzw Albezon werd gevraagd als uitvoerder en op 1 november 2003 ging het EPO-project van start. De vzw Albezon organiseert EPO-projecten⁸ waaronder de schakelprojecten en de zuivere time-outs vallen. In een schakelproject wordt de jongere, de ouders of het gezin rond een bepaalde problematiek uit de context gehaald in een in tijd niet aaneengesloten periode. Daarnaast worden de zuivere time-outs georganiseerd waarbij een tijdelijke onderbreking is van een in tijd aaneengesloten periode waarbij de jongere uit de context gehaald wordt. In dit onderzoek worden uitsluitend de zuivere time-outs besproken⁹.

Het EPO-project wordt gedragen door de vzw's van het samenwerkingsverband waaronder elf voorzieningen, namelijk het OOC¹⁰ Zonnelied, de begeleidingstehuizen 't Roborstje, Kindervreugd, Home Maria Goretti, Huize Ten Berg, Home Sint-Elisabeth en Rozengaard, het dagcentrum Tobias en De Marbol, de thuisbegeleidingsdienst De Mee-ander en het Ambulant centrum Vlaamse Ardennen.

Albezon¹¹ heeft in het verleden meegewerkt aan een time-outoverleg met OSBJ¹² en hoopt dat deze samenwerking in de toekomst verder gezet kan worden.

4.1.2. Visie en doelstellingen

Albezon biedt time-out aan waarin de dagelijkse interactie tussen de jongere en zijn onmiddellijke omgeving doorbroken wordt om de draagkracht van de jongere en diens omgeving te laten toenemen. Albezon hecht belang aan een terugkeergarantie en vult time-out niet in als een sanctie. Time-out wordt door hen gezien als onderdeel van het goedmakingsproces. Enerzijds schenken ze aandacht aan de economische en morele schade die verbonden is aan het gebeuren en anderzijds aan de positieve elementen naar de toekomst zodat nieuwe perspectieven geopend kunnen worden. Albezon richt zich bij het organiseren van een time-out op de vraag van de jongere en de omgeving zodat zij een time-out op maat kunnen aanbieden. Tijdens de time-out tracht men doelgericht te werken en de jongere en omgeving aan te zetten tot meta-communicatie. Het is voor Albezon belangrijk dat

⁸ Ervaringsproject Oudenaarde

⁹ We kiezen enkel voor de zuivere time-outs omdat deze vergelijkbaar zijn met de time-outs die georganiseerd worden door de andere time-outprojecten.

¹⁰ Onthaal-, oriëntatie- en observatiecentrum

¹¹ Het EPO-project is één van de projecten die door vzw Albezon georganiseerd wordt. Om de leesbaarheid te vereenvoudigen hanteren we doorheen de tekst steeds 'Albezon' waarmee we steeds verwijzen naar de zuivere time-outs die door Albezon georganiseerd worden binnen het EPO-project.

¹² Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg

de jongere afstand neemt van het vertrouwde en dit tijdelijk loslaat zodat de jongere tijd neemt voor zichzelf en terugkijkt op zijn hulpverlening. Daarenboven werkt Albezon ervaringsgericht waarbij de jongeren hun eigen grenzen en mogelijkheden leren verkennen op een actieve en uitdagende manier in een natuurlijke en aantrekkelijke omgeving. De gedachte van het ervaringsgericht werken is gegroeid vanuit de vrijwilligerswerking van de vzw Albezon om jongeren succeservaringen te laten opdoen en stil te staan bij hun eigen sterke en zwakke punten.

De algemene doelstelling van Albezon is het deblokken van de begeleiding door activiteiten aan te bieden waarbij de jongere kan experimenteren en tot reflectie kan komen. De specifieke doelen worden opgesteld door en voor diegenen die tijdens de intake aanwezig zijn. De evaluatie van de opgestelde doelen gebeurt tijdens het afrondingsgesprek waar gepeild wordt naar het toekomstperspectief. Albezon geeft aan dat de doelrealisatie in volle ontwikkeling staat en zij momenteel geen objectieve indicatoren hebben om te evalueren.

4.1.3. Doelgroep

Albezon richt zich op drie doelgroepen afkomstig uit de elf voorzieningen van het samenwerkingsverband Bijzondere Jeugdzorg Gerechtelijke Arrondissement Oudenaarde. Ten eerste betreft het jongeren tussen 12 en 18 jaar die thuis verblijven met een ambulante of semi-ambulante hulpverlening. Ten tweede zijn het gezinnen met kinderen tussen 0 en 18 jaar en ten derde jongeren in een residentiële setting. Jongeren die uitsluitend een dossier hebben bij de Bijzondere Jeugdbijstand/Jeugdrechtbank of die uit andere voorzieningen komen dan uit het samenwerkingsverband, kunnen niet aangemeld worden bij Albezon. Het gaat ook steeds om jongens en meisjes waarbij de begeleiding dreigt vast te lopen of in een impasse geraakt. Het gebeurt ook dat de voorziening van herkomst een time-out aanvraagt wegens tijdsgebrek om in de diepte met de jongere bezig te kunnen zijn of omdat hun methodieken om de jongere te helpen niet efficiënt blijken te zijn. De jongere dient bereid te zijn om op time-out te vertrekken en bekrachtigt dit door het aanmeldingsformulier te ondertekenen. Albezon laat overbruggingstime-outs enkel toe wanneer de time-out fungeert als een afronding van één hulpverleningsvorm en een overgang naar de andere hulpverleningsvorm. Albezon houdt geen systematische bevraging van wat er met de jongere gebeurt na de time-out omdat zij de begeleiding van de jongere bij de voorziening van herkomst wil laten.

Albezon onderschrijft vier exclusiecriteria waaronder zware psychiatrische problematiek, drugsproblematiek, zware agressie en jongeren die niet gemotiveerd zijn. Daarnaast dient de jongere in staat te zijn tot een minimale vorm van reflectie. Deze criteria worden in de praktijk nagekeken op haalbaarheid, mogelijkheid tot reflectie en op basis van de inschatting van de voorziening van herkomst.

De beoogde doelgroep komt, volgens Albezon, doorgaans overeen met de feitelijke doelgroep. Deze overeenkomst is, volgens hen, te danken aan de minimale omschrijving van de theorie en brede doelgroep waardoor ze vraaggericht kunnen werken. Ze ondervinden wel dat voornamelijk vijftienjarige jongeren aangemeld worden. De verklaring hiervoor is de persoonlijkheidsontwikkeling van pubers en adolescenten. Tijdens deze leeftijd zetten jongeren zich sneller af tegen regels en afspraken, wordt de draagkracht van ouders op de proef gesteld en zijn de jongeren op zoek naar hun identiteit.

4.1.4. Werking

4.1.4.1. Ontheming

Ontheming wordt door Albezon gedefinieerd als het loskomen van de dagelijkse interacties en terug *back to the basics*. Dit hoeft voor hen niet te betekenen dat de jongere geen contact heeft met de context. Voordelen van ontheming zijn voor Albezon de ruimtelijke en geestelijke afstand waardoor de jongere tot rust kan komen en tijd voor zichzelf kan nemen. Daarentegen vindt Albezon dat door de ontheming de jongere vaak school mist. Daarnaast wordt ook een kunstmatige situatie gecreëerd die voor de jongere voldoende veilig en uitdagend dient te zijn. Een ander nadeel is dat het leren tijdens de time-out veel gemakkelijker is dan in de dagelijkse realiteit. Albezon bedoelt hiermee dat de jongere tijdens de time-out op zoek gaat naar zijn positieve en negatieve elementen. Deze confrontatie kan echter alleen maar verwezenlijkt worden door de afstand met de dagelijkse context. Of de transfer van de bewustwording van zijn positieve en negatieve elementen naar de dagelijkse situatie door de jongere wordt gerealiseerd, is voor Albezon moeilijk na te gaan. Albezon probeert deze transfer wel zoveel mogelijk te bevorderen door samen met de jongere hierover na te denken over wat hij geleerd heeft tijdens de time-out en hoe hij dit leerproces kan omzetten in zijn dagelijks leven.

De omgeving van de verschillende werkvormen, heeft voor Albezon steeds een functie. Zo kiezen ze een natuurlijke¹³ en stimulerende omgeving die niet bedreigend is voor de jongere en waarbij de geografische elementen als methodiek wordt gebruikt. Dit laatste betekent dat de jongere in een omgeving geplaatst wordt die de kans op het opdoen van ervaringen vergroot.

4.1.4.2. Time-outproces

De time-outs worden hoofdzakelijk als individuele time-out georganiseerd en uitzonderlijk als groepstime-out. De individuele time-outs worden opgesplitst in kortdurende of langdurende time-outs. De kortdurende time-outs duren maximum drie dagen en de langdurende minstens vier dagen. Albezon ziet een groepstime-out als een time-out waarbij het volledige gezin of de brussen van de jongere mee op time-out gaan. De duur van de individuele en groepstime-outs

¹³ Een natuurlijke omgeving is een omgeving waar de natuur centraal staat.

gebeurt in samenspraak met de voorziening van herkomst en de time-outbegeleider en rekening houdend met beschikbare projectplaatsen en time-outbegeleiders.

Albezon heeft een waaier aan werkvormen om een time-out aan te bieden. De meest voorkomende zijn de staptochten, de ezeltochten, de verblijf- en/of werktime-outs, het projecthuis en de studio in Schorisse. Bij de staptochten en de ezeltochten gaat de jongere samen met de time-outbegeleider op tocht. De verblijftime-outs kunnen doorgaan bij een gastgezin waar de jongere overdag naar school gaat of werkt en daarna in het gezin verblijft. Bij de werktime-outs kan de jongere op een boerderij verblijven en werken. Jongeren die in het projecthuis verblijven, wonen daar gedurende de time-outperiode zelfstandig en krijgen minstens eenmaal per de week bezoek van de time-outbegeleider. Vaak wordt hiervoor geopteerd bij jongeren die ouder zijn dan 16 jaar en die de mogelijkheid hebben om, na de time-out, op BZW¹⁴ te gaan. Jongeren die in de studio verblijven, wonen letterlijk in bij de time-outbegeleider. Voor deze werkvorm wordt gekozen bij jongeren voor wie een intensievere begeleiding opportuun is. Zo is voor jongeren beneden 16 jaar de materiele zorg intensiever. Jongeren boven 16 jaar die zelfredzaam zijn, maar voor wie een intensere psychische begeleiding noodzakelijk is, kunnen eveneens in de studio verblijven. Bij het projecthuis en de studio loopt de eigen dagbesteding van de jongere door of wordt door Albezon voorzien en al dan niet door Albezon begeleid. Tijdens de time-out kan ook van de ene werkvorm naar de andere worden overgeschakeld volgens de noodzaak van de vorderingen van de jongere.

Zowel voor de individuele time-outs als de groepstime-outs volgt Albezon dezelfde stappen doorheen het time-outproces. De jongere wordt steeds telefonisch aangemeld door de voorziening van herkomst. De jongere dient zich te wenden tot een begeleider van de voorziening. De consulent en de ouder kan geen jongere aanmelden. Tijdens de aanmelding wordt het aanmeldingsregistratieformulier ingevuld met de reden van aanmelding en de gegevens van de voorziening van herkomst en de jongere. Bij de eerst volgende teamvergadering (maximum één week na de aanmelding) wordt besproken of de jongere in aanmerking komt voor een time-out en wie de time-out op zich neemt. Dit is afhankelijk van de beschikbaarheid van de projectplaats en de time-outbegeleider en de problematiek van de jongere. Maximaal twee dagen na de teamvergadering, wordt de voorziening van herkomst op de hoogte gesteld van de toezegging van de time-out en wordt een afspraak gemaakt voor de intake. De keuze van de werkvorm is afhankelijk van de vraag van de jongere en de voorziening van herkomst. In sommige gevallen hebben ze een concrete vraag, in andere gevallen is de vraag veel opener en dient Albezon zelf voorstellen te doen. Zowel de jongere als de voorziening van herkomst wordt betrokken bij de voorbereiding van de time-out op vlak van praktische regelingen. De time-out wordt tussen de jongere en de voorziening van

¹⁴ Begeleid Zelfstandig Wonen

herkomst inhoudelijk voorbereid voor de start van de time-out en aangepast tijdens de time-out. Een verkennend gesprek vindt plaats tussen de time-outbegeleider en de voorziening van herkomst om de manier van werken van Albezon te verduidelijken, de problematiek uit te zuiveren en mogelijke werkvormen te bespreken. Het verkennend gesprek is geen vast onderdeel van het time-outproces en wordt enkel gehouden bij onduidelijkheden. Na de aanmelding, of in sommige gevallen na het verkennend gesprek, vindt de intake plaats. Tijdens de intake zijn minimaal de jongere, de voorziening van herkomst en de time-outbegeleider aanwezig. De consulent, de ouders en andere betrokken worden door de voorziening van herkomst uitgenodigd indien nodig. De ouders zijn zoveel mogelijk aanwezig in de praktijk in tegenstelling tot de consulent die weinig aanwezig is. Tijdens de intake wordt het aanmeldingsformulier opgesteld en ondertekend door de betrokkenen. Hierin komen de gegevens van de voorziening van herkomst en de jongere, de aanleiding van de time-out en de werkpunten. Albezon tracht de jongere en de voorziening van herkomst deze werkpunten zelf te laten noteren om hun betrokkenheid en motivatie te verhogen.

De duur tussen intake en start van de time-out is niet bepaald en kan variëren van een paar dagen tot een paar weken. Albezon matcht de time-outbegeleiders en de jongere op basis van geslacht door de voorkeur van het geslacht van de time-outbegeleider te bevragen bij de voorziening van herkomst en de jongere. Albezon matcht time-outbegeleiders wel met de werkvorm aangezien elke time-outbegeleider bepaalde methodieken en werkvormen meer eigen heeft gemaakt. Albezon stelt samen met de jongere het dagprogramma op en dit kan, in overleg tussen jongere en time-outbegeleider, aangepast worden tijdens de time-out. De activiteiten¹⁵ tijdens de time-out kunnen zowel gepland, intentioneel als een reactie op een situatie of jongere zijn naargelang de invulling van de time-out. Het gaat wel steeds om activiteiten die het dagelijks patroon doorbreken waardoor de vertrouwde noden wegvallen en er ruimte komt voor reflectie. De time-outbegeleider fungeert als hulp om deze reflectie te helpen maken. De reflectiemomenten worden tijdens een staptime-out bewust ingebouwd, terwijl dit bij het projecthuis en de studio meer afhankelijk is van de situatie. Of de jongere daarna overgaat tot transfer, is volgens Albezon afhankelijk van de jongere en niet van hen. Albezon tracht wel zoveel mogelijk aan te sluiten bij de leefwereld en interesses van de jongere zodat ze kunnen komen tot reflectie en transfer naar hun persoonlijke ontwikkeling en leefsituatie.

Het afrondingsgesprek vindt liefst zo snel mogelijk na de time-out plaats. Soms wordt er voor gekozen om het gesprek twee of drie weken na de time-out te laten doorgaan zodat de effecten van de time-out beter verwoord kunnen worden door de jongere en de voorziening

¹⁵ De activiteiten tijdens de time-out kunnen gepland, intentioneel of als een reactie op een situatie of een jongere zijn. Gepland betekent dat de activiteiten door de time-outbegeleider op voorhand gepland worden. Intentioneel houdt in dat de time-outbegeleider deze activiteiten gaat doen om aan doel, dat gesteld werd tijdens de intake, te werken. Of de activiteiten zijn een reactie op de inbreng van de jongere of een situatie.

van herkomst. Tijdens het afrondingsgesprek zijn liefst dezelfde personen aanwezig als tijdens de intake, maar dit is in de praktijk niet altijd eenvoudig. De time-outbegeleider zorgt voor de overdracht van de time-out naar de voorziening van herkomst aan de hand van kapstokken. Deze kapstokken zijn concrete thema's die tijdens de time-out naar voren kwamen en waar de jongere mee aan de slag wil gaan tijdens zijn begeleiding in de voorziening van herkomst. De time-outbegeleider maakt en stuurt niet systematisch een volledig verslag op naar de voorziening van herkomst of de jongere. Zij krijgen wel een beknopt evaluatieformulier. In uitzonderlijke gevallen, wordt dit wel in een verslag weergegeven en overgemaakt. Albezon biedt geen nabegeleiding, maar staat wel open voor een nieuwe zuivere time-out of schakelproject. Vanuit de voorzieningen is, volgens Albezon, geen vraag voor nabegeleiding.

De beoogde time-out komt, volgens Albezon, meestal overeen met de uitgevoerde time-out. Een verandering in werkvorm is mogelijk daar het prioritair is dat de time-out wordt volbracht. Een voortijdige beëindiging¹⁶ heeft bij de zuivere time-outs niet plaatsgevonden.

4.1.5. What works

Een belangrijke werkzame factor voor Albezon is hun vraaggestuurd en op maat werken. Daarnaast speelt het contextueel werken een belangrijke rol waarbij zij ervan overtuigd zijn dat niet alleen de jongere een weg dient af te leggen tijdens de time-out, maar dat ook de context nauw betrokken dient te worden om de transfer te vergemakkelijken. Een derde werkzame factor is dat Albezon fungeert als buitenstaander waarbij de jongere geen verantwoording dient af te leggen en met een schone lei kan starten bij Albezon. Een andere werkzame factor is dat bij time-out geen beschikking opgesteld dient te worden, maar enkel een melding aan de consulent waardoor de time-out snel opgestart kan worden. Als laatste element duidt Albezon op het feit dat jongere en de time-outbegeleider in dezelfde omstandigheden zitten die eigen zijn aan de time-out.

De bovenstaande werkzame factoren bewijzen, volgens Albezon, hun effectiviteit door de feedback die ze krijgen van de jongere en de context. Daarenboven zien ze een stijgende vraag voor een time-out.

Indien we het time-outproject van Albezon koppelen aan de what works literatuur, zien we enerzijds dat Albezon een goede afstemming tracht te bekomen tussen de vaardigheden van de jongere en de werkvorm door vraaggestuurd en op maat te werken. Albezon bevraagt eerst de jongere naar zijn interesses om de werkvorm zoveel mogelijk te laten aansluiten bij zijn vaardigheden. Anderzijds formuleren ze exclusiecriteria, maar worden deze in de praktijk geëvalueerd op haalbaarheid en mogelijkheid tot reflectie van de jongere. Het responsiviteitsbeginsel is gedeeltelijk expliciet toegepast. Albezon vindt het opleidingsniveau

¹⁶ Het betreft positieve en negatieve voortijdige beëindigingen.

van hun time-outbegeleiders belangrijk en biedt hen voldoende ondersteuning via de teamvergadering en vormingen. Er wordt volledig recht gedaan aan het professionaliteitsbeginsel. Albezon stemt de intensiteit van de werkvorm en de problematiek van de jongere niet op elkaar af. Ze schenken wel aandacht aan de problematiek van de jongere, maar stemmen de intensiteit van hun werkvorm hier niet op af. Albezon past het risicobeginsel niet toe. Het behoeftebeginsel wordt impliciet toegepast bij Albezon. Zij schenken wel aandacht aan de problematiek van de jongere, maar de relatie met het gedrag wordt niet gelegd. Hoe systematisch en op welke wijze het onderzoek naar de behoeften plaatsvindt is niet duidelijk. Ze baseren hun interventies niet op basis van getoetste theorieën. De oorspronkelijke initiator van Albezon is nog steeds aanwezig. Het integriteitsbeginsel is impliciet toegepast.

4.1.6. Mesoniveau

Albezon ontvangt €54.000 projectsubsidies van het Agentschap Jongerenwelzijn en dient geen vast aantal time-outs per jaar te organiseren. Zij houden geen registratie bij van de aanmeldingen die ze krijgen per jaar. Albezon ontvangt geen andere donaties of vergoedingen van de voorzieningen voor de onkosten van de time-out. Albezon werkt niet met een wachtlijst en sturen geen e-mail naar de voorzieningen. De elf voorzieningen van het samenwerkingsverband Bijzondere Jeugdzorg Gerechtelijke Arrondissement Oudenaarde hebben elk 106 uur per jaar die ze kunnen uitbesteden aan het EPO-project. Eind juni wordt de optelsom gemaakt van de reeds uitbestede uren van de elf voorzieningen. Van de resterende uren kunnen alle voorzieningen gebruik maken, ongeacht hoeveel uren elke voorziening nog over heeft.

Albezon heeft twee halftijdse time-outbegeleiders die de time-outbegeleiding onder elkaar verdelen afhankelijk van de gekozen werkvorm. Eén mannelijke time-outbegeleider is een sociaal werker (hoger onderwijs-humane wetenschappen) en heeft vijftien jaar ervaring in de Bijzondere Jeugdbijstand. De vrouwelijke time-outbegeleider heeft een pedagogisch diploma (hoger onderwijs-humane wetenschappen), had verschillende jaren een vakantieboerderij uitgebaat waar jongeren op time-out komen en volgt momenteel een cursus gezinsbegeleiding. De verblijf- en werkplaatsen vinden ondersteuning bij de time-outbegeleiders van Albezon en deze time-outbegeleiders vinden ondersteuning tijdens de teamvergadering en vormingen.

4.2.Tool

4.2.1. Ontstaan en organisatie

Tool is ontstaan vanuit twee invalshoeken. Enerzijds werd binnen het Regionaal Overlegplatform Bijzondere Jeugdbijstand Arrondissement Leuven op 22 oktober 2002 een werkgroep opgericht om de mogelijkheden te onderzoeken rond "time-out". Dit idee kwam vanuit een gemeenschappelijke behoefte om moeilijk lopende begeleidingen te bestendigen en

het doorverwijzen van jongeren tegen te gaan. Deze werkgroep, Time-Out Overleg Leuven (TOOL), bestond oorspronkelijk uit 7 organisaties van de sector Bijzondere Jeugdbijstand en is uitgebreid naar 26 partnerorganisaties¹⁷. Het betreft het wederzijds aanbieden van uitwisselingstime-outs tussen de aangesloten partnerorganisaties en het organiseren van werktime-outs. Anderzijds organiseert Oikoten sinds 1999 staptime-outs, de zogenaamde crisisonthemingen¹⁸. In 2006 werd op het Regionaal Overlegplatform Bijzondere Jeugdbijstand Arrondissement Leuven de beslissing genomen om het project TOOL toe te wijzen aan Oikoten. Oikoten besliste om zowel de crisisonthemingen als het project TOOL samen te brengen binnen één time-outdienst, Tool.

Tool organiseert uitwisselingstime-outs en alternatieve time-outs. Uitwisselingstime-outs zijn time-outs tussen de partnerorganisaties waarbij een jongere snel en tijdelijk wordt opgenomen in een andere partnerorganisatie. In dit onderzoek worden enkel de alternatieve time-outs in rekening gebracht¹⁹.

Tool heeft in het verleden meegewerkt aan een time-outoverleg met OSBJ en hoopt dat deze samenwerking in de toekomst verder gezet kan worden. Tool heeft een samenwerkingsverband met 26 partnerorganisaties uit de Bijzondere Jeugdbijstand, het VAPH²⁰ en Jeugdpsychiatrie in de provincie Vlaams Brabant.

4.2.2. Visie en doelstellingen

Tool werkt vanuit het emancipatorisch denken waarbij de verantwoordelijkheid zo veel mogelijk bij de jongere en de voorziening van herkomst wordt gelegd. De emancipatorische pedagogiek vertrekt vanuit de idee dat een mens steeds een mens-in-wording is en nooit zomaar samenvalt met de omstandigheden waarin hij zich bevindt en met de definitie die medemensen van hem geven. Tool kiest voor deze manier van werken omdat ze geloven in de effectiviteit van deze visie. Vanuit dit emancipatorisch denken maken ze ook gebruik van de principes van het ervaringsleren, maar kiezen ze niet voor het ervaringsleren als actief model waar men expliciet doelgericht werkt. Tool hanteert wel de werkprincipes van het ervaringsleren waarbij de aandacht uitgaat naar het opdoen van nieuwe en positieve ervaringen. Tool wil jongeren een plaats bieden waar ze onttrokken worden aan de maatschappelijke determinatie en waar ze de kans krijgen om zichzelf op een meer oorspronkelijke manier te laten zien. Het werkingsprincipe is de pedagogie van de ontwapening waarbij Tool de neiging tot beheersing en bepaling tijdelijk opschorten en zo

¹⁷ Atomix, Cidar, De Dam, De Wissel, Gambas, Het Boy-kot, Huize Levensruimte, Huize Sint Vincentius, Jeugdzorg in gezin, Levenslust, Malpertuus, Minor-Ndaka, Monte Rosa, MPC Ter Bank, MPI Ave Regina, OBC Ter Wende, OBC Espero, Planaid, Radar, Sporen, 't Pasrel Schaarbeek, 't Pasrel Vilvoorde, 't Spiegeltje, Oikoten, Provincie Vlaams-Brabant en vertegenwoordiging verwijzers.

¹⁸ Korte tochten van één week, als een vorm van time-out voor jongeren uit de voorzieningen BJB, de MPI's en de Jeugdpsychiatrie (uit de provincie Vlaams-Brabant) die in een ernstig conflict terechtkomen met hun begeleiding.

¹⁹ We kiezen enkel voor de alternatieve time-outs omdat deze vergelijkbaar zijn met de time-outs die georganiseerd worden door de andere time-outprojecten.

²⁰ Vlaams agentschap voor personen met een handicap

ruimte scheppen voor de eigen keuzes en initiatieven van de jongere. Vandaar hun keuze voor time-outbegeleiders die geen pedagogische methoden en technieken toepassen, maar die op basis van levenservaring met de jongeren werken of op stap gaan. Andere theoretische kaders die mee vorm geven aan de time-out zijn het systeemdenken, de empowerment-theorie en de presentietheorie van Andries Baart²¹.

Tool organiseert time-out als een specifieke hulpverleningsinterventie waarbij tijdelijk de dagelijkse interacties tussen de jongere en zijn onmiddellijke omgeving worden onderbroken, door de jongere in een andere omgeving te plaatsen. Met tijdelijk bedoelen we een in tijd en ruimte duidelijk op voorhand afgebakende periode, met de expliciete doelstelling nadien samen verder te werken. Het doel van time-out is om met het instrument van 'de onderbreking' een positieve bijdrage te leveren aan deze interacties, zodat de draagkracht van de jongere en zijn onmiddellijke omgeving toeneemt, om zodoende de hulpverlening verder te kunnen zetten. Zo kan binnen de vastlopende hulpverlening de begeleidingsrelatie en het begeleidingsperspectief herstellen en de hulpverlening deblokkeren. Opnieuw een akkoord krijgen over de lopende hulpverlening is de uiteindelijke doelstelling van de time-out. Essentieel hierbij is het wederzijds engagement van de jongere en de betreffende hulpverleners om na de time-out samen verder te werken. Voor het opstarten van een time-out is een minimaal akkoord van alle partijen, met inbegrip van de betrokken verwijzer, nodig. Een time-out kan niet louter sanctionerend zijn. Tool neemt een bemiddelende rol op en kiest er voor om geen specifieke hulpverleningsacties op te zetten zodat de jongere tot rust kan komen. De specifieke doelen worden opgesteld door en voor de aanwezigen tijdens de intake. Tool stelt doelen naar de voorzieningen. De evaluatie van de doelen wordt hoofdzakelijk gedaan tijdens het afrondingsgesprek en evaluatieformulieren, maar Tool geeft aan dat zij de opgestelde doelen niet meten.

4.2.3. Doelgroep

Tool richt zich tot jongens en meisjes tussen 12 en 20 jaar die minstens een dossier hebben bij de Bijzondere Jeugdbijstand/Jeugdrechtbank of komen uit VAPH en jeugdpsychiatrie in de regio Vlaams-Brabant. Er is sprake van (een dreiging van) het vastlopen van de begeleiding meestal door agressief of regelovertredend gedrag van de jongere. De jongeren geven hun akkoord om op time-out te vertrekken door het ondertekenen van de time-outovereenkomst. Bij weigering tot ondertekening, kan de jongere niet op time-out. Overbruggingstime-outs kunnen enkel voor Tool indien zij een betekenis hebben als afsluiting van de huidige hulpverleningsvorm en voorbereiding op een nieuwe hulpverleningsvorm. Tool organiseert geen opvang voor de jongeren wanneer de voorziening van herkomst geen terugkeergarantie kan aanbieden. Uit de evaluatieformulieren, twee tot drie weken na de time-out, blijkt dat het merendeel van de jongeren nog in de voorziening van herkomst blijft.

²¹ <http://www.presentie.nl/site/>

Jongeren die de time-outovereenkomst niet ondertekenen, kunnen niet op time-out vertrekken. Daarnaast zijn een acute en ernstige drugsproblematiek en psychiatrische stoornis exclusiecriteria waar in overleg met de voorziening van herkomst bij elke jongere de haalbaarheid van wordt nagegaan.

Tool stelt dat de beoogde doelgroep in het algemeen overeenkomt met de feitelijke doelgroep. Zij verklaren dit door het opstellen en hanteren van duidelijke criteria. Toch merken ze op dat er minder vragen komen van jongeren tussen 12 en 13 jaar daar het aanbod van Tool minder aansluit bij deze jongeren. Voor hen zal in de toekomst een meer aangepast aanbod worden georganiseerd zoals bijvoorbeeld het inzetten van ezeltochten of kanovaren. Ook tussen 18 en 20 jaar zien we een vermindering van aanvraag daar de gedwongen hulpverlening in de Bijzondere Jeugdbijstand stopt op 18 jaar. Een andere verklaring waarom voornamelijk 14 tot 18-jarigen worden aangemeld, kan volgens Tool te maken hebben met de ontwikkelingspsychologie, namelijk dat pubers zich meer afzetten tegen regels.

4.2.4. Werking

4.2.4.1. Ontheming

Tool wil de dagelijkse interacties met de context onderbreken om rust en reflectietijd te kunnen bieden aan de jongere en zijn context. Tool noemt deze onderbreking geen ontheming aangezien zij vinden dat hun werkwijze duidelijk afwijkt van de langdurende onthemende projecten die georganiseerd worden door Oikoten. Zij vinden het zinvol dat de jongere weinig tot geen contact heeft met de context, maar controleren de jongere hierin niet. Contact met de context resulteert in een time-out van mindere kwaliteit. Toch geven ze aan dat tussentijds contact hebben met de context ook voordelen kan hebben om de betrokkenheid van de voorziening van herkomst tijdens de time-out te verhogen. Ze passen dit echter in de praktijk niet toe gezien de korte duur van de time-out.

Bij de verschillende werkvormen dient de omgeving niet te ver zijn en liefst afgelegen zodat de jongere uit de normale context is, voldoende rust geboden kan worden en er zo weinig mogelijk interferenties zijn.

4.2.4.2. Time-outproces

De individuele time-outs zijn in de vorm van een achtdaagse staptocht, een vijf- tot veertiendaagse verblijftime-out of een wervertime-out. Een verblijftime-out is een time-out waar de dagbesteding van de jongere doorloopt en waar enkel in avond- en nachtopvang wordt voorzien. Deze werkvorm wordt minder gevraagd. Een voorbeeld hiervan is het verblijf in Huize Sjaloom. Bij de wervertime-outs is het aanbieden van een dagbesteding belangrijk, maar verwachten ze niet dat de aanbieders de pedagogische begeleiding overnemen. Tool brengt en haalt de jongere zelf op en heeft minstens eenmaal telefonisch contact met de time-outplaats

en de jongere. Afhankelijk van de duur van de time-out gaat de projectmedewerker van Tool langs bij de time-outplaats. Bij korte time-outs gaat de projectmedewerker op vraag langs en bij lange time-outs gaat de projectmedewerker minstens eenmaal langs.

Het time-outproces bestaat voor de verschillende werkvormen uit een aantal vaste onderdelen. De jongere kan telefonisch aangemeld worden door de voorziening van herkomst of de consultant. Jongeren en ouders kunnen zelf ook een vraag tot time-out stellen, maar dienen zich hiervoor te wenden tot de voorziening van herkomst of consultant. Eerst wordt een informatievraag gesteld en indien er plaats is, wordt de voorziening van herkomst aangespoord om met de jongere te overleggen rond de werkvorm. Vervolgens vindt de officiële aanmelding plaats en wordt een datum voor de intake vastgelegd. Tijdens de aanmelding wordt de werkvorm vastgelegd en het aanmeldingsformulier ingevuld met de gegevens van de jongere, de voorziening van herkomst, de motivatie en doel van de time-out. Tool bevrägt ook de interesses en fysieke en mentale mogelijkheden van de jongere om de werkvorm hierop af te stemmen. De voorziening van herkomst kan een voorkeur van werkvorm aangeven of in samenspraak met de jongere overleggen. Afhankelijk van de werkvorm worden de nodige personeelsleden verwittigd waaronder de administratieve kracht, de logistiek en de personeelsverantwoordelijke. Na de informatieaanvraag worden de nodige informatieformulieren naar de voorziening van herkomst en de jongere gestuurd of verwezen naar hun website. Beiden dienen deze afzonderlijk of in overleg in te vullen als voorbereiding op de intake. De begeleider van de voorziening dient een schriftelijke voorbereiding te maken op basis van een aantal vragen zoals: waarom is een time-out aangewezen, wat zijn hun verwachtingen van de time-out, is de time-out een voorwaarde om de jongere in de voorziening te laten blijven, wat als de jongere de time-out niet (uit)doet, willen ze de jongere een opdracht meegeven en welke, over wat gaan ze zelf nadenken tijdens de time-out en waaraan hebben ze behoefte tijdens de time-out en kan Tool hen hierin helpen. De jongere dient ook een schriftelijke voorbereiding te maken op basis van een aantal vragen zoals: wat is de reden van de time-out, heeft hij zelf een time-out aangevraagd, waarom is hij (niet) tevreden over de hulpverlening, waarom wil hij (niet) in de voorziening blijven, wat heeft hij nodig om zich beter te voelen in de voorziening, waaraan heeft hij behoefte tijdens de time-out, waarover zou zijn begeleider best nadenken tijdens de time-out en welke vragen wil hij zeker nog beantwoord krijgen tijdens de intake. Tool verwacht expliciet dat deze voorbereiding grondig gebeurt. Men tracht binnen een week te starten en een intake te plannen waarop jongere, voorziening van herkomst en de projectmedewerker van Tool aanwezig zijn. Bij een staptime-out is ook de time-outbegeleider aanwezig. Bij een verblijf- en een werkttime-out kan de intake ter plaatse doorgaan indien het een specifieke problematiek betreft waarover de time-outplaats meer informatie nodig heeft. Deze laatste situatie is niet te prefereren en wordt enkel uitzonderlijk toegepast. Tijdens de intake wordt gevraagd naar de reden van time-out, verwachtingen, de rol van Tool en tevredenheid over de huidige hulpverlening.

Na minstens een mondeling akkoord van de consulent, start de time-out meestal op dezelfde dag als de intake. In de praktijk is binnen de week starten organisatorisch niet altijd mogelijk, maar toch wordt deze doelstelling vaak bereikt. Er wordt een time-outovereenkomst opgesteld waarin elke partij zijn visie op de time-out weergeeft. Deze dient ondertekend te worden door de betrokkenen van de intake. Bij een verblijf- en werkttime-out wordt ter plaatse nog een samenwerkingsovereenkomst ondertekend waarin ook afspraken en regels omschreven staan. Tool matcht het geslacht van de jongere en de time-outbegeleider en daarnaast wordt gekeken naar de beschikbaarheid van de time-outbegeleider. Bij een staptime-out wordt inhoudelijk uitgelegd aan de jongere wat van hem verwacht wordt en wordt het dagprogramma in overleg met de time-outbegeleider besproken. Bij een werkttime-out wordt het dagprogramma situationeel bepaald en wordt uitgelegd wat verwacht wordt van de jongere. Zowel bij de staptime-outs, als bij de verblijf- en de werkttime-out bestaat een idee over de mogelijke activiteiten. De jongere, de time-outbegeleider of het gezin hebben de vrijheid om dit in te vullen en aan te passen. Er is tijdens de time-out ruimte voor reflectie, maar het is de jongere zelf die bepaalt of hij van deze ruimte gebruik maakt. De transfer naar de dagelijkse realiteit is afhankelijk van de reflectie van de jongere en wordt besproken tijdens het afrondingsgesprek.

Het afrondingsgesprek vindt onmiddellijk na de time-out plaats en de aanwezigen zijn dezelfde als met de intake. Tijdens de afronding wordt de time-outovereenkomst overlopen om na te gaan in welke mate de verwachtingen worden ingevuld en bereikt. Bij een verblijf- en werkttime-out zijn er twee afrondingsgesprekken, één bij het gezin en één bij Tool. Na het afrondingsgesprek stelt de projectmedewerker van Tool een verslag op, maar dit wordt niet opgestuurd naar de betrokkenen. Tool organiseert geen nabegeleiding omdat ze de begeleiding willen laten bij de voorziening van herkomst. Toch merken ze dat de vraag naar nabegeleiding leeft bij de voorzieningen. Tool kan een korte nabegeleiding geven op vraag van de voorzieningen. Dit is niet steeds aansluitend met de time-out, maar kan ook na een bepaalde periode worden aangevraagd door de voorzieningen. De nabegeleiding behoort bij Tool niet tot hun time-outprocedure en wordt ingericht op vraag.

De beoogde time-out komt, volgens Tool, meestal overeen met de uitgevoerde time-out. Dit is te danken aan hun goede afstemming tussen werkvorm en mogelijkheden en interesses van de jongere. Een voortijdige beëindiging gebeurt vooral op vraag van de jongere. Bij een staptime-out heeft dit meestal te maken met de fysieke last. Er worden enkele staptime-outs per jaar voortijdig beëindigd. Bij de verblijf- en werkttime-outs is er zelden een voortijdige beëindiging. De werkvorm kan veranderen, maar enkel in de richting van een verandering van staptime-out naar een werkttime-out. Specifiek hieraan is dat de time-outbegeleider aanwezig blijft tijdens de verdere time-out. Deze verandering in werkvorm wordt toegestaan wanneer de jongere gemotiveerd is om de time-out te volbrengen, maar de fysieke last te zwaar is om

verder te stappen. Tool tracht, in de mate van het mogelijke, de time-out steeds te laten uitdoen.

4.2.5. What works

Tool is overtuigd dat een goede voorbereiding en de verantwoordelijkheid laten bij de jongere en de voorziening van herkomst werkzame factoren zijn binnen hun time-outwerking. Het probleem wordt ook niet bij de jongere alleen gelegd, maar wordt gezien als een probleem in de begeleidingsrelatie. Daarnaast fungeert Tool als buitenstaander waarbij zij zich buiten de jongere en de voorziening van herkomst plaatsen en een bemiddelende rol opnemen. Een andere werkzame factor is dat de jongere tijdens de time-out niets moet, maar wel de kans krijgt om na te denken en hierover te vertellen. De time-out dient om tot rust te komen en de dagelijkse interacties te onderbreken. Een time-out die sanctionerend bedoeld is, vult Tool niet in als sanctie omdat zij ondervinden dat dit minder effectief is. Een laatste kracht is de motivatie van de jongere waarbij Tool aangeeft dat een time-out minder effectief is bij een jongere die niet gemotiveerd is. Hierbij aansluitend is de voorbereiding belangrijk die zowel de jongere als de voorziening van herkomst dient maken voor het intakegesprek. Tool merkt op dat indien deze voorbereiding niet of weinig gemaakt wordt, de jongeren vaak minder gemotiveerd zijn om op time-out te gaan.

De veronderstelde werkzame factoren worden door Tool als effectief ervaren. Op korte termijn zien ze dit tijdens het afrondingsgesprek en valt het op dat de jongere vaak op fysiek vlak een positieve evolutie heeft gemaakt. Tool stuurt twee of drie weken na de time-out evaluatieformulieren op om na te gaan hoe het met de jongere is en of de begeleiding gedeblokkeerd is. Eveneens wordt gevraagd naar de tevredenheid over de rol van Tool in het time-outproces.

Door Tool te linken aan de what works literatuur, vinden we volgende resultaten. Enerzijds tracht Tool een goede afstemming te bekomen tussen de vaardigheden van de jongere en de werkvorm. Tijdens de aanmelding peilen ze naar de interesses, hobby's en de fysieke en mentale geschiktheid van de jongere. Op basis van deze informatie wordt de werkvorm gekozen die hierbij het meeste aansluit. Anderzijds formuleren ze exclusiecriteria, maar deze worden in de praktijk geëvalueerd op haalbaarheid. Het responsiviteitsbeginsel wordt gedeeltelijk expliciet toegepast. Tool kiest er voor om te werken met time-outbegeleiders waarvan ze het opleidingsniveau niet kennen, maar biedt hen wel voldoende ondersteuning via de projectmedewerker van Tool. Het professionaliteitsbeginsel wordt niet toegepast. Tool stemt de intensiteit van de werkvorm en de problematiek van de jongere op elkaar af door de problematiek van de jongere te bevragen en de werkvorm hierop af te stemmen. Tool beschrijft wel nergens hoe ze deze afstemming in de praktijk realiseren. Het risicobeginsel wordt dus gedeeltelijk expliciet toegepast. Tool schenkt aandacht aan de probleemaspecten waarop ze een invloed kunnen uitoefenen en probeert hier tijdens de time-out mee om te gaan. Hoe ze dit in de praktijk realiseren wordt niet beschreven. Het behoeftebeginsel wordt

dus gedeeltelijk expliciet toegepast. Ze baseren hun interventies niet op getoetste theorieën. De oorspronkelijke initiator van Tool is nog steeds aanwezig. Het integriteitsbeginsel wordt impliciet toegepast.

4.2.6. Mesoniveau

Tool ontvangt €50.000 van de provincie Vlaams-Brabant waarvan €25.000 wordt gebruikt voor het organiseren van de staptime-outs en €25.000 voor de verblijf- en werkttime-outs en de uitwisselingstime-outs. Om hun aanbod kwalitatief sterker te maken is Tool op zoek gegaan naar bijkomende middelen en ontvingen van een privé sponsor €25.000. Voor de provincie dient Tool twaalf staptime-outs te organiseren, maar voor de verblijf- en werkttime-outs wordt geen aantal vooropgesteld. Voor de staptime-outs ontvangen ze 22,74 euro per dag en eventuele vervoerskosten van de voorzieningen voor de onkosten van de time-out. Voor de verblijf- en werkttime-outs bedraagt dit 15 euro per nacht. In 2007 werden 83 jongeren aangemeld bij Tool. Tool werkt zonder wachtlijst en stuurt geen e-mail naar hun partnerorganisaties, voorzieningen of consultants.

In Tool werkten tot 1 mei 2008 twee projectmedewerkers voor elk 60%. Vanaf 1 mei 2008 is er een afslanking en werkt slechts één projectmedewerker voor 70%. De projectmedewerker is sociaal werker. De projectmedewerker doet zelf geen staptime-out, maar begeleidt wel de werkttime-outs en de verblijftime-outs. Daarnaast kan Tool beroep doen op een tiental time-outbegeleiders die niet vast in dienst zijn, maar als vrijwilliger of met een contract van bepaalde duur werken. Tool is niet op de hoogte van het diploma van de time-outbegeleiders, maar zij dienen wel een langdurende onthemingstocht bij Oikoten te hebben gedaan. Daarnaast spelen de persoonlijkheidsfactoren en hun motivatie een centrale rol tot samenwerking. De werkttime-outs zijn vrijwilligers en ook hier is de selectie niet gebaseerd op basis van het diploma. In het verleden hebben een aantal van deze mensen wel vaak gewerkt in het breder werkveld binnen de Bijzondere Jeugdbijstand. Voor ondersteuning kunnen de time-outbegeleiders en werkgezinnen bij de projectmedewerker terecht. Bij alle time-outwerkvormen wordt een 24 op 24 uur telefoonpermanentie gegarandeerd door de projectmedewerker van Tool. Bij de staptime-outs heeft de time-outbegeleider geen GSM bij zich en bij de werkttime-outs neemt de projectmedewerker tussentijds telefonisch contact op.

4.3. La Strada

4.3.1. Ontstaan en organisatie

La Strada is de naam van het project crisisontheming dat door vzw De Grote Robijn werd opgestart op 1 november 2003. Het project crisisontheming tracht een antwoord te geven op de vraag van toenmalig minister Vogels om nieuwe initiatieven uit te werken voor jongeren met ernstige problemen. Time-out werd in het leven geroepen met als doelstelling de vastgelopen begeleidingen te deblokken.

Binnen vzw De Grote Robijn, bestaan naast La Strada, nog andere hulpverleningsvormen zoals het OOC De Grote Robijn, de thuisbegeleidingsdienst Crescendo en de dienst crisishulp aan huis De Matant.

La Strada heeft in overleg met vzw Oikoten hun time-outproject ontwikkeld. In het verleden hebben ze meegewerkt aan het time-outoverleg met OSBJ en ze hopen dat deze samenwerking in de toekomst verder gezet kan worden.

4.3.2. Visie en doelstellingen

Wanneer de begeleiding van een jongere spaak loopt, krijgen we vaak een vertroebelde relatie tussen de jongere en de voorziening van herkomst als gevolg. La Strada gaat ervan uit dat een conflict ontstaat binnen een relatie waardoor zowel de jongere als de begeleiding betrokken worden in het time-outproces. Algemeen benadrukt La Strada het begrip empowerment waarbij zij werken met de krachten van de jongeren. La Strada vertrekt daarnaast vanuit twee grote peilers: de ontheming en het ervaringsleren. De keuze voor het ervaringsleren als uitgangspunt, wordt door hen verklaard vanuit de opstart van La Strada. Zij zijn toen op zoek gegaan naar een methodiek die andere uitgangspunten hanteerde dan van waaruit de meeste voorzieningen werken. La Strada haalt de jongere uit de context waar de crisis zich voordoet en sluit zich aan bij het belang van het door de jongere zelf ervaren van een nieuwe onbekende situatie en een te volbrengen opdracht. Uit het ervaringsleren vloeit voort dat een jongere zich in drie zones kan bevinden: de comfortzone, de stretchzone en de paniekzone. De comfortzone is het dagelijks leven, de stretchzone is de niet-alledaagse situatie en de paniekzone is de zone waar de jongere zo snel mogelijk terug wil naar de comfortzone. La Strada plaatst de jongere in de stretchzone omdat de jongere hierin het snelst leert en opneemt. Binnen het ervaringsleren schenkt La Strada voornamelijk aandacht aan de leercirkel van Kolb. Deze legt de nadruk op het belang van de eigenheid van de jongere door na te gaan op welke manier er iets bij de jongere binnenkomt. Hierop tracht La Strada in te spelen en ervaringen aan te koppelen.

Het algemene doel van La Strada is om de betrokken partijen een ademruimte te bieden in de vastgelopen situatie zodat zij na de time-out terug samen verder kunnen en een doorverwijzing vermijden. Voor La Strada dient het duidelijk te zijn wat zij kunnen betekenen in het deblokkeringsproces. De specifieke doelen worden opgesteld door en voor de personen die tijdens de intake aanwezig zijn. La Strada geeft hierbij aan dat zij het belang van smartdoelen inzien en op zoek zijn naar vorming om deze te ontwikkelen. De evaluatie van de doelen gebeurt momenteel tijdens de afronding en de nabegeleiding van de jongere.

4.3.3. Doelgroep

De beoogde doelgroep bestaat uit jongens en meisjes tussen 14 en 18 jaar met minstens een dossier bij de Bijzondere Jeugdbijstand/Jeugdrechtbank binnen Vlaanderen mits uitsluiting van

Vlaams Brabant. Het gaat om jongeren van wie de begeleiding dreigt te blokkeren door hun negatief gedrag en/of hun gebrek aan medewerking waarbij de relatie tussen de jongere en de hulpverleners nog niet voldoende is uitgeput maar er nog een intentie leeft om samen verder te gaan. Ook jongeren die zelf de nood erkennen om op rust te komen, hun grenzen te verleggen of een nieuwe ervaring op te doen, kunnen worden aangemeld. La Strada vereist een minimale motivatie van de jongere. Overbruggingstime-outs kunnen voor La Strada enkel indien zij een betekenis hebben als afsluiting van de huidige hulpverleningsvorm en voorbereiding op de nieuwe hulpverleningsvorm. La Strada houdt geen systematische bevraging omtrent wat er met de jongere gebeurt na de time-out. Zij trachten informeel de voorzieningen of consulenten te bevragen en denken er aan om in de toekomst een standaardbevraging in het time-outproces in te bouwen.

La Strada hanteert zeven exclusiecriteria: Jongeren die geen reflectiemogelijkheden bezitten, die zwanger zijn, die volgens de arts niet fit genoeg zijn om zware inspanningen te leveren, die medicatie nemen die een invloed hebben op bewustzijn en/of alertheid, die na de time-out niet terug kunnen keren naar de voorziening van herkomst en die een zware psychiatrische problematiek of drugsproblematiek hebben. Deze exclusiecriteria worden door La Strada in de praktijk strikt gehanteerd. Bij de laatste twee criteria maakt La Strada wel de afweging om de jongere al of niet toe te laten. Dit gebeurt op basis van de haalbaarheid om met de jongere op time-out te gaan en het kunnen garanderen van de veiligheidsgarantie voor de jongere en de time-outbegeleider.

De beoogde doelgroep komt, volgens La Strada, overeen met de feitelijke doelgroep daar er op verschillende momenten tijdens het proces wordt uitgezuiverd aan de hand van de exclusiecriteria.

4.3.4. Werking

4.3.4.1. Ontheming

La Strada definieert ontheming als de jongere uit de context halen waar de crisis plaatsvindt en naar een radicaal andere omgeving brengen waar de jongere geen contact heeft met deze 'bekende' context. De ontheming heeft voor hen als voordeel dat het de jongere tijd en afstand biedt om te kunnen overgaan tot reflectie. De jongere vindt de rust die nodig is om uit de negatieve spiraal te komen, maar wordt ook aangezet om actie te ondernemen. Daarentegen brengt dit bij sommige jongeren een gevoel van ongerustheid te weeg ten aanzien van de achterblijvers en is dit voor sommigen te confronterend. La Strada stelt dat het in bepaalde situaties aangewezen is om tijdens de time-out de context toch binnen te brengen om het proces te kunnen verder zetten met de jongeren. Dit gebeurt zelden, maar de mogelijkheid bestaat.

De omgeving van de time-out dient geografisch voldoende ver te zijn en een onthemde functie te hebben. De time-outs vinden altijd plaats in de Ardennen waardoor de jongere vaak in een onbekende omgeving komt waar een andere taal wordt gesproken en de luxe wegvalt. La Strada stelt dat dit het geheel van de time-out sterker maakt.

4.3.4.2. Time-outproces

La Strada biedt zowel individuele time-outs als groepstime-outs aan. De duur van beide time-outvormen werd in het verleden gekozen in overleg met Oikoten en meebepaald door de aanwezige arbeidstijd om het gevraagde time-outaantal te bereiken. De individuele time-outs zijn in de vorm van een zevendaagse staptocht in de Ardennen onder begeleiding van één time-outbegeleider. De vijfdaagse groepstime-outs gaan door tijdens de schoolvakanties in de Ardennen met maximum zes jongeren onder begeleiding van twee time-outbegeleiders. Er is één vaste verblijf- en slaappleats en van daaruit verplaatst de groep zich dagelijks. La Strada wil met het groepsproject jongeren een positieve groepservaring aanbieden, waarin ze hun eigen functioneren in groep leren zien en vanuit ervaringsgerichte groepsopdrachten zichzelf in relatie met de ander(en) kunnen ervaren. Jongeren die aan het groepsproject deelnemen, zijn jongeren die in groep moeilijk functioneren. Het groepsdynamische komt daarom op de voorgrond te staan waarbij voldoende ruimte wordt voorzien voor elke individuele jongere. Bij de samenstelling van de groep wordt rekening gehouden met de problematiek van de jongeren zodat een groep met zowel lichte als zwaardere problemen bekomen wordt.

Het time-outproces van La Strada heeft een aantal vaste onderdelen die zowel bij de individuele als de groepstime-outs terugkomen. De jongere kan enkel door de consulent of voorziening van herkomst telefonisch aangemeld worden en niet door de jongere of ouders. Zij dienen zich hiervoor te wenden naar de consulent of voorziening van herkomst. Tijdens de telefonische aanmelding maakt La Strada gebruik van een aanmeldingsformulier waarin de gegevens van de aanmelder, de voorziening, de jongere, de situatieschets en de minimale aanmeldingscriteria worden bevestigd. Een aanmelding voor een individuele time-out kan maximum twee weken vóór vertrek en voor een groepstime-out zes weken. Zowel aan de voorziening van herkomst als aan de jongere wordt gevraagd, afzonderlijk of in overleg, een vragenlijst in te vullen ter voorbereiding op de intake. De begeleider van de voorziening dient een schriftelijke voorbereiding te maken op basis van een aantal vragen zoals: een omschrijving van de concrete aanleiding, andere factoren die hen tot een time-out hebben gebracht, samenwerking tussen jongere en begeleiding, gevoelens rond de situatie, sociaal netwerk van de jongere, kwaliteiten en valkuilen van de jongere, hypothesen rond het gedrag van de jongere waar binnen de voorziening aan gewerkt wordt, verwachtingen vanuit de voorziening naar de jongere, drie vragen waarover de jongere dient stil te staan tijdens de time-out en gevolgen voor de jongere wanneer de time-out (niet) positief wordt afgerond. De jongere dient ook een schriftelijke voorbereiding te maken op basis van een aantal vragen

zoals: de reden van aanmelding en huidige situatie, ontstaan van deze situatie en mogelijke verklaringen hiervoor, samenwerking tussen jongere en begeleiding, gevoelens rond de situatie, verwachtingen van de jongere over de time-out en een positieve en negatieve eigenschap van zichzelf. Voor de intake geldt zowel bij de individuele als de groepstime-out dezelfde procedure. De jongere en de begeleider van de voorziening van herkomst, de coördinator van La Strada, de time-outbegeleider en indien gewenst de ouders en consulent zijn aanwezig. De ouders en consulent zijn in de praktijk minder frequent aanwezig. Tijdens de intake vindt eerst een gezamenlijk gesprek plaats met alle betrokken partijen waarin de jongere en de begeleider van de voorziening van herkomst worden bevraagd naar reden van time-out, verwachtingen en motivatie. Nadien wordt het gesprek opgesplitst en gaat de coördinator met de begeleider van de voorziening van herkomst praten en de time-outbegeleider met de jongere. Met de begeleider van de voorziening van herkomst wordt gewerkt rond kwaliteiten en valkuilen van de jongere en met de jongere wordt dieper ingegaan op de inhoud van een time-out en de gevolgen bij een positieve of negatieve time-out. Vervolgens komt iedereen terug samen en vindt een terugkoppeling van het gezegde plaats. Onmiddellijk nadien beslist La Strada of de jongere op time-out kan. Aan de hand van wat er op de intake wordt gezegd, wordt een begeleidingsovereenkomst opgesteld.

Een paar dagen voor de individuele time-out van start gaat, vindt een kennismakingsgesprek plaats tussen de time-outbegeleider en de jongere. Tijdens het gesprek met de jongere wordt de praktische kant van de time-out toegelicht en wordt, indien nodig, dieper ingegaan op onzuiverheden van de intake. Voor La Strada is dit ook een eerste verkenning van de kwaliteiten, valkuilen en werkpunten waar de jongere aan wil werken. Bij een groepstime-out gaat dit gesprek door tussen de time-outbegeleiders en de groep jongeren. Tijdens dit gesprek zit de coördinator van La Strada samen met de individuele begeleiders van de jongeren om op voorhand een aantal hypothesen op te stellen rond groepsdynamische processen die zich zouden kunnen afspelen.

Bij vertrek wordt, zowel bij een individuele time-out als bij een groepstime-out, de begeleidingsovereenkomst besproken en ondertekend door de jongere, de begeleider van de voorziening van herkomst en eventueel de ouders. La Strada probeert de time-outbegeleider en de jongere te matchen op basis van geslacht. Indien mogelijk matchen ze ook de time-outbegeleider en de problematiek van de jongere. La Strada legt het dagprogramma voor de time-out vast in samenspraak met de jongere zodat het de time-out van de jongere zelf wordt. Ook tijdens de time-out kan nog aan het programma veranderd worden indien nodig. Tijdens de individuele en groepstime-out wordt gewerkt met communicatieschriftjes en thema's. In een communicatieschrift kan de jongere en de time-outbegeleider naar elkaar schrijven en wordt het dagverloop genoteerd. Daarnaast werkt La Strada met thema's die tijdens de intake worden vastgelegd en waarrond er tijdens de time-out aan gewerkt zal

worden. Gedurende de individuele time-out wordt het reflectiemoment 's avonds gepland als afronding van de dag. Het tijdstip en de inhoud van de dagelijkse reflectiemomenten liggen niet op voorhand vast, maar worden bepaald door de situatie of gebeurtenis die heeft plaats gegrepen. Naast het stappen en de reflectiemomenten zijn er wel geplande activiteiten, maar deze zijn afhankelijk van de hulpvraag van de jongere en van de tocht. Bij een groepstime-out liggen de reflectiemomenten vast in het programma waar naast groepsreflectie ook ruimte is voor individuele reflectie. Toch speelt men ook hier in op de situatie of gebeurtenis die plaatsgrijpt. Om de transfer tussen de time-out en de dagelijkse realiteit duidelijk te maken, denken ze samen met de jongere na over wat de eigen krachten en valkuilen zijn en hoe ze hiermee in de voorziening van herkomst kunnen omgaan. Deze vindt plaats tijdens de time-out en het afrondingsgesprek. Bij de individuele time-outs komt deze transfer ook tijdens de nabegeleiding aan bod.

Bij aankomst van een individuele time-out is er een moment waar de jongere samen met de time-outbegeleider het verhaal kan vertellen aan de individuele begeleider van de voorziening van herkomst. Na dit gesprek start de nabegeleiding. Deze duurt drie weken en houdt drie à vier contactmomenten tussen de jongere en de time-outbegeleider in. Tijdens de nabegeleiding tracht La Strada om de transfer naar de dagdagelijkse realiteit te laten plaatsvinden, de reeds opgestelde thema's verder uit te diepen en de time-out te vertalen naar de begeleider van de voorziening van herkomst. Na de nabegeleiding vindt aansluitend een afrondingsgesprek plaats. De context wordt betrokken indien nodig. De verslaggeving van de individuele time-out bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreffende de time-out wordt één week na de time-out opgestuurd naar de verwijzer en de voorziening van herkomst. Er wordt geen verslag opgestuurd naar de jongere, maar de inhoud wordt wel besproken met de jongere en eventueel met de ouders. Het tweede deel betreffende de nabegeleiding wordt na de nabegeleiding naar dezelfde mensen opgestuurd en besproken. De nabegeleiding wordt opgestart op vraag van de voorzieningen.

Bij aankomst van een groepstime-out is de voorziening van herkomst aanwezig, maar vindt geen aankomstgesprek plaats. Ouders en consulent kunnen bij aankomst eveneens aanwezig zijn indien dit een meerwaarde heeft. Eén week na het groepsproject gaat een afrondingsgesprek door tussen de jongere, de individuele begeleider van de voorziening van herkomst en de time-outbegeleider. De verslaggeving wordt, één of twee weken na de time-out, opgestuurd naar de verwijzer en de voorziening van herkomst. Er wordt geen verslag opgestuurd naar de jongere, maar de inhoud wordt wel besproken met de jongere en eventueel met de ouders.

De beoogde time-out komt overeen met de uitgevoerde time-out. De reden die ze hiervoor aanhalen is de duidelijkheid van hun aanbod en de flexibiliteit die ze aan de dag leggen tijdens

het time-outproces. Ze hanteren een vaste werkvorm en duur van time-out, maar trachten hierin wel flexibel te zijn door hun time-outprogramma zoveel mogelijk af te stemmen op maat van de jongere. Volgens La Strada is een voortijdige beëindiging van een time-out een uitzondering op de regel. Tenzij het een situatie van overmacht is, ligt de keuze bij de jongere en draagt hij hiervan de gekende gevolgen.

4.3.5. What works

La Strada poogt de jongere alert te maken door de onthemende omgeving en ze willen de jongere een succeservaring laten beleven. De idee dat zowel de jongere als de time-outbegeleider in dezelfde omstandigheden zit, heeft volgens La Strada eveneens een werkzame kracht. Daarnaast geloven ze in de sterkte van de één op één relatie en de snelle opstart bij de individuele time-outs. Ondanks het vaste stramien dat La Strada vasthoudt, trachten ze hulpverlening op maat aan te bieden en flexibel te zijn in hun werken.

Bovenstaande werkzame factoren worden door La Strada als effectief ervaren. Bij de jongeren zien ze een positieve evolutie op fysiek en mentaal vlak en merken ze een stijging van het zelfbeeld op. Daarnaast ontvangen ze positieve feedback van de verwijzers.

Bij de vergelijking tussen La Strada en de what works literatuur merken we dat La Strada de vaardigheden van de jongere en de werkvorm op elkaar afstemt. Ondanks het aanbieden van alleen staptime-outs, bevroegt La Strada de interesses en mogelijkheden van de jongere om de time-out zoveel mogelijk op de jongere af te stemmen. Er worden duidelijke exclusiecriteria gehanteerd in de praktijk. Het responsiviteitsbeginsel is gedeeltelijk expliciet toegepast. La Strada onderstreept het belang van een professionele opleiding en biedt voldoende ondersteuning aan hun time-outbegeleiders door teamvergaderingen, informele steun van collega's en werkbegeleidingen. Het professionaliteitsbeginsel wordt dus expliciet aandacht besteed. La Strada tracht de intensiteit van de werkvorm en de problematiek van de jongeren op elkaar af te stemmen door tijdens de intake de mogelijkheden van de jongere in te schatten en de intensiteit van de werkvorm aan te passen. Ze beschrijven wel nergens hoe ze dit in de praktijk verwezenlijken. Het risicobeginsel is dus gedeeltelijk expliciet toegepast. Ook het behoeftebeginsel wordt gedeeltelijk expliciet gehanteerd aangezien La Strada aandacht schenkt aan de problematiek van de jongere en hiermee rekening probeert te houden tijdens de time-out. Ze kijken tijdens de intake naar die probleemaspecten waar ze een invloed op hebben en proberen hier tijdens de time-out aan te werken. Het integriteitsbeginsel wordt gedeeltelijk expliciet toegepast omdat La Strada zijn interventies gedeeltelijk baseert op getoetste theorieën door gebruik te maken van de leercirkel van Kolb. De oorspronkelijke initiator van La Strada was oorspronkelijk coördinator van het time-outproject en draait nu mee als time-outbegeleider.

4.3.6. Mesoniveau

La Strada ontvangt €268.000 projectsubsidies van Agentschap Jongerenwelzijn en dient hiervoor 44 begeleidingen per jaar te organiseren. Deze bezetting werd steeds bereikt of overschreden. Enkel in 2007 werd geen registratie bijgehouden van de ontvangen aanmeldingen per jaar. Sinds 2008 is La Strada hier opnieuw mee begonnen. Ze ontvangen geen vergoedingen van de voorzieningen voor de onkosten van de time-out. Daarnaast ontvangen ze geen andere donaties of vergoedingen. La Strada werkt met een wachtlijst voor de individuele en de groepstime-outs. La Strada stuurt twee weken voor vertrek van een individuele time-out en zes weken voor vertrek van een groepstime-out een e-mail naar de consultants en de voorzieningen waarin de open plaatsen vermeld staan. Dit wordt gedaan om het vereiste aantal time-outs op het einde van het jaar te behalen en zichzelf bekend te maken in de sector.

Bij La Strada werkt 1 halftijdse mannelijke coördinator, drie voltijdse time-outbegeleiders (twee mannen en één vrouw) en één halftijdse mannelijke time-outbegeleider die respectievelijk als licentiaat criminoloog (universitair-humane wetenschappen) en gegradueerde orthopedagogen (hoger onderwijs-humane wetenschappen) afstudeerden. In La Strada werken drie mannelijke time-outbegeleiders en één vrouwelijke time-outbegeleidster. De coördinator ondersteunt de time-outs, maar gaat zelf niet mee op time-out. De personeelsmiddelen van La Strada worden ingezet voor het project zelf maar gedeeltelijk ook op niveau van vzw De Grote Robijn zelf voor overkoepelende taken zoals kwaliteitsbeleid en de logistieke organisatie van La Strada. Volgens de projectovereenkomst dienen de time-outbegeleiders minstens een A1-diploma hebben. La Strada voldoet hieraan aangezien ze het zelf belangrijk vinden dat hun time-outbegeleiders een professionele opleiding hebben genoten. De coördinator doet zelf geen time-outs. Allen hebben ervaring in de Bijzondere Jeugdbijstand. De time-outbegeleiders vinden voldoende ondersteuning bij de coördinator, het team en de administratie. Tijdens een time-outtocht is er ook 24 op 24 permanentie voor de time-outbegeleiders.

4.4.TOPart

4.4.1. Ontstaan en organisatie

Op 1 december 2003 werd TOPart²² opgestart vanuit de wens van het Regionaal Welzijnsoverleg Arrondissement van Turnhout. Zij stelden vast dat de bestaande hulpverleningsmethodieken soms ontoereikend waren om met de doelgroep van de Bijzondere Jeugdbijstand aan de slag te gaan waardoor een doorverwijzing zich opdrong. Oorspronkelijk behandelde TOPart enkel aanvragen van het arrondissement Turnhout, maar vanaf 2006 staat TOPart ook open voor aanmeldingen uit het arrondissement Mechelen.

²² Time-outprojecten Arrondissement Turnhout

TOPart wordt uitgevoerd in een samenwerkingsverband tussen zes voorzieningen waarin aanvankelijk vzw Cirkant²³, vzw De Waaiburg²⁴, OOC 't Kruispunt, vzw Ter Loke²⁵ en later ook vzw De Link²⁶ en Begeleidingstehuis Arendonk zetelen.

TOPart heeft in het verleden deelgenomen aan het time-outoverleg met OSBJ en werkt daarnaast samen met Groene Zorg en de zorgboeren. TOPart hoopt dat deze samenwerking in de toekomst verder gezet kan worden. Jaarlijks zitten ze ook samen met de consultants van het CBJ en JRB.

4.4.2. Visie en doelstellingen

TOPart wil een steunpunt of een rustmoment kunnen aanbieden in die begeleidingen waar het moeilijk loopt en de begeleiding en/of jongeren het gevoel hebben dat ze vastlopen om nadien nadrukkelijk met elkaar verder te kunnen. Het impliceert een engagement van alle betrokkenen waarbij time-out geen solo-opdracht van de jongere is. Time-out wordt door TOPart niet omschreven als een sanctie, maar als een positieve benadering op een disfunctioneel gebeuren of gedrag waarbij de voorziening van herkomst zich engageert tot een heropname of vervolgbegeleiding na afloop van de time-out. TOPart vertrekt vanuit het ervaringsgericht leren waarbij de jongere succeservaringen dient op te doen tijdens de time-out en deze ervaringen leert omzetten naar de dagelijkse situatie. Deze transfer behoort bij TOPart als een vast onderdeel van hun time-out. Daarnaast ondersteunt TOPart de gedachte om opnieuw begeleidingsmogelijkheden te creëren door in te spelen op de acute relationele problemen, maar niet zozeer om de eigenlijke "hulpverleningsvraag/-problemen" van de jongere op te lossen. Naast het ervaringsgericht leren, werkt TOPart vanuit de systeem- en communicatietheorieën.

TOPart heeft tot doel vastlopende of reeds vastgelopen begeleidingssituaties te deblokken, zodat verdere samenwerking tussen de jongere en de hulpverleningscontext mogelijk blijft. De specifieke doelen worden opgesteld door en voor de jongere, de begeleider van voorziening van herkomst, de time-outbegeleider en ouders en consulent indien deze betrokken zijn. De opgestelde doelen worden geëvalueerd tijdens het afrondingsgesprek, de teamvergadering en aan de hand van de effectmeting.

4.4.3. Doelgroep

TOPart organiseert time-outprojecten voor jongens en meisjes van 12 jaar tot 21 jaar die begeleid worden in één van de erkende werkvormen binnen de Bijzondere Jeugdbijstand in het arrondissement Turnhout en Mechelen. Jongeren die enkel een dossier bij de Bijzondere

²³ Vzw Cirkant is een vzw met voorzieningen waaronder studiewerking, begeleid zelfstandig wonen en leefgroep.

²⁴ Vzw Waaiburg is een vzw met voorzieningen waaronder drie dagcentra, twee leegroepen, thuisbegeleidingsdienst, kamertraining, begeleid zelfstandig wonen en multifunctioneel centrum.

²⁵ Vzw Ter Loke is een vzw met voorzieningen waaronder vier leegroepen, twee dagcentra, thuisbegeleidingsdienst, begeleid zelfstandig wonen en kamertraining.

²⁶ Vzw De Link herbergt twee leefgroepen.

Jeugdbijstand/Jeugdrechtbank of een PSA-programma²⁷ hebben, behoren niet tot de doelgroep van TOPart. Er is sprake van een dreigend vastlopen van de begeleiding door negatief gedrag van de jongere zoals regelovertreding, en/of gebrek aan medewerking van de jongere en bij wie pogingen om de begeleiding terug op gang te krijgen, zijn mislukt. TOPart vereist een minimale instemming van de jongere en tracht zich uit de strijd tussen begeleiding en jongere te houden. TOPart laat enkel overbruggingstime-outs toe zolang het vooropgestelde hulpverleningsproces kan doorlopen. Zij zien dergelijke time-outs als een afsluiting van de huidige hulpverleningsvorm waarbij de jongere na de time-out een nieuwe start kan nemen in een andere hulpverleningsvorm. TOPart wil er voor zorgen dat voorzieningen beroep doen op hen wanneer ze geen blijf weten met de jongere, maar er zelf ook niet mee verder kunnen. Het is voor TOPart daarom belangrijk dat de jongere na de time-out opnieuw wordt opgenomen in de voorziening van herkomst en ze gaan ervan uit dat het voorop uitgestippelde hulpverleningsparcours van de jongere kan vrijwaren na de time-out. TOPart houdt een systematische bevraging omtrent wat er met de jongere gebeurt na de time-out. Deze bevraging gebeurt uiterlijk 1 maand na afloop van het project aan de hand van vooropgestelde evaluatieformulieren.

Jongeren die niet tot de doelgroep behoren zoals TOPart ze formuleert, kunnen niet aangemeld worden. Een tweede exclusiecriteria is de niet-bereidheid van de voorziening van herkomst om de jongere na de time-out opnieuw op te nemen. Daarenboven wordt een acute verslavingsproblematiek of een ernstige psychiatrische problematiek beschouwd als exclusiecriteria bij het beoordelen van de time-outaanvraag. Bij deze laatste twee criteria hanteert TOPart de regel van de haalbaarheid van de time-out en kiezen ze in dergelijke omstandigheden voor een intern time-outproject.

De beoogde doelgroep komt, volgens TOPart, overeen met de feitelijke doelgroep. Zij verklaren dit door de duidelijke inclusiecriteria die ze hanteren.

4.4.4. Werking

4.4.4.1. Ontheming

Ontheming wordt door TOPart gedefinieerd als de jongere uit de context halen zonder contact met de voorziening van herkomst, familieleden of jongeren tenzij dit op voorhand afgesproken wordt. Ontheming heeft volgens TOPart als voordeel dat het de jongere rust en afstand biedt om door ervaring zijn eigen dingen te leren ondervinden. Daarnaast kan ontheming bij sommige jongeren leiden tot gemis van de context.

De omgeving voor de interne time-out moet in de natuur te zijn, de fysieke inspanning voor de jongere moet groot genoeg zijn en het dient ver te zijn om de invloed van het imago van

²⁷ Preventieve sociale actie

de jongere te verkleinen. De omgeving voor de externe time-out dient eveneens ver van de bekende context te zijn.

4.4.4.2. Time-outproces

TOPart organiseert uitsluitend individuele time-outs in de vorm van een interne (een staptocht of fietstocht), externe (werkverblijf op een zorgboerderij of abdij) of een gecombineerde time-out (intern en extern). De interne projecten zijn wegens organisatorische reden beperkt in duur van twee tot drie dagen. De externe projecten en de gecombineerde time-outs zijn maximum veertien dagen, eveneens wegens organisatorische redenen. TOPart werkt vaak samen met een aantal zorgboerderijen waarbij de time-outbegeleider de jongere brengt, ophaalt en minstens één dag langs gaat om met de jongere en de zorgboer te praten en activiteiten te doen. Tijdens het brengen wordt de jongere voorgesteld aan de zorgboer en tijdens het ophalen is tijd voorzien voor een afronding tussen de jongere, de time-outbegeleider en de zorgboer. In de abdij overnacht de time-outbegeleider en de jongere samen gedurende de time-outperiode. De dagbesteding van de jongere kan doorlopen of stoppen, afhankelijk van de situatie van de jongere. De duur van een time-out wordt steeds in samenspraak met de voorziening van herkomst en de jongere beslist.

Het time-outproces van TOPart verloopt bij de verschillende werkvormen volgens een bepaald stramien. De jongere wordt steeds telefonisch aangemeld door de consulent of de voorziening van herkomst. Noch de jongere, noch de ouders kunnen rechtstreeks aanmelden en dienen zich te wenden tot de consulent of voorziening van herkomst. Tijdens de aanmelding wordt het aanvraagformulier ingevuld met de gegevens van de voorziening van herkomst en de jongere, de motivatie en aanleiding van de aanmelding en de verwachtingen ten aanzien van TOPart. Daarnaast overloopt TOPart de mogelijke werkvormen waarbij rekening wordt gehouden met de vraag van de voorziening van herkomst en de interesses en mogelijkheden van de jongere. Als voorbereiding op de time-out kan de jongere een folder van TOPart inkijken. In theorie wordt uiterlijk één werkdag na de aanmelding een intake gepland, maar in de praktijk duurt dit maximaal drie dagen. Minimaal dient de jongere, de voorziening van herkomst en time-outbegeleider aanwezig te zijn. De consulent, de ouders en relevante derden worden uitgenodigd, maar zijn in de praktijk niet vaak aanwezig als jongeren uit een residentiële voorziening komen. Bij jongeren die ambulante begeleid worden, zijn deze personen wel meestal aanwezig. Bij afwezigheid van de consulent, wordt zijn mening vertegenwoordigd door de voorziening van herkomst. Tijdens de intake worden de aanwezigen aan het woord gelaten met betrekking tot hun verwachtingen en de werkvorm van de time-out. Daarnaast worden er praktische afspraken gemaakt en op het einde van de intake wordt de begeleidingsovereenkomst door de aanwezigen ondertekend. Deze begeleidingsovereenkomst bevat elementen zoals de reden van time-out, de verwachtingen

ten aanzien van het time-outproject en andere betrokkenen en de engagementen die elk van de betrokkenen aangaat.

Na goedkeuring van de consulent, start de time-out vijf werkdagen na de intake op. In de praktijk verloopt de intake en de start van de time-out meestal op dezelfde dag. TOPart probeert de time-outbegeleider en de jongere te matchen op basis van geslacht. TOPart biedt aan de jongere geen gestructureerd dagprogramma aan, maar kiest er voor om de verantwoordelijkheid van het programma bij de jongere te laten. De activiteiten tijdens het time-outproject zijn volgens TOPart steeds intentioneel. Het gaat om ervaringsgerichte activiteiten waarbij de nadruk ligt op 'het doen'. TOPart geeft aan dat er doorheen de time-out ruimte is om te reflecteren waarbij ze de jongere de vrijheid geven om zelf elementen aan te geven, maar waarbij TOPart ook sturend werkt. TOPart tracht daarnaast de link te leggen naar de leefwereld van de jongere door een terugkoppeling te maken met wat zij nu ervaren en wat de jongere daar mee kan doen in zijn dagelijks leven.

Na de afloop van de time-out volgt een afrondingsgesprek dat meestal op dezelfde dag plaatsvindt. Bij voorkeur zijn dezelfde personen aanwezig als tijdens de intake. In dit gesprek wordt teruggekeerd op de gestelde verwachtingen en het voorbije time-outproject. De verslaggeving wordt vanuit TOPart opgestuurd naar de consulent en de voorziening van herkomst. TOPart biedt geen nabegeleiding gezien hun beperkt budget.

In de praktijk ondervindt TOPart dat de beoogde time-out overeenkomt met de uitgevoerde time-out. De overeenkomst is volgens hen te danken aan hun voorbereiding, flexibiliteit en expertise. TOPart geeft aan dat een time-out slechts voortijdig beëindigd wordt wanneer de meerwaarde van stoppen groter is dan die van doorgaan.

4.4.5. What works

TOPart gelooft in de kracht van hun snelle opstart en om de jongere in een onthemende context te plaatsen. Daarnaast zijn ze overtuigd dat een één op één relatie een werkzame factor is binnen hun time-out net zoals het belang van een goede transfer naar de dagelijkse realiteit.

De veronderstelde werkzame factoren bewijzen volgens TOPart hun effectiviteit door de positieve feedback die ze krijgen van de jongere, de zorgboeren en de voorziening van herkomst. Bovendien vertrouwt TOPart ook op het eigen gevoel dat ze na de time-out hebben. Daarnaast maakt TOPart gebruik van evaluatieformulieren die uiterlijk 1 maand na afloop van de time-out opgestuurd worden. Hierin wordt gepeild naar de tevredenheid en de effecten van de time-out. Aan de hand van een tevredenheidmeting wil TOPart een algemeen zicht krijgen op hun werking. Ze dienen aan te geven in welke mate ze tevreden zijn over de verschillende onderdelen van de time-out. Zowel de jongere, de voorziening van herkomst en de ouders dienen deze vragenlijst in te vullen. Cijfers van 2007 geven aan dat de voorzieningen en

jongeren zeer tevreden zijn over de aangeboden time-out. Bij de effectmeting wordt gepeild naar wat de gevolgen zijn van de time-out. Deze vragenlijst dient enkel door de voorziening van herkomst te worden ingevuld. Aangezien de effectmeting pas sinds september 2007 ingevoerd werd, beschikken ze over onvoldoende gegevens om uitspraken te doen over de effectiviteit van hun time-out.

Als we de TOPart vergelijken met de what works literatuur, merken we dat zij trachten een goede afstemming te bekomen tussen de vaardigheden van de jongere en de werkvorm door de interesses en vaardigheden van de jongeren te bevragen tijdens de aanmelding en intake. Er worden duidelijk exclusiecriteria genoteerd, maar in de praktijk worden deze naar haalbaarheid ingeschat. Het responsiviteitsbeginsel wordt gedeeltelijk expliciet toegepast. Ook onderstreept TOPart het belang van een professionele opleiding en biedt ze voldoende ondersteuning aan hun time-outbegeleiders via teamvergaderingen, stuurgroep inhoudelijke werking, individuele ondersteuning en informele steun bij collega's. Het professionaliteitsbeginsel wordt expliciet gehanteerd door TOPart. Ze stemmen de intensiteit van de werkvorm en de problematiek van de jongere op elkaar af in samenspraak met de voorziening van herkomst en op grond van de ervaring van TOPart. TOPart schenkt aandacht aan de problematiek van de jongere en probeert hiermee rekening te houden tijdens de time-out. Daarnaast tracht TOPart de activiteiten tijdens de time-out af te stemmen op de mogelijkheden van de jongere. Het risicobeginsel wordt expliciet toegepast. TOPart geeft aandacht aan de probleemaspecten waarop ze een invloed kunnen uitoefenen. De manier waarop ze dit doen is echter niet duidelijk. Het behoeftebeginsel wordt dus gedeeltelijk expliciet toegepast. TOPart baseert hun interventies niet op getoetste theorieën. De oorspronkelijke initiator van TOPart was tot eind 2007 aanwezig, maar de oorspronkelijke theoretische krachtlijnen en de ervaring zitten nog helder in het time-outproject. Het integriteitsbeginsel is impliciet toegepast.

4.4.6. Mesoniveau

TOPart ontvangt €98.000 projectsubsidies van het Agentschap Jongerenwelzijn en dient hiervoor 40 begeleidingen per jaar te verwezenlijken. Van de 69 aanmeldingen, werd voor 36 jongeren een dossier opgesteld waarvan 28 jongeren effectief op time-out vertrokken. TOPart behaalde het voorbije jaar dus het aantal opgelegde begeleidingen net niet wegens personeelwissels. Daarnaast ontving TOPart, tot eind juli 2008, een vergoeding van de voorzieningen, afhankelijk van de hulpverleningsvorm van de jongere. Daarnaast ontvangt TOPart geen andere donaties of vergoedingen. TOPart werkt zonder wachtlijst aangezien een snelle opstart voor hen prioritair is. Ze versturen ook geen mail naar consulenten of voorzieningen indien ze een vrije plaats hebben voor een time-out om misbruik van de werkvorm time-out te voorkomen.

In TOPart werken twee voltijdse time-outbegeleiders die geselecteerd werden op ervaring en het bezit van minstens een A-1 diploma. De vrouwelijke time-outbegeleider en eveneens coördinator heeft een diploma sociaal cultureel werk en de mannelijke time-outbegeleider is een gegradueerde orthopedagoog. Deze behoren tot het hoger onderwijs in de richting van de humane wetenschappen. Bij aanvang van het werk had één van de time-outbegeleiders ervaring in de Bijzondere Jeugdbijstand en de andere niet. TOPart deed een bijkomende aanvraag voor een halve equivalent zodat ze over een driekoppig team kunnen beschikken en op die manier meer time-outs kunnen volbrengen. Momenteel werden hun geen extra middelen toegewezen om een derde time-outbegeleider aan te werven. Daarnaast maken ze gebruik van één freelancer (medewerker die ze tijdelijk inschakelen tijdens periodes van drukte en/of ziekte) die levenservaring heeft. De zorgboeren werden niet geselecteerd op basis van hun opleidingsniveau, maar op hun motivatie, verwachtingen en ideeën over de doelgroep. De zorgboeren worden hoofdzakelijk ondersteund door de time-outbegeleiders die op hun beurt steun vinden op de teamvergadering, de stuurgroep inhoudelijke werking, de stuurgroep beleid en informele steun bij elkaar. De stuurgroep beleid is samengesteld uit zes directieleden van de voorzieningen van het samenwerkingsverband en is verantwoordelijk voor de algemene richtlijnen. De stuurgroep inhoudelijke werking wordt gevormd door de pedagogische stafmedewerkers van het samenwerkingsverband, het projectpersoneel en mogelijk aangevuld met relevante externen. Zij staan in voor de inhoudelijke sturing van TOPart.

4.5. Wingerdbloei

4.5.1. Ontstaan en organisatie

Het time-outproject ging van start in september 2003 waarbij het project een onderdeel was van de afdeling projectwerking binnen de vzw Wingerdbloei. Binnen de projectwerking van de vzw Wingerdbloei was een erkenning voor een GKRB²⁸-project waardoor reeds ervaring was opgebouwd met de methodiek van het ervaringsleren en het begeleiden van jongeren die binnen het reguliere circuit uit de boot vielen. De lange ontheemdende projecten voor GKRB-meisjes werden positief geëvalueerd door vzw Wingerdbloei. De erkenning voor time-out werd aangevraagd omdat een gemis werd gevoeld in de eigen begeleidingsprocessen in de residentiële afdelingen van de vzw Wingerdbloei. Time-out kon een kort en intensief antwoord bieden op dit gemis. De bedoeling van de time-outerkenning was om de methodiek, die ontwikkeld was binnen GKRB, verder te specificeren naar een kortdurende periode van intensieve reflectie (door de jongere) begeleid door geschoolde time-out medewerkers die buiten de reguliere leefgroepstructuren werkten. Op die manier hoopte de vzw Wingerdbloei om de moeilijk lopende begeleidingsprocessen opnieuw lucht en ruimte te geven door zowel voor de jongere als de betrokkenen een periode van rust en afstand aan te bieden om zo te komen tot een nieuwe start. Veranderingen in de organisatiestructuur zorgden ervoor dat de

²⁸ GKRB: Gestructureerde Kortdurende Residentiële Begeleiding

GIT²⁹- en GKRb-projecten geïntegreerd werden in de andere begeleidingsvormen binnen de vzw Wingerdbloei. Sinds het najaar van 2006 startte voor het time-out project een periode van verdieping als een zelfstandige unit binnen de vzw Wingerdbloei.

Binnen de vzw Wingerdbloei bestaan verschillende hulpverleningsvormen zoals een thuisbegeleidingsdienst, kamertraining en begeleid zelfstandig wonen, twee leefgroepen, een kort-verblijf, de GIT- en GKRb-projecten en het time-outproject Wingerdbloei.

Het time-outproject Wingerdbloei³⁰ heeft in het verleden meegewerkt aan het time-outoverleg met OSBJ en hoopt dat deze samenwerking in de toekomst verder gezet kan worden. Daarnaast werken ze ook samen met Groene Zorg, vrijwilligers van European Volunteer Service (EVS) en het Europees jeugdbeleid. Sinds juli 2006 engageert Wingerdbloei zich als gastorganisatie voor het ontvangen van Europese vrijwilligers. EVS is een programma dat deel uitmaakt van het Europese jeugdbeleid. Wingerdbloei is permanent gastorganisatie voor één of meerdere Europese vrijwilligers. Naast EVS is Wingerdbloei ook partner in andere Europese samenwerkingsverbanden.

4.5.2. Visie en doelstellingen

Time-out wordt door Wingerdbloei gezien als een tijdelijke onderbreking van het hulpverleningsproces dat bezig is rond de jongere. Tijdens de time-out zoeken ze samen met de jongere naar een duidelijker toekomstperspectief en werken daarbij confronterend. De time-out poogt afstand en rust te bieden aan de jongere en de voorziening van herkomst of het thuismilieu om nadien opnieuw terug samen verder te gaan. Wingerdbloei vertrekt vanuit de collaboratieve therapie waarin verbindende communicatie centraal staat. Ze leggen de nadruk op hoe Wingerdbloei via taal verbindend gaat praten, handelen en reflecteren met (de context van) de jongere. Door verbindend te werken tijdens de time-out, probeert Wingerdbloei de jongere aan te zetten om in de toekomst opnieuw verbindingen aan te gaan. Ze werken ook vanuit de contextuele benadering waarin een open communicatie heerst met alle betrokkenen en ze verbindend werken met deze betrokken partijen. Daarnaast hangt Wingerdbloei ook de theorie van Ter Horst aan die het heeft over 'herstel van het gewone'. Wingerdbloei ziet time-out als een speciale interventie om de begeleiding te kunnen laten doorlopen. Ze trachten herstellend te werken naar de voorziening van herkomst en ouders. Een laatste methodiek die ze hanteren is het ervaringsgericht leren waarbij opdoen van succeservaringen, modeling, spiegelen en positieve bekrachtiging centraal staan. Wingerdbloei kiest voor het ervaringsleren aangezien ze via de GIT- en de GKRb-projecten de effectiviteit hiervan ervoeren.

²⁹ GIT: Gestructureerde Intensieve Trajectbegeleiding

³⁰ Het time-outproject heet officieel 'het time-outproject Wingerdbloei'. Om de leesbaarheid te vereenvoudigen hanteren we doorheen de tekst steeds 'Wingerdbloei' waarmee we steeds verwijzen naar het time-outproject en niet naar de vzw of andere voorzieningen binnen de vzw.

Het ultieme doel van time-out is ervoor zorgen dat er geen breuk komt in het lopende hulpverleningsproces. De specifieke doelen en aandachtspunten worden opgesteld door en voor de mensen die tijdens de intake aanwezig zijn. De doelen worden geëvalueerd tijdens het afrondingsgesprek en in de verslaggeving. Er wordt aangegeven of de opgestelde doelen wel, deels of niet bereikt waren. Indien de jongere een realistisch idee van zijn toekomst kan vormen, dan ziet Wingerdbloei de time-out als geslaagd.

4.5.3. Doelgroep

De doelgroep van Wingerdbloei zijn meisjes tussen 14 en 18 jaar waarvoor in Vlaanderen minstens een dossier loopt bij de Bijzondere Jeugdbijstand/Jeugdrechtbank. De meest voorkomende reden van aanmelding is moeilijk gedrag van de jongere zoals agressie of het zich niet kunnen houden aan regels. Ook de jongere met nood aan rust en afstand komt in aanmerking. Soms wordt de time-out gebruikt om de jongere te screenen. Wingerdbloei merkt op dat jongeren die zelf voor een time-out kiezen, meer gefocust zijn op oplossingen en deze time-outs verlopen in het algemeen moeilijker. De jongere dient bereid te zijn om te vertrekken op time-out. Wingerdbloei staat niet weigerachtig ten aanzien van overbruggingstime-outs zolang het hulpverleningsproces kan doorlopen. Zij zien dergelijke time-outs als een afsluiting van de hulpverleningsvorm waarbij de jongere en andere betrokkenen na de time-out een nieuwe start kunnen nemen. Wingerdbloei houdt geen systematische bevraging omtrent wat er met de jongere gebeurt na de time-out op langere termijn, maar informeert zich informeel bij de voorzieningen of consulenten. In de meeste situaties gaat de jongere, na de time-out, terug naar de plaats van herkomst.

Wingerdbloei formuleert theoretisch drie exclusiecriteria waaronder een acute psychiatrische problematiek, een overheersende drugsproblematiek en een verstandelijke beperking. In de praktijk werken zij echter met wat ze zien en op basis van de inschatting van de voorziening van herkomst of de consulent. Aangezien time-out een intensieve hulpverleningsvorm is waar de time-outbegeleider de jongeren voortdurend kan monitoren, is Wingerdbloei ervan overtuigd dat ze ook op time-out kunnen met jongeren met bovengenoemde problematieken. Daarnaast dienen ze deze criteria in theorie op te stellen daar de andere voorzieningen in de Bijzondere Jeugdbijstand dezelfde criteria hanteren en Wingerdbloei anders zijn deuren open zet voor de jongeren uit de psychiatrie.

De beoogde doelgroep komt, volgens Wingerdbloei, in grote mate overeen met de feitelijke doelgroep. De grote overeenkomst verklaren ze door het feit dat ze weinig inhoudelijke criteria stellen. Toch zijn het vooral zestienjarige meisjes die aangemeld worden en is er een stijging van dertien- en veertienjarigen. Wingerdbloei maakt bij deze laatste groep de afweging of de fysieke last niet te hoog is en ze over voldoende reflectiemogelijkheden beschikken.

4.5.4. Werking

4.5.4.1. Ontheemding

Wingerdbloei spreekt over ontheemding in plaats van ontheming gezien de jongere niet zelf kiest om afstand te nemen, maar dit wordt opgelegd door Wingerdbloei. Wingerdbloei definieert ontheemding als loskomen van de dagelijkse context en weinig tot geen contact hebben met de mensen uit die context. Door de jongere uit haar context te halen, wordt een fysieke afstand gecreëerd waardoor de jongere ook emotioneel afstand kan nemen van het gebeuren. Wingerdbloei ziet als nadeel dat ze nooit zeker zijn of de transfer naar het dagelijkse leven gemaakt wordt. Ook betreuren ze dat de jongeren school missen wanneer ze op time-out zijn.

Zowel voor de individuele als de groepstime-outs wordt gekozen voor een onthemende omgeving. Bij de staptime-outs trekken ze naar de Ardennen of het buitenland wegens de grotere intensiteit van stappen en de andere taal. Bij de fietstime-outs en verblijftime-outs wordt gekozen voor verstilde en plattelandstreken. De omgeving dient een kalmerend effect te hebben op de jongere en mag niet te luxueus zijn. Bij de groepstime-outs wordt gekozen voor een natuurlijke omgeving en legt het beschikbare budget beperkingen op.

4.5.4.2. Time-outproces

Wingerdbloei organiseert individuele en groepstime-outs. Het belang van individuele time-outs ligt in de één op één relatie tussen de jongere en de time-outbegeleider en de grote flexibiliteit in hun aanbod. Wingerdbloei biedt groepstime-outs aan wegens de kracht van de reactie van een peergroep, het groepsdynamische en het niet moeten missen van school. Daarnaast biedt een groepsproject een meer vormend programma aan. Het heeft daarnaast ook een efficiënte reden daar tijdens één groepsproject drie jongeren tegelijk bereikt kunnen worden met de inzet van één time-outbegeleider en de ondersteuning van een stagiaire. Zowel bij de individuele als de groepstime-out wordt een vast stramien aangeboden. De eerste dagen is er de kennismakingsfase met de jongere, de omgeving en het loslaten van het thuisfront en zich inleven in de situatie hier-en-nu. Daarna is er ruimte om tot inzicht te komen en aandacht te geven aan de toekomstmogelijkheden. Aan het einde van de time-out tracht men de gespreksvoering te richten op de terugkeer naar huis.

De meest voorkomende vormen van individuele time-outs zijn de zevendaagse stap- of fietstochten of de combinatie van werken en stappen. Nadrukkelijk kiest Wingerdbloei voor het stappen of fietsen wegens de hogere intensiteit van deze activiteiten. De jongere dient namelijk zelf haar rugzak te dragen wat wordt gezien als haar persoonlijke bagage. Bij de combinatie van werken en stappen blijft de time-outbegeleider gedurende het hele time-outproces aanwezig. Het werkaanbod wordt voorzien door een gezin, maar zij dienen geen

begeleiding aan te bieden. Wingerdbloei maakt zelden gebruik van de werkvorm 'gastgezin' omdat de begeleider van Wingerdbloei zelf niet aanwezig is.

De groepstime-outs duren minimaal 7 dagen en maximaal 12 dagen. Deze worden georganiseerd in de schoolvakanties en hebben een thematische inslag. Het kan gaan om een combinatie van stappen en activiteiten doen ofwel een werkverblijf op een vaste locatie. Er mogen maximum drie meisjes aan deelnemen. De groep wordt samengesteld op basis van diegene die zich als eerste aanmelden. Deze plaatsen worden minstens een maand op voorhand vrij gegeven aan de voorzieningen en consulenten. Jaarlijks organiseren ze één buitenlandse groepstime-out.

De time-outprocedure verloopt, zowel bij de individuele als bij de groepstime-outs, volgens bepaalde stappen. De telefonische aanmelding gebeurt door de voorziening van herkomst of de consulent. De jongere of ouder dient zich bij een vraag tot time-out te wenden tot de voorziening van herkomst of de consulent. Tijdens de aanmelding maken ze gebruik van een aanmeldingsformulier waarin gevraagd wordt naar het akkoord van de consulent en de leeftijd van de jongere, de aanleiding time-out en betrokkenheid van de context. Na de aanmelding wordt gecheckt welke werkvorm het meest aansluit bij de vraag. Als de werkvorm duidelijk is, wordt gekeken hoe en wanneer de time-out kan doorgaan. De begeleider die de time-out voor haar rekening zal nemen, werkt de time-out verder uit, stelt een dossier op en vraagt expliciet het akkoord van de consulent. De jongere heeft weinig tot geen inspraak bij het kiezen van de werkvorm daar Wingerdbloei vindt dat de jongere de inhoud van de time-out niet kan bepalen. Tijdens de intake zijn minstens de jongere, de begeleider van de voorziening van herkomst en de time-outbegeleider aanwezig en indien mogelijk de consulent. Aangezien de contextfiguren belangrijk zijn voor Wingerdbloei, worden ouders steeds door hen uitgenodigd. Bij jongeren die ambulante begeleid worden, zijn de ouders steeds aanwezig. Indien het gaat om een verblijf bij een gastgezin, zijn deze niet aanwezig tijdens de intake. De intake heeft tot doel om te komen tot een kennismaking tussen de betrokkenen en een voorstelling van het time-outprogramma. Daarnaast hanteert Wingerdbloei een leidraad waarin bij de voorziening van herkomst en de jongere gepeild wordt naar de redenen van aanmelding, de verwachtingen en angsten van de jongere. Op het einde van de intake wordt de opnameovereenkomst ondertekend door de aanwezigen als symbolisch teken tot engagement.

Eén week tot tien dagen is de minimaal voorziene periode tussen de aanmelding van time-out en de feitelijke start. De consulent dient minimaal een mondelinge toestemming te geven voordat de jongere op time-out kan vertrekken. Wingerdbloei kiest bewust voor uitsluitend vrouwelijke time-outbegeleiders gezien enkel meisjes tot hun doelgroep behoren. Zij matchen de time-outbegeleider en de jongere dus op basis van geslacht. Wingerdbloei biedt aan de jongere een gestructureerd dagprogramma en geeft dit voor de start van de time-out aan de jongere. De activiteiten tijdens de time-out kunnen volgens Wingerdbloei zowel gepland,

intentioneel als een reactie op een situatie of jongere zijn. Ook worden tijdens de time-outperiode reflectiemomenten ingebouwd. Bij deze momenten speelt de time-outbegeleider in op een situatie en de jongere. De transfer tussen de time-out en het dagelijks leven wordt eveneens ingevuld als een reactie op een situatie of de jongere.

Het afrondingsgesprek wordt bij voorkeur één week na de time-out gepland omdat het time-outproces dan nog het meest tastbaar is. Soms kan dit gesprek, op vraag van de voorziening van herkomst, ook later plaatsvinden. De aanwezigen zijn dezelfde mensen als tijdens de intake of anderen die de jongere er graag bij wil hebben. Tussen het einde van het de time-out en het afrondingsgesprek wordt het verslag opgemaakt. Wingerdbloei organiseert geen nabegeleiding, maar blijft bereikbaar na de time-out. Het organiseren van opvolging zou voor hen wel een meerwaarde kunnen zijn om zo een zicht te krijgen op wat er met de jongere nadien gebeurt. Wingerdbloei heeft hierover nog geen concrete ideeën.

De beoogde time-out komt, volgens Wingerdbloei, in grote mate overeen met de uitgevoerde time-out. Zo vinden slechts twee of drie voortijdige beëindigingen per jaar plaats omdat de veiligheid van de jongere in het gedrang komen. De jongere dient zich in deze situatie bewust te zijn van de gekende gevolgen en hiervoor zijn verantwoordelijkheid op te nemen. Een verandering van werkvorm komt tijdens het time-outproces niet vaak voor zodat de nodige rust en afstand kan geboden worden.

4.5.5. What works

Wingerdbloei gelooft in de kracht van ontheemding³¹, openheid, transparantie en duidelijkheid die ze bieden tijdens het time-outproces. Zo dient de jongere zich niet af te vragen wat anderen over haar denken en kent de jongere het begin- en eindpunt van de time-out. Andere werkzame factoren volgens Wingerdbloei zijn het niet peilen naar de mate van motivatie van de jongere, het aannemen van een onpartijdige begeleiderpositie, de verbondenheid met de omgeving en het aanhouden van het onthemende karakter door geen communicatie met het thuisfront toe te laten. Hierdoor komt de jongere in contact met anderen die haar niet bekijken als 'een jongere van de Bijzondere Jeugdbijstand'. Een laatste werkzame factor is om de time-out niet te licht te maken zodat de jongere haar eigen grenzen tegemoet treedt en op die manier gefrustreerd geraakt om vanuit die frustratie verder te werken.

Bovengenoemde werkzame factoren hebben hun effectiviteit bewezen volgens Wingerdbloei. Zo merken ze dat een time-out minder effectief is wanneer de jongere wel contact heeft gehad met de dagelijkse context. Daarnaast ontvangen ze positieve feedback van de jongere en zijn omgeving. De time-outbegeleiders van Wingerdbloei baseren zich ook op het eigen gevoel dat ze overhouden na de time-out en de informatie die ze hebben om hun verslag te schrijven.

³¹ Wingerdbloei spreekt over ontheemding in plaats van ontheming. De reden hiervoor wordt onder 4.5.4.1. Ontheming uitgelegd.

Voor hen betekent een afgeronde time-out het bewijs dat de time-out haalbaar was voor de jongere.

Indien we Wingerdbloei kaderen in de what works literatuur, merken we volgende elementen op. Ze trachten een goede afstemming te bekomen tussen de vaardigheden van de jongere en de werkvorm door aandacht te besteden aan de fysieke en reflectieve mogelijkheden van de jongere. Ze hebben drie exclusiecriteria op papier, maar hanteren deze in de praktijk zelden strikt en baseren zich op de inschatting van de voorziening van herkomst en de eigen ervaring. Het responsiviteitsbeginsel wordt gedeeltelijk expliciet toegepast. Wingerdbloei onderstreept het belang van een professionele opleiding waarbij de time-outbegeleiders steeds in hun rol van opvoeder blijven. Wingerdbloei biedt de time-outbegeleiders ook voldoende ondersteuning door teamvergaderingen, individuele ondersteuning bij de procesbegeleider en vormingen. Het professionaliteitsbeginsel wordt expliciet gehanteerd. Wingerdbloei probeert in de mate van het mogelijke de intensiteit van de werkvorm en de problematiek van de jongere op elkaar af te stemmen. Ze schenken aandacht aan de problematiek van de jongere en trachten hier rekening mee te houden tijdens de time-out, maar stemmen hun programma hier niet op af. Het risicobeginsel wordt niet toegepast. Wingerdbloei schenkt geen aandacht aan de probleemaspecten van de jongere waar ze een invloed kunnen op uitoefenen. Het behoeftebeginsel wordt dus niet toegepast. Wingerdbloei baseert zijn interventies niet op getoetste theorieën. De oorspronkelijke initiator van Wingerdbloei is nog steeds aanwezig. Het integriteitsbeginsel is impliciet toegepast.

4.5.6. Mesoniveau

Wingerdbloei ontvangt €128.500 van het Agentschap Jongerenwelzijn en dient hiervoor 24 time-outs te organiseren. Deze bezetting werd steeds bereikt. Zij houden geen registratie bij van de aanmeldingen die ze per jaar krijgen. Wingerdbloei ontvangt naast de gedoneerde fietsen geen andere donaties of vergoedingen. Ze ontvangen geen vergoedingen van de voorzieningen voor de onkosten van de time-out. Wingerdbloei werkt voor de groepstime-outs met een wachtlijst, maar niet bij de individuele time-outs. De open plaatsen voor de individuele en groepstime-outs worden via e-mail verstuurd naar het CBJ en JRB van Vlaanderen tenzij Wingerdbloei volzit met spontane aanmeldingen volgens opnameplanning. Deze mail wordt verstuurd zodat zij op het einde van het jaar hun vereiste aantal time-outs halen. Op deze manier trachten ze zich ook bekend te maken bij de voorzieningen en de consultants en is dit evidentier voor de planning van de time-outbegeleiders.

In Wingerdbloei werken twee en half fulltime equivalent waarvan één voltijds vrouwelijke coördinator, één vrouwelijke time-outbegeleider vier vijfde en één vrouwelijke time-outbegeleider drie vierde. De twee time-outbegeleiders verdelen de time-outbegeleidingen en de coördinator gaat mee op de groepstime-outs. De coördinator behaalde het diploma van licentiaat in de politieke en sociale wetenschappen en had geen ervaring in de Bijzondere

Jeugdbijstand (universitair-humane wetenschappen). De time-outbegeleiders behaalden respectievelijk een diploma sociaal cultureel werk en gezinswetenschappen en liepen beiden stage in Wingerdbloei (hoger onderwijs-humane wetenschappen). Daarnaast heeft de coördinator en één time-outbegeleider een introductie tot het systeemdenken gevolgd. Verder kan het personeel zich bekwalen via bijkomende opleidingen, studiedagen en interne vormingen. De werknemers van Wingerdbloei vinden ondersteuning binnen het team en bij de procesbegeleider. De procesbegeleider gaat samen met de begeleiders van Wingerdbloei de hulpverleningsprocessen en het inhoudelijke element van de time-out mee opvolgen. Bij de gastgezinnen selecteren zij niet op diploma, maar wel op de omgevingsfactoren van het gezin, de gezinssituatie en de motivatie van het gezin om jongere (en time-outbegeleider) bij hen te laten verblijven.

4.6. De Steiger

4.6.1. Ontstaan en organisatie

Het time-outproject werd binnen het Begeleidingstehuis De Steiger opgericht op 1 oktober 2003³². De Steiger erkende het probleem van het vastvaren met jongeren en probeerde het time-outconcept oorspronkelijk intern uit.

Binnen de vzw Huize Sint Augustinus is het time-outproject een initiatief van hen en heeft daarnaast nog drie andere hulpverleningsvormen zoals het dagcentrum De Poort, het dagcentrum De Link en het begeleidingstehuis De Steiger.

De Steiger heeft in het verleden en heden samengewerkt met het OSBJ en hoopt dat deze samenwerking in de toekomst verder gezet kan worden.

4.6.2. Visie en doelstellingen

De Steiger ziet time-out als een tijdelijke actieve onderbreking van een situatie die dreigt vast te lopen waar alle betrokkenen akkoord zijn om na te denken op welke manier ze verder willen met elkaar. De Steiger vertrekt vanuit een systeemtheoretisch denkkader waarbij het bekijken van het gedrag van de jongere slechts zinvol is in interactie met anderen. Door die interactie proberen te beïnvloeden, kan het gedrag van de jongere veranderen. Het ervaringsleren is wel ingebed in hun manier van werken, maar het is voor De Steiger geen uitgangspunt of doel. Een time-out die aangevraagd wordt als sanctie, wordt door De Steiger niet ingevuld als een sanctie en ze bekijken de jongere niet als 'het probleem'.

De Steiger wil, door het installeren van afstand, een rustpauze inlassen tussen de jongere en zijn begeleiding zodat nieuwe vormen van interactie ontstaan. De specifieke doelen worden opgesteld door en voor de jongere, de begeleider van de voorziening van herkomst en andere

³² Het time-outproject heet officieel 'het time-outproject van het Begeleidingstehuis 'De Steiger'. Om de leesbaarheid te vereenvoudigen hanteren we doorheen de tekst steeds 'De Steiger' waarmee we steeds verwijzen naar het time-outproject en niet naar het begeleidingstehuis.

belangrijke betrokkenen. De Steiger zelf stelt geen doelen ten aanzien van de anderen. De opgestelde doelen worden geëvalueerd tijdens het afrondingsgesprek en aan de hand van evaluatieformulieren.

4.6.3. Doelgroep

De doelgroep van De Steiger betreft jongens en meisjes met een minimale leeftijd van 10 en een maximale leeftijd van 21 jaar die minstens een dossier bij de Bijzondere Jeugdbijstand/Jeugdrechtsbank hebben en die op time-out willen. Het betreft voornamelijk jongeren vanuit de provincie Limburg, maar ook jongeren daarbuiten kunnen aangemeld worden. Het project richt zich niet uitsluitend tot de initiatieven van de vzw Huize Sint Augustinus, maar ook verwijzers en andere voorzieningen kunnen beroep doen op het time-outproject. Een time-out wordt meestal aangevraagd wegens agressie van jongeren of jongeren die zich niet aan de regels kunnen houden. Toch ondervindt De Steiger een stijgend aandeel van jongeren die zelf voor een time-out kiezen. Het gaat vaak om jongeren met een lange hulpverleningsgeschiedenis en weinig netwerk. De Steiger wil de jongere met een open houding tegemoet treden en kiest daarom bewust om de problematiek van de jongere niet te bevragen. De Steiger verwacht van de jongere dat hij akkoord gaat met de time-out en mee kiest in de werkvorm. Overbruggingstime-outs kunnen enkel indien zij een betekenis hebben als afsluiting van de huidige hulpverleningsvorm en voorbereiding op een nieuwe hulpverleningsvorm. De Steiger organiseert geen opvang voor jongeren wanneer de voorziening van herkomst geen terugkeergarantie kan aanbieden. De Steiger houdt een systematische bevraging aan de hand van de evaluatieformulieren. Ze merken op dat het vooropgestelde begeleidingstraject bij 79% van de jongeren na de time-out verder loopt.

In theorie hanteert De Steiger een viertal exclusiecriteria zoals een acute psychiatrische problematiek, zwaar druggebruik, een ongemotiveerde jongere of als de voorziening van herkomst niet meer verder wil werken met de jongere. De Steiger geeft echter aan dat een duidelijke grens trekken onmogelijk is gezien het hoge percentage jongeren uit de Bijzondere Jeugdbijstand met een psychiatrische of drugsproblematiek.

De beoogde doelgroep komt, volgens De Steiger, overeen met de feitelijke doelgroep. De verklaring voor deze overeenkomst vinden ze terug in het zelf ondervinden van het vastvaren met jongeren.

4.6.4. Werking

4.6.4.1. Ontheming

De Steiger definieert ontheming als het loskomen van de normale context. De normale context is de context binnen het dagelijkse leven waar de dynamiek zich afspeelt die leidde tot het vastlopen. Concreet maakt De Steiger afspraken rond contactverbod, maar zij controleren deze niet. De jongere krijgt mentale rust doordat hij vertrekt met een time-outbegeleider die

zijn voorgeschiedenis niet kent en waar hij zijn verhaal tegen kan vertellen met de garantie dat dit niet doorverteld wordt. Deze elementen worden versterkt in een onthemende sfeer. De Steiger erkent het risico dat de jongere bevestigd wordt in zijn rol als 'schuldige' doordat hij diegene is die op time-out dient te vertrekken. Daarnaast is het voor sommige jongeren te moeilijk wegens heimwee naar de context.

Het is voor De Steiger niet essentieel om de jongere in barre omstandigheden of midden in de natuur te laten overleven, maar de omgeving waar de jongere verblijft, dient wel los van de normale context te zijn. Dit geldt voor alle werkvormen die De Steiger organiseert.

4.6.4.2. Time-outproces

De Steiger biedt uitsluitend individuele time-outs aan in de vorm een zevendaagse staptocht of een veertiendaags werkverblijf op een landbouwbedrijf of zevendaags verblijf in Val-Dieu. Bij de verschillende werkvormen stopt de eigen dagbesteding van de jongere. De staptocht in de Ardennen is onder begeleiding van één time-outbegeleider. Jongeren die op een landbouwbedrijf verblijven, worden gebracht, opgehaald en ontvangen minimum twee keer een uur bezoek van de coördinator. Het verblijf in Val-Dieu wordt aangeboden wegens de stijgende vraag naar time-out voor jongeren vanaf 10 jaar. Deze werkvorm is specifiek voor jongeren van 10 tot 14 jaar, maar kan ook gekozen worden door jongeren ouder dan 14 jaar die echt aan rust toe zijn. Het betreft een geïsoleerd residentieel verblijf waar de jongere en de time-outbegeleider samen zijn. De coördinator heeft telefonisch contact met de time-outbegeleider en brengt minimum één tussentijds bezoek. De duur van de time-outs zijn in principe steeds hetzelfde en aanpassingen komen in de praktijk weinig voor.

Het time-outproces verloopt bij de verschillende werkvormen in verschillende stappen. De telefonische aanmelding gebeurt hoofdzakelijk door de voorziening van herkomst of de consulent. Theoretisch kan de jongere zichzelf ook aanmelden, maar in de praktijk komt dit niet voor. De jongere en de ouders wenden zich beter tot de voorziening van herkomst of consulent om hun vraag te bespreken. Tijdens de aanmelding wordt gevraagd naar akkoord van de jongere en consulent en of de voorziening van herkomst nadien wil verder werken met jongere. Andere informatie is voor De Steiger niet van belang. Tussen de aanmelding en de intake checkt de coördinator welke werkvormen open staan. Andere voorbereidingen worden er niet getroffen. Binnen de 48 uur na de aanmelding kan een intakegesprek volgen waarop minstens de jongere, de voorziening van herkomst en de coördinator van De Steiger aanwezig zijn. De consulent of ouders kunnen aanwezig zijn, maar de time-outbegeleider of zorgboer zijn nooit aanwezig. Tijdens de intake wordt bij de aanwezigen gepeild naar de reden van time-out, hun verwachtingen en of ze willen geholpen worden. De Steiger legt de nadruk op het feit dat time-out zowel voor de jongere als voor de voorziening van herkomst is. De Steiger vraagt ook nadrukkelijk aan de jongere en de voorziening van herkomst waarover de

andere dient na te denken tijdens de time-out. De Steiger stelt officieel de vraag aan de jongere of hij op time-out wil en aan de voorziening van herkomst of zij de jongere opnieuw opnemen na de time-out. Bij bevestiging wordt overgegaan tot de keuze van de werkvorm, rekening houdend met de mogelijkheden van de jongere en de beschikbare werkvormen. Bij de keuze van de werkvorm wordt eerst de voorziening van herkomst, dan de coördinator en vervolgens de jongere gehoord.

Na minstens een mondeling akkoord van de consulent, start de time-out twee à drie dagen na de intake. De Steiger matcht de time-outbegeleider en de jongere op basis van geslacht. De Steiger geeft de jongere informatie over de gekozen werkvorm zodat de jongere een zicht heeft over wat tijdens de time-out zal gebeuren. De time-outbegeleider of de zorgboeren hebben, buiten de leeftijd, geen informatie over de jongere. Tijdens het time-outproject zijn de activiteiten steeds als een reactie op wat de jongere zelf aanbrengt. De jongere kan tijdens de staptocht steeds beroep doen op de time-outbegeleider en bij een verblijf op een landbouwbedrijf komt de coördinator minimum twee keer langs. Tijdens dit bezoek kan de jongere een individueel gesprek hebben met de coördinator, maar dit is niet verplicht. Doorheen de time-out is ruimte voorzien om te reflecteren, maar dit is afhankelijk van de wens van de jongere en dus niet gepland. Doorheen de time-out is de coördinator 24 op 24 telefonisch bereikbaar.

Onmiddellijk na de time-out volgt een afrondingsgesprek met dezelfde mensen als tijdens de intake. De jongere vertelt wat de afgelopen periode is gebeurd en er wordt teruggekeerd naar de elementen van de intake. De transfer naar de dagelijkse realiteit wordt tijdens het afrondingsgesprek expliciet uitgesproken. Twee dagen na het afrondingsgesprek, maakt en stuurt de coördinator het verslag op naar de voorziening van herkomst en de jongere. De Steiger biedt geen nabegeleiding aan en hebben hierbij een dubbel gevoel. Enerzijds willen ze geen nabegeleiding aanbieden omdat het een time-out is van de jongere en hij geen schrik dient te hebben wat er met de informatie nadien gaat gebeuren. Anderzijds zou De Steiger wel nabegeleiding willen geven om de voorziening van herkomst te stimuleren tijdens de time-out na te denken over de jongere en diens begeleiding.

Een time-out die voortijdig eindigt, is meestal op initiatief van de jongere wegens reden van heimwee, confrontatie met de gezinssfeer op het landbouwbedrijf, overschatting van de jongere of verkeerde keuze van De Steiger. De Steiger neemt zelden het initiatief om de time-out voortijdig af te breken. De Steiger geeft aan dat doorheen het time-outproces verandering van werkvorm mogelijk is, maar dit in de praktijk nog nooit gebeurd is. De beoogde time-out komt, volgens hen, dus meestal overeen met de uitgevoerde time-out. Dit is volgens De Steiger te danken aan de objectieve informatie die gegeven wordt door De Steiger en de hoge participatiegraad van de jongere en de voorziening van herkomst.

4.6.5. What works

De Steiger geeft een viertal werkzame factoren aan waaronder de rust die zowel aan de jongere als aan de voorziening van herkomst wordt gegeven. Beiden worden niet beladen met opdrachten en de jongere wordt niet verplicht om iets te doen tijdens de time-out. Een tweede element is de participatie die van de jongere en de voorziening van herkomst wordt verwacht om hun handelen in vraag te stellen. Een derde factor is dat De Steiger fungeert als buitenstaander waarbij ze niet meestappen in de dynamiek tussen de begeleider en de jongere. Dit vertaalt zich concreet in het feit dat de time-outbegeleider of de boer geen informatie krijgt over de jongere. Een laatste werkzame factor is de ontheming. De Steiger gaat er vanuit dat een time-out het meest effectief is wanneer de jongere met niemand contact heeft tijdens de time-out.

De veronderstelde werkzame factoren bewijzen, volgens De Steiger, hun effectiviteit aan de hand van de evaluatieformulieren. Na zes of acht weken wordt gepeild naar de aanwezigheid van de jongere in de voorziening van herkomst waarvan een hoog percentage positief antwoordt. Daarnaast maken voorzieningen opnieuw gebruik van het time-outaanbod en bemerkt De Steiger een positieve evolutie op fysiek vlak bij de jongere.

Wanneer we De Steiger spiegelen aan de what works literatuur, komen we tot volgende bevindingen. Enerzijds tracht De Steiger een goede afstemming te bekomen tussen de vaardigheden van de jongere en de werkvorm door de jongere zelf te laten kiezen in de werkvorm. Anderzijds formuleren ze exclusiecriteria, maar worden deze nauwelijks in de praktijk omgezet. Het responsiviteitsbeginsel is gedeeltelijk expliciet toegepast. Dit geldt eveneens voor het professionaliteitsbeginsel aangezien De Steiger het opleidingsniveau van hun time-outbegeleiders niet belangrijk vindt, maar deze wel een universitair diploma hebben. Daarnaast schenken ze aandacht aan de maturiteit van de time-outbegeleider en de zorgboeren. De coördinator van De Steiger biedt de time-outbegeleiders en de zorgboeren voldoende ondersteuning via 24 uur op 24 uur telefoonpermanentie en bezoek aan de zorgboeren. De Steiger maakt geen afstemming tussen de intensiteit van de werkvorm en de problematiek van de jongere. De Steiger bevraagt de problematiek van de jongere niet, tenzij De Steiger op de hoogte dient te zijn van belangrijke elementen zoals medicatiegebruik. Zowel het risicobeginsel als het behoeftebeginsel worden dus niet toegepast. Daarnaast zijn de interventies niet gebaseerd op getoetste theorieën. De oorspronkelijke initiator van De Steiger is nog steeds aanwezig. Het integriteitsbeginsel wordt impliciet toegepast.

4.6.6. Mesoniveau

De Steiger ontvangt €100.000 projectsubsidies van het Agentschap Jongerenwelzijn en dient hiervoor 47 begeleiding per jaar te organiseren. Deze bezetting wordt steeds gehaald of overschreden. In 2007 werd 107 keer een vraag naar time-out gesteld. Ze ontvangen 5 euro per dag van de voorzieningen voor de onkosten van de time-out. Daarnaast ontvangt De Steiger geen andere donaties of vergoedingen. De Steiger werkt niet met een wachtlijst, maar

verstuurt wekelijks wel een e-mail naar de consultants van het CBJ Tongeren, Maaseik en Hasselt en de JRB van Tongeren en Hasselt om hen op de hoogte te houden van de vrije plaatsen voor die week. Ook voorzieningen die reeds gebruik gemaakt hebben van het time-outaanbod, ontvangen deze e-mail. De Steiger stelt wel voorop dat het gaat om aanvragen van time-outs binnen de 14 dagen.

Bij De Steiger werkt één vrouwelijke time-outbegeleider halftijds, één mannelijke time-outbegeleider halftijds en één mannelijke coördinator drie vierde. De coördinator doet zelf geen staptime-out, maar begeleidt wel de time-outs op een landbouwbedrijf en in Val-Dieu. De twee time-outbegeleiders kunnen maximaal twee staptime-outs per maand opnemen. De Steiger staat er namelijk op dat de time-outbegeleiders minstens 14 dagen rust hebben tussen twee time-outs. De coördinator heeft een opleiding graduaat orthopedagogiek (hoge school-humane wetenschappen) en is systeemtherapeut. De time-outbegeleiders hebben een universitair diploma in de humane wetenschappen en hebben beiden ervaring in de Bijzondere Jeugdbijstand. Toch speelt het opleidingsniveau voor De Steiger geen rol, maar vanuit de overheid wordt een A1-niveau vereist. De boeren werden geselecteerd op basis van het eigen gevoel waarbij de ervaring van de coördinator een centrale rol speelde. De time-outbegeleiders en de zorgboeren ontvangen ondersteuning van de coördinator en de coördinator kan steun vinden bij de algemene directeur. De Steiger biedt de time-outbegeleiders en de zorgboeren voldoende ondersteuning via 24 uur op 24 uur telefoonpermanentie en bezoek aan de zorgboeren. Het time-outproject De Steiger wordt ondersteund door de stuurgroep. In deze stuurgroep is het begeleidingstehuis 'De Steiger', de twee dagcentra 'De Link' en 'De Poort' en de leidinggevende consultant van de Jeugdrechtbank van Tongeren aanwezig.

5. Horizontale analyse

5.1. Ontstaan en organisatie

Sinds een aantal jaren hoppen jongeren met ernstige problemen van de ene voorziening naar de andere. De overheid erkende dit probleem en was in 2002/2003 bereid om hieraan iets te doen door time-outprojecten op te subsidiëren.

De Steiger, La Strada, TOPart, Wingerdbloei en Tool ontstonden als een initiatief binnen een vzw waartoe ze behoren. Albezon is uitvoerder van een samenwerkingsverband.

Alle time-outprojecten namen in het verleden deel aan het time-outoverleg met OSBJ en willen zich hiervoor in de toekomst blijvend engageren. Daarnaast heeft TOPart en Wingerdbloei samenwerkingsverbanden met Groene Zorg.

5.2. Visie en doelstellingen

De zes time-outprojecten zien time-out als een hulpverleningsinterventie om in (dreiging tot) vastlopende begeleidingen de dagelijkse interacties tussen de jongere en zijn onmiddellijke omgeving te onderbreken. Tijdens een time-out wil men rust en afstand geven aan de jongere en diens omgeving en proberen ze hun draagkracht te vergroten. De manier waarop ze deze draagkracht trachten te vergroten blijft echter onduidelijk. Het uiteindelijke doel is om na een time-out terug met elkaar verder te gaan en het bestaande hulpverleningsproces voort te zetten. Elk project hecht belang aan de terugkeergarantie die geboden dient te worden door de voorziening van herkomst. De time-outprojecten willen een time-out niet invullen als een sanctie.

De meeste time-outprojecten nemen het ervaringsleren³³ als uitgangspunt, behalve Tool en De Steiger die het gebruiken als werkprincipe. Het ervaringsleren wordt door de time-outprojecten echter verschillend gedefinieerd gaande van het opdoen van succeservaringen, het ontdekken van de eigen grenzen en mogelijkheden op een actieve en uitdagende manier in een natuurlijke en aantrekkelijke omgeving tot modeling en het volbrengen van een opdracht. In de literatuur vinden we inconsistente onderzoeksresultaten omtrent het ervaringsleren. (Van der Ploeg, 2005). Enerzijds vinden we ervaringsgerichte projecten waar succes wordt geboekt inzake zelfwaardering, recidivisme, locus of control, sociale aanpassing en assertiviteit (Duindam, Glas & Van der Ploeg (1996). Anderzijds boeken ervaringsgerichte projecten negatieve resultaten wanneer er geringe voorbereiding is, er beperkte begeleiding en structuur wordt geboden en er weinig nazorg is. (Van Gageldonk & Bartels, 1990). De twijfel wordt nog groter als we bedenken dat juist de methodologisch meest verantwoorde studies de minste effecten constateren. (Van de Ploeg, 2005).

Daarnaast werken de meeste projecten vanuit het contextueel of systeemtheoretisch denken. De literatuur stelt dat methodieken en hulpverleningsvormen die gebaseerd zijn op gedragstherapie en leertheorie blijvende effecten hebben op termijn. De systeemtheorie, waarbij het gaat om het gezinsfunctioneren, en de hechtingstheorie, waarbij het gaat om de kwaliteit van de ouder-kind-relatie, leveren belangrijke bijdragen aan de methodiek- en praktijkontwikkeling. De psychodynamica, emancipatorische theorieën, humanistische psychologie en de contextuele benadering dragen bij tot de conceptuele analyse van opvoedingsvraagstukken en verschaffen handelingsrichtingen. Toch werd nooit aangetoond dat interventies gebaseerd op deze theorieën effectief werken. Voornamelijk de effectiviteit van gedragsgerichte en doelgerichte hulpverlening werd aangetoond (Konijn, Boendermaker, Cavelaars & Kroneman, 2003; Boendermaker, Van der Veldt & Booy, 2003). Andere

³³ Ervaringsleren is het verwerven van kennis, attitude en vaardigheden over jezelf en over je omgeving door eigen waarneming en deelname in concrete situaties en door systematisch nadenken daarover. Ervaringsleren is het creëren van een specifieke situatie die jongeren in staat stelt concrete ervaringen op te doen op grond waarvan zij gemotiveerd worden en in staat gesteld worden om tot reflectie over de eigen situatie te komen. Een goede combinatie tussen de concrete ervaringen en de reflectie hierop leidt tot nieuwe leerprocessen die uiteindelijk de jeugdige autonomie doen verwerven waardoor hij een nieuw toekomstperspectief krijgt (Ruikes, 1994).

werkingsprincipes zijn herstellend werken, niet-probleemoplossend werken, ontheming, confronterend werken, emancipatorisch werken, gebruik maken van meta-communicatie of verbindend werken. Over de effectiviteit van deze principes bestaat nauwelijks onderzoeksliteratuur.

Bij alle time-outprojecten worden tijdens de intake doelen opgesteld door en voor de aanwezigen. Deze doelen worden tijdens het afrondingsgesprek geëvalueerd. TOPart, De Steiger en Tool maken bovendien gebruik van evaluatieformulieren om een zicht te krijgen op hun werking. La Strada en Albezon gaven aan dat ze het belangrijk vinden om smart-doelstellingen op te stellen en willen hier in de toekomst aan werken.

5.3. Doelgroep

Alle time-outprojecten organiseren time-outs voor jongens en meisjes. Alleen Wingerdbloei beperkt zich echter tot meisjes. De leeftijd van de aangemelde jongeren schommelt tussen 10 en 21 jaar met uitzondering van Albezon. Hun doelgroep bestaat uit jongeren tussen 0 en 18 jaar en hun gezinnen. Het gaat steeds om jongeren die minstens een dossier hebben bij een Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand/Jeugdrechtbank, met uitsluiting van TOPart en Albezon waar een dossier of een PSA-programma³⁴ onvoldoende is. Bij TOPart dient de jongere minstens begeleid te worden in één van de erkende werkvormen binnen de Bijzondere Jeugdbijstand. Bij Albezon kunnen enkel jongeren aangemeld worden die verblijven in één van elf voorzieningen die aangesloten zijn bij het samenwerkingsverband waarvoor Albezon werkt. Tool beperkt zich daarnaast niet alleen voor jongeren uit de Bijzondere Jeugdbijstand of Jeugdrechtbank, maar organiseert ook time-outs voor jongeren uit VAPH en jeugdpsychiatrie. Meestal organiseert elk time-outproject time-outs voor de regio waarin ze zich bevinden. In tabel 2 geven we een schematisch overzicht van de doelgroep waarop de zes time-outprojecten zich richten.

Tabel 2: Doelgroep

Kenmerken van de doelgroep				
Time-out project	Leeftijd	Geslacht	Voorwaarden	Regio
Albezon	0-18 jaar	Jongen/meisje	11 voorzieningen uit het samenwerkingsverband	Oudenaarde
Tool	12-20 jaar	Jongen/meisje	Minstens een dossier bij BJB/JRB VAPH of jeugdpsychiatrie	Vlaams-Brabant
La Strada	14-18 jaar	Jongen/meisje	Minstens een dossier bij BJB/JRB	Vlaanderen (uitz: Vlaams-Brabant)
TOPart	12-21 jaar	Jongen/meisje	Minstens begeleid in één van de werkvormen binnen BJB/JRB Een dossier bij BJB of PSA-programma is onvoldoende	Turnhout en Mechelen

³⁴ Preventieve sociale actie

Wingerdbloei	14-18 jaar	Meisje	Minstens een dossier bij BJB/JRB	Vlaanderen
De Steiger	10-21 jaar	Jongen/meisje	Minstens een dossier bij BJB/JRB	Vlaanderen (vnl Limburg)

Jongeren worden bij de zes time-outprojecten meestal aangemeld met negatief gedrag zoals agressie en regelovertreding. La Strada, Wingerdbloei en Tool geven aan dat de aangemelde jongere vaak nood heeft aan rust. Opvallend is dat Wingerdbloei aangeeft dat een time-out soms aangevraagd wordt om de jongere te screenen. De zes time-outprojecten organiseren enkel overbruggingstime-outs indien deze een betekenis hebben als afsluiting van de huidige hulpverleningsvorm en als voorbereiding op een nieuwe hulpverleningsvorm. Ze proberen opvang van een jongere zoveel mogelijk te vermijden.

Bij de zes time-outprojecten dient de jongere een minimale bereidheid te tonen om op time-out te vertrekken. Om een zicht te krijgen op wat met de jongere gebeurt na de time-out, houdt De Steiger, Tool en TOPart een systematische bevraging. Albezon, La Strada en Wingerdbloei doen geen systematische bevraging, maar gaan de effecten informeel na.

Elk time-outproject gebruikt een aantal exclusiecriteria. De meest voorkomende criteria zijn een acute drugs- of psychiatrische problematiek en geen terugkeergarantie. In de praktijk worden deze criteria niet strikt gehanteerd door vijf time-outprojecten. Deze time-outprojecten gaan de haalbaarheid van de time-out na en vertrouwen op de inschatting van de voorziening van herkomst. La Strada is het enige time-outproject dat zeven exclusiecriteria bevrage bij de aanmelding van een jongere en deze ook strikt toepast.

Als inclusiecriteria maken de zes time-outprojecten gebruik van de kenmerken van de doelgroep en dienen de jongeren over voldoende reflectiemogelijkheden te beschikken.

Tabel 3: Exclusiecriteria

Time-out project	Exclusiecriteria				
	Drugs/ alcohol	Psychiatrisch	Heropname	Bereidheid	Andere
Albezon	+	+	-	+	Agressie
Tool	+	+	-	+	-
La Strada	+	+	+	-	Reflectie, zwanger, fitheid, medicatiegebruik
TOPart	+	+	+	-	Niet tot de doelgroep behoren
Wingerdbloei	+	+	-	-	Verstandelijke beperking

De Steiger	+	+	+	+	-
------------	---	---	---	---	---

Legende: +: aanwezig -: niet aanwezig

De time-outprojecten veronderstellen dat hun beoogde doelgroep overeenkomt met hun feitelijke doelgroep. Het betreft voornamelijk jongeren tussen 14 en 18 jaar. De verklaring hiervoor vinden ze terug in de ontwikkelingspsychologie, namelijk pubers die zich afzetten tegen regels. Er is minder vraag voor jongeren tussen 12 en 13 jaar omdat het aanbod vaak onvoldoende aansluit bij hun mogelijkheden en zij fysiek en mentaal beperkt zijn. Ook jongeren tussen 18 en 21 jaar worden minder aangemeld wegens de stopzetting van de gedwongen hulpverlening vanaf 18 jaar.

5.4. Werking

5.4.1. Ontheming

In het algemeen definiëren de zes time-outprojecten ontheming als loskomen van de normale context waarbij de jongere geen contact heeft met deze context. We merken hierbij echter drie elementen op. Ten eerste spreekt Wingerdbloei over ontheemding in plaats van ontheming omdat de jongere niet zelf kiest om afstand te nemen. Ten tweede is contactverbod voor Albezon geen vereiste en ten derde worden de jongeren bij Tool en De Steiger niet gecontroleerd op het al dan niet hebben van contact met hun context. De verschillen stroken met de verschillen in visie die de time-outprojecten hebben over het tijdelijk onderbreken van de dagelijkse interacties tussen de jongere en zijn onmiddellijke omgeving (Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg, 2006).

De twee belangrijkste werkzame elementen van ontheming zijn voor de zes time-outprojecten de ruimtelijke en mentale afstand enerzijds en de rust die de jongere én de voorziening van herkomst krijgen anderzijds. Het is dan maar de vraag op welke wijze werkelijk een afstand wordt gecreëerd. Het meest genoemde nadeel van ontheming is heimwee naar de dagelijkse context en het missen van school. Ook stellen sommige projecten, zoals Albezon en Wingerdbloei, de transfer naar het dagelijkse leven in vraag. Ondanks de genoemde nadelen, opteren de zes time-outprojecten voor ontheming als onderdeel van hun time-out.

Alle time-outprojecten vinden het belangrijk dat de omgeving van de time-out een onthemende functie heeft. Voor Albezon, La Strada, TOPart en Wingerdbloei gebeurt de time-out dan ook liefst in een bosrijke omgeving, rustig gelegen, platteland, ... Voor De Steiger is dit niet van belang. In de literatuur vinden we echter dat interventies in de leefomgeving van de jongere aantoonbaar werkzaam zijn (Bijl, Beenker & Van Baardewijk, 2005).

5.4.2. Time-outproces

De zes time-outprojecten organiseren individuele time-outs. Albezon, La Strada en Wingerdbloei organiseren ook groepstime-outs. De duur van de time-out is afhankelijk van de werkvorm en wordt in overleg met de voorziening van herkomst en de jongere gekozen. We

vinden echter geen criteria op basis waarvan deze duur bepaald wordt. Vermoedelijk bepaalt de werkvorm de duur. De duur schommelt tussen 2 en 14 dagen. Toch merken we op dat de verblijf- of werkttime-outs vaak langer duren dan de stapttime-outs. De time-outprojecten hebben elk een bepaald aanbod van werkvormen waaruit de jongere en hun voorziening kunnen kiezen. Bij Albezon is het aanbod echter zeer groot. Zij hebben een aantal vaak gebruikte werkvormen, maar trachten voor elke time-out een werkvorm op maat van de jongere aan te bieden.

De individuele time-outs worden door alle projecten aangeboden onder de vorm van staptochten waarbij het belang van de één op één relatie centraal staat. Daarnaast wordt ook door iedereen, behalve La Strada, een vorm van werk- en/of verblijftime-outs aangeboden. Werktime-outs zijn time-outs waarbij de dagbesteding van de jongere stopt en een andere daginvulling krijgt aangeboden door de time-outplaats of de time-outbegeleider. Bij de werkttime-outs 1 is de time-outbegeleider niet aanwezig en bij werkttime-out 2 wel. Indien de time-outbegeleider niet aanwezig is, heeft de jongere en de time-outplaats minstens eenmaal fysiek of telefonisch contact met de time-outbegeleider gedurende de time-out. Verblijftime-outs zijn time-outs waarbij de dagbesteding van de jongere doorloopt tijdens zijn time-out en enkel in avond- en nachtopvang wordt voorzien door een time-outplaats. Bij de verblijftime-outs 1 is de time-outbegeleider niet aanwezig en bij verblijftime-out 2 wel. In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de aangeboden werkvormen en hun duur die de zes time-outprojecten gebruiken om hun individuele time-outs in te vullen.

Tabel 4: Werkvormen voor individuele time-outs (dagen)

Werkvormen	Time-outprojecten					
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Stapttime-outs	Max 3 Min 4	8	7	2-4	7	7
Werktime-outs 1	Max 3 Min 4	5-14	-	14	7	14
Werktime-outs 2	-	-	-	14	-	7
Verblijftime-outs 1	Max 3 Min 4	5	-	-	-	-
Verblijftime-outs 2	Max 3 Min 4	-	-	-	-	-
Fietsttime-outs	-	-	-	2-4	7	-
Combinatie	-	-	-	14	7	-
Andere	Max 3 Min 4	-	-	-	-	-

Bij de groepstime-outs verblijven de jongeren op één vaste plaats of is het een combinatie van stappen en werken. Het gaat meestal om een creatief of ervaringsgericht project. Bij groepstime-outs wordt het belang van de groepsdynamiek en de kracht van peers onderstreept. Deze time-outs worden georganiseerd voor minstens drie en maximum zes jongeren. Van der Ploeg (2005) oppert dat voor de samenstelling van een groep elke jongere tot zijn recht dient te komen. Dit dient bepaald te worden op basis van diagnostische gegevens. Ook een té grote heterogeniteit binnen de groep is, volgens hem, niet voor iedere jongere even effectief. De time-outprojecten die groepstime-outs organiseren houden hiermee echter weinig rekening. Wingerdbloei organiseert eenmaal per jaar een buitenlandse groepstime-out. De vraag naar de meerwaarde van een buitenlandse time-out kan worden gesteld. Hoe kan deze time-out inspelen op een snelle opstart en wordt de meerkost gerechtvaardigd door een zwaardere problematiek?

Zowel voor de individuele time-outs als de groepstime-outs volgen de time-outprojecten een gelijkaardige time-outprocedure van aanmelding, voorbereiding, intake, time-out, afronding en eventuele nabegeleiding.

Bij de zes time-outprojecten kan de jongere telefonisch worden aangemeld door de voorziening van herkomst of een consulent. Bij Albezon kan de jongere echter niet aangemeld worden door een consulent. Jongeren en/of ouders dienen zich voor een aanmelding altijd te wenden tot hun consulent of begeleider. Tijdens een aanmelding werken de meeste projecten met een aanmeldingsformulier waarin voornamelijk de gegevens van de jongere, de voorziening van herkomst en de reden van aanmelding worden genoteerd. De Steiger werkt niet met een aanmeldingsformulier. Zij hebben buiten de terugkeergarantie en het akkoord van de jongere en de voorziening van herkomst geen informatie nodig.

De zes time-outprojecten treffen weinig voorbereidingen. Albezon houdt bij onduidelijkheid in de aanmelding een verkennend gesprek met de voorziening van herkomst om de aanvraag te verhelderen. La Strada en Tool geven de jongere en de voorziening van herkomst vragenlijsten als schriftelijke voorbereiding op de intake. La Strada en Tool bevragen de begeleider inzake de reden van time-out, verwachtingen van time-out, gevolgen voor de jongere als de jongere de time-out (niet) uitdoet en opdracht voor de jongere. Daarnaast benadrukt Tool dat de begeleiding tijdens de time-out eveneens dient na te denken over de situatie. La Strada gaat meer in op aspecten die eigen zijn aan de jongere. Ze bevragen de jongeren inzake reden van time-out, tevredenheid met ontvangen begeleiding en de behoeften van de jongere tijdens de time-out. Andere voorbereidingen zijn meestal praktische regelingen. De verschillende werkvormen worden door Albezon, TOPart en Tool reeds voorgesteld tijdens de aanmelding. Bij La Strada is geen keuze mogelijk. Zij organiseren alleen staptime-outs. Bij Wingerdbloei heeft de jongere weinig tot geen inspraak en wordt de werkvorm na de aanmelding vastgelegd. Tool spoort de aanmelder aan om de jongere te

betrekken in het kiezen van de werkvorm, maar legt deze na de aanmelding vast. Bij De Steiger, Albezon en TOPart wordt de uiteindelijke werkvorm gekozen tijdens de intake in samenspraak met de betrokkenen.

Na de aanmelding vindt de intake plaats. De tijd tussen beide gesprekken is voor de zes time-outprojecten verschillend. De Steiger, TOPart en Tool trachten minimum 1 dag tot maximum 7 dagen na de aanmelding een intake te plannen. La Strada, Albezon en Wingerdbloei hanteren geen tijdslimiet. Ook hier stellen we de vraag hoe deze time-outprojecten een snelle opstart kunnen garanderen. Eén van de noodzakelijke voorwaarden in de visietekst van OSBJ is namelijk dat er snel gehandeld moet worden om escalatie te voorkomen. (Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg, 2006). Tijdens de intake zijn bij alle time-outprojecten minimaal de jongere, de voorziening van herkomst en de time-outbegeleider aanwezig. Bij De Steiger is de time-outbegeleider niet aanwezig, maar wel de coördinator. Bij La Strada en Tool zijn zowel de coördinator als de time-outbegeleider aanwezig. Indien de jongere op een time-outplaats verblijft of werkt, zijn deze mensen niet aanwezig op de intake. De ouders, consultants of andere derden zijn steeds welkom tijdens de intake, maar zijn vaak afwezig. Tijdens de intake worden de verwachtingen van de time-out en de reden van time-out besproken. La Strada is het enige time-outproject dat het intakegesprek opsplitst in een gesprek tussen de jongere en de time-outbegeleider en tussen de coördinator en de begeleider van de voorziening van herkomst.

Tabel 5: Duur tussen aanmelding en intake					
Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Geen tijdslimiet	Binnen 1 week	Geen tijdslimiet	1-3 dagen	Geen tijdslimiet	2 dagen

Alle time-outprojecten, behalve De Steiger, maken gebruik van een 'time-outovereenkomst' waarin de verwachtingen van de betrokkenen vermeld staan en ze zich engageren voor de time-out. De aanwezigen op de intake, stellen deze op en ondertekenen ze. Bij La Strada gebeurt de ondertekening bij de start van de time-out. De Steiger, Tool, TOPart en Wingerdbloei starten de time-out slechts op wanneer ze minstens een mondelinge goedkeuring van de consultant hebben.

De periode tussen start van de time-out en intake is afhankelijk van het time-outproject. De Steiger, TOPart en Tool trachten dezelfde dag van de intake of maximum 5 dagen na de intake op te starten. Wingerdbloei start 7 tot 10 dagen na de aanmelding op. La Strada en Albezon hanteren geen tijdslimiet. We merken weer op dat hiermee geen recht wordt gedaan aan de noodzakelijke voorwaarden van een snelle opstart. Daarnaast houdt La Strada bij de start van de time-out nog een kennismakingsgesprek tussen de time-outbegeleider en de jongere.

Tabel 6: Duur tussen intake en start time-out

Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Geen tijdslijm	Zelfde dag	Geen tijdslijm	5 dagen	1 week na aanmelding	2-3 dagen

Alle time-outprojecten matchen de time-outbegeleiders met de jongere op basis van het geslacht. De invulling van het dagprogramma van een time-out is bij ieder project verschillend. Wingerdbloei biedt de jongeren een gestructureerd dagprogramma aan. Albezon, La Strada en TOPart stellen het dagprogramma in samenspraak met de jongere op. De Steiger en Tool leggen de inhoud van de werkvorm uit aan de jongere. Het dagprogramma wordt vervolgens door de jongere ingevuld. De time-outactiviteiten kunnen gepland, intentioneel of als een reactie op een situatie of jongere zijn. Doorheen de verschillende time-outprojecten is geen duidelijke lijn zichtbaar. Albezon en Wingerdbloei geven aan dat de time-outactiviteiten deze drie kenmerken kunnen hebben. De Steiger daarentegen vertelt dat hun time-outactiviteiten steeds 'een reactie op' zijn, terwijl deze bij TOPart steeds intentioneel zijn. In de visietekst wordt verwezen naar overlegmomenten tussen de jongere en de time-outbegeleider waarbij gezocht wordt naar draagkrachtverhogende middelen om de vastgelopen begeleidingssituatie te verhogen. (Ondersteuningsstructuur, 2006) Dergelijke ideeën worden niet naar voren gebracht door de projecten. Albezon, La Strada, TOPart, en Wingerdbloei bouwen momenten in om de jongere expliciet aan te zetten tot reflectie. Bij De Steiger en Tool is ruimte om te reflecteren aanwezig, maar beslist de jongere of hij hiervan gebruik maakt. We merken hierbij op dat Van der Ploeg en Scholte (2000) aangeven dat de kern van het ervaringsleren niet in de activiteiten ligt, maar dat dit slechts middelen zijn om een veranderingsproces in gang te zetten. Van der Ploeg (2005) legt de nadruk op het inbouwen van evaluatiemomenten waar de mogelijkheid wordt geboden tot reflectie. De transfer van het geleerde naar het dagelijks leven wordt tijdens de time-out of het afrondingsgesprek verwezenlijkt. Deze transfer is volgens Ruikes (1994) en Van Der Ploeg en Scholte (2000) het moeilijkste onderdeel van het ervaren leren aangezien er vaak grote verschillen zijn tussen het project en het dagelijks leven. De time-outprojecten proberen de jongere aan te zetten om deze transfer te maken, maar of de jongere deze ook in de praktijk maakt is voor hen onduidelijk.

Tabel 7: Activiteiten

Activiteiten	Time-outprojecten					
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Gepland	+	-	+	+	+	-
Intentioneel	+	-	+	+	+	-
Reactie op	+	+	+	-	+	+

Legende: +: aanwezig -: niet aanwezig

Het afrondingsgesprek gebeurt bij alle time-outprojecten maximum één week na de time-out. Bij dit gesprek zijn dezelfde personen aanwezig als bij de intake. De time-outprojecten zorgen voor de overdracht van de time-out naar de begeleider van de voorziening van herkomst en keren terug naar de informatie besproken tijdens de intake. Door elk time-outproject wordt een verslag opgesteld én doorgestuurd naar de voorziening van herkomst, de jongeren en/of consulent, met uitzondering van Albezon en Tool. Tool maakt wel een verslag, maar stuurt het niet op. Albezon maakt en stuurt niet systematisch een verslag op naar de voorziening of de jongere.

Tabel 8: Duur tussen einde time-out en afrondingsgesprek

Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Zo snel mogelijk of 2 tot 3 weken na einde	Zelfde dag	Na 1 week of direct na de nabegeleiding	Zelfde dag	Na 1 week of op vraag van voorziening	Zelfde dag

La Strada is het enige time-outproject waar nabegeleiding deel uitmaakt van het time-outproces. Deze nabegeleiding wordt aangeboden bij individuele time-outs en duurt drie weken. Tool biedt op vraag van voorzieningen een korte nabegeleiding aan, maar dit behoort niet tot hun standaard time-outprocedure. Uit onderzoek blijkt echter dat nabegeleiding essentieel is om de bereikte effecten te handhaven. Indien geen zinvol vervolg wordt gegeven aan het time-outproject kan het bereikte effect volledig wegebben. (Smit, 1993 in Van der Ploeg, 2005; Boendermaker & Van der Ploeg, 2005 in Harder, Knorth & Zandberg, 2006).

De zes time-outprojecten geven aan dat de weinige time-outs die voortijdig beëindigd worden, meestal beëindigd worden op initiatief van de jongere. De redenen hiervoor lopen uiteen van heimwee naar de context tot fysieke last. Daarnaast geven TOPart en Wingerdbloei aan dat een time-out voortijdig wordt afgebroken wanneer stoppen voordeliger is dan doorgaan. Alle time-outprojecten, behalve Wingerdbloei en La Strada, zijn flexibel in het veranderen van de werkvorm tijdens een time-out omdat het volbrengen van een time-out prioritair is. Iedereen is er van overtuigd dat de beoogde time-out overeenkomt met de feitelijke time-out en ze verklaren dit door hun flexibiliteit in werken.

5.5. What works

In deze paragraaf schetsen we wat de time-outprojecten zelf als werkzame factoren van hun time-out zien. Een factor die de meeste time-outprojecten noemen is de contactbreuk. Alleen Albezon noemt dit niet. Daarnaast trachten Albezon, De Steiger, Tool en Wingerdbloei zich als buitenstaander op te stellen ten aanzien van de jongere en de voorziening van herkomst. Ook de snelle opstart en de één op één relatie worden door Albezon, De Steiger en TOPart als werkzaam ervaren. Een snelle opstart wordt echter niet door alle time-outprojecten verwezenlijkt.

De positieve feedback die ze krijgen van de betrokken partijen sterkt hen in de overtuiging van de effectiviteit van de veronderstelde werkzame factoren. Verder merken ze dit ook aan de fysieke verandering van de jongere en de ontvangen evaluatieformulieren.

Als we de programma-theorie van de zes time-outprojecten koppelen aan de what works literatuur, vinden we een aantal verschillen en overeenkomsten tussen de time-outprojecten. Alle time-outprojecten stemmen de werkvorm op de vaardigheden van de jongere af. De manier waarop ze dat doen verschilt echter van time-outproject tot time-outproject. Albezon, Tool en TOPart bevragen de interesses van de jongere, terwijl Wingerdbloei aandacht schenkt aan de fysieke en reflectieve mogelijkheden van de jongere. De Steiger laat de jongere kiezen zodat de werkvorm volledig aansluit bij zijn interesses. La Strada organiseert alleen staptime-outs, maar tracht hierbij ook rekening te houden met de vaardigheden van de jongere door deze te bevragen tijdens de aanmelding en intake.

De time-outprojecten formuleren exclusiecriteria. Alleen La Strada hanteert deze in de praktijk. De andere time-outprojecten evalueren voornamelijk de haalbaarheid van de time-out. Het responsiviteitsbeginsel wordt dus door iedereen minstens gedeeltelijk expliciet toegepast.

Het opleidingsniveau van de time-outbegeleiders is voor Albezon, La Strada, TOPart en Wingerdbloei van belang, maar voor De Steiger en Tool niet. De time-outbegeleiders bij De Steiger hebben wel minimum een A-1 diploma. Tool is niet op de hoogte van het opleidingsniveau van zijn time-outbegeleiders. De time-outbegeleiders voelen zich in elk time-outproject voldoende ondersteund door teamvergaderingen en informele steun van collega's. Het professionaliteitsbeginsel wordt door iedereen (gedeeltelijk) expliciet gehanteerd, met uitzondering van Tool.

De time-outprojecten realiseren het risicobeginsel verscheiden. Tool, La Strada en TOPart passen het principe (gedeeltelijk) expliciet toe. Zij bevragen de problematiek van de jongere en trachten de intensiteit van de werkvorm hierop af te stemmen. Albezon, Wingerdbloei en De Steiger passen het principe niet toe. Wingerdbloei en Albezon bevragen de problematiek van de jongere, maar stemmen hun programma hier niet op af. De Steiger bevrägt de problematiek van de jongere niet.

We vinden ook verschillen inzake het behoeftebeginsel. Tool, La Strada en TOPart hanteren dit beginsel gedeeltelijk expliciet. Ze werken tijdens de time-out aan beïnvloedbare probleemdomeinen. Albezon past het behoeftebeginsel impliciet toe. Het schenkt aandacht aan probleemaspecten, maar legt geen relatie met het gedrag. Wingerdbloei en De Steiger hanteren dit beginsel niet.

Het programma-integriteitsbeginsel wordt door vijf time-outprojecten impliciet toegepast. Enerzijds is de oorspronkelijke initiator van deze time-outprojecten nog steeds aanwezig. Anderzijds nemen de meeste time-outprojecten het ervaringsleren als uitgangspunt en werken ze vanuit het systeemtheoretisch of contextueel denken. Zoals reeds werd aangehaald hebben enkel de op de gedragstherapie en leertheorie gebaseerde methodieken en

hulpverleningsvormen blijvende effecten op termijn. We vinden geen studies die aantonen dat interventies, gebaseerd op de systeemtheorie, de emancipatorische theorie en de contextuele benadering, effectief werken. (Konijn, et.al., 2003; Boendermaker, et.al., 2003). We kunnen dus stellen dat de interventies van de meeste time-outprojecten niet gebaseerd zijn op getoetste interventies. La Strada hanteert als enige het integriteitsbeginsel explicieter daar hun interventies gedeeltelijk gebaseerd zijn op getoetste theorieën en de oorspronkelijke initiator nog steeds aanwezig is.

Tabel 9: What works

	Time-outprojecten					
What works	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Responsiviteit	+	+	0	+	+	++
Professionaliteit	++	-	++	++	++	+
Risico	-	+	+	++	-	-
Behoeftte	0	+	+	+	-	-
Programma-integriteit	0	0	+	0	0	0

Legende: ++: expliciet +: gedeeltelijk expliciet 0: impliciet -: niet toegepast

Naast de vijf what worksbeginselen vinden we in de literatuur aanwijzingen dat een effectieve hulpverlening ook een aantal algemeen werkzame kenmerken vertoont, ongeacht de soort behandeling en de doelgroep. Bekende voorbeelden van deze kenmerken zijn een goede motivatie van de cliënt, een goede kwaliteit van de relatie cliënt-behandelaar, een goede structurering van de interventie (duidelijke doelstelling, planning en fasering), correcte uitvoering van de interventie, professionaliteit (goede opleiding en training) van de behandelaar en goede werkomstandigheden van de behandelaar (zoals draaglijke caseload, goede ondersteuning) (Van Yperen, 2003). De verschillende time-outprojecten trachten hieraan te voldoen.

5.6. Mesoniveau

Vijf time-outprojecten worden gesubsidieerd door het Agentschap Jongerenwelzijn. Tool ontvangt subsidies van de provincie Vlaams-Brabant. De subsidies zijn uiteenlopend over de zes time-outprojecten gaande van €54.000 tot €268.000. De Steiger, Tool en TOPart ontvangen een vergoeding van de voorziening voor de onkosten van de time-out. Tool en Wingerdbloei ontvingen daarnaast een eenmalige donatie voor hun time-outwerking. La Strada, TOPart, Wingerdbloei en De Steiger dienen elk jaar een minimum aantal time-outbegeleidingen te realiseren. Voor Albezon wordt geen vast aantal time-outbegeleidingen opgelegd en voor Tool wordt dit uitsluitend gevraagd voor de staptime-outs. Cijfers van de aanmeldingen zijn uitsluitend beschikbaar bij De Steiger, Tool en TOPart. In tabel 10 geven we een overzicht van bovenstaande kenmerken per time-outproject.

Tabel 10: Financiële middelen en caseload

Financiële middelen en caseload				
Time-out project	Subsidies	Begeleiding/jaar	Donaties	Vergoeding van voorziening
Albezon	€54.000	Geen vast aantal	Nee	Nee
Tool	€50.000	Staptime-outs: 12 Verblijf/werktime-out: geen vast aantal	Ja: €25.000	Staptime-outs: €22.74/dag Verblijf/werktime-outs: 15/nacht
La Strada	€268.000	44	Nee	Nee
TOPart	€98.000	40	Nee	Ja: afhankelijk van de hulpverleningsvorm (tot eind juli 2008)
Wingerdbloei	€128.500	24	Ja: fietsen	Nee
De Steiger	€100.000	47	Nee	€5/dag

Albezon, Tool en TOPart hebben geen wachtlijst en werven niet via e-mail. De Steiger heeft ook geen wachtlijst, maar werft wel via e-mail die ze sturen naar voorzieningen en consulenten om vrije time-outplaatsen voor die week kenbaar te maken. La Strada en Wingerdbloei gebruiken een wachtlijst en werven via e-mail. Het werken met een wachtlijst en e-mailverwerving strookt met de visie van time-out.

Het personeelsbestand verschilt tussen de time-outprojecten. Indien we Tool buiten beschouwing laten, heeft elk time-outproject minstens 2 halftijdse time-outbegeleiders. In elk time-outproject is minstens één vrouwelijke en één mannelijke time-outbegeleider werkzaam, behalve bij Wingerdbloei die alleen vrouwelijke time-outbegeleiders in dienst heeft. Als we kijken naar Tool zien we dat slechts één projectmedewerker aanwezig is en Tool daarnaast samenwerkt met vrijwilligers. Bij De Steiger, La Strada, Wingerdbloei en Tool is een coördinator aanwezig die zelf niet mee op time-out gaat, met uitzondering van de groepstaptime-outs. Bij TOPart gaat de coördinator wel nog mee op time-out. Albezon heeft geen coördinator. Het opleidingsniveau van de time-outbegeleiders is minstens een A-1 niveau. Tool is echter niet op de hoogte van het diploma van zijn time-outbegeleiders. De Steiger vindt het opleidingsniveau evenmin belangrijk, maar wordt door de regelgeving verplicht om een begeleider met minstens een A-1niveau aan te werven. Onderzoek toont echter aan dat de effectieve programma's uitgevoerd worden door getrainde medewerkers (Bartels, Schuurma, & Slot, 2001). De selectie van de zorgboeren/gezinnen is gebaseerd op hun motivatie en de verwachtingen die ze hebben omtrent time-out. De time-outbegeleiders vinden hun ondersteuning voornamelijk binnen het team en bij de coördinator. In tabel 11 wordt voor elk time-outprojecten enkele kenmerken van de time-outbegeleiders op een rij gezet.

Tabel 11: Time-outbegeleiders**Kenmerken van de time-outbegeleiders**

Time-out project	FTE ³⁵	Personeel	Geslacht	Opleidingsniveau
Albezon	1FTE	1 time-outbegeleider: 1/2	Man	Hoger onderwijs-humaan
		1 time-outbegeleider: 1/2	Vrouw	Hoger onderwijs-humaan
Tool	0.7FTE	10-tal vrijwilligers	Man/vrouw	Tool is hiervan niet op de hoogte
		1 coördinator: 70%	Man	Hoger onderwijs-humaan
La Strada	4FTE	1 time-outbegeleider: 1/2	Man	Hoger onderwijs-humaan
		1 time-outbegeleider: 1/1	Vrouw	Hoger onderwijs-humaan
		1 time-outbegeleider: 1/1	Man	Hoger onderwijs-humaan
		1 time-outbegeleider: 1/1	Man	Hoger onderwijs-humaan
		1 coördinator: 1/2	Man	Universitair-humaan
TOPart	2FTE	1 time-outbegeleider: 1/1	Man	Hoger onderwijs-humaan
		1 time-outbegeleider: 1/1	Vrouw	Hoger onderwijs-humaan
		1 freelancer: Af en toe	Man	Hoger onderwijs-humaan
Wingerdbloei	2.55FTE	1 time-outbegeleider: 4/5	Vrouw	Hoger onderwijs-humaan
		1 time-outbegeleider: 3/4	Vrouw	Hoger onderwijs-humaan
		1 coördinator: 1/1	Vrouw	Universitair-humaan
De Steiger	1.75FTE	1 time-outbegeleider: 1/2	Man	Universitair-humaan
		1 time-outbegeleider: 1/2	Vrouw	Universitair-humaan
		1 coördinator: 3/4	Man	Hoger onderwijs-humaan

6. Samenvatting

In dit hoofdstuk geven we enerzijds een beschrijving van de zes time-outprojecten. Anderzijds vergelijken we de time-outprojecten onderling met elkaar en presenteren we een overzicht van de overeenkomsten en verschillen. Hieronder vatten we de belangrijkste bevindingen samen.

Ontstaan en organisatie

- De time-outprojecten ontstonden in 2002 of 2003 om het hopen van de jongeren met ernstige problemen tegen te gaan.
- Iedereen, uitgezonderd Albezon, ontstond als initiatief binnen de vzw waartoe ze behoren.
- Allen hebben een samenwerkingsverband met OSBJ en willen deze behouden in de toekomst.

Visie en doelstellingen

- Time-out is een hulpverleningsinterventie om in (dreiging tot) vastlopende begeleidingen de dagelijkse interacties tussen de jongere en diens omgeving te onderbreken.
- De time-outprojecten willen rust en afstand geven aan de jonger en zijn omgeving en trachten hun draagkracht te vergroten.

³⁵ FTE= Full Time Equivalent

- Doel van een time-out is het bestaande hulpverleningsproces voort te zetten.
- Ervaringsleren en contextueel en systeemtheoretisch denken zijn de belangrijkste uitgangspunten voor de time-outprojecten.
- De doelen worden tijdens de intake door en voor de aanwezigen opgesteld. Deze worden geëvalueerd bij het afrondingsgesprek. TOPart, De Steiger en Tool maken ook gebruik van evaluatieformulieren om een zicht te krijgen op hun werking.

Doelgroep

- Time-outprojecten organiseren time-outs voor jongens en meisjes waarvan de leeftijd schommelt tussen 10 en 21 jaar. Uitzonderingen hierop zijn Wingerdbloei en Albezon.
- Het betreft jongeren die minstens een dossier hebben bij een Comité voor de Bijzondere Jeugdbijstand/Jeugdrechtbank, met uitsluiting van TOPart en Albezon waar een dossier of PSA-programma onvoldoende is.
- Meestal organiseert elk time-outproject time-outs voor de regio waarin ze zich bevinden.
- Jongeren worden meestal aangemeld met hun negatief gedrag of omdat de jongere nood heeft aan rust.
- Overbruggingstime-outs worden georganiseerd als afsluiting van de huidige hulpverleningsvorm en voorbereiding op een nieuwe hulpverleningsvorm.
- De jongere dient een minimale bereidheid te tonen om op time-out te vertrekken door (non-) verbaal akkoord te geven.
- De Steiger, Tool en TOPart bevragen systematisch wat met de jongere gebeurt na de time-out. De andere trachten hier op een informele wijze achter te komen.
- Alle time-outprojecten formuleren exclusiecriteria. De meest voorkomende zijn een acute drugs- of psychiatrische problematiek, het ontbreken van een terugkeergarantie en de jongere die niet bereid is om op time-out te vertrekken. Slechts La Strada past deze strikt toe.
- De time-outprojecten veronderstellen dat hun beoogde doelgroep overeenkomt met de feitelijke doelgroep, met uitzondering van de leeftijd.

Ontheming

- Ontheming definiëren ze als loskomen van de normale context waarbij de jongere geen contact heeft met deze context.
- Voordelen van ontheming zijn de ruimtelijke en mentale afstand en de rust voor de jongere en de voorziening van herkomst.
- De nadelen van ontheming zijn heimwee naar de eigen context en het missen van school. De transfer van het geleerde naar het dagelijks leven is niet duidelijk.
- Geografische kenmerken bevorderen het onthemende karakter.

Time-outproces

- De time-outprojecten organiseren individuele time-outs. Albezon, La Strada en Wingerdbloei organiseren ook groepstime-outs.
- De duur van een time-out schommelt van 2 dagen tot 14 dagen.
- De meest voorkomende werkvormen bij individuele time-outs zijn staptime-outs, werktime-outs, verblijftime-outs, fietstime-outs en een combinatie van hiervoor genoemde werkvormen.
- Bij de groepstime-outs verblijven de jongeren op één vaste plaats of is er een combinatie van werken en stappen. De groep bestaat uit 3 tot 6 jongeren.

De aanmelding:

- De jongere wordt bij de time-outprojecten telefonisch aangemeld door de voorziening van herkomst of een consulent. Alleen bij Albezon kan de jongere niet door de consulent worden aangemeld.
- De time-outprojecten, met uitzondering van De Steiger, maken gebruik van een aanmeldingsformulier.

De voorbereiding:

- De time-outprojecten treffen weinig voorbereidingen. Albezon houdt soms een verkennend gesprek. Tool en La Strada laten de jongere en de voorziening van herkomst een vragenlijst invullen ter voorbereiding op de intake.
- De keuze van de werkvorm is verschillend tussen de time-outprojecten. Deze wordt tijdens de aanmelding of de intake vastgelegd in samenspraak met de voorziening van herkomst en/of jongere.

De intake:

- De tijd tussen de aanmelding en de intake bedraagt bij De Steiger, TOPart en Tool 1 dag tot 7 dagen. La Strada, Albezon en Wingerdbloei hanteren geen tijdslimiet.
- De aanwezigen zijn de jongere, de voorziening van herkomst en de time-outbegeleider. De ouders en de consulenten zijn vaak afwezig.
- De verwachtingen en de reden van time-out worden besproken.
- Alle time-outprojecten, met uitzondering van De Steiger, maken gebruik van een time-outovereenkomst. Hierin staan de verwachtingen van de betrokkenen en hun engagement.

De time-out:

- De time-out start bij De Steiger, TOPart en Tool dezelfde dag als de intake of maximum 5 dagen later. Wingerdbloei start 7 tot 10 dagen na aanmelding op, terwijl La Strada en Albezon geen tijdslimiet hanteren.
- Alle time-outprojecten matchen de time-outbegeleiders met de jongere op basis van geslacht.

- De time-outactiviteiten kunnen gepland, intentioneel en als een reactie op een situatie of jongere zijn.
- De reflectiemomenten worden bij Albezon, La Strada, TOPart en Wingerdbloei gepland, terwijl bij Tool en De Steiger de ruimte om te reflecteren aanwezig is maar de jongere beslist of hij hier gebruik van wil maken.
- De transfer naar het dagelijks leven wordt tijdens de time-out en/of het afrondingsgesprek verwezenlijkt.

De afronding:

- Het afrondingsgesprek gebeurt bij alle time-outprojecten maximum 1 week na de time-out. Dezelfde personen als tijdens de intake zijn aanwezig.
- De overdracht van de time-out naar de voorziening van herkomst en het terugkeren naar de intake.
- Het verslag van de time-out wordt door de meeste gemaakt én opgestuurd, behalve door Tool en Albezon.

De nabegleiding:

- Alleen La Strada biedt structureel nabegleiding bij individuele time-outs. Tool doet dit enkel op vraag van de voorziening van herkomst.

Feitelijke time-out:

- De weinig voortijdig beëindigde time-outs worden beëindigd op initiatief van de jongere.
- Alle time-outprojecten, behalve Wingerdbloei en La Strada, kunnen de werkvorm veranderen tijdens een time-out.
- De beoogde en de feitelijke time-out komen overeen wat volgens de time-outprojecten het gevolg is van hun flexibele manier van werken.

What works

- Veronderstelde werkzame factoren zijn een verbreken van contact tijdens de time-out, het time-outproject als buitenstaander, de snelle opstart en de één op één relatie.
- De positieve feedback, de fysieke verandering van de jongere en de ontvangen evaluatieformulieren sterken de time-outprojecten in hun overtuiging dat time-out effectief is.
- Het responsiviteitsbeginsel wordt door iedereen minstens gedeeltelijke expliciet toegepast.
- Het professionaliteitsbeginsel wordt door iedereen (gedeeltelijk) expliciet gehanteerd, met uitzondering van Tool.

- Ten aanzien van het risicobeginsel verschillen de time-outprojecten. Tool, La Strada en TOPart passen het principe (gedeeltelijk) expliciet toe. Albezon, Wingerdbloei en De Steiger passen het niet toe.
- Ook de toepassing van het behoeftebeginsel verschilt. Tool, La Strada en TOPart hanteren dit gedeeltelijk expliciet, Albezon impliciet en Wingerdbloei en De Steiger hanteren dit beginsel niet.
- Het programma-intergriteitsbeginsel wordt door vijf time-outprojecten impliciet toegepast. Alleen La Strada past dit vrij expliciet toe.

Mesoniveau

- Vijf time-outprojecten worden gesubsidieerd door het Agentschap Jongerenwelzijn. Tool ontvangt subsidies van de provincie Vlaams-Brabant. De subsidies lopen uiteen gaande van €54.000 tot €268.000.
- Vier time-outprojecten dienen elk jaar een minimum aantal begeleidingen te realiseren.
- Sommigen werken met een wachtlijst en/of verwerven jongeren via e-mail.
- De bezetting van de personeelsleden tussen de time-outprojecten is verschillend.
- De time-outbegeleiders hebben minstens een diploma hoger onderwijs-humane wetenschappen. Alleen Tool is niet op de hoogte van het diploma van zijn time-outbegeleiders.
- De time-outbegeleiders vinden hun ondersteuning binnen het team en bij de coördinator.

Referenties

Bartels, A.A.J.; Schuurmsma, S., & Slot, N.W. (2001). Interventies. In: Loeber, R; Slot, N.W. & Sergeant, J.A. (red.). *Ernstige en gewelddadige jeugddelinquentie. Omvang, oorzaken en interventies* (p. 291-318). Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.

Bijl, B., Beenker, L.G.M., & van Baardewijk, Y. (2005). *Individuele Traject Begeleiding op papier en in de praktijk*. Duivendrecht: PI Research.

Boendermaker, L., Van der Veldt, M.C., & Booy, Y. (2003). *Nederlandse studies naar de effecten van jeugdzorg*. Utrecht: NIZW.

Duindam, T., GLas, M., & Van der Ploeg, J. (1996). *De sprong wagen. Activerende hulpverlening in de jeugdzorg*. Utrecht: NIZW.

Gageldonk, van A., & Bartels, A. (1990). *Evaluatieonderzoek in de jeugdhulpverlening*. Leiden: COS.

Harder, A.T., Knorth, E., & Zandberg, T. (2006). *Residentiële jeugdzorg in beeld: een overzichtsstudie naar de doelgroep, werkwijzen en uitkomsten*. Amsterdam: SWP.

Hermanns, J., & Van der Laan, P.H. (2002). *Perspectief in jeugdreclassering. Missie en methodische uitgangspunten*. Utrecht: Vedio.

Junger-Tas, J., & Slot, N.W. (2001). Preventie van ernstig delinquent en gewelddadig gedrag. In: Loeber, R.; Slot, N.W., & Sergeant, J.A. (red.). *Ernstige en gewelddadige jeugddelinquentie. Omvang, oorzaken en interventies*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.

Konijn, C., Boendermaker, L. Cavelaars, E., & Kroneman, M. (2003). *Overzicht effectieve interventies in de jeugdzorg*. Utrecht: NIZW Jeugd.

Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg. (2006). *Visietekst: Time-out in de Bijzondere Jeugdzorg*.

Ruikes, T.J.M. (1994). *'Ervaren en leren'. Theorie en praktijk van ervaringsleren voor heugdhulpverlening, jeugdbescherming en jeugdwerk*. Utrecht: ZWP.

Uljee, N., & Grootegoed, V. (2006). *Wat Werkt? De "Wat Werkt"-benadering en het sanctiebeleid in Nederland*.

Van der Laan, P.H. (2006). Ernstig en persistente jeugddelinquentie. (75-90). In: C. Eliaerts (Red.). *Ernstige jeugddelinquentie: mythe of realiteit? Prevalentie, risicofactoren, justitiële afhandeling en interventies*. Brussel: VUBpress.

Van der Laan, P., & Slotboom, A.M. (2002). Wat Werkt? In: Koppen, P.J. van; Helsing, D.J. Merckelbach, H.L.G.J. & Crombag, H.F.M. (red.). *Het recht van binnen*. Deventer: Kluwer.

Van der Ploeg, J.D., & Scholte, E.M. (2000). *Interventies bij zeer problematische jeugdigen*. Utrecht: SJN.

Van der Ploeg, J.D., (2005). *Behandeling van gedragsproblemen: initiatieven en inzichten*. Rotterdam: Lemniscaat.

Van Yperen, T.A. (2003). *Gaandeweg. Werken aan de effectiviteit van de jeugdzorg*. Utrecht: NIZW.

Bijlage

Bijlage 1: Het interviewschema

A. Theorie

1. Welke theoretische uitgangspunten/visies dragen jullie?
 - a. Sociaal leren, ervaringsleren, ...
2. Wat zijn de meest werkzame factoren in de time-out?
3. Zijn er indicaties dat de time-out effectief is?

B. Doelgroep

4. Wat zijn de kenmerken van de beoogde doelgroep (theorie)?
 - a. Problematiek jongere bij start van de time-out?
 - b. Leeftijd jongere
 - c. Meest voorkomende reden van time-out?
 - d. Wat gebeurt er met de meeste jongere na het beëindigen van de time-out?
 - e. Wordt de time-out voortijdig stopgezet: uitval time-out: reden + wie?
 - f. Motivatie van de jongere (vraaggestuurd werken)
5. Wat is de feitelijke doelgroep?
6. Komt de feitelijke doelgroep overeen met de beoogde doelgroep?
 - a. Is er een discrepantie?
 - i. Ja: Mogelijke verklaringen voor deze discrepantie?
 - ii. Nee: Mogelijke verklaringen voor de overeenkomst?
7. Zijn er indicaties om jongeren niet op te nemen (exclusiecriteria)?
8. Zijn er indicaties om jongeren wel op te nemen (inclusiecriteria)?

C. Praktisch (Hoe realiseren jullie time-out in de praktijk?)

9. Zijn er bepaalde stappen te onderscheiden in een time-out?
10. Aanmelding
 - a. Wie kan de jongere aanmelden voor een time-out?
 - b. Hoe verloopt de aanmelding: wat wordt er besproken?
 - c. Wie wordt bij de aanmelding betrokken?
11. Voorbereiding
 - a. Hoe wordt de jongere voorbereid op de start van de time-out?
 - b. Hoe verloopt de voorbereiding (inhoudelijk)?
 - c. Wie wordt bij de voorbereiding betrokken?
12. Intake
 - a. Hoe verloopt de intake (inhoudelijk)?
 - b. Wie wordt bij de intake betrokken?
 - c. Aanpak gericht op meerdere contexten
13. Werkvormen
 - a. Aard: individueel of in groep
 - b. Welke werkvormen hanteren jullie?
 - c. Waarom kiezen jullie hiervoor?

- d. Intensiteit van de time-out afstemmen op de mate van risico dat de jongere recidiveert → Is de intensiteit van de time-out voor elke jongere hetzelfde?
- e. Werkvorm afstemmen op de behoeften van de jongere
 - i. Hulp richten op de problemen die beïnvloedbaar zijn
- f. Hulp methodisch aansluiten bij de mogelijkheden van de jongere
 - i. Jongere en begeleider matchen
- g. Welke omgeving/plaats van de time-out wordt gekozen?
 - i. Hoe wordt dit beslist?
 - ii. Waarom deze?

14. Activiteiten

- a. Gepland, intentioneel, reactie op → hoe weten jullie dat dit werkt?
- b. Spontaan: laissez faire cultuur
- c. Reflexieve momenten?

15. Afronding

- a. Hoe verloopt de afronding (inhoudelijk)?
- b. Wie wordt bij de afronding betrokken?

16. Nazorg

- a. Hoe verloopt de nazorg (inhoudelijk)?
- b. Wie wordt bij de nazorg betrokken?
- c. Hoe realiseert men transfer/reflectie?

17. Wat is het onthemend karakter van de time-out?

- a. Definiëring ontheming: hoe zien jullie dit?
- b. Wat zijn voor jullie de voordelen van de ontheming? → Hoe weten jullie dat dit werkt?
- c. Wat zijn voor jullie de nadelen van de ontheming?

18. Duur van de time-out

- a. Wat is de vooropgestelde time-outduur in theorie?
- b. Wat is de gemiddelde duur van de time-out in de praktijk?
 - i. Hoe wordt dit bepaald, afhankelijk van wat?
- c. Komt de vooropgestelde duur overeen met de gemiddelde duur van de time-out?
 - i. Is er een discrepantie?
 - 1. Ja: Mogelijke verklaringen voor deze discrepantie?
 - 2. Nee: Mogelijke verklaringen voor de overeenkomst?
- d. Komt de uitgevoerde time-out overeen met de beoogde time-out?
 - i. Is er een discrepantie?
 - 1. Ja: Mogelijke verklaringen voor deze discrepantie?
 - 2. Nee: Mogelijke verklaringen voor de overeenkomst?

19. Doelen

- a. Wat zijn de doelen van de time-out?
- b. Voor wie worden er expliciet doelen opgesteld?
- c. Door wie worden de doelen opgesteld?
- d. Wat is de inhoud van deze doelen?
- e. Wanneer worden de doelen geëvalueerd?
 - i. Welke indicatoren worden hiervoor gebruikt?
- f. In welke mate worden de beoogde doelstellingen bereikt? Hoe wordt dit gemeten?

D. Mesoniveau

20. Kenmerken van de begeleiders

- a. Wat is de opleiding van de begeleiders?
 - i. Stapbegeleiders en gezinnen/zorgboeren
- b. Ervaring van de begeleiders in het (breed) werkveld?
- c. Ondersteuning van de begeleiders
- d. Hoeveel begeleiders werken hier?
- e. Naast de begeleiders: hoeveel en welke personeelsleden werken hier?

21. Financiële middelen

- a. Welke financiële middelen verwerven jullie?
- b. Hoeveel ontvangen jullie?
 - i. Subsidies?
 - ii. Donaties?
 - iii. Vergoedingen?

22. Caseload

- a. Wat is de caseload (aantal jongeren)?
- b. Is er een wachtlijst?
- c. Wat is de bezettingsgraad (percentage)?

23. Samenwerkingsverbanden/netwerk

- a. Bestaan er samenwerkingsverbanden tussen time-outprojecten?
- b. Bestaan er samenwerkingsverbanden tussen het time-outproject en andere voorzieningen?
- c. Andere samenwerkingsverbanden?
- d. Wie zit daar in?
- e. Hoeveel maal per jaar komen jullie samen?
- f. Wie is het organiserend orgaan?

Deel 2: Retrospectieve dossieranalyse

1. Onderzoeksvragen

In dit deel worden de resultaten geschetst van de retrospectieve dossieranalyse van de zes time-outprojecten. We trachten een antwoord te bieden op drie onderstaande onderzoeksvragen:

1. Welke zijn de doelgroepen van de time-outprojecten en komen de feitelijke doelgroepen overeen met de doelgroepen zoals beoogd?
2. Hoe realiseren de projecten time-out in de praktijk en welke zijn de actuele knelpunten hierbij? Op het microniveau betreft deze vraag een inventaris en analyse van verschijningsvormen van time-out en het ondernomen proces.
3. Welke doelstellingen hebben de begeleiders en in welke mate worden de beoogde doelstellingen bereikt?
4. Komen de realisaties in de praktijk overeen met wat men op papier beoogt? Zo niet, wat zijn de mogelijke redenen voor deze discrepantie?

De resultaten kunnen als basis dienen voor verklaringen van eventuele verschillen tussen de time-outprojecten in effectiviteit en kostenefficiëntie en mogelijke verschillen tussen de theorie en de praktijk op microniveau. Eerst zal dieper ingegaan worden op de methode, vervolgens worden de resultaten beschreven en een korte samenvatting weergegeven. Om het hoofdstuk af te sluiten, zullen we de overeenstemming laten zien tussen de programma-theorie en de praktijkrealisaties.

2. Methode

We gebruiken een retrospectieve dossieranalyse om een antwoord te geven op de bovengestelde onderzoeksvragen. De dossiers worden door de onderzoeker geanalyseerd aan de hand van een codeerschema³⁶ dat ontwikkeld werd op basis van de literatuurstudie. In de dossieranalyse nemen we retrospectief een representatief aantal van 133 dossiers op, proportioneel verdeeld over de zes time-outprojecten (beginnend bij december 2007 en zo terugkerend in de tijd tot het vereiste aantal wordt bereikt). Vooraleer de resultaten weer te geven, twee opmerkingen. Ten eerste ontbreken veel gegevens in de bestudeerde dossiers. Dit heeft tot gevolg dat niet alle onderzochte variabelen kunnen worden geanalyseerd zoals de mate van ontheming, voorbereidingen en activiteiten tijdens de time-out. Ten tweede mag de rol van de onderzoeker niet worden onderschat. De onderzoeker is namelijk diegene die de dossiers analyseert waardoor sprake van subjectiviteit. Om de betrouwbaarheid van de analyse te verhogen, ontwierpen we een handleiding³⁷ waarin de variabelen eenduidig en

³⁶ Het codeerschema is terug te vinden in bijlage 1.

³⁷ De handleiding van het codeerschema is terug te vinden in bijlage 2.

scherp omschreven zijn. Om de validiteit te verhogen worden de dossiers samen met de dossierverantwoordelijke overlopen en besproken om eventuele hiaten op te vullen of elementen te verduidelijken.

Om het verband tussen de onderzoeksvragen en de onderzoeksbevindingen zo helder mogelijk te houden, kiezen we ervoor om te werken met thema's die de lading dekken van de verschillende onderzoeksvragen. Hieronder wordt in een schema weergegeven welke thema's een antwoord trachten te geven op welke onderzoeksvragen.

Tabel 1: Verband onderzoeksvragen en thema's

Onderzoeksvragen	Thema's
1.a. De feitelijke doelgroepen van de time-outprojecten.	Algemene kenmerken van de doelgroep Problematiek van de jongere
1.b. Komen de feitelijke doelgroepen overeen met de beoogde?	Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties
2. Op het microniveau: een inventaris en analyse van verschijningsvormen van time-out en het ondernomen proces.	Het time-outproces Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties
3. Welke doelstellingen hebben de begeleiders en in welke mate worden de beoogde doelstellingen bereikt?	De geformuleerde doelstellingen Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties
4. Komen de realisaties in de praktijk overeen met wat men op papier beoogt? Zo niet, wat zijn de mogelijke redenen voor deze discrepantie?	Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties

3. Resultaten

3.1. Algemene kenmerken van de doelgroep

Leeftijd en geslacht

De gemiddelde leeftijd van de jongeren bij aanmelding bedraagt 15 jaar en 6 maanden (sd=1.441). De meeste jongeren zijn tussen 15 en 17 jaar. De minimum leeftijd is 11 jaar en 2 maanden en de maximum leeftijd is 19 jaar en 10 maanden. De gemiddelde leeftijd van de jongeren in de zes time-outprojecten verschilt niet significant van elkaar ($F(5) = 1.049$, $p = 0.392$).

De verdeling tussen jongens (51.9%) en meisjes (48.1%) is in evenwicht. Alle time-outprojecten organiseren voor beide seksen time-out, met uitzondering van Wingerdbloei die enkel openstaat voor meisjes.

Tabel 2: Leeftijd en geslacht

Time-outproject							
Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal	

Leeftijd							
Gemiddelde	15j 2m	15j 5m	15j 5m	15j 2m	16j	15j 8m	15j 6m
Geslacht (%)							
Jongen	54.5	52.9	58.6	66.7	0	58.1	51.9
Meisje	45.5	47.1	41.4	33.3	100	41.9	48.1

Onderwijsvorm

Van de helft van de jongeren (51.1%) is geen informatie over de onderwijsvorm voorhanden. Van de jongeren waar de informatie wel voorhanden is gaat 53.8% naar school. Als we kijken naar de relatieve percentages zien we dat de meeste schoolgaande jongeren participeren in de onderwijsvormen beroepssecundair onderwijs (28.6%), technisch secundair onderwijs (22.9%), deeltijds onderwijs (22.8%) of buitengewoon secundair onderwijs (14.3%). Weinig schoolgaande jongeren gaan naar het algemeen secundair onderwijs (5.7%) of hebben een leercontract (5.7%). Geen van de schoolgaande jongeren zit in het lager onderwijs, het buitengewoon lager onderwijs of het kunstonderwijs. Opvallend is het hoge aantal schoolgaande jongeren in Albezon die beroepssecundair onderwijs (50%) volgt. Daarnaast merken we op dat slechts 16.7% van de jongeren in De Steiger naar school gaat in vergelijking met Wingerdbloei waar 81.3% van de meisjes naar school gaat. Een verklaring hiervoor kan zijn dat in Wingerdbloei alleen meisjes aanwezig zijn en dat zij, in vergelijking met jongens, vaker een hoger schoolniveau halen.

Tabel 3: Onderwijsvorm: schoolgaand (%)

Time-outproject								
Onderwijsvorm	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Tot	Rel% ³⁸
LO	0	0	0	0	0	0	0	0
BuLO	0	0	0	0	0	0	0	0
ASO	0	5.9	0	0	6.3	0	3.1	5.7
TSO	0	29.4	14.3	0	12.5	0	12.3	22.9
BSO	50	5.9	14.3	13.3	25	0	15.4	28.6
KSO	0	0	0	0	0	0	0	0
BuSO	0	11.8	0	0	12.5	16.7	7.7	14.3
Deeltijds onderwijs	25	5.9	0	13.3	25	0	12.3	22.8
Leercontract	0	5.9	0	6.7	0	0	3.1	5.7
Totaal schoolgaand	75	64.7	28.6	33.3	81.3	16.7	53.8	100

³⁸ Relatieve percentages

46.2% van de jongeren gaat bij aanmelding voor time-out niet naar school. Uit de relatieve percentages van de niet-schoolgaande jongeren blijkt dat 93.3% noch naar school, noch naar het werk gaat en slechts 6.7% een dagbesteding heeft. De hoofdreden van het niet naar school gaan is schorsing. Opmerkelijk is dat alleen Tool jongeren heeft die een dagbesteding (11.8%) hebben.

Tabel 4: Onderwijsvorm: niet-schoolgaand (%)

Time-outproject								
Onderwijsvorm	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Tot	Rel%
Werk	0	0	0	0	0	0	0	0
Geen school/werk	25	23.5	71.4	66.7	18.8	83.3	43.1	93.3
Dagbesteding	0	11.8	0	0	0	0	3.1	6.7
Totaal niet schoolgaand	25	35.3	71.4	66.7	18.8	83.3	46.2	100

Plaatsende instantie

Twee derde (66.7%) van de jongeren heeft een dossier bij een Jeugdrechtbank. Een derde (33.3%) heeft een dossier bij een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Van 10% van de jongeren beschikken we niet over gegevens betreffende de plaatsende instantie. We merken op dat de jongeren in Albezon allemaal een Jeugdrechtbankdossier hebben. Dit resultaat moet echter genuanceerd worden daar de plaatsende instantie weinig geregistreerd werd door Albezon (85%).

Tabel 5: Plaatsende instantie (%)

Time-outproject							
Plaatsende instantie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
CBJ	0	31.2	27.6	48.1	40	25.8	33.3
JRB	100	68.8	72.4	51.9	60	74.2	66.7

Voorziening van herkomst

De meerderheid van de aangemelde jongeren komt uit een residentiële voorziening (82.8%) waarvan de meesten verblijven in de leefgroep van een begeleidingstehuis (63.9%). De andere jongeren die residentiële hulp krijgen, zitten op kamertraining (9.8%), in een onthaal-, oriëntatie- of observatiecentrum (1.5%), in een pleeggezin (0.8%), in een medisch pedagogisch instituut (3%) of in een observatie- en behandelingscentrum (3.8%).

Van de jongeren die ambulante hulpverlening (11.3%) ontvangen, wordt de helft (6%) begeleid door een consulent. De andere helft krijgt thuisbegeleiding (3.8%) of woont begeleid zelfstandig (1.5%)

4.5% van de jongeren krijgt semi-residentiële hulp in een dagcentrum.

1.4% van de jongeren krijgt andere hulp, zoals crisishulp aan huis, of woont in een centrum integrale gezinszorg. Het betreft hier jongeren van Wingerdbloei (6.2%) en La Strada (3.4%).

Alle jongeren die in Tool worden aangemeld, verblijven in een residentiële voorziening. Wingerdbloei heeft het meeste jongeren (18.8%) die uitsluitend begeleid worden door de consulent.

Tabel 6: Voorziening van herkomst (%)

	Time-outproject						
Voorzienig van herkomst	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Residentiële	76.9	100	67.9	88.9	66.7	93.5	82.8
Begeleidingstehu is (leefgroep)	69.2	88.2	41.4	70.4	37.5	77.4	63.9
Begeleidingstehu is (TCK)	0	5.9	6.9	18.5	25	3.2	9.8
OOOC	7.7	0	0	0	0	3.2	1.5
Pleegzorg	0	0	3.4	0	0	0	0.8
MPI	0	0	13.8	0	0	0	3
OBC	0	5.9	3.4	0	0	9.7	3.8
Ambulant	0	0	28.6	3.7	33.3	6.5	11.3
Consulent	0	0	10.3	0	18.8	6.5	6
Thuisbegeleiding	0	0	10.3	3.7	6.2	0	3.8
BZW	0	0	3.4	0	6.2	0	1.5
Semi-residentiële	23.1	0	3.6	7.4	0	0	4.5
Dagcentrum	23.1	0	3.4	7.4	0	0	4.5
Andere	0	0	3.4	0	6.2	0	1.4

3.2. Problematiek van de jongere

Om een zicht te krijgen op de problematiek van de jongeren wordt voor 46 problemen nagegaan of deze zich al dan niet voordoen bij de jongere. Elk probleem wordt ingeschaald en krijgt een waarde, 0 (niet aanwezig), 1 (licht probleem), 2 (matig probleem) of 3 (ernstig probleem). Deze problemen worden geclusterd in zeven probleemgebieden. Bij de bepaling aanwezig/niet aanwezig hanteren we als cut-offpoint de waarde 1.

In tabel 7 geven we een overzicht van de problemen zoals te lezen in de dossiers. De ernst van de problemen is vrij laag gezien de hoge percentages van 0-scores bij de verschillende problemen. Wanneer we elk probleemgebied van naderbij bekijken, merken we dat bij de emotionele problemen voornamelijk sprake is van jongeren die bang of angstig zijn (17.4%). Binnen de gedragsproblemen worden vooral problemen zoals snel boos of driftig zijn (34.1%) en aandachtsproblemen (20.5%) gemeld. Op gebied van school- en of leerproblemen noteren we een hoog percentage van jongeren die geschorst zijn (17.4%) of spijbelen (12.1%). Het meest aangeduide probleem met betrekking tot de vrije tijd is verveling (4.5%). Aangemelde jongeren hebben vooral een negatief zelfbeeld (12.1%), zijn snel beïnvloedbaar (7.6%) en hebben weinig probleeminzicht (6.1%). Ten aanzien van problemen met begeleidbaarheid betreft het jongeren die zich niet aan de regels kunnen houden (22%) en jongeren die een moeilijke relatie hebben met hun begeleider (22%). Ontwikkelingsproblemen worden nauwelijks gemeld.

Tabel 7: Aanwezigheid problemen (%)				
Zeven probleemgebieden	Score			
	0	1	2	3
Emotionele problemen (8)				
- Klagen over buikpijn, hoofdpijn of misselijkheid	100	0	0	0
- Piekeren	100	0	0	0
- Ongelukkig	97.7	0	1.5	0.8
- Zenuwachtig in nieuwe situaties	97	0.8	1.5	0.8
- Snel zelfvertrouwen verliezen	96.2	1.5	2.3	0
- Bang of angstig	82.6	6.1	10.6	0.8
- Zich veel zorgen maken	96.2	3	0	0.8
- Andere emotionele problemen	90.9	5.3	3.8	0
Gedragsproblemen (10)				
- Snel boos zijn, driftig	65.9	14.4	16.7	3
- Vechten	93.9	0.8	5.3	0
- Liegen, bedriegen	94.7	2.3	3	0
- Stelen	96.2	0.8	1.5	1.5
- Ongehoorzaam, vaak tegenspreken	90.2	3	4.5	2.3
- Impulsief	92.4	3	3.8	0.8
- Aandachtsproblemen, rebelleren, provoceren	79.5	6.1	9.1	5.3
- Weglopen	92.4	0.8	5.3	1.5
- Middelenmisbruik	95.5	3.8	0	0.8
- Andere gedragsproblemen	86.4	4.5	6.8	2.3
School- en leerproblemen (8)				
- Motivatieproblemen	97.7	0	1.5	0.8
- Spijbelen	87.9	3.8	5.3	3
- Relatieproblemen met leerkrachten	92.4	0.8	4.5	2.3
- Relatieproblemen met medeleerlingen	97.7	0.8	1.5	0

- Leerproblemen	100	0	0	0
- Schorsing	82.6	1.5	3.8	12.
- Algemene schoolproblemen	95.5	3.8	0.8	1
- Andere schoolproblemen	99.2	0	0.8	0
Problemen met vrije tijd (5)				
- Moeite om vrije tijd zinvol te besteden	98.5	1.5	0	0
- Weinig of geen hobby's hebben	99.2	0.8	0	0
- Doelloos rondhangen op straat	99.2	0	0.8	0
- Zich vervelen	95.5	2.3	0.8	1.5
- Andere problemen met vrije tijd	93.9	5.3	0.8	0
Persoonlijkheidsproblemen (7)				
- Negatief zelfbeeld	87.9	7.6	4.5	0
- Gebrekkige zelfcontrole	98.5	0	1.5	0
- Weinig of geen copingvaardigheden	97	2.3	0.8	0
- Zich slachtoffer voelen	96.2	2.3	1.5	0
- Snel beïnvloedbaarheid	92.4	0.8	6.8	0
- Weinig probleeminzicht	93.9	3	2.3	0.8
- Andere persoonlijkheidsproblemen	93.2	0.8	6.1	0
Problemen met begeleidbaarheid (5)				
- Houdt zich niet aan de regels	78	5.3	12.9	3.8
- Draagt niet mee zorg voor een positieve omgangscultuur in de leefgroep/gezin	88.5	4.6	5.3	1.5
- Problemen in de relatie tussen de jongere en de primaire ouder	89.4	3	4.5	3
- Problemen in de relatie tussen de jongere en de begeleider van de voorziening van herkomst	78	8.3	5.3	8.3
- Andere problemen met begeleidbaarheid	100	0	0	0
Ontwikkelingsstoornissen (3)				
- Autisme	98.5	1.5	0	0
- Syndroom van Asperger	99.2	0	0.8	0
- Ontwikkelingsstoornis	99.2	0.8	0	0

Uit tabel 8 blijkt dat gedragsproblemen (68.2%) en problemen met begeleidbaarheid (56.1%) het meest worden gerapporteerd. Daarentegen komen problemen in de vrije tijd (10.6%) en ontwikkelingsproblemen (3%) weinig voor. Indien we een vergelijking maken van de probleemgebieden en de time-outprojecten vallen een aantal elementen op. Bij La Strada hebben jongeren meer emotionele problemen (72.4%) en problemen in vrije tijd (24.1%) in vergelijking met de andere time-outprojecten. Door Albezon worden jongeren met weinig gedragsproblemen (38.5%) begeleid, terwijl bij Tool jongeren met veel gedragsproblemen (87.5%) en schoolse problemen (62.5%) worden aangemeld. Ontwikkelingsproblemen (12.1%) zijn bij Wingerdbloei meer aanwezig dan bij de andere time-outprojecten. Wingerdbloei heeft geen jongeren met problemen in de vrije tijd. De persoonlijkheidsproblemen zijn voornamelijk aanwezig bij La Strada (62.1%) en TOPart

(48.1%), terwijl de problemen met begeleidbaarheid sterk aanwezig zijn bij TOPart (81.5%) en in mindere mate bij La Strada (24.1%).

Tabel 8: Aanwezigheid probleemgebieden per time-outproject (%)

Probleemgebied	Time-outproject							Rel %
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Tot	
Emotionele	15.4	25	72.4	22.2	31.2	22.6	34.1	10.75
Gedrag	38.5	87.5	75.9	77.8	62.5	58.1	68.2	26.9
School	23.1	62.5	37.9	48.1	18.8	48.4	41.7	16.75
Vrije tijd	7.7	6.2	24.1	11.1	0	6.5	10.6	5
Persoonlijkheid	30.8	12.5	62.1	48.1	18.8	22.6	35.6	12.42
Begeleidbaarheid	69.2	56.2	24.1	81.5	31.2	71	56.1	33.6
Ontwikkeling	0	6.2	0	3.7	12.5	0	3	1.6

Time-outprojecten verschillen significant inzake emotionele problemen (Kruskal Wallis(5)=29.744, $p < 0.01$), gedragsproblemen (Kruskal Wallis(5)=22.903, $p < 0.01$), persoonlijkheidsproblemen (Kruskal Wallis(5)=19.94, $p < 0.01$) en problemen met begeleidbaarheid (Kruskal Wallis(5)=33.341, $p < 0.01$).

Ze verschillen niet inzake schoolproblemen, problemen in de vrije tijd en ontwikkelingsstoornissen.

De ernst van een probleemgebied is de som van de scores van de verschillende problemen behorend tot dat probleemgebied. De onderscheiden probleemgebieden verschillen in het aantal voorgelegde problemen. Dat betekent dat op het ene probleemgebied een hogere score kan behaald worden dan op het andere. Wanneer we de som van de probleemgebieden delen door het aantal problemen dan merken we op dat de jongeren zich presenteren met de meeste problemen inzake begeleidbaarheid en gedragsproblemen.

3.3. Time-outproces

De aanmelding

We maken een opdeling tussen jongeren die begeleid worden door een voorziening (tabel 9) en jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent (tabel 10).

In tabel 9 vinden we dat jongeren bij het time-outproject aangemeld worden door de voorziening van herkomst (85.1%) of door de consulent (13.8%). Noch de jongere, noch de ouder zijn aanwezig tijdens de aanmelding. Bij Albezon, Tool en TOPart gebeurt de aanmelding altijd door de voorziening van herkomst. De aanmeldingen bij La Strada en Wingerdbloei gebeuren voor ongeveer 60% door de voorziening van herkomst en 36% door de consulent. Opvallend is dat in 4.3% van de dossiers van La Strada de aanmelder onbekend is.

Tabel 9: Begeleiding voorziening: wie meldt aan (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
vz van herkomst	100	100	60.9	100	61.5	100	85.1
Ouder	0	0	0	0	0	0	0
Jongere	0	0	0	0	0	0	0
Consulent	0	0	34.8	0	38.5	0	13.8
Onbekend	0	0	4.3	0	0	0	1.1

In tabel 10 zien we dat consulenten slechts aanmelden bij La Strada, Wingerdbloei en De Steiger. Deze time-outprojecten begeleiden jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent.

Tabel 10: Begeleiding consulent: wie meldt aan (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ouder	0	0	0	0	0	0	0
Jongere	0	0	0	0	0	0	0
Consulent	0	0	100	0	100	100	100

De top vijf van de redenen voor time-out is het overtreden van regels in verband met dagbezigheid (46.6%), agressie naar jongeren/begeleider in de leefgroep of naar de ouder (39.1%) een moeilijke relatie tussen begeleider en jongere (27.1%), de jongere (23.3%) heeft nood aan adempauze en de begeleider (15.8%) heeft nood aan een adempauze. Wingerdbloei is de enige waar de moeilijke relatie tussen de jongere en de begeleider geen aanmeldingsreden is. Ook komen bij hen geen jongeren die drugs gebruiken of een gewelddelict gepleegd hebben. Opmerkelijk is het hoge percentage regelovertrading bij TOPart (74.1%). Bij Albezon merken we op dat 'begeleiders hebben nood aan rust' geen aanmeldingsreden is.

Tabel 11: Reden time-out (%)

Time-outproject							
Reden time-out	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Druggebruik	23.1	29.4	3.4	7.4	0	6.5	9.8
Gewelddelict	0	17.6	0	3.7	0	3.2	3.8
Vermogensdelict	7.7	0	3.4	7.4	6.2	0	3.8
Wegloop(gedrag)	23.1	11.8	13.8	22.2	6.2	16.1	15.8

Regelovertreding	15.4	58.8	41.4	74.1	37.5	38.7	46.6
Agressie	23.1	64.7	37.9	51.9	37.5	22.6	39.1
Weigering begeleiding	0	5.9	17.2	11.1	18.8	0	9
Systematisch verzet	0	11.8	0	14.8	0	0	4.5
Adempauze begeleider	0	41.2	10.3	11.1	6.2	22.6	15.8
Relatie begeleider- jongere	15.4	29.4	27.6	40.7	0	32.3	27.1
Rust jongere	30.8	17.6	20.7	18.5	6.2	38.7	23.3
Adempauze primaire opvoeder	7.7	0	3.4	3.7	0	3.2	3
Relatie primaire opvoeder-jongere	0	0	13.8	14.8	12.5	9.7	9.8
Andere	38.5	5.9	34.5	7.4	31.2	19.4	21.8

Om een idee te krijgen over de motivatie van de jongere, wordt een onderscheid gemaakt tussen jongeren die wel gemotiveerd (intrinsiek en/of extrinsiek) of niet gemotiveerd zijn.³⁹ Een minderheid van de jongeren is niet gemotiveerd (10%) en 90% is wel gemotiveerd. Van de wel gemotiveerde jongeren is twee derde extrinsiek gemotiveerd (60.9%) en een derde intrinsiek gemotiveerd (27.7%). We vinden geen significant verband tussen time-outprojecten en mate van motivatie met visuele analyse⁴⁰. We vinden wel een significant verband tussen intrinsieke motivatie en time-outprojecten ($\chi^2(5)=14.518$, $p<0.05$). We vinden een significant verband tussen time-outprojecten en extrinsieke motivatie ($\chi^2(5)=12.651$, $p<0.05$). De jongeren uit Albezon zijn meer intrinsiek gemotiveerd en de jongeren van La Strada meer extrinsiek gemotiveerd. Opvallend is dat bij La Strada geen jongeren niet gemotiveerd zijn.

Tabel 12: Motivatie van de jongere (%)

Motivatie	Time-outproject						
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Intrinsiek	61.5	11.8	20.7	14.8	31.3	39.3	27.7
Extrinsiek	30.8	64.7	79.3	74.1	50	53.6	62.3
Niet gemotiveerd	7.7	23.5	0	11.1	18.8	6.5	9.8

In tabel 13 wordt een overzicht van de initiatiefnemers van de time-out gepresenteerd. Dit is diegene die als eerste de time-out voorstelde. De voorziening van herkomst is in 79.7% de

³⁹ Bij de vraag naar motivatie waren meerdere antwoorden mogelijk. Jongeren kunnen namelijk zowel intrinsiek als extrinsiek gemotiveerd zijn.

⁴⁰ We maken gebruik van een visuele analyse aangezien de voorwaarden voor het toepassen van bepaalde statistische toetsen niet voldaan zijn.

initiatiefnemer van de time-out, waarna de consulent (10.5%) en de jongere (8.3%) volgen. Op basis van een visuele analyse verschillen de time-outprojecten inzake de initiatiefnemer. Bij Albezon is de voorziening van herkomst steeds de initiatiefnemer. Bij De Steiger haalt de jongere een hoger percentage (25.8%) als initiatiefnemer. Bij Wingerdbloei is de consulent (37.5%) de belangrijkste initiatiefnemer.

Tabel 13: Initiatiefnemer (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
vz van herkomst	100	88.2	75.9	96.3	56.2	67.7	79.7
Jongere	0	5.9	0	3.7	6.2	25.8	8.3
Opvoeder	0	0	3.4	0	0	0	0.8
Consulent	0	5.9	17.2	0	37.5	6.5	10.5
CLB	0	0	3.4	0	0	0	0.8

Als we kijken naar het verschil in dagen tussen aanmelding en intake, merken we dat de intake in 66.2% van de dossiers binnen de week na de aanmelding plaatsvindt. De gemiddelde duur tussen aanmelding en intake bedraagt 10 dagen. Time-outprojecten verschillen in duur van aanmelding tot intake (Kruskal Wallis(5)=38.640, $p < 0.01$). Tool (82.4%), TOPart (85.2%) en De Steiger (87.1%) laten de intake hoofdzakelijk binnen de week doorgaan. Albezon en La Strada variëren sterk in duur tussen aanmelding en intake en laten hun intake zowel binnen één week na de aanmelding als meer dan vier weken later plaatsvinden.

Tabel 14: Verschil tussen aanmelding en intake (%)

Time-outproject							
Duur	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
0 dagen	0	5.9	3.4	7.7	6.3	6.5	5.3
Binnen 1 week	30.8	82.4	37.9	85.2	56.2	87.1	66.2
Binnen 2 weken	30.8	11.8	24.1	7.4	25	6.5	15.8
Binnen 3 weken	15.4	0	17.2	0	6.2	0	6
Binnen 4 weken	0	0	6.9	0	6.2	0	2.3
Meer dan 4 weken	23.1	0	10.3	0	0	0	4.5

De intake

We maken een opdeling tussen jongeren die begeleid worden door een voorziening (tabel 15) en jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent (tabel 16).

De jongere (99.2%) en de voorziening van herkomst (96%) zijn bijna steeds aanwezig bij de intake met het time-outproject (100%). In 4% is de voorziening van herkomst niet aanwezig. De ouders (11.2%) en consulent (6.4%) zijn beperkt aanwezig. We merken dat Wingerdbloei het enige time-outproject is waar de jongere (7.7%) niet altijd aanwezig is bij de intake. Opvallend is ook dat bij zowel bij Albezoon als bij Tool de consulent nooit aanwezig is. Bij Tool en De Steiger zijn de ouders nooit aanwezig (tabel 15).

Tabel 15: Begeleiding voorziening: aanwezig tijdens de intake (%)

Time-outproject							
Wie	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
vz van herkomst	100	100	92.3	100	76.9	100	96
Ouder	23.1	0	23.1	11.1	15.4	0	11.2
Jongere	100	100	100	100	92.3	100	99.2
Consulent	0	0	11.5	7.4	15.4	3.4	6.4
Time-outproject	100	100	100	100	100	100	100

Indien de jongere alleen door een consulent begeleid wordt, zijn de ouders en de jongere steeds aanwezig tijdens de intake. De consulent is slechts bij 50% van de intakes aanwezig.

Tabel 16: Begeleiding consulent: aanwezig tijdens de intake (%)

Time-outproject							
Wie	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ouder	0	0	100	0	100	100	100
Jongere	0	0	100	0	100	100	100
Consulent	0	0	66.7	0	33.3	50	50
Time-outproject	0	0	100	0	100	100	100

De helft van de time-outs (51.5%) start binnen de week na de intake op en 26.5% start dezelfde dag als de intake op. De gemiddelde duur tussen intake en start time-out bedraagt 5 dagen. De projecten verschillen significant in duur tussen intake en start (Kruskal Wallis(5)=54.403, $p < 0.01$). Tool start dikwijls op de dag van de intake (88.2%). Ook TOPart (55.6%) laat veel jongeren dezelfde dag vertrekken. Bij La Strada (62.1%), Wingerdbloei (75%) en De Steiger (71%) vertrekken de jongeren meestal binnen de week na de intake.

Opmerkelijk is dat Wingerdbloei de jongeren soms (6.2%) pas in de vierde week na de intake op time-out vertrekken.

Tabel 17: Verschil tussen intake en start time-out (%)

Time-outproject							
Duur	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
0 dagen	33.3	88.2	0	55.6	0	3.2	26.5
Binnen 1 week	33.3	11.8	62.1	37	75	71	51.5
Binnen 2 weken	25	0	34.5	3.7	12.5	22.6	17.4
Binnen 3 weken	8.3	0	3.4	3.7	6.2	3.2	3.8
Binnen 4 weken	0	0	0	0	6.2	0	0.8

De time-out

De jongere (100%) en het time-outproject (93.2%) zijn bijna altijd aanwezig tijdens de time-out. De voorziening van herkomst, ouders en consulent zijn nooit aanwezig. Bij Tool (58.2%) en Wingerdbloei (87.5%) is het time-outproject niet altijd aanwezig. Tool ziet de time-outbegeleiders immers niet als deel van het time-outproject. Wingerdbloei kiest in een aantal gevallen om de jongeren naar een gastgezin op time-out te sturen waardoor zij zelf niet aanwezig zijn tijdens deze time-out.

Tabel 18: Aanwezig tijdens de time-out (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
vz van herkomst	0	0	0	0	0	0	0
Ouder	0	0	0	0	0	0	0
Jongere	100	100	100	100	100	100	100
Consulent	0	0	0	0	0	0	0
Time-outproject	100	58.2	100	100	87.5	100	93.2

Vier vijfde van de time-outs zijn individuele time-outs (79.7%) en een vijfde zijn groepstime-outs (20.3%). Tool, TOPart en De Steiger organiseren uitsluitend individuele time-outs. Bij Wingerdbloei is er ongeveer een gelijke verdeling tussen de individuele (56.2%) en de groepstime-outs (43.8%). Bij Albezon worden meer individuele (84.6%) dan groepstime-outs (15.4%) georganiseerd terwijl bij La Strada meer groepstime-outs (62.1%) dan individuele time-outs (37.9%) worden gestart. De helft van de groepstime-outs gaat door met vijf jongeren.

Tabel 19: Aard van de time-out (%)

Time-outproject							
Aard	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Individueel	84.6	100	37.9	100	56.2	100	79.7
Groep	15.4	0	62.1	0	43.8	0	20.3
2	0	0	20.7	0	12.5	0	6
5	15.4	0	31	0	31.2	0	12
6	0	0	10.3	0	0	0	2.3

De meest voorkomende time-outvormen zijn stappen (38.3%) en werk 1 (27.8%). Alle time-outprojecten organiseren staptime-outs. De time-outprojecten bieden naast de staptime-outs nog andere time-outvormen aan (tabel 20). La Strada biedt naast de staptime-outs nog een creatief (ervarings)project aan en De Steiger werktime-outs. Onder 'andere' time-outvormen verstaan we ondermeer ezeltocht, kamperen, ... Werk 1 en 2 zijn beide werktime-outs waarbij de eigen dagbesteding van de jongere stopt. Bij werk 1 is de time-outbegeleider zelf niet aanwezig en verblijft de jongere bij een landbouwer/gezin. Bij werk 2 is de time-outbegeleider wel aanwezig en verblijft de jongere in een abdij of Val-Dieu. Verblijf 1 en 2 zijn beide verblijftime-outs waar de eigen dagbesteding van de jongere doorloopt. Bij verblijf 1 is de begeleider niet aanwezig en verblijft de jongere in een studio. Bij verblijf 2 is de begeleider wel aanwezig en verblijft de jongere in een projecthuis of Huize Sjaloom.

Tabel 20: De time-outvormen (%)

Time-outproject							
Vormen	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Stappen	23.1	52.9	58.6	18.5	37.5	35.5	38.3
Werk 1	0	35.3	0	44.4	12.5	54.8	27.8
Werk 2	0	0	0	7.4	0	9.7	3.8
Verblijf 1	7.7	5.9	0	0	0	0	1.5
Verblijf 2	46.2	0	0	0	0	0	4.5
Fiets	0	0	0	14.8	6.2	0	3.8
Combinatie	7.7	5.9	0	14.8	31.2	0	8.3
Creatief	0	0	41.4	0	12.5	0	10.5
Andere	15.4	0	0	0	0	0	1.5

De gemiddelde duur van de time-out is 7 dagen. Albezon organiseert vooral heel korte time-outs (2 tot 4 dagen) of lange time-outs (19 of 29 dagen). Tool houdt zich voornamelijk aan time-outs die 8 dagen duren. La Strada organiseert time-outs van 5 of 7 dagen. Bij Wingerdbloei gaat de jongere op time-out met een duur van 7 of 11 dagen. Bij De Steiger duurt de time-out 7 of 14 dagen. TOPart organiseert zowel heel korte, middellange als lange time-outs.

Tabel 21: Duur en time-outproject

Duur	Time-outproject					
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
2 dagen	38.5	0	0	11.1	0	0
3 dagen	15.4	5.9	0	25.9	0	0
4 dagen	23.1	0	0	7.4	0	0
5 dagen	0	0	44.8	14.8	0	0
7 dagen	0	11.8	55.2	0	68.8	41.9
8 dagen	7.7	70.6	0	3.7	0	0
9 dagen	0	0	0	11.1	0	0
10 dagen	0	5.9	0	11.1	0	0
11 dagen	0	0	0	3.7	31.2	0
12 dagen	0	0	0	3.7	0	0
13 dagen	0	5.9	0	0	0	0
14 dagen	0	0	0	7.4	0	58.1
19 dagen	7.7	0	0	0	0	0
29 dagen	7.7	0	0	0	0	0

De meeste time-outs hebben een duur van 7, 14, 5 of 8 dagen. De staptime-outs duren maximaal 8 dagen en uitzonderlijk 14 dagen. Ongeveer de helft van de werktime-outs⁴¹ duren 14 dagen (42.9%). De andere helft schommelt tussen 3 en 13 dagen. Drie vierde van de verblijftime-outs⁴² duren maximaal 8 dagen. Een vierde heeft een duur van 19 of 29 dagen. De fietstime-outs duren meestal 2 of 3 dagen (80%) en soms 7 dagen (20%). Een combinatie van time-outvormen duurt vaak 11 dagen (45.5%) met een minimum van 4 dagen en een maximum van 14 dagen. De creatieve time-outs duren ofwel 5 dagen (85.7%) ofwel 7 dagen (14.3%). Andere time-outvormen duren steeds 2 dagen. De time-outs die het meest voortijdig worden afgebroken zijn diegene die 14, 7 of 11 dagen duren.

⁴¹ Tot de werktime-outs behoren zowel werk 1 als werk 2 zoals beschreven bij de time-outvormen.

⁴² Tot de verblijftime-outs behoren zowel verblijf 1 als verblijf 2 zoals beschreven bij de time-outvormen.

Tabel 22: Duur, werkvorm en voortijdige beëindiging

Werkvorm en voortijdige beëindiging									
Duur	Stap	Werk	Verblijf	Fiets	Combinatie	Creatief	Ander	Totaal	Voortijdige beëindiging
2 dagen	5.9	0	12.5	40	0	0	100	6	0
3 dagen	5.9	7.1	25	40	0	0	0	7.5	1.5
4 dagen	0	4.8	25	0	9.1	0	0	3.8	0
5 dagen	5.9	4.8	0	0	0	85.7	0	12.8	0.75
7 dagen	66.7	11.9	0	20	0	14.3	0	31.6	4.5
8 dagen	13.7	11.9	12.5	0	9.1	0	0	10.5	3
9 dagen	0	4.8	0	0	9.1	0	0	2.3	0
10 dagen	0	7.1	0	0	9.1	0	0	3	0
11 dagen	0	2.4	0	0	45.5	0	0	4.5	3.75
12 dagen	0	0	0	0	9.1	0	0	0.8	0
13 dagen	0	2.4	0	0	0	0	0	0.8	0.75
14 dagen	2	42.9	0	0	9.1	0	0	15	5.3
19 dagen	0	0	12.5	0	0	0	0	0.8	0
29 dagen	0	0	12.5	0	0	0	0	0.8	0

De time-outs worden in 80.5% beëindigd zoals gepland. Van deze groep verloopt de meerheid van de time-outs beheersbaar (78.2%) en enkele met grote problemen (2.3%). 1.5% van de time-outs wordt positief voortijdig beëindigd en 18% negatief. De reden waarom time-outs negatief voortijdig beëindigen zijn meestal onaanvaardbaar gedrag, heimwee, fysiek op zijn of weigering om de time-out te voltooien. Opmerkelijk is dat bij Wingerdbloei 37.5% van de time-outs negatief voortijdig beëindigen, terwijl dit bij TOPart (7.4%) en Albezoon (7.7%) veel minder is.

Tabel 23: Verloop time-out (%)

Time-outproject							
Verloop	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Beheersbaar	84.6	70.6	82.8	92.8	56.2	74.2	78.2
Grote problemen	7.7	5.9	3.4	0	0	0	2.3
Positieve voortijdige beëindiging	0	0	0	0	6.2	3.2	1.5
Negatieve voortijdige beëindiging	7.7	23.5	13.8	7.4	37.5	22.6	18

De meerderheid van de negatief voortijdig beëindigde time-outs wordt op initiatief van de jongere afgebroken (62.5%). In 29.2% is het time-outproject de initiatiefnemer. In 8.3% zijn het anderen die het initiatief tot afbreken nemen zoals ouder, dokter of zorgboer. Bij Albezon, Tool en TOPart wordt de time-out altijd op initiatief van de jongere stopgezet, terwijl dit bij Wingerdbloei nooit het geval is.

Tabel 24: Negatieve voortijdige beëindiging: wie (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Jongere	100	100	75	100	0	71.4	62.5
Time-outproject	0	0	25	0	83.3	14.3	29.2
Andere	0	0	0	0	16.7	14.3	8.3

De afronding

We maken een opdeling tussen jongeren die begeleid worden door een voorziening (tabel 25) en jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent (tabel 26).

Als jongeren begeleid worden door een voorziening, dan gaat het afrondingsgesprek in 88.8% van de gevallen door. In 11.2% gaat het gesprek niet door. Voornamelijk de voorziening van herkomst (96.3%), de jongere (97.2%) en het time-outproject (100%) zijn aanwezig. De ouder (13.8%) en de consulent (9.2%) zijn beperkt aanwezig. We merken op dat het time-outproject, de voorziening van herkomst en de jongere bij Tool en De Steiger steeds aanwezig zijn.

Tabel 25: Begeleiding voorziening: Aanwezig tijdens het doorgegangene afrondingsgesprek (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
vz van herkomst	100	100	91.3	100	81.8	100	96.3
Ouder	23.1	0	17.4	12.5	45.5	0	13.8
Jongere	92.3	100	95.7	95.8	100	100	97.2
Consulent	0	0	13	12.5	36.4	0	9.2
Time-outproject	100	100	100	100	100	100	100

In geval van jongeren begeleid door een consulent gaat het afrondingsgesprek altijd door. We merken op dat de ouder (75%), de jongere (75%) of de consulent (62.5%) niet altijd aanwezig zijn bij de afronding. Bij ¼ van de gesprekken ontbreken de jongere en/of de ouder. In 37.5% is de consulent niet aanwezig. Bij De Steiger is de jongere en de ouder wel steeds

aanwezig. De consulent is bij Wingerdbloei altijd aanwezig, terwijl dit bij La Strada (33.3%) en De Steiger (50%) niet steeds het geval is.

Tabel 26: Begeleiding consulent: Aanwezig tijdens het doorgegangene afrondingsgesprek (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ouder	0	0	66.7	0	66.7	100	75
Jongere	0	0	66.7	0	66.7	100	75
Consulent	0	0	33.3	0	100	50	62.5
Time-outproject	0	0	100	0	100	100	100

De afrondingsgesprekken gaan voor 51.9% door op dezelfde dag als het einde van de time-out en voor 24.1% binnen de week. Opvallend is dat vooral Tool (94.1%), TOPart (88.9%) en De Steiger (77.4%) hun afrondingsgesprek laten aansluiten op het einde van de time-out. Wingerdbloei is het enige time-outproject waar het afrondingsgesprek en het einde van de time-out niet samenvallen.

Tabel 27: Verschil tussen einde time-out en afronding (%)

Time-outproject							
Duur	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
0 dagen	30.8	94.1	3.4	88.9	0	77.4	51.9
Binnen 1 week	30.8	0	55.2	7.4	62.5	0	24.1
Binnen 2 weken	15.4	0	13.8	0	25	0	7.5
Binnen 3 weken	7.7	0	0	0	0	0	0.8
Binnen 4 weken	0	5.9	0	0	0	0	0.8
Meer dan 4 weken	15.4	0	27.6	3.7	12.5	22.6	15

Nabegeleiding

In de geanalyseerde dossiers vinden we bij de zes time-outprojecten geen informatie terug over het aanbieden van nabegeleiding.

3.4. De geformuleerde doelstellingen

We gaan na welke veranderingsdoelen geformuleerd worden. In tabel 28 zien we dat elk time-outproject veranderingsdoelen formuleert. Wingerdbloei vormt hierop een uitzondering daar zij in 6.2% van hun time-outs geen doelen formuleren.

Doelen	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Ja	100	100	100	100	93.8	100	99.2

De gestelde veranderingdoelen kunnen worden opgesplitst in vier categorieën, namelijk doelen ten aanzien van de jongere (tabel 29), de begeleider (tabel 30), de ouder (tabel 31) en de consulent (tabel 32). Voor elke dossier wordt geïnventariseerd welke doelen worden nagestreefd en in welke mate ze worden behaald. De scoring van de doelen verloopt van 0 (NVT: niet van toepassing), 1 (bereikt), 2 (deels bereikt), 3 (niet bereikt) en 4 (geen evaluatie). We vermelden voor elk doel het aantal keer dat dit doel wordt aangeduid.

In tabel 29 zien we dat de doelen ten aanzien van de jongere niet altijd geëvalueerd worden. De doelen die het meest niet geëvalueerd worden, hebben betrekking op gebrekkige zelfcontrole verbeteren (100%), omgang met leeftijdsgenoten verbeteren (75%), vrije tijd zinvol besteden (75%) en schoolproblemen verbeteren (70%). Indien de doelen wel geëvalueerd worden, dan worden ze globaal genomen gedeeltelijk of helemaal bereikt. Doelen die verband houden met het verminderen van emotionele problemen (100%), signaalfunctie (69.2%) en rustpauze (81%) worden het vaakst bereikt. De doelen met betrekking tot begeleidbaarheid (n=186) worden het meest aangeduid en de doelen op vlak van persoonlijkheidsontwikkeling (n=24) het minst.

Doelen tav de jongere	Score			
	Bereikt	Deels Bereikt	Niet Bereikt	Geen Evaluatie
Begeleidbaarheid (n=186)				
- Aan regels houden (n=9)	11.2	33.3	11.1	44.4
- Meedragen voor positieve omgangscultuur (n=6)	50	16.7	0	33.3
- Versterken van de vaardigheden (n=1)	0	0	100	0
- Relatie begeleider-jongere verbeteren (n=26)	23.1	11.5	11.5	53.8
- Relatie ouder-jongere verbeteren (n=7)	42.9	0	0	57.1
- Signaalfunctie (n=26)	69.2	0	0	30.8
- Rustpauze (n=63)	81	0	0	19
- Andere (n=41)	41.5	7.3	2.4	48.8

- Andere (n=7)	28.6	14.3	0	57.1
Psychosociale-gedragsontwikkeling (n=68)				
- Emotionele problemen verminderen (n=1)	100	0	0	0
- Gedragproblemen verminderen (n=13)	7.7	23.1	15.4	53.8
- Omgang leeftijdsgenoten verbeteren (n=8)	12.5	12.5	0	75
- Prosociaal gedrag versterken (n=6)	33.3	16.7	0	50
- Reflectie (n=38)	31.6	7.9	5.3	55.3
- Andere (n=2)	0	100	0	0
Persoonlijkheidsontwikkeling (n=24)				
- Negatief zelfbeeld verminderen (n=7)	28.6	0	14.3	57.1
- Gebrekkige zelfcontrole verbeteren (n=1)	0	0	0	100
- Copingvaardigheden verbeteren (n=5)	0	40	0	60
- Slachtoffergevoel verbeteren (n=0)	0	0	0	0
- Beïnvloedbaarheid (n=5)	20	20	0	60
- Andere (n=6)	0	0	0	100
Breder sociaal functioneren (n=59)				
- Vrije tijd zinvol besteden (n=4)	25	0	0	75
- Zelfstandigheid bevorderen (n=6)	16.7	33.3	0	50
- Schoolproblemen verbeteren (n=10)	10	10	10	70
- Verantwoordelijkheidszin (n=10)	30	30	10	30
- Toekomstperspectief (n=25)	24	12	12	52
- Andere (n=4)	50	0	0	50

Doelen ten aanzien van de begeleider worden in de helft van de dossiers niet geëvalueerd (tabel 30). Indien ze wel geëvalueerd worden, dan worden ze meestal bereikt. In de meeste dossiers (54) wordt slechts één doel gesteld, in 17 dossiers worden twee doelen gesteld en in 5 dossiers worden drie doelen gesteld voor de begeleider. De meest voorkomende 'andere' doelen zijn praktische vragen van de jongere ten aanzien van zijn begeleider, de begeleider die nadenkt hoe hij de jongere praktisch kan ondersteunen, een rustperiode voor de begeleider en vragen van de jongeren aan de begeleider over meer vrije tijd of ruimte.

Tabel 30: Doelrealisatie van de begeleider (%)

Doelen tav de begeleider (n=76)	Score			
	Bereikt	Deels Bereikt	Niet Bereikt	Geen Evaluatie
- Andere (n=54)	42.6	3.7	3.7	50
- Andere (n=17)	35.3	5.9	23.5	35.3
- Andere (n=5)	60	0	0	40

De doelen ten aanzien van de ouder worden ofwel niet geëvalueerd ofwel bereikt. Onder 'andere' wordt verstaan: de ouder dient meer vrijheid te geven aan de jongere en de ouder moet meer dingen samen doen met de jongere.

Tabel 31: Doelrealisatie van de ouder (%)				
Doelen tav de ouder (n=7)	Score			
	Bereikt	Deels Bereikt	Niet Bereikt	Geen Evaluatie
- Rustpauze (n=5)	80	0	0	20
- Andere (n=2)	50	0	0	50

In tabel 32 vinden we dat de doelen voor de consulent in geen van dossiers geëvalueerd wordt. Dit dient genuanceerd te worden aangezien het doel slechts in één dossier terug te vinden is. Het doel betreft: de consulent dient meer geloof te krijgen.

Tabel 32: Doelrealisatie van de consulent (%)				
Doelen tav de consulent (n=1)	Score			
	Bereikt	Deels Bereikt	Niet Bereikt	Geen Evaluatie
- Andere (n=1)	0	0	0	100

Een overzicht van de gestelde doelen, verdeeld over de zes time-outprojecten, is terug te vinden in tabel 33. De meeste doelen worden gesteld op vlak van begeleidbaarheid (85%). Er worden weinig doelen gesteld ten aanzien van de ouders (5.3%) of de consulent (0.8%). Voornamelijk Wingerdbloei stelt doelen op voor de ouders (12.5%). Alleen Tool formuleert voor de consulent (5.9%). Opvallend is dat Albezoon nooit doelen opstelt voor de begeleider.

Tabel 33: Aanwezigheid gestelde doelen (%)							
Doelen	Time-outproject						Totaal
	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Begeleidbaarheid	46.2	100	89.7	96.3	62.5	90.3	85
Psychosociale- gedrag	46.2	29.4	72.4	40.7	50	22.6	43.6
Persoonlijkheid	15.4	0	31	14.8	12.5	9.7	15
Breder social	38.5	35.3	37.9	55.6	43.8	12.9	36.1
Begeleider	0	52.9	34.5	44.4	0	74.2	40.6
Ouders	7.7	0	3.4	3.7	12.5	6.5	5.3
Consulent	0	5.9	0	0	0	0	0.8

4. Samenvatting

In dit hoofdstuk stond de retrospectieve dossieranalyse centraal waarin de doelgroep, de problematiek van de jongere, het time-outproces en de geformuleerde doelstellingen werden besproken. Hieronder vatten we de bevindingen samen:

Algemene kenmerken van de doelgroep

- De gemiddelde leeftijd van de aangemelde jongeren bedraagt 15 jaar en 6 maanden. Het betreft evenveel jongens als meisjes.
- De helft van de jongeren gaat naar school en volgt BSO, TSO of deeltijds onderwijs.
- Twee derde van de jongeren heeft een dossier bij een JRB en een derde bij een CBJ.
- Vier vijfde van de jongeren komt uit een residentiele voorziening.

Problematiek van de jongere

- Bij aanmelding is de ernst van de problemen bij de jongeren vrij laag.
- Gedragsproblemen en problemen met begeleidbaarheid worden het meest gerapporteerd. De problemen in de vrije tijd en de ontwikkelingsproblemen doen zich vrijwel niet voor.

Time-outproces

De aanmelding:

- Jongeren worden aangemeld door een consulent of voorziening van herkomst.
- De redenen waarom jongeren worden aangemeld zijn: overtreden van regels, agressie, moeilijke relatie tussen begeleider en jongere, jongere heeft nood aan adempauze en begeleider heeft nood aan rust.
- De overgrote meerderheid van de jongere is gemotiveerd waarvan twee derde extrinsiek en een derde intrinsiek gemotiveerd is.
- De initiatiefnemer van de time-out is bij vier vijfde van de aanmeldingen de voorziening van herkomst.
- De intake vindt in een derde van de dossiers binnen de week na de aanmelding plaats.

De intake:

- Bij jongeren begeleid door een voorziening, zijn de voorziening van herkomst, de jongere en het time-outproject bijna altijd aanwezig.
- Indien de jongere uitsluitend begeleid wordt door een consulent, zijn de ouders en de jongere steeds aanwezig, de consulent slechts bij de helft van de intakes.
- De gemiddelde duur tussen de intake en de start van de time-out is 5 dagen.

De time-out:

- De jongere en het time-outproject zijn bijna altijd aanwezig tijdens de time-out.
- Van de time-outs zijn vier vijfde individuele en een vijfde groepstime-outs.
- De time-outs die het meeste voorkomen zijn staptime-outs en time-outs waarbij de jongere ergens anders verblijft en zijn eigen dagbesteding stopt.
- De gemiddelde voorziene duur van de time-out is 7 dagen. De meeste time-outs hebben een voorziene duur van 7, 14, 5 of 8 dagen.
- Vier vijfde van de time-outs worden beëindigd zoals gepland. Dit is meestal op initiatief van de jongere. De time-outs die het meest voortijdig worden afgebroken zijn diegene met een duur van 14, 7 of 11 dagen.

De afronding:

- Het afrondingsgesprek gaat meestal door.
- Bij jongeren die begeleid worden door een voorziening, zijn de voorziening van herkomst, de jongere en het time-outproject bijna altijd aanwezig.
- Indien de jongere uitsluitend begeleid wordt door een consulent, zijn de ouders, de jongere en de consulent niet altijd aanwezig.
- De afrondingsgesprekken gaan voor de helft door op dezelfde dag als het einde van de time-out.

De nabegeleiding:

- Geen van de time-outprojecten biedt nabegeleiding aan.

De geformuleerde doelstellingen

- De meeste doelen worden geformuleerd op vlak van begeleidbaarheid.
- De doelen ten aanzien van de jongeren worden niet altijd geëvalueerd. Wanneer doelen worden geëvalueerd, zijn deze meestal gedeeltelijk of helemaal bereikt.
- De helft van de doelen ten aanzien van de begeleider van de voorziening worden niet geëvalueerd. Indien ze wel geëvalueerd worden, worden ze meestal bereikt.
- De doelen ten aanzien van de ouder worden ofwel niet geëvalueerd ofwel bereikt.
- De doelen ten aanzien van de consulent worden nooit geëvalueerd.

5. Overeenstemming programma-theorie en programma-evaluatie

In dit onderdeel gaan we na of de realisaties in de praktijk overeen komen met wat men op papier beoogt. Hierbij wordt de informatie uit de retrospectieve dossieranalyse vergeleken met de programma-theorie.

De algemene kenmerken van de doelgroep zoals blijkt uit de dossieranalyse komen in grote mate overeen met de programma-theorie. De meeste jongeren zijn tussen 15 en 17 jaar zoals de time-outprojecten hebben aangegeven. Alle time-outprojecten werken zowel met jongens als met meisjes, met uitzondering van Wingerdbloei. De jongeren hebben een dossier bij een Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand of bij een Jeugdrechtbank. Albezon heeft alleen jongeren met een dossier bij een Jeugdrechtbank. Deze informatie is nieuw. Een laatste overeenkomend element is dat La Strada, Wingerdbloei en De Steiger werken met jongeren die alleen een dossier bij een Comité voor Bijzondere jeugdbijstand of Jeugdrechtbank zondere bijkomende voorwaarden. TOPart en Albezon stellen we bijkomende voorwaarden wat bevestigd wordt door de interviewgegevens. We kunnen dus stellen dat de beoogde doelgroep overeenkomt met de bereikte doelgroep.

Projecten hebben een beperkt zicht op *de problematiek van de jongeren*. We weten dat alle projecten een verslavings- of psychiatrische problematiek als exclusiecriteria gebruiken. Uit de dossieranalyse blijkt dat de meerderheid geen middelen misbruikt. Ze hebben tevens weinig persoonlijkheidsproblemen en emotionele problemen. Ze hebben wel gedragsproblemen en begeleidbaarheidsproblemen. Deze begeleidbaarheidsproblemen liggen in de lijn van de verwachtingen daar een time-out aangevraagd wordt bij (dreigende) vastlopende begeleidingen. De gevonden verschillen in problematiek zijn waarschijnlijk het gevolg van een niet bevragen of noteren in het dossier van de problematiek.

De aanmelding gebeurt door de consulent of de voorziening van herkomst. De consulent meldt nooit aan bij Albezon en TOPart. Ze hebben geen jongeren die uitsluitend door een consulent begeleid worden. De jongeren en de ouder melden niet aan zoals verteld werd tijdens de interviews. De redenen van aanmelding volgens de projecten worden ook effectief teruggevonden in de top vijf van de aanmeldingsredenen in de retrospectieve dossieranalyse. Het betreft regelovertrekking, agressie en een jongere met nood aan rust. Wingerdbloei vermeldt daarnaast dat een time-out soms aangevraagd wordt om jongeren te observeren en oriënteren. Het betreft meestal jongeren slechts begeleid door een consulent. Deze reden werd niet teruggevonden in de dossiers.

Projecten maken geen onderscheid tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Allemaal geven ze aan dat de jongere een minimale bereidheid dient te tonen om op time-out te vertrekken. Dossieranalyse toont echter dat een kleine groep niet gemotiveerde jongeren toch vertrekt op time-out. Voornamelijk bij Tool (23.5%) en Wingerdbloei (18.8%) vinden we veel niet-gemotiveerde jongeren. Een laatste element betreft de snelheid van de interventie. Een time-out is een interventie waarbij een snelle opstart noodzakelijk is (Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg, 2006). Projecten verschillen hier in visie. Deze verschillen worden teruggevonden in de retrospectieve dossieranalyse. Tool, TOPart en De Steiger organiseren de intake binnen de week. Albezon en La Strada hanteren geen tijdslimiet. Wingerdbloei vertelde

eveneens geen tijdslimiet te hanteren. Toch gaan de meeste intakes door binnen 1 tot 2 weken. Ondanks enkele kleine verschillen, komt wat beoogd wordt overeen met de praktijkrealisaties.

Tijdens *de intake* zijn minimaal de jongere, de voorziening van herkomst en het time-outproject aanwezig. Toch vinden we dossiers waarbij de jongere en voorziening van herkomst afwezig zijn (Wingerdbloei) of alleen de voorziening (La Strada) aanwezig is. Dit laatste is toch wel opvallend aangezien La Strada de intake opsplitsen en met de voorziening van herkomst apart intake houden. Enerzijds is de afwezigheid van de voorziening van herkomst niet steeds de verantwoordelijkheid van het time-outproject. Anderzijds kan de vraag gesteld worden naar de zinvolheid van de start van een time-out in het kader van een begeleidingsproblematiek waarbij de begeleider niet komt opdagen. De ouders en de consulent zijn, zoals verteld door de time-outprojecten, vaak afwezig bij de intake in geval dat jongeren in een voorziening verblijven. Bij jongeren die alleen begeleid worden door een consulent, zijn de ouders altijd aanwezig. De consulent is slechts in de helft van de dossiers aanwezig. Dit is merkwaardig aangezien de consulent de enige hulpverlener in deze gezinnen is. We zouden dit kunnen verklaren door de snelle opstart van de time-out en de drukke agenda van de consulent.

Zowel in de dossiers als in de visie vinden we verschillen tussen de time-outprojecten inzake tijd tussen intake en start time-out. Tool, TOPart en De Steiger starten dezelfde dag of maximum 5 dagen na de intake. Deze informatie wordt bevestigd door de data. La Strada en Albezon hanteren geen tijdslimiet. In de dossiers vinden we dan ook heel wat variatie. Wingerdbloei wil binnen de 10 dagen opstarten en lukt daar goed in. Toch vinden we enkele jongeren die slechts vier weken na de intake op time-out vertrekken. De intake en start worden meestal uitgevoerd zoals beoogd.

De beoogde aard, inhoud en duur van *time-out* komt overeen met de praktijk. De time-outprojecten organiseren allen individuele time-outs. Alleen Albezon, La Strada en Wingerdbloei organiseren groepstime-outs. Deze informatie komt overeen met hun programma-theorie. La Strada zegt groepstime-outs voor 5 of 6 jongeren te organiseren. We vinden echter ook groepstime-outs met 2 jongeren. Time-out met 2 jongeren worden door La Strada niet als groepstime-out gedefinieerd. Ze hanteren het begrip groepstime-outs slechts vanaf 3 jongeren. Wingerdbloei biedt groepstime-outs voor maximum drie jongeren aan. In de dossiers vinden we echter ook groepstime-outs voor 5 jongeren. Albezon definieert geen minimum of maximum aantal jongeren voor een groepstime-out. We vinden dezelfde time-outvormen terug in de dossiers en de interviews. Wel vinden we dat Albezon geen werkttime-out 1 organiseert en Albezon en Tool werkvormen combineren. De gevonden duur van de time-outs komt eveneens overeen met wat gerapporteerd wordt. Dit betekent dat het gaat om time-outs van twee tot veertien dagen. Alleen Albezon maakt hierop een uitzondering door time-outs aan te bieden die 19 of 29 dagen duren.

Wanneer we een blik werpen op de voortijdige beëindiging zien we echter toch verschillen tussen theorie en praktijk. Time-outprojecten menen dat geen of weinig time-outs voortijdig beëindigd worden. Echter een vijfde van de time-outs blijkt voortijdig te beëindigen. De initiatiefnemer is volgens de time-outprojecten steeds de jongere. In de dossiers vinden we nochtans dat een derde van de time-outs afgebroken wordt op initiatief van het time-outproject. De jongere beëindigt nooit zelf de time-out bij Wingerdbloei, terwijl bij Tool, Albezon en TOPart de jongeren steeds het initiatief neemt. Bij La Strada en De Steiger is zowel de jongere als het time-outproject diegene die de time-out voortijdig beëindigd. De informatie over de voortijdig beëindigde time-outs komt dus niet geheel overeen met hun visie.

Tijdens *de afronding* zijn de jongere, voorziening van herkomst en time-outproject steeds aanwezig. Toch vinden we dat de jongeren bij Albezon, La Strada en TOPart soms afwezig zijn en de voorziening van herkomst bij Albezon en Wingerdbloei eveneens niet altijd aanwezig is. Bovendien gaan de afrondingsgesprekken niet altijd door. Deze informatie strookt niet met de visie. Een mogelijke verklaring voor het niet doorgaan van het afrondingsgesprek kan zijn dat voorzieningen of consultants oneigenlijk gebruik maken van de werkvorm time-out. We bedoelen hiermee dat time-out wordt gebruikt als opvang bij plaatsgebrek in andere voorzieningen. Zo geven een aantal time-outprojecten aan dat voorzieningen de time-out gebruiken bij de afsluiting van de ene hulpverleningsvorm en de start van een nieuwe hulpverleningsvorm. We stellen ons de vraag in welke mate de time-out hier beantwoordt aan de oorspronkelijke doelstelling of zij op deze manier niet misbruikt wordt. De consultants die de jongeren via time-out laten observeren en oriënteren, hebben geen behoefte meer aan een afrondingsgesprek. Ouders en de consultant zijn, zoals verteld door de time-outprojecten, vaak afwezig bij jongeren die in een voorziening verblijven. Bij jongeren alleen begeleid door een consultant, zijn de ouders en/of de jongeren in een vierde van de dossiers afwezig. De consultant is eveneens weinig aanwezig. We vragen ons dan ook af of we kunnen spreken van een geslaagde afronding en/of time-out indien deze belangrijke personen niet aanwezig zijn bij de afronding. De tijdsperiode tussen het einde van de time-out en afronding komt overeen met de theorie.

In de retrospectieve dossieranalyse vinden we geen *nabegleidingen* terug. Toch geven La Strada en Tool aan dat zij nabegleiding bieden. Voor La Strada ligt de verklaring in het feit dat zij met het aanbieden van nabegleiding gestart zijn in 2008. Voor Tool vinden we de verklaring bij het niet structureel aanbieden van nabegleiding. Nabegleiding wordt enkel aangeboden op vraag van de voorziening van herkomst. We vermoeden dat dit beperkt is daar we geen nabegleiding terugvinden in de praktijk.

Time-outprojecten vinden het belangrijk om *doelen* te formuleren tijdens de intake voor en door de aanwezigen. Deze doelen worden geëvalueerd tijdens de afronding. Ten eerste

merken we dat Wingerdbloei niet altijd doelen formuleert. Ten tweede worden de geformuleerde doelen niet steeds geëvalueerd. Indien ze wel geëvalueerd worden, worden ze (deels) bereikt. Er bestaat hier een grote discrepantie tussen visie en realisatie. Dit kan te wijten zijn aan de moeilijkheden bij het formuleren van doelen. Daarnaast kunnen projecten moeilijk lange termijndoelen evalueren.

We kunnen in het algemeen besluiten dat de programma-theorie en de praktijkrealisaties overeenkomen. Voorzichtigheid is echter geboden aangezien we gebruik maken van informatie verkregen uit dossiers. Dossiers bevatten vaak onvoldoende of onnauwkeurige informatie. Om deze beperking te verhelpen, zal de visie eveneens vergeleken worden met informatie verkregen uit de projectvragenlijst. Deze informatie is prospectief verkregen waardoor ze vermoedelijk betrouwbaarder en meer valide is.

Bijlage

Bijlage 1: Het codeerschema

I. Algemene gegevens van de jongere

Naam van de jongere

Geboortedatum __ -- __ -- ____

Geslacht Mannelijk
 Vrouwelijk

Onderwijsvorm LO
(slechts één antwoord mogelijk) BuLO
 ASO
 TSO
 BSO
 KSO
 BuSO
 Deeltijds onderwijs
 Leercontract
 Werk
 Geen school en werk

Reden?:.....
.....

Andere:

Plaatsende instantie Comité voor Bijzondere Jeugdzorg
 Jeugdrechtbank

Aanmeldende voorziening Begeleidingstehuizen
 Begeleidingstehuizen 1bis
 Gezinstehuizen
 Onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra
 Gemeenschapsinstellingen
 Thuisbegeleidingsdiensten
 Dagcentra
 Andere:

II. Specifieke kenmerken van de jongere

Problematiek jongere

Mate van ernst problematiek

Licht Matig Ernstig

Emotionele problemen

☐ Klagen over buikpijn, hoofdpijn of misselijkheid	☐	☐	☐
☐ Piekeren	☐	☐	☐
☐ Ongelukkig	☐	☐	☐

☐ Zenuwachtig in nieuwe situaties	☐	☐	☐
☐ Snel zelfvertrouwen verliezen	☐	☐	☐
☐ Bang of angstig	☐	☐	☐
☐ Zich veel zorgen maken	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐
☐ Gedragsproblemen			
☐ Snel boos zijn, driftig	☐	☐	☐
☐ Vechten	☐	☐	☐
☐ Liegen, bedriegen	☐	☐	☐
☐ Stelen	☐	☐	☐
☐ Ongehoorzaam, vaak tegenspreken	☐	☐	☐
☐ Impulsief	☐	☐	☐
☐ Aandachtsproblemen, rebelleren, provoceren	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐
☐ School- en/of leerproblemen			
☐ Motivatieproblemen	☐	☐	☐
☐ Spijbelen	☐	☐	☐
☐ Relatieproblemen met leerkrachten	☐	☐	☐
☐ Relatieproblemen met medeleerlingen	☐	☐	☐
☐ Leerproblemen	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐
☐ Problemen met vrije tijd			
☐ Moeite om vrije tijd zinvol te besteden	☐	☐	☐
☐ Weinig of geen hobby's hebben	☐	☐	☐
☐ Doelloos rondhangen op straat	☐	☐	☐
☐ Zich vervelen	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐
☐ Persoonlijkheidsproblemen			
☐ Negatief zelfbeeld	☐	☐	☐
☐ Gebrekkig zelfcontrole	☐	☐	☐
☐ Weinig copingvaardigheden	☐	☐	☐
☐ Zich altijd slachtoffer voelen	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐
☐ Problemen met begeleidbaarheid			
☐ Houdt zich niet aan de regels	☐	☐	☐
☐ Draagt niet mee zorg voor een positieve omgangscultuur in de leefgroep/gezin	☐	☐	☐
☐ Problemen in de relatie tussen de jongere en de primaire ouder	☐	☐	☐

- Problemen in de relatie tussen de jongere en de begeleider van de aanmeldende voorziening
- Andere:

III. De time-out

Datum aanvraag __ -- __ -- ____

Startdatum time-out __ -- __ -- ____

Einddatum time-out __ -- __ -- ____

Voorziene duur _____dagen

- Initiatiefnemer time-out Aanmeldende voorziening
(slechts één antwoord mogelijk) Jongere
 Primaire opvoeder (biologische ouder, pleegouder, adoptieouder, ...)
 Consulent
 Andere:

- Naam time-outvoorziening Albezon TOPart
 Oikoten Wingerdbloei
 La Strada De Steiger

- Aard time-out Individueel project
 Groepsproject

- Inhoud time-out Staptocht, voettocht
(slechts één antwoord mogelijk) Werkproject, werkkamp
 Verblijf op een boerderij
 Verblijf op een landbouwbedrijf
 Sportkamp
 Uitwisselingstime-out
 Andere:

Opleiding time-outbegeleider

		Inhoud van de opleiding			
		Humane wetenschappen	Gezondheidszorg	Technische opleiding	Andere:.....
Opleidingsniveau	Universitair				
	Hoger onderwijs				
	Secundair onderwijs				
	Lager onderwijs				
	Ervaringsdeskundige				
	Andere:.....				

Bijkomende opleidingen Nee
time-outbegeleider Ja
 Zo ja, welke?.....

Reden van time-out Druggebruik
 (meerdere antwoorden mogelijk) Gewelddelict
 Vermogensdelict (diefstal, vandalisme, ...)
 Wegloop(gedrag)
 Overtreden regels ivm dagbezigheid
 Agressie naar jongeren/begeleiders/ouder in de leefgroep/gezin
 Weigeren van de begeleiding
 Systematisch verzet
 Begeleider heeft nood aan adempauze
 Moeilijke relatie tussen begeleider en jongere
 Jongere heeft nood aan rust
 Primaire opvoeder heeft nood aan adempauze
 Moeilijke relatie tussen primaire opvoeder en jongere
 Andere:

Motivatie jongere voor Intrinsieke motivatie
deelname aan time-out Extrinsieke motivatie
 (meerdere antwoorden mogelijk) Jongere is niet gemotiveerd

Vorbereiding time-out

Aanwezigen intake

Onthemend karakter Niet van toepassing
 De jongere heeft tijdens de time-out contact met

		Hoe			
		Telefonisch contact	Fysiek contact	Andere:	Andere:
Wie	Familie				
	Jongeren buiten de voorziening				
	Jongeren in de voorziening				
	Begeleiders van de voorziening				
	Andere:				
	Andere:				

Wie is tijdens het time-outproces aanwezig: duidt dit aan in frequentie (1x, 2x, 3x, ...):

	Aanmeldende voorziening	Ouder(s)	Jongere	Consulent	Time-out voorziening	Andere:
Moment						
Bij aanmelding						
Bij intake						
Bij time-outtocht						
Bij afronding						
Bij nazorg						
Andere:						
Inhoud						
Opstellen doelen						
Keuze werkvorm						
Evaluatie time-out						
Andere:						

Worden er veranderings- Nee
doelen gesteld Ja

Inhoud van de gestelde doelen

Realisatie

Bereikt Deels Niet Geen
Bereikt bereikt evaluatie

A. Doelen ten aanzien van de jongere

Gericht op **de begeleidbaarheid** van de jongere

☐ Jongere houdt zich aan de regels	☐	☐	☐	☐
☐ Jongere draagt mee zorg voor een positieve omgangscultuur in de leefgroep/gezin	☐	☐	☐	☐
☐ Versterken van de vaardigheden van de jongere
Specificeer:	☐	☐	☐	☐
☐ Problemen relatie begeleider-jongere verminderen
Specificeer:	☐	☐	☐	☐
☐ Problemen relatie ouder-jongere verminderen
Specificeer:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐

	Bereikt	Deels Bereikt	Niet bereikt	Geen evaluatie
☐ Gericht op de psychosociale-gedragsontwikkeling van de jongere				
☐ Emotionele problemen verminderen	☐	☐	☐	☐
Specificeer:				
.....				
☐ Gedragsproblemen verminderen	☐	☐	☐	☐
Specificeer:				
.....				
☐ Omgang met leeftijdsgenoten verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ Prosociaal gedrag versterken (hulpvaardig, aardig zijn tegen anderen, rekening houden met andermans gevoelens)	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Gericht op de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongere				
☐ Het negatief zelfbeeld verminderen	☐	☐	☐	☐
☐ De gebrekkige zelfcontrole verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ De copingvaardigheden verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ Het slachtoffergevoel verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Gericht op het breder sociaal functioneren van de jongere				
☐ Leren de vrije tijd zinvol te besteden	☐	☐	☐	☐
☐ Zelfstandigheid bevorderen	☐	☐	☐	☐
☐ Schoolproblemen verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
B. Doelen ten aanzien van de individuele of gezinsbegeleider				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				

Bereikt	Deels Bereikt	Niet bereikt	Geen evaluatie
---------	------------------	-----------------	-------------------

C. Doelen ten aanzien van de ouder(s)

☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐

D. Doelen ten aanzien van de consulent

☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐

E. Doelen ten aanzien van

☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐

Activiteiten die gedurende de time-out door de begeleider zijn gesteld (meerdere antwoorden mogelijk)

	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Gesprekken over probleem en aanleiding time-out	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Welke probleem/aanleiding?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Structureren	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Confronteren	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Bieden van affectieve ondersteuning	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Aanleren van sociale vaardigheden	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Welke sociale vaardigheden?:</i>			
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Bijbrengen van impuls-beheersing	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			

	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van het reflecteren	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van bewustwording van onderliggende gevoelens	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van keuzes maken	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van het experimenteren met nieuw gedrag	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van nieuw gedrag eigen maken	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Andere:	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			

Hoe realiseert men transfer

.....

.....

Verloop time-out

- Beheersbaar
- Grote problemen
- Positieve, voortijdige beëindiging
- Negatieve, voortijdige beëindiging

Zo ja,

- Wie?:*
- Initiatief van de jongere
 - Initiatief van de time-outaanbieder
 - Andere:

Reden?:

Afrondingsgesprek

- Niet van toepassing
- Niet doorgegaan
- Doorgegaan

Met wie?:

- De jongere
- De time-outvoorziening
- De aanmeldende voorziening
- De consulent
- Andere:

Bijlage 2: Handleiding voor de retrospectieve dossieranalyse

Gelieve de onderstaande handleiding grondig te lezen vóór het invullen van de vragenlijst en te herlezen bij twijfel tijdens het invullen van de vragenlijst.

- Voor de dossieranalyse betrekken we 133 dossiers beginnend bij december 2007 en zo terugkerend in de tijd tot het vereiste aantal is bereikt.
 - Albezon: 13 dossiers
 - Oikoten: 17 dossiers
 - La Strada: 29 dossiers
 - TOPart: 27 dossiers
 - Wingerdbloei: 16 dossiers
 - De Steiger: 31 dossiers

- We beschouwen een dossier als afgesloten wanneer de jongere de time-out heeft beëindigd.

- Er dient voor elk dossier een vragenlijst worden ingevuld.

- In de vragenlijst werden voornamelijk gesloten vragen gebruikt waarbij u het antwoord dient aan te kruisen dat van toepassing is voor de jongere. In sommige gevallen wordt er dan nog gevraagd om bijkomende uitleg te geven bij het aangekruiste antwoord. In andere gevallen kan het zijn dat het van toepassing zijnde antwoord op de vraag niet vermeld staat bij de antwoordmogelijkheden en is er ruimte om uw antwoord te formuleren. In enkele gevallen worden open vragen gesteld waarop u zo duidelijk en concreet mogelijk een antwoord dient te formuleren.

- De ingevulde vragenlijsten worden samen met de dossierverantwoordelijke overlopen en besproken bij het bezoek voor de interviewafname.

I. Algemene gegevens van de jongere

- Naam van de jongere: De naam van de jongere die de time-out heeft gevolgd.

- Geboortedatum: De dag, maand en jaar waarop de jongere werd geboren.

- Geslacht: Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Onderwijsvorm: Dit is het onderwijs dat de jongere al dan niet volgt op het ogenblik dat de time-out startte. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er is slechts één antwoordmogelijkheid mogelijk.

<i>LO:</i>	Lager onderwijs
<i>BuLO:</i>	Buitengewoon Lager onderwijs
<i>ASO:</i>	Algemeen Secundair onderwijs
<i>TSO:</i>	Technisch Secundair onderwijs
<i>BSO:</i>	Beroepssecundair onderwijs
<i>KSO:</i>	Kunstsecundair onderwijs
<i>BuSO:</i>	Buitengewoon secundair onderwijs
<i>Deeltijds onderwijs</i>	
<i>Leercontract</i>	
<i>Werk:</i>	De jongere gaat niet naar school, maar werkt wel.
<i>Geen school en werk:</i>	De jongere gaat al gedurende minstens drie weken vóór de start van de time-out niet meer naar school en werkt ook niet. Hier dient u ook de reden te geven waarom de jongere niet naar school gaat en niet werkt. Jongeren die geschorst zijn, vallen hier niet onder.
<i>Andere:</i>	Hier kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Plaatsende instantie: Dit is de instantie die het toezicht heeft over de jongere. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Aanmeldende voorziening: Dit is de voorziening die verantwoordelijk was voor de begeleiding van de jongere vóór de start van de time-out. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

II. Specifieke kenmerken van de jongere

- Problematiek jongere: Dit zijn de problemen die bij de jongere aanwezig zijn bij de start van de time-out. U kruist eerst aan welke problemen bij de jongere aanwezig zijn. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Daarna duidt u voor de aanwezige problemen de mate van ernst aan, namelijk licht, matig of ernstig. Bij 'andere' kan u een ander van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden

III. De time-out

- Datum aanvraag: De datum waarop een time-out aanvraag wordt ingediend. U dient eerst de dag, de maand en dan het jaartal in te vullen.

- Startdatum time-out: De datum waarop de jongere met de time-out start. U dient eerst de dag, de maand en dan het jaartal in te vullen.

- Einddatum time-out: De datum waarop de jongere met de time-out stopt. U dient eerst de dag, de maand en dan het jaartal in te vullen.

- Voorziene duur: U dient in dagen aan te geven hoe lang de time-out zal duren.

- Initiatiefnemer time-out: Dit is de persoon die als eerste de time-out heeft voorgesteld. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er is slechts één antwoord mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Naam time-outvoorziening: Dit is voorziening die de time-out aanbiedt. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Aard time-out: Dit betekent of de jongere de tocht individueel of in groep doet. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Inhoud time-out: Dit zijn de werkvormen van de time-outvoorzieningen. U dient de werkvorm aan te kruisen die de jongere heeft gevolgd tijdens de time-out. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er is slechts één antwoordmogelijkheid mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Opleiding time-outbegeleider: De opleiding van de time-outaanbieders bevatten twee onderdelen, het hoogst afgerond opleidingsniveau dat de time-outbegeleider heeft en de inhoud van die opleiding die hij/zij heeft gevolgd. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

Opleidingsniveau

- *Universitair*

- *Hoger onderwijs*: Hoger niet-universitair onderwijs van twee of één cycli

- *Secundair onderwijs*

- *Lager onderwijs*

- *Ervaringsdeskundige*: Iemand die zelf ervaring heeft in dit gebied. De kennis van deze persoon is niet gebaseerd op studies, maar op eigen ervaring.

- *Andere*: Hier kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

Inhoud van de opleiding

- *Humane wetenschappen*: Psychologie, Pedagogische Wetenschappen, Sociale Wetenschappen, Criminologie

- *Gezondheidszorg*: Verpleegkunde, Medici

- *Technische opleiding*: Electriciteit, Electronica, mechanica, Informatica, lasser, loodgieter, hout- en metaalbewerking

- *Andere*: Hier kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Bijkomende opleidingen time-outbegeleider: Kruis aan of u naast het basisdiploma een bijkomende opleiding heeft gevolgd. Indien u 'ja' heeft geantwoord, dient u aan te geven welke opleiding dit was.

- Reden van time-out: Dit is de reden waarom de jongere op time-out gaat. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er zijn hier meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Motivatie jongere voor deelname time-out: Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk.

Intrinsieke motivatie De jongere is vanuit zichzelf gemotiveerd om deel te nemen aan de time-out.

Extrinsieke motivatie De jongere neemt deel aan de time-out omdat hij/zij door iets buiten zichzelf wordt aangezet.

Jongere is niet gemotiveerd De jongere is noch intern, noch extern gemotiveerd om op time-out te gaan.

- Vorbereiding time-out: U vermeldt welke voorbereidingen er werden getroffen voor de time-out van de jongere.

- Aanwezigen intake: U vermeldt wie de aanwezigen waren tijdens het intakegesprek.

- Onthemend karakter: Dit is de mate van ontheming van de time-out. U dient aan te kruisen met wie de jongere tijdens de time-out contact heeft. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden. Indien het time-outproject geen onthemend karakter heeft, kruis dan 'niet van toepassing' aan.

Wie Diegene waarmee de jongere contact heeft tijdens de time-out

Hoe De manier waarop de jongere contact heeft met de persoon.

- Wie is tijdens het time-outproces aanwezig: duidt dit aan in frequentie (1x, 2x, 3x, ...): U dient aan te geven wie op welke momenten betrokken wordt tijdens de time-out. Daarenboven dient u ook aan te kruisen waarom (inhoud) die persoon wordt betrokken. Telkens dient u dit in frequentie aan te geven. Bijvoorbeeld: indien de ouders 2 keer tijdens de time-outtocht worden betrokken, dan zet u 2x in deze kader. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Worden er veranderingsdoelen gesteld: Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Inhoud van de gestelde doelen: De doelen werden opgedeeld in vijf onderdelen, namelijk doelen ten aanzien van de jongere, ten aanzien van de individuele of gezinsbegeleider, ten aanzien van de ouder(s),

ten aanzien van de consulent en ten aanzien van andere. Dit zijn doelen die vooropgesteld worden vóór de time-out werd opgestart. Bij de doelen ten aanzien van de jongere kan u de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aankruisen. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. U heeft de mogelijkheid om andere doelen te vermelden bij 'andere' indien deze niet voorkomen in de antwoordmogelijkheden maar wel vooropgesteld werden vóór de time-out. Bij sommige doelen dient u specificeren wat u daaronder verstaat. Voor de doelen ten aanzien van de andere personen, dient u zelf in te vullen welke doelen er gesteld worden. Tevens dient u, **na het afrondingsgesprek**, naast elk doel aan te kruisen in welke mate deze na de time-out gerealiseerd werden ('bereikt', 'deels bereikt', 'niet bereikt') of niet geëvalueerd werden ('geen evaluatie').

A. Doelen ten aanzien van de jongere

Gericht op **de begeleidbaarheid** van de jongere

- *Jongere houdt zich aan de regels*: jongere kent de regels in de aanmeldende voorziening/gezin en gedraagt zich hier ook naar.
- *Jongere draagt mee zorg voor een positieve omgangscultuur in de leefgroep/gezin*: de jongere speelt minder de baas over de andere leeftijdsgenoten/ouders/begeleiders in de aanmeldende voorziening.
- *Versterken van de vaardigheden van de jongere*: de jongere leert om zelf adequate beslissingen te nemen, de jongere leert om zich aan afspraken te houden, de jongere leert om zijn/haar problemen zelf op te lossen.
- *Problemen relatie begeleider-jongere verminderen*: conflicten tussen jongere en begeleider van de aanmeldende voorziening verminderen, acceptatie onderling.
- *Problemen relatie ouder-jongere verminderen*: conflicten tussen jongere en ouder verminderen, acceptatie onderling.
- *Andere*: Hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoorden formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

Gericht op **de psychosociale-gedragsontwikkeling** van de jongere

- *Emotionele problemen verminderen*: De emotionele problemen worden als volgt geoperationaliseerd: klagen over buikpijn, hoofdpijn of misselijkheid, piekeren, ongelukkig, zenuwachtig in nieuwe situaties, snel zelfvertrouwen verliezen, bang zijn, angstig, zich veel zorgen maken, somber.
- *Gedragsproblemen verminderen*: De gedragsproblemen worden als volgt geoperationaliseerd: snel boos zijn, driftig, vechten, liegen, bedriegen, stelen, ongehoorzaam, verbaal agressief gedrag, vaak tegenspreken, impulsief, aandachtsproblemen, rebelleren, provoceren.
- *Omgang met leeftijdsgenoten verbeteren*: Problemen verminderen zoals geen vrienden, vrienden met personen die vooral jonger/ouder zijn, relatieproblemen met vrienden, eenzaam, gepest worden.
- *Prosociaal gedrag versterken*: Versterken van prosociaal gedrag zoals: aardig zijn tegen anderen, rekening houden met andermans gevoelens, hulpvaardig, delen met anderen.
- *Andere*: Hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoorden formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

Gericht op **de persoonlijkheidsontwikkeling** van de jongere

- *Het negatief zelfbeeld verminderen*
- *De gebrekkige zelfcontrole verbeteren*

- *De copingvaardigheden verbeteren*
- *Het slachtoffergevoel verbeteren*
- *Andere:* Hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoorden formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden

Gericht op **het breder sociaal functioneren** van de jongere

- *Leren de vrije tijd zinvol te besteden:* De vrije tijd wordt als volgt geoperationaliseerd: moeite om vrije tijd zinvol te besteden, weinig of geen hobby's hebben, doelloos rondhangen op straat, zich vervelen.
- *Zelfstandigheid bevorderen*
- *Schoolproblemen verbeteren:* De schoolproblemen worden als volgt geoperationaliseerd: motivatieproblemen, spijbelen, relatieproblemen met leerkrachten, relatieproblemen met medeleerlingen, leerproblemen, leerachterstanden, verzuim.
- *Andere:* Hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoorden formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

B. Doelen ten aanzien van de individuele of gezinsbegeleider

Hier kan u de antwoorden zelf formuleren.

C. Doelen ten aanzien van de ouder(s)

Hier kan u de antwoorden zelf formuleren.

D. Doelen ten aanzien van de consulent

Hier kan u de antwoorden zelf formuleren.

E. Doelen ten aanzien van

Hier kan u de antwoorden zelf formuleren.

- Activiteiten die gedurende de time-out door de begeleider gepland en intentioneel zijn gesteld: U kruist eerst de therapeutische activiteiten aan die u tijdens de time-out van de jongere heeft toegepast. Daarnaast duidt u voor elke aangeduide therapeutische activiteit aan of deze gepland, intentioneel en/of reactie op zijn. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Voor de aangekruiste therapeutische activiteiten, dient u de bijkomende vragen te beantwoorden zoals hoe of wanneer. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

<i>Gepland</i>	De therapeutische activiteiten worden door de begeleider op voorhand gepland.
<i>Intentioneel</i>	De therapeutische activiteiten zijn intentioneel wanneer de begeleider deze activiteiten gaat doen om aan een doel, dat tijdens de intake vooropgesteld werd, te werken.
<i>Reactie op</i>	De therapeutische activiteiten zijn een reactie op de inbreng van de jongere of een situatie.
<i>Hoe</i>	De manier waarop de begeleider de therapeutische activiteit in de praktijk omzet.
<i>Wanneer</i>	Wanneer deze activiteiten plaatsvonden: het tijdstip

- Hoe realiseert men transfer: U vermeldt hoe u de transfer tussen time-out en het dagelijks leven/voorziening realiseert.

- Verloop time-out: Dit is de manier waarop de time-out is verlopen. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Indien de time-out negatief, voortijdig is afgebroken dient u aan te geven wie de time-out heeft beëindigd en waarom.

<i>Beheersbaar</i>	De time-out is vlot verlopen, al kunnen er zich gewoonlijke problemen voordoen die je als begeleider verwacht.
<i>Grote problemen</i>	Tijdens de time-out was er een dreiging om de time-out voortijdig te beëindigen, maar uiteindelijk werd de time-out wel afgemaakt.

- Afrondingsgesprek: Dit is of er al dan niet een gesprek heeft plaatsgevonden dat aangeeft dat de time-out is afgerond. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Indien het afrondingsgesprek is doorgegaan, dient u aan te geven wie hierbij aanwezig was. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

Deel 3: Prospectief outcome-onderzoek: projectvragenlijst

1. Onderzoeksvragen

In dit deel schetsen we de resultaten verkregen met de projectvragenlijst die de zes time-outprojecten dienden in te vullen voor elke geïnccludeerde jongere. We trachten een antwoord te bieden op drie onderstaande onderzoeksvragen:

1. Welke zijn de feitelijke doelgroepen van de time-outprojecten en komen de feitelijke doelgroepen overeen met de doelgroepen zoals beoogd?
2. Hoe realiseren de projecten time-out in de praktijk en welke zijn de actuele knelpunten hierbij? Op het microniveau betreft deze vraag een inventaris en analyse van verschijningsvormen van time-out en het ondernomen proces. Op het mesoniveau betreft deze vraag een analyse van het kader en de voorwaarden waarbinnen het aanbod wordt uitgewerkt.
3. Welke doelstellingen hebben de begeleiders en in welke mate worden de beoogde doelstellingen bereikt?
4. Komen de realisaties in de praktijk overeen met wat men op papier beoogt? Zo niet, wat zijn de mogelijke redenen voor deze discrepantie?

De resultaten kunnen als basis dienen voor verklaringen van eventuele verschillen tussen de time-outprojecten in effectiviteit en kostenefficiëntie en mogelijke verschillen tussen de theorie en de praktijk op micro- en mesoniveau. Eerst zal dieper ingegaan worden op de methode, vervolgens worden de resultaten beschreven en een korte samenvatting weergegeven. Om het hoofdstuk af te sluiten, zullen we de overeenstemming onderzoeken tussen de programma-theorie en de praktijkrealisaties.

2. Methode

De zes time-outprojecten dienden voor alle geïnccludeerde jongeren (n=119) een projectvragenlijst⁴³ in te vullen. Deze vragenlijst bevat vragen over de kenmerken van de time-outprojecten zoals de algemene gegevens van de jongere, de verschillende aspecten van het time-outproces van aanmelding tot afronding, de geformuleerde doelstellingen en het mesoniveau (opleidingsniveau van de time-outbegeleider). De projectvragenlijst bevat dezelfde onderdelen als deze waarvan we gebruik maakten bij de retrospectieve dossieranalyse. Ook hier werd een handleiding⁴⁴ van de projectvragenlijst voor de time-outbegeleiders ontworpen om de betrouwbaarheid van de resultaten te verhogen. Om de validiteit te verhogen werden de projectvragenlijsten met de time-outbegeleiders, na het invullen, doorlopen om ontbrekende gegevens aan te vullen.

⁴³ De projectvragenlijst is terug te vinden in bijlage 1.

⁴⁴ De handleiding is terug te vinden bij bijlage 2.

Om het verband tussen de onderzoeksvragen en de onderzoeksbevindingen zo helder mogelijk te houden, kiezen we ervoor om te werken met thema's die de lading dekken van de verschillende onderzoeksvragen. Hieronder wordt een schema weergegeven welke thema's een antwoord trachten te geven op welke onderzoeksvragen.

Onderzoeksvragen	Thema's
1.a. De feitelijke doelgroepen van de time-outprojecten.	Algemene kenmerken van de doelgroep
1.b. Komen de feitelijke doelgroepen overeen met de beoogde?	Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties
2.a Op het microniveau: een inventaris en analyse van verschijningsvormen van time-out en het ondernomen proces.	Het time-outproces Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties
2.b. Op het mesoniveau betreft deze vraag een analyse van het kader en de voorwaarden waarbinnen het aanbod wordt uitgewerkt?	Mesoniveau Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties
3. Welke doelstellingen hebben de begeleiders en in welke mate worden de beoogde doelstellingen bereikt?	De geformuleerde doelstellingen Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties
4. Komen de realisaties in de praktijk overeen met wat men op papier beoogt? Zo niet, wat zijn de mogelijke redenen voor deze discrepantie?	Overeenstemming tussen programma-theorie en praktijkrealisaties

3. Resultaten

3.1. Inleiding

Van de 119 geïncludeerde jongeren wordt voor 116 jongeren een projectvragenlijst ontvangen. Twee projectvragenlijsten van Albezoon en één projectvragenlijst van La Strada werden niet ontvangen bij de start van de analyses. De onderstaande analyses hebben dus steeds betrekking op 116 jongeren waarvan 77.3% behoort tot type 1 en 22.7% tot type 2⁴⁵. Albezoon heeft geen jongeren van type 2.

Type	Time-outproject						Totaal
	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Type 1	100	90	72	75	73.3	73.5	77.3

⁴⁵ Jongeren behoren tot type 2 als de problemen zich voordoen in de thuissituatie (in geval van een thuisbegeleiding, OOC ambulant of dagcentrum). Jongeren behoren tot type 1 als de problemen voordoen in de leefgroep (residentiële voorziening en dagcentrum). Bij een jongere in een dagcentrum kunnen problemen zich voordoen én thuis én in de leefgroep. In dat geval behoren de jongeren ook tot type 1.

Type 2	0	10	28	25	26.7	26.5	22.7
--------	---	----	----	----	------	------	------

Uit de aantallen geïncludeerde jongeren per project (tabel 3), blijkt dat Albezon slechts 5 jongeren begeleid heeft tijdens de duur van het onderzoek. Wegens het kleine aantal geïncludeerde jongeren van Albezon beslisten we hen niet mee te nemen bij de onderlinge vergelijking van de time-outprojecten. Ze worden wel meegenomen in de algemene beschrijving.

Tabel 3: Type 1 of 2 (ruwe score)

Time-outproject							
Type	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Type 1	5	18	18	15	11	25	92
Type 2	0	2	7	5	4	9	27
Totaal	5	20	25	20	15	34	119

3.2. Algemene kenmerken van de doelgroep

Leeftijd en geslacht

De gemiddelde leeftijd van de jongeren bij aanmelding bedraagt 15 jaar en 3 maanden (sd=1.574). De meeste jongeren zijn tussen 14 en 17 jaar. De minimum leeftijd is 10 jaar en 8 maanden en de maximum leeftijd is 19 jaar en 3 maanden. De gemiddelde leeftijd van de jongeren in de zes time-outprojecten verschilt niet significant van elkaar ($F(4)=1.919$; $p=0.112$). Wel merken we op dat de gemiddelde leeftijd bij Tool minstens één jaar hoger ligt dan bij de andere time-outprojecten.

De verdeling tussen jongens (48.7%) en meisjes (51.3%) is in evenwicht. Alle time-outprojecten organiseren voor beide seksen time-out, met uitzondering van Wingerdbloei die enkel opstaat voor meisjes. Opvallend is het grote aandeel van jongens bij Albezon.

Tabel 4: Leeftijd en geslacht

Time-outproject							
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Leeftijd							
Gemiddelde	14.8	16.1	15.1	15.1	15	15.1	15.3
Geslacht (%)							
Jongen	80	55	64	40	0	55.9	48.7
Meisje	20	45	36	60	100	44.1	51.3

Etniciteit

De meeste jongeren zijn autochtoon (84.3%). De overige groep is allochtoon (15.7%).

Tabel 5: Etniciteit (%)

Time-outproject							
Etniciteit	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Autochtoon	100	61.1	87	88.2	85.7	90.6	84.3
Allochtoon	0	38.9	13	11.8	14.3	9.4	15.7

Onderwijsvorm

De meeste jongeren gaan naar school (86%) tegenover een minderheid van de jongeren die niet naar school gaan of geen werk hebben (10.5%). 3.5% van de jongeren hebben een andere dagbesteding zoals een school voor anderstalige nieuwkomers of een onthaalklas voor niet-begeleide minderjarigen.

De schoolgaande jongeren volgen beroepssecundair onderwijs (34.2%), buitengewoon secundair onderwijs (19.3%), technisch secundair onderwijs (11.4%). Ze gaan minder naar het deeltijds onderwijs (7.9%) of algemeen secundair onderwijs (6.1%). Weinig jongeren hebben een leercontract (5.3%) of volgen lager onderwijs (0.9%) of buitengewoon lager onderwijs (0.9%). Niemand gaat naar het kunstonderwijs. Opvallend is dat iedereen bij Albezon naar school gaat.

De niet-schoolgaande jongeren hebben geen school, geen werk én geen dagbesteding. De reden waarom jongeren niet naar school gaan, is meestal schorsing. Bij Tool gaat 20% van de jongeren niet naar school.

Tabel 6: Onderwijsvorm: (%)

Time-outproject							
Onderwijsvorm	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
LO	0	0	0	0	6,7	0	0.9
BuLO	0	0	4.3	0	0	0	0.9
ASO	0	10	8.7	10.5	0	2.9	6.1
TSO	66.7	10	8.7	10.5	6.7	11.8	11.4
BSO	33.3	30	30.4	42.1	53.3	26.5	34.2
KSO	0	0	0	0	0	0	0
BuSO	0	10	21.7	10.5	6.7	35.3	19.3
Deeltijds onderwijs	0	5	4.3	15.8	13.3	5.9	7.9
Leercontract	0	5	4.3	10.5	0	5.9	5.3

Werk	0	0	0	0	0	0	0
Geen school/werk	0	20	8.7	0	13.3	11.8	10.5
Dagbesteding	0	0	0	0	0	0	0
Andere	0	10	8.7	0	0	0	3.5

Plaatsende instantie

Drie vijfde (59.1%) van de jongeren heeft een dossier bij een Jeugdrechtbank. Twee vijfde (40.9%) heeft een dossier bij een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Over 3.4% hebben we geen gegevens. We merken op dat alle jongeren bij Albezoon een dossier bij een Jeugdrechtbank hebben.

Tabel 7: Plaatsende instantie (%)

Plaatsende instantie	Time-outproject						Totaal
	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
CBJ	0	30	45.8	50	33.3	44.1	40.9
JRB	100	70	54.2	50	66.7	55.9	59.1

Voorziening van herkomst

De meerderheid van de jongeren komt uit een residentiële voorziening (73.9%) waarvan de meeste verblijven in de leefgroep van een begeleidingstehuis (56.3%). De andere jongeren die residentiële hulp krijgen, verblijven in een medisch pedagogisch instituut (6.7%), in een onthaal-, oriëntatie- en observatiecentrum (5%), in een gezinstehuis (0.8%), in een pleeggezin (1.7%), op kamertraining (1.7%) of in een observatie- en behandelingscentrum (1.7%). We merken op dat Albezoon uitsluitend jongeren opvangt die residentiele hulp krijgen. Van de jongeren die ambulante hulpverlening (16%) krijgen, wordt de helft begeleid door een consulent (8.4%). De anderen krijgen thuisbegeleiding (12%) of wonen begeleid zelfstandig (0.8%). Wingerdbloei heeft veel jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent (26.7%).

5.9% van de jongeren krijgt semi-residentiële hulp en verblijft in een dagcentrum.

4.2% van de jongeren ontvangt een andere hulpverleningsvorm zoals psychiatrie, dienstencentrum, multifunctioneel centrum of het opvangcentrum van het Rode Kruis.

Tabel 8: Voorziening van herkomst (%)

Voorzienig van herkomst	Time-outproject						Totaal
	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	

Residentieel	100	95	56	75	73.3	70.6	73.9
Begeleidingstehuis (leefgroep)	80	65	52	60	66.7	44.1	56.3
Begeleidingstehuis (TCK)	0	0	0	10	0	0	1.7
Gezinstehuizen	20	0	0	0	0	0	0.8
OOOC	0	10	0	5	6.7	5.9	5
Pleegzorg	0	0	0	0	0	5.9	1.7
MPI	0	10	4	0	0	14.7	6.7
OBC	0	10	0	0	0	0	1.7
Ambulant	0	5	32	10	26.7	11.8	16
Consulent	0	0	12	0	26.7	8.8	8.4
Thuisbegeleiding	0	5	16	10	0	2.9	6.7
BZW	0	0	4	0	0	0	0.8
Semi-residentieel	0	0	4	10	0	11.8	5.9
Dagcentrum	0	0	4	10	0	11.8	5.9
Andere	0	0	8	5	0	5.9	4.2

Hulpverleningsgeschiedenis

Bij de start van de time-out zijn de meeste jongeren minder dan 6 maanden (33.3%) of tussen 6 maanden en 11 maanden en 3 weken (33.3%) in hun huidige hulpverleningsvorm. De gemiddelde duur van de jongeren in de huidige hulpverleningsvorm bedraagt 17 maanden en 3 weken. Opvallend is dat bijna alle jongeren (90%) die met Wingerdbloei op time-out gaan, minder dan 12 maanden in hun hulpverleningsvorm zitten. We vinden geen significant verband tussen duur van actuele hulp en time-outprojecten (Kruskal-Wallis (4)= 1.378, p=0.848).

Tabel 9: Duur van verblijf in de huidige hulpverleningsvorm (%)

Wie	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Minder dan 6m	50	35.3	17.6	33.3	30	41.7	33.3
6m – 11m3w	25	29.4	41.2	26.7	60	25	33.3
12m-17m3w	0	11.8	11.8	13.3	0	8.3	9.2
18m-23m3w	0	11.8	11.8	6.7	0	4.2	6.9
24m-29m3w	25	0	5.9	6.7	0	8.3	5.7

30m-41m3w	0	5.9	0	0	0	4.2	2.3
42m-53m3w	0	0	0	6.7	10	0	2.3
Meer dan 54m	0	5.9	11.8	6.7	0	8.3	6.9

Voor de meeste jongeren blijkt dat zij al heel wat hulpverlening achter de rug hebben. De jongeren kregen in het verleden⁴⁶ al residentiele (73.6%) of ambulante hulp (37.4%). Deze hulp duurde meestal maximaal zes maanden.

Tabel 10: Duur van verblijf in de gewezen hulpverleningsvorm (%)

Wie	Hulpverleningsvorm				
	Ambulant	Semi-residentieel	Residentieel	Pleegzorg	Andere
Minder dan 6m	84.6	73.1	50	87.4	89.8
6m – 11m3w	6.4	0	17.9	0	3.4
12m-17m3w	2.6	1.1	6	2.3	2.3
18m-23m3w	2.6	1.1	6	0	0
24m-29m3w	1.3	0	3.6	1.1	1.1
30m-41m3w	1.3	0	4.8	3.4	0
42m-53m3w	0	0	4.8	0	0
Meer dan 54m	1.3	0	7.1	5.7	3.4

3.3. Time-outproces

De aanmelding

We maken een opdeling tussen jongeren die begeleid worden door een voorziening (tabel 11) en jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent (tabel 12).

Jongeren begeleid door een voorziening worden bij het time-outproject aangemeld door de voorziening van herkomst (90.5%) of door de consulent (15.2%). 1.9% van de jongeren meldt zichzelf bij Tool of TOPart. Bij Wingerdbloei is de consulent een belangrijke aanmelder (36.4%).

Tabel 11: Begeleiding voorziening: wie meldt aan (%)

Wie	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
vz van herkomst	100	90	90.5	95	72.7	93.3	90.5

⁴⁶ De hulpverleningsvormen die ze in het totaal hebben gekregen.

Ouder	0	0	0	0	0	0	0
Jongere	0	5	0	5	0	0	1.9
Consulent	0	10	9.5	20	36.4	13.3	15.2

Jongeren begeleid door een consulent worden aangemeld door de consulent. La Strada, Wingerdbloei en De Steiger zijn de enige time-outprojecten die jongeren hebben die uitsluitend begeleid worden door een consulent. Opvallend is dat 25% van de jongeren begeleid door een consulent zichzelf meer aanmelden bij Wingerdbloei (25%).

Tabel 12: Begeleiding consulent: wie meldt aan (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ouder	0	0	0	0	0	0	0
Jongere	0	0	0	0	25	0	0
Consulent	0	0	100	0	100	100	100

De top vijf van de redenen van time-out is het overtreden van regels in verband met dagbezigheid (33.6%), agressie (33.6%), jongere heeft nood aan rust (33.6%), wegloupedrag (28.4%) en de moeilijke relatie tussen primaire opvoeder en jongere (20.7%). Deze resultaten zijn niet van toepassing voor Albezon aangezien zij geen wegloupedrag, regelovertrading of een moeilijke relatie tussen primaire opvoeder en jongeren als reden voor time-out aangeven. Jongeren die begeleiding weigeren, zien we voornamelijk bij Albezon en Wingerdbloei.

Tabel 13: Reden time-out (%)

Time-outproject							
Reden time-out	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Druggebruik	0	15	12.5	5	0	8.8	8.6
Gewelddelict	0	5	4.2	5	0	5.9	4.3
Vermogensdelict	33.3	5	8.3	0	0	2.9	4.3
Wegloop(gedrag)	0	20	37.5	45	26.7	20.6	28.4
Regelovertrading	0	70	29.2	40	33.3	32.4	33.6
Agressie	33.3	35	29.2	40	33.3	32.4	33.6
Weigering begeleiding	33.3	20	8.3	10	26.7	5.9	12.9
Systematisch	33.3	5	4.2	5	26.7	14.7	11.2

verzet							
Adempauze begeleider	33.3	30	16.7	5	6.7	17.6	16.4
Relatie begeleider- jongere	0	30	25	35	6.7	0	17.2
Rust jongere	66.7	25	41.7	20	53.3	29.4	33.6
Adempauze primaire opvoeder	0	5	8.3	0	6.7	11.8	6.9
Relatie primaire opvoeder-jongere	0	15	16.7	25	33.3	20.6	20.7
Andere	33.3	38.9	20.8	10	33.3	0	17.5

Om een idee te krijgen over de motivatie van de jongeren, wordt een onderscheid gemaakt tussen jongeren die gemotiveerd (intrinsiek en/of extrinsiek⁴⁷) en jongeren die niet gemotiveerd zijn. Een minderheid van de jongeren is niet gemotiveerd (5.2%). 94.8% van de jongeren is dat wel. Van de gemotiveerde jongeren is 69.8% intrinsiek gemotiveerd en 66.4% extrinsiek gemotiveerd. We vinden geen significant verband tussen mate van motivatie (wel/geen) en time-outprojecten ($\chi^2(4)=7.420$, $p=0.115$). We vinden wel een significant verband tussen intrinsieke motivatie en time-outprojecten ($\chi^2(4)=20.765$, $p<0.01$). We vinden ook een significant verband tussen extrinsieke motivatie en time-outprojecten ($\chi^2(4)=22.077$, $p<0.01$). De jongeren uit Albezon zijn altijd extrinsiek gemotiveerd, terwijl van de jongeren uit La Strada slechts een vierde extrinsiek gemotiveerd is. Jongeren bij Albezon en De Steiger zijn steeds gemotiveerd

Tabel 14: Motivatie van de jongere (%)

Motivatie	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Intrinsiek	66.7	70	66.7	70	26.7	91.2	69.8
Extrinsiek	100	75	25	85	80	70.6	66.4
Niet gemotiveerd	0	5	12.5	5	6.7	0	5.2

In tabel 15 en 16 wordt een overzicht van de initiatiefnemer van de time-out gepresenteerd. Dit is diegene die als eerste de time-out voorstelt. De initiatiefnemer bij jongeren die begeleid worden door een voorziening, is meestal de voorziening van herkomst (82.9%), daarna de consulent (11.4%), de jongere (4.8%) of de opvoeder (1%). Op basis van een visuele analyse zien we een verschil tussen de time-outprojecten en de initiatiefnemer. Opvallend is dat alleen

⁴⁷ Bij de vraag naar motivatie waren meerdere antwoorden mogelijk. Jongeren kunnen namelijk zowel intrinsiek als extrinsiek gemotiveerd zijn.

bij La Strada de opvoeder initiatiefnemer is voor een time-out (4.8%). Bij Wingerdbloei heeft de consulent het grootste aandeel als initiatiefnemer (27.3%).

Tabel 15: Begeleiding voorziening: initiatiefnemer (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
vz van herkomst	66.7	85	85.7	95	63.6	80	82.9
Jongere	33.3	0	0	0	9.5	10	4.8
Opvoeder	0	0	4.8	0	0	0	1
Consulent	0	15	9.5	5	27.3	10	11.4

Bij jongeren die begeleid worden door een consulent, is voornamelijk de consulent (81.8%) de initiatiefnemer, vervolgens de jongere (9.1%) of de opvoeder (9.1%). Ook hier merken we enkele verschillen op. Alleen bij Wingerdbloei is de jongere de initiatiefnemer. Bij De Steiger neemt de consulent steeds het initiatief.

Tabel 16: Begeleiding consulent: initiatiefnemer (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Jongere	0	0	0	0	25	0	9.1
Opvoeder	0	0	33.3	0	0	0	9.1
Consulent	0	0	66.7	0	75	100	81.8

Als we kijken naar het verschil in dagen tussen aanmelding en intake, merken we dat de intake in 66.7% van de time-outs binnen één week na aanmelding plaatsvindt. De gemiddelde duur tussen aanmelding en intake bedraagt 7 dagen. We vinden een significant verband tussen de time-outprojecten en het verschil in duur van aanmelding tot intake (Kruskal-Wallis (5)= 38,431, $p < 0,01$). Tool, La Strada, TOPart en De Steiger houden hun intake binnen 2 weken na aanmelding. 40% van hun intakes bij Wingerdbloei worden pas in de 3de week na de aanmelding georganiseerd. Ook voor Albezon zien we een spreiding in duur van 1 week tot meer dan 4 weken na aanmelding.

Tabel 17: Verschil tussen aanmelding en intake (%)

Time-outproject							
Duur	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
0 dagen	0	0	4	0	6.7	0	1.7

Binnen 1 week	60	61.1	48	95	6.7	94.1	66.7
Binnen 2 weken	0	33.3	40	5	33.3	5.9	20.5
Binnen 3 weken	20	0	4	0	40	0	6.8
Binnen 4 weken	0	5.6	0	0	6.7	0	1.7
Meer dan 4 weken	20	0	4	0	6.7	0	2.6

De voorbereiding

In de projectvragenlijst wordt gepeild naar de voorbereiding die de zes time-outprojecten treffen voor de time-out. De voorbereiding van Albezon houdt een telefonisch gesprek met de voorziening en een gesprek met de jongere in de voorziening in. Tool gaat in de voorbereidingsfase op zoek naar een stapbegeleider of time-outplaats, contacteert de logistiek en de personeelverantwoordelijke en overhandigt de vragenlijsten die ingevuld moeten worden voor de intake. De meest genoemde voorbereiding bij La Strada is het kennismakingsgesprek. Bij TOPart gaat de aandacht bij de voorbereidingsfase uit naar het plannen van de time-outtocht, het zoeken van een zorgboer en naar geschikte methodieken en activiteiten. Wingerdbloei werkt de time-out inhoudelijk uit met inbreng van het time-outprogramma, time-outtraject en de mogelijke overnachtingplaatsen. De Steiger zegt geen voorbereiding te treffen.

De intake

We maken een opdeling tussen jongeren die begeleid worden door een voorziening (tabel 18) en jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent (tabel 19).

In tabel 18 merken we dat de voorziening van herkomst en de jongere altijd aanwezig zijn tijdens de intake met het time-outproject. De ouders (16.2%) en consulent (8.6%) zijn beperkt aanwezig. Opvallend is dat zowel bij Albezon als bij Tool de consulent nooit aanwezig is. Bij Albezon zijn de ouders nooit aanwezig.

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Tot
vz van herkomst	100	100	100	100	100	100	100
Ouder	0	10	14.3	15	27.3	20	16.2
Jongere	100	100	100	100	100	100	100
Consulent	0	0	9.5	20	18.2	3.3	8.6
Time-outproject	100	100	100	100	100	100	100

Indien de jongeren alleen door een consulent begeleid wordt, zijn de ouders (90.9%) en de jongere (100%) bijna altijd aanwezig tijdens de intake. De consulent is bij 90.9% van de intakes aanwezig. Er is steeds iemand van het time-outproject aanwezig.

Tabel 19: Begeleiding consulent: aanwezig tijdens de intake (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Tot
Ouder	0	0	66.7	0	100	100	90.9
Jongere	0	0	100	0	100	100	100
Consulent	0	0	100	0	100	75	90.9
Time-outproject	0	0	100	0	100	100	100

41% van de time-outs start binnen één week na de intake op en 32.5% van de time-outs start dezelfde dag als de intake op. De gemiddelde duur tussen intake en start time-out bedraagt 5 dagen. We vinden een significant verband tussen het verschil in duur van intake en start time-out en time-outprojecten (Kruskall-Wallis(5)= 77.816, $p < 0.01$). Jongeren bij TOPart (100%) en Tool (88.9%) vertrekken dikwijls dezelfde dag als de intake. Bij Albezon (60%), Wingerdbloei (60%) en De Steiger (73.5%) vertrekken de jongeren meestal binnen de week na intake. Bij La Strada is het moment van opstarten verschillend, van dezelfde dag van de intake tot meer dan vier weken na de intake.

Tabel 20: Verschil tussen intake en start time-out (%)

Time-outproject							
Duur	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
0 dagen	0	88.9	4	100	0	2.9	32.5
Binnen 1 week	60	11.1	36	0	60	73.5	41
Binnen 2 weken	20	0	28	0	33.3	17.6	16.2
Binnen 3 weken	20	0	24	0	6.7	5.9	8.5
Meer dan 4 weken	0	0	8	0	0	0	1.7

De time-out

De jongere en het time-outproject zijn steeds aanwezig tijdens de time-out. De ouders en consulent zijn nooit aanwezig. De voorziening van herkomst is bij projecten georganiseerd door Albezon in 33.3% aanwezig.

Tabel 21: Aanwezig tijdens de time-out (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
vz van herkomst	33.3	0	0	0	0	0	0.9
Ouder	0	0	0	0	0	0	0
Jongere	100	100	100	100	100	100	100
Consulent	0	0	0	0	0	0	0
Time-outproject	100	100	100	100	100	100	100

Vier vijfde van de time-outs zijn individuele time-outs (79.8%) en een vijfde zijn groepstime-outs (20.2%). Albezon, Tool, TOPart en De Steiger organiseren uitsluitend individuele time-outs. Wingerdbloei organiseert ongeveer evenveel individuele time-outs (46.7%) als groepstime-outs (53.3%). La Strada organiseert meer groepstime-outs (64%) dan individuele time-outs (36%). De helft van de groepstime-outs gaat door met 6 jongeren.

Tabel 22: Aard van de time-out (%)

Time-outproject							
Aard	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Individueel	100	100	36	100	46.7	100	79.8
Groep	0	0	64	0	53.3	0	20.2
2	0	0	16	0	13.3	0	5
3	0	0	0	0	40	0	5
6	0	0	48	0	0	0	10.1

De meest voorkomende time-outvormen zijn stappen (41.9%) en werk 1 (29.1%). Alle time-outprojecten organiseren staptime-outs, met uitzondering van Albezon. De time-outprojecten bieden, naast de staptime-outs, verschillende time-outvormen aan zoals in tabel 21 aangegeven wordt. La Strada biedt naast de staptime-outs nog een creatief (ervarings)project aan en De Steiger werk 2. TOPart is het enige project dat kajaktochten organiseert. Werk 1 en 2 zijn werktime-outs waarbij de eigen dagbesteding van de jongere stopt. Bij werk 1 is de time-outbegeleider zelf niet aanwezig en verblijft de jongere bij een landbouwer/gezin. Bij werk 2 is de time-outbegeleider wel aanwezig en verblijft de jongere in een abdij of Val-Dieu. Verblijf 1 en 2 zijn werblijftime-outs waar de eigen dagbesteding van de jongere doorloopt. Bij verblijf 1 is de begeleider niet aanwezig en verblijft de jongere in een studio. Bij verblijf 2 is de begeleider wel aanwezig en verblijft de jongere in een projecthuis of Huize Sjaloom.

Tabel 23: De time-outvormen (%)

Time-outproject							
Vormen	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Stappen	0	65	52	40	40	26.5	41.9
Werk 1	0	30	0	40	6.7	55.9	29.1
Werk 2	0	5	0	0	0	17.6	0
Verblijf 1	0	0	0	0	0	0	0
Verblijf 2	66.7	0	0	0	0	0	1.7
Fiets	0	0	0	5	13.3	0	2.6
Combinatie	33.3	0	0	10	0	0	2.6
Creatief	0	0	48	0	40	0	15.4
Andere	0	0	0	5	0	0	0.9

De gemiddelde voorziene duur van de time-out is 8 dagen. Albezon organiseert vooral heel korte time-outs (3 of 5 dagen) of lange time-outs (11 of 12 dagen). Tool houdt zich voornamelijk bij time-outs die 7 of 8 dagen duren. La Strada organiseert enkel time-outs met twee duurtijden, 5 of 7 dagen. De duur van een time-out bij Wingerdbloei is minimaal 5 dagen tot maximaal 8 dagen. Bij De Steiger duurt de time-out 6 of 7 dagen ofwel 14 of 15 dagen. Bij TOPart is geen duidelijke lijn te vinden omdat ze zowel korte, middellange als lange time-outs organiseren.

Tabel 24: Voorziene duur en time-outproject

Time-outproject						
Voorziene duur	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
3 dagen	40	0	0	45	0	0
4 dagen	0	5	0	0	0	0
5 dagen	20	0	56	10	6.7	0
6 dagen	0	0	0	0	6.7	2.9
7 dagen	0	20	44	0	66.7	41.2
8 dagen	0	60	0	5	20	0
9 dagen	0	0	0	5	0	0
10 dagen	0	0	0	5	0	0
11 dagen	20	5	0	10	0	0
12 dagen	20	0	0	20	0	0
14 dagen	0	5	0	0	0	50
15 dagen	0	5	0	0	0	5.9

De meeste time-outs hebben een voorziene duur van 5, 7, 8 of 14 dagen. Staptime-outs duren maximaal 8 dagen. Ongeveer de helft van de werktime-outs⁴⁸ duurt 14 dagen (43.9%). De andere helft schommelt tussen 4 en 15 dagen. De verblijftime-outs⁴⁹ duren 3 of 12 dagen. De fietstime-outs duren meestal 7 of 8 dagen (66.6%) of 3 dagen (33.3%). Een combinatie van time-outvormen duurt vaak 5, 9 of 12 dagen. De creatieve time-outs duren ofwel 5 dagen (66.7%) ofwel 7 of 8 dagen (16.7%). Andere time-outvormen duren steeds 3 dagen. De time-outs die het meest voortijdig worden afgebroken, duren 7 of 14 dagen.

Tabel 25: Voorziene duur, werkvorm en voortijdige beëindiging

Werkvorm en voortijdige beëindiging									
Voorziene duur	Stap	Werk	Verblijf	Fiets	Combinatie	Creatief	Ander	Totaal	Voortijdige beëindiging
3 dagen	14.3	0	50	33.3	0	0	100	8.5	0.8
4 dagen	0	2.4	0	0	0	0	0	0.9	0
5 dagen	8.2	2.4	0	0	33.3	66.7	0	15.4	0.8
6 dagen	2	0	0	33.3	0	0	0	1.7	0
7 dagen	55.1	19.5	0	33.3	0	16.7	0	33.3	5
8 dagen	20.4	7.3	0	0	0	16.7	0	13.7	0.8
9 dagen	0	0	0	0	16.7	0	0	0.9	0
10 dagen	0	2.4	0	0	0	0	0	0.9	0
11 dagen	0	7.3	0	0	0	0	0	2.6	0.8
12 dagen	0	7.3	50	0	33.3	0	0	4.3	0
14 dagen	0	43.9	0	0	0	0	0	15.4	2.5
15 dagen	0	7.3	0	0	0	0	0	2.6	0.8

Van de 116 time-outs hebben 80.2% een onthemend karakter⁵⁰. In 19.8% van time-outs had de jongere wel contact met hun context. Voornamelijk jongeren van Albezoon hebben contact met hun context. Ze hebben telefonisch contact met hun familie (11.2%) of fysiek met jongeren van buiten de voorziening (4.3%).

Tabel 26: Ontheming (%)

Verloop	Time-outproject						Totaal
	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Ontheming	33.3	75	95.8	75	80	79.4	80.2

⁴⁸ Tot de werktime-outs behoren zowel werk 1 als werk 2 zoals beschreven bij de time-outvormen.

⁴⁹ Tot de verblijftime-outs behoren zowel verblijf 1 als verblijf 2 zoals beschreven bij de time-outvormen.

⁵⁰ Ontheming wordt gedefinieerd als loskomen van de normale context waarbij de jongere geen contact heeft met deze context.

Tijdens de time-out worden een aantal handelingen door de time-outbegeleider gesteld. De handelingen die het meest gesteld worden, zijn het bieden van affectieve ondersteuning (87.1%), gesprekken over probleem en aanleiding van de time-out (86.2%), structureren (57.8%) en confronteren (57.8%). Het minst schenken de time-outprojecten aandacht aan het 'bevorderen nieuw gedrag eigen te maken' (12.1%).

We vinden een significant verband tussen time-outprojecten en structureren ($\chi^2(4)=54.618$, $p<0.01$), confronteren ($\chi^2(4)=34.839$, $p<0.01$), aanleren van sociale vaardigheden ($\chi^2(4)=22.569$, $p<0.01$), bevorderen van reflecteren ($\chi^2(4)=68.067$, $p<0.01$), bevorderen van bewustwording van onderliggende gevoelens ($\chi^2(4)=50.781$, $p<0.01$) en bevorderen van het maken van keuzes ($\chi^2(4)=36.036$, $p<0.01$). Tool (15%) en ToPart (10%) schenken minder aandacht aan het structureren. Het bevorderen van reflecteren wordt door La Strada (100%) en Wingerdbloei (100%) steeds gedaan, terwijl De Steiger (5.9%) hier weinig aandacht voor heeft. Het bevorderen van keuzes maken komt bij De Steiger (8.8%) minder aanbod dan bij de andere time-outprojecten.

Op basis van een visuele analyse merken we een aantal verschillen tussen time-outprojecten en gesprekken hebben over probleem en aanleiding time-out, het bieden van affectieve ondersteuning, het bevorderen van impulsbeheersing, het bevorderen van experimenteren met nieuw gedrag en het bevorderen van het eigen maken van nieuw gedrag. Affectieve ondersteuning wordt minder geboden door TOPart (40%).

Tabel 27: Activiteiten

Activiteiten	Time-outprojecten						
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gesprekken	100	65	100	100	100	73.5	86.2
Structureren	33.3	15	79.2	10	93.3	82.4	57.8
Confronteren	66.7	45	91.7	35	100	35.3	57.8
Affectieve ondersteuning	100	100	95.8	40	100	94.1	87.1
Sociale vaardigheden	66.7	25	70.8	30	53.3	14.7	37.1
Impulsbeheersing	33.3	10	33.3	20	46.7	11.8	22.4
Bevorderen van reflecteren	66.7	35	100	40	100	5.9	50
Bewustwording van onderliggende gevoelens	66.7	30	83.3	30	73.3	0	38.8
Keuzes maken	100	45	83.3	35	66.7	8.8	44.8
Experimenteren met nieuw gedrag	33.3	20	45.8	5	33.3	0	21.6

Eigen maken van nieuw gedrag	0	5	12.5	15	46.7	0	12.1
------------------------------	---	---	------	----	------	---	------

Hieronder geven we voor elke uitgevoerde activiteit aan hoe de time-outbegeleider de activiteit in de praktijk omzet en wanneer deze activiteit plaatsvindt. Daarnaast geven we aan of deze gepland⁵¹, intentioneel⁵² en/of als reactie op de jongere/situatie⁵³ zijn. Als we kijken naar de totale score, merken we op dat de verschillende activiteiten steeds gepland, intentioneel en als een reactie op zijn. Toch zien we vaak onderlinge verschillen tussen de zes time-outprojecten.

De zes time-outprojecten hebben gesprekken over het externaliserend of internaliserend gedrag van de jongere als probleem of aanleiding van de time-out. Daarnaast bespreken ze vaak de huidige situatie thuis en/of in de voorziening van herkomst. Albezon, La Strada en TOPart trachten daarbij ook na te gaan hoe de jongere zijn toekomst ziet. Deze gesprekken vinden zowel gepland⁵⁴ als niet gepland⁵⁵ plaats. De Steiger geeft geen informatie over het tijdstip van deze gesprekken.

De gesprekken zijn meestal (74%) 'een reactie op', maar we mogen het geplande (58%) en intentionele (54%) karakter ook niet uit het oog verliezen. We merken dat Tool en De Steiger weinig kiezen voor geplande en intentionele gesprekken. Bij Albezon, La Strada, TOPart en Wingerdbloei zijn de gesprekken gepland, intentioneel en een reactie op.

Tabel 28: Gesprekken over probleem en aanleiding time-out (%)

Gesprekken	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Gepland	66.7	15.4	100	75	93.3	4	58
Intentioneel	100	0	95.8	95	60	0	54
Reactie op	66.7	92.3	91.7	55	20	96	74

Het structureren vulden de zes time-outprojecten in door het aanbieden van een dagstructuur of dagritme (opstaan, uitstippelen van staproute en activiteiten). Structuren kan op ieder moment van de dag. Over het tijdstip waarop het structureren plaatsgrijpt, geeft De Steiger geen informatie.

Het structureren tijdens de time-out is voornamelijk gepland (64.2%) en als een reactie op (59.7%). Bij Albezon gebeurt het structureren uitsluitend intentioneel. La Strada, TOPart en Wingerdbloei doen dit altijd gepland, terwijl Tool hier nooit voor kiest. Bij Tool (66.7%) en De

⁵¹ De therapeutische activiteiten worden door de begeleider op voorhand gepland.

⁵² De therapeutische activiteiten zijn intentioneel wanneer de begeleider met de activiteiten een doel, dat tijdens de intake vooropgesteld werd, nastreeft.

⁵³ De therapeutische activiteiten zijn een reactie op de inbreng van de jongere of een situatie.

⁵⁴ Gepland: Deze activiteiten worden uitgevoerd op een afgesproken moment tijdens de time-out.

⁵⁵ Niet gepland: Deze activiteiten kunnen ieder moment van de time-out worden uitgevoerd.

Steiger (67.9%) zien we eerder dat het structureren tijdens de time-out meestal 'een reactie op' is.

Structuren	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Gepland	0	0	100	100	100	28.6	64.2
Intentioneel	100	33.3	94.7	50	14.3	3.6	35.8
Reactie op	0	66.7	94.7	0	7.1	67.9	59.7

De zes time-outprojecten confronteren de jongeren met hun onaangepast gedrag tijdens de activiteiten. Ook worden de jongeren geconfronteerd met hun eigen grenzen tijdens de activiteiten en gaat de time-outbegeleider hierover met hen in gesprek. Albezon vult deze activiteit vaak in als ezeltocht. Het confronteren kan op ieder moment van de time-out.

De jongeren confronteren tijdens de time-out is vooral 'een reactie op' (73.1%), maar deze handeling wordt ook gepland (53.7%) en intentioneel (56.7%) gesteld. Door Albezon, La Strada, TOPart en Wingerdbloei wordt gepland, intentioneel en als 'een reactie op' geconfronteerd. We merken op dat TOPart en Wingerdbloei eerder kiezen voor het geplande en het intentionele. Tool en De Steiger kiezen ervoor om steeds in reactie op te confronteren.

Confronteren	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Gepland	50	0	100	57.1	60	0	53.7
Intentioneel	50	0	95.5	100	60	0	56.7
Reactie op	50	100	95.5	28.6	26.7	100	73.1

Iedereen, behalve Albezon, vult de affectieve ondersteuning in als het aannemen van een open houding en het positief bekrachtigen van positief gedrag. De time-outbegeleider biedt een luisterend oor aan tijdens de moeilijke momenten. Wingerdbloei legt daarbij ook de nadruk op het respecteren van de jongeren zodat vertrouwen ontstaat. Deze handeling wordt gepland. Ze kan tevens op ieder moment van de time-out worden gesteld. De Steiger geeft geen informatie over het tijdstip van deze gesprekken. Albezon geeft aan dat zij affectieve ondersteuning bieden met de ezeltocht en dit steeds op een bepaald tijdstip door te gaan.

Het bieden van affectieve ondersteuning gebeurt dikwijls als een reactie op (73.3%) en is in mindere mate gepland (47.5%) en intentioneel (30.7%). Opvallend is dat Albezon, Tool en De

Steiger deze handeling nooit intentioneel stellen. La Strada, TOPart en Wingerdbloei bieden affectieve ondersteuning op een geplande en intentionele manier en als een reactie op.

Tabel 31: Bieden van affectieve ondersteuning (%)

Time-outproject							
Affectieve	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gepland	33.3	50	73.9	50	73.3	15.6	47.5
Intentioneel	0	0	78.3	75	46.7	0	30.7
Reactie op	100	55	95.7	37.5	46.7	87.5	73.3

De sociale vaardigheid die door de meeste time-outprojecten wordt aangeleerd is de omgang met anderen. Op vlak van gedrag en communicatie. De manier waarop ze dit doen is verschillend. TOPart en Tool kiezen er voor om als time-outbegeleider te modelleren en hierover met de jongere in gesprek te gaan. La Strada en Wingerdbloei kiezen er eerder voor om via activiteiten en gesprekken de sociale vaardigheden aan te leren. La Strada benadrukt de groepsdynamische verantwoordelijkheid waarvan zij gebruik maken bij groepstime-outs. Albezon maakt ook hier gebruik van de ezeltochten om sociale vaardigheden aan te leren. De Steiger geeft geen informatie over hoe ze deze handeling stelt. Door iedereen, met uitzondering van Albezon en De Steiger, wordt deze handeling op geplande momenten gesteld en kan ze op ieder moment van de time-out worden gesteld. Albezon leert sociale vaardigheden slechts gepland aan. De Steiger geeft ons hierover geen informatie.

Het aanleren van sociale vaardigheden is hoofdzakelijk 'een reactie op' (76.7%), maar vaak ook intentioneel (69.8%) en gepland (55.8%). Tool en De Steiger kiezen (bijna) altijd voor de 'als een reactie op' methode. Albezon, La Strada, TOPart en Wingerdbloei oefenen sociale vaardigheden zowel gepland, intentioneel en als 'een reactie op'.

Tabel 32: Aanleren van sociale vaardigheden (%)

Time-outproject							
Sociale	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gepland	50	0	94.1	33.3	62.5	0	55.8
Intentioneel	50	0	88.2	100	87.5	20	69.8
Reactie op	100	100	94.1	66.7	25	80	76.7

Het bijbrengen van impulsbeheersing wordt verschillend ingevuld. TOPart, Albezon en Wingerdbloei zoeken met de jongeren naar alternatieven om de impulsen te beheersen. La Strada bekrachtigt impulsbeheersing positief of doet activiteiten met de jongeren die bepaalde gedragingen uitlokken om hier achteraf over te reflecteren. Ook Wingerdbloei reflecteert over

gevolgen van het gestelde gedrag. Tool maakt gebruik van conflicthantering en De Steiger tracht gedrag positief bij te sturen. Iedereen, met uitzondering van Albezoon en De Steiger, heeft op specifieke momenten en continu gedurende de time-out aandacht voor impulsbeheersing.

Het bijbrengen van impulsbeheersing is dikwijls een reactie op (69.2%). Albezoon, Tool, Wingerdbloei en De Steiger stellen deze handeling nooit gepland en/of intentioneel. Bij La Strada en TOPart heeft bevorderen van impulsbeheersing de drie aspecten.

Tabel 33: Bijbrengen van impulsbeheersing (%)

Time-outproject							
Impuls	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gepland	0	0	50	50	0	0	23.1
Intentioneel	0	0	62.5	50	71.4	0	46.2
Reactie op	100	100	100	25	28.6	100	69.2

La Strada en TOPart maken vooral gebruik van verschillende methodieken om te reflecteren met de jongere. La Strada reflecteert meestal na de activiteiten of als afronding van de dag aan de hand van het dagboek of het werkschrift van de jongere. TOPart gaat in gesprek met de jongeren door gebruik te maken van spreuken, stellingen of de eilandoefening. Het reflecteren gebeurt steeds op een welbepaald moment tijdens de time-out. Tool reflecteert met opdrachten en gesprekken met de jongeren. Soms geeft de time-outbegeleider zijn eigen mening over de situatie van de jongere. Dit kan zowel doorheen de dag als voor het slapen gaan. Wingerdbloei maakt eveneens gebruik van gesprekken en opdrachten, maar confronteert de jongere ook met onaangepast gedrag. Zij doen dit op welbepaalde momenten maar ook continu doorheen de time-out. De Steiger laat de jongere zelf vertellen over zijn situatie. Wanneer dit gebeurt is onduidelijk. Albezoon doet een ezeltocht en gebruikt een thermometer om te reflecteren. Deze reflectie is steeds gepland.

Het bevorderen van reflecteren gebeurt zowel gepland (70.7%), intentioneel (69%) en als een reactie op (67.2%). Tool en De Steiger doen deze activiteit altijd als een reactie op. Bij de andere time-outprojecten heeft reflecteren een gepland, intentioneel en reactief karakter. Bij Albezoon, TOPart en Wingerdbloei is het reflecteren meestal gepland en intentioneel.

Tabel 34: Bevorderen van reflecteren (%)

Time-outproject							
Reflecteren	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gepland	100	0	100	75	60	0	70.7
Intentioneel	100	0	84.5	84.5	66.7	0	69
Reactie op	50	100	87.5	37.5	33.3	100	67.2

De time-outprojecten maken met gesprekken en reflectiemomenten de jongere bewust van zijn onderliggende gevoelens. La Strada koppelt daarenboven ook observaties terug naar de jongere via een dagboek of de focusring. TOPart maakt daarbij gebruik van een aantal methodieken zoals de woedetest, het geven van ik-boodschappen en stellingen. Tool, La Strada en TOPart doen dit op specifieke momenten en continu doorheen de time-out. Wingerdbloei doet dit niet op afgesproken momenten. Albezon maakt jongeren slechts op afgesproken momenten bewust van hun gevoelens.

Het bevorderen van de bewustwording van onderliggende gevoelens gebeurt gepland, intentioneel en als een reactie op. De Steiger bevordert deze bewustwording nooit tijdens de time-out en Tool doet dit uitsluitend als een reactie op.

Tabel 35: Bevorderen van bewustwording van onderliggende gevoelens (%)

Time-outproject							
Gevoelens	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gepland	50	0	95	33.3	45.5	-	60
Intentioneel	100	0	85	100	54.5	-	68.9
Reactie op	50	100	85	66.7	27.3	-	68.9

De verschillende time-outprojecten gaan met de jongere in gesprek over het maken van keuzes. Tool, TOPart en Wingerdbloei laten de jongeren nadenken over hun toekomst, de verschillende mogelijkheden opsommen en de voor- en nadelen van deze keuzes nagaan. De Steiger reflecteert met de jongeren over hun gemaakte keuzes. La Strada heeft activiteiten gericht op succeservaringen en gericht op het maken van keuzes. Albezon hanteert ook hier de ezeltocht. Tool en La Strada doen dit zowel op specifieke momenten als continu doorheen de time-out. TOPart en Albezon doen dit steeds op welbepaalde momenten. De Steiger en Wingerdbloei doen dit steeds continu tijdens de time-out.

Het leren keuzes maken, wordt bevorderd op de drie manieren, gepland (57.7%), intentioneel (63.5%) en 'als reactie op' (73.1%). Tool en De Steiger vormen hierop een uitzondering. Tool doet dit nooit intentioneel en De Steiger nooit gepland en intentioneel.

Tabel 36: Bevorderen van keuzes maken (%)

Time-outproject							
Keuzes maken	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gepland	66.7	11.1	100	28.6	50	0	57.7
Intentioneel	100	0	90	85.7	60	0	63.5
Reactie op	33.3	88.9	95	71.4	20	100	73.1

Tool en La Strada bieden activiteiten aan zodat de jongeren uitgedaagd worden en nieuw gedrag ontdekken. Daarnaast koppelt La Strada de observaties terug omtrent bepaald gedrag. Albezon biedt de jongeren hulp aan indien nodig. TOPart geeft ik-boodschappen en Wingerdbloei bespreekt met de jongeren hoe ze anders kunnen omgaan met moeilijke situaties. La Strada en Wingerdbloei doen dit gepland en continu doorheen de time-out. Albezon en Tool plannen deze handeling niet, maar stellen ze continu tijdens de time-out. TOPart heeft aandacht voor 'bevorderen en experimenteren met nieuw gedrag'. Het bevorderen van het experimenteren met nieuw gedrag wordt voornamelijk intentioneel (72%) en 'als reactie op' (80%) verricht. De Steiger doet deze activiteit steeds als reactie op. Albezon en TOPart doen deze activiteit nooit gepland en Tool nooit intentioneel. La Strada en Wingerdbloei doen de activiteit via de drie methoden.

Tabel 37: Bevorderen van het experimenteren met nieuw gedrag (%)

Time-outproject							
Experimenteren	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gepland	0	25	100	0	12.5	-	52
Intentioneel	100	0	81.8	100	87.5	-	72
Reactie op	100	100	90.9	100	50	-	80

De time-outprojecten vullen deze activiteit verschillend in. Ze wordt door Tool niet gepland. Bij La Strada herhalen de jongeren gerichte oefeningen op geplande en op andere momenten tijdens de time-out. TOPart zoekt samen met de jongeren naar gedragsalternatieven en reflecteert hierover continu doorheen de time-out en op geplande momenten. Wingerdbloei geeft de jongeren gedragsalternatieven, relaxatieoefeningen en bekrachtigt hen positief bij positief gedrag. Zij plannen dit niet.

De activiteit 'bevorderen van nieuw gedrag eigen maken' voeren ze voornamelijk intentioneel (71.4%) uit. Albezon en De Steiger doen dit niet. Tool verricht deze altijd als een reactie op en Wingerdbloei nooit gepland. Bij La Strada en TOPart heeft de activiteit een intentioneel, gepland en 'als een reactie op' karakter.

Tabel 38: Bevorderen van nieuw gedrag eigen maken (%)

Time-outproject							
Eigen maken	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Gepland	-	0	100	66.7	0	-	35.7
Intentioneel	-	0	33.3	100	85.7	-	71.4
Reactie op	-	100	66.7	66.7	28.6	-	50

De time-outs worden in 88.1% beëindigd zoals gepland. Van deze groep verloopt de meerheid van de time-outs beheersbaar (83%) en enkele met grote problemen (5.1%). 3.4% van de time-outs wordt positief voortijdig beëindigd en 8.5% negatief. De reden waarom time-outs negatief voortijdig beëindigen is meestal onaanvaardbaar gedrag, medische redenen van de jongere of weigering om de time-out te voltooien. Opmerkelijk is dat bij Albezon 20% van de time-outs negatief voortijdig beëindigd worden, terwijl bij Wingerdbloei geen time-outs negatief voortijdig beëindigd worden. Bij De Steiger valt op dat van de voortijdig beëindigde time-outs de helft positief en de helft negatief voortijdig beëindigd wordt.

Tabel 39: Verloop time-out (%)

Verloop	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Beheersbaar	80	80	83.3	95	93.3	73.5	83
Grote problemen	0	10	0	0	6.7	8.8	5.1
Positieve voortijdige beëindiging	0	0	4.2	0	0	8.8	3.4
Negatieve voortijdige beëindiging	20	10	12.5	5	0	8.8	8.5

De negatief voortijdig beëindigde time-outs worden op initiatief van het time-outproject (61.5%) of van de jongere (38.5%) beëindigd. Bij Albezon en TOPart wordt de time-out altijd op initiatief van de jongere stopgezet, terwijl dit bij Tool, La Strada en Wingerdbloei nooit het geval is (tabel 40).

Tabel 40: Negatieve voortijdige beëindiging: wie (%)

Wie	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Jongere	100	0	0	100	0	60	38.5
Time-outproject	0	100	100	0	0	40	61.5

De transfer

In de projectvragenlijst wordt bij de zes time-outprojecten gepeild naar de wijze waarop ze transfer tussen de time-out en het dagelijks leven realiseren. De transfer wordt bij Albezon gerealiseerd door het afrondingsgesprek en het meegeven van kapstokken⁵⁶. Bij Tool realiseren ze transfer met het afrondingsgesprek, gesprekken met de jongere tijdens de time-out en het ophalen van de jongere op de time-outplaats en met hem een gesprek hebben. La

⁵⁶ Deze kapstokken zijn concrete thema's die tijdens de time-out naar de voren kwamen en waar de jongere mee aan de slag wil gaan tijdens zijn begeleiding in de voorziening van herkomst.

Strada tracht de transfer te verwezenlijken door het afrondingsgesprek, de verslaggeving en de nabegleiding. Bij twee time-outs gaven ze aan dat een transfer niet gerealiseerd werd. De transfer bij TOPart trachten ze op verschillende manieren te bereiken. Het vaakst genoemde is het afrondingsgesprek, gesprekken en activiteiten tijdens de time-out. Daarnaast volgen ze de verdere begeleiding op en proberen de voorziening van herkomst hierin te ondersteunen. Bij drie time-outs gaven ze aan dat een transfer niet gerealiseerd werd. Wingerdbloei realiseert transfer door de jongere te laten brengen naar en ophalen bij het time-outproject en door verslag uit te brengen over de time-out aan de betrokkenen tijdens het afrondingsgesprek. In één time-out wordt geen transfer verwezenlijkt. De Steiger realiseert zijn transfer door het afrondingsgesprek en de verslaggeving. Voor zes jongeren wordt geen transfer bereikt.

De afronding

We maken een opdeling tussen jongeren die begeleid worden door een voorziening (tabel 41) en jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent (tabel 42).

Als jongeren begeleid worden door een voorziening, dan gaat het afrondingsgesprek bij 92.6% dossiers door. Voor 7.4% time-outs gaat het gesprek niet door. Tijdens de afrondingsgesprekken zijn voornamelijk de voorziening van herkomst (95.9%), de jongere (98%) en het time-outproject (100%) aanwezig. De ouder (15.3%) en de consulent (10.2%) zijn beperkt aanwezig. We merken op dat de voorziening van herkomst en de jongere bij Albezon, Tool en TOPart steeds aanwezig zijn. Bij La Strada, Wingerdbloei en De Steiger is de voorziening van herkomst niet steeds aanwezig.

Tabel 41: Begeleiding voorziening: Aanwezig tijdens het doorgegangene afrondingsgesprek (%)

Wie	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
vz van herkomst	100	100	90	100	90.9	96	95.9
Ouder	0	0	10	31.6	36.4	12	15.3
Jongere	100	100	90	100	100	100	98
Consulent	0	0	0	15.8	36.4	12	10.2
Time-outproject	100	100	100	100	100	100	100

In geval van jongeren begeleid door een consulent gaat het afrondingsgesprek altijd door. We merken op dat de jongere (100%) en de consulent (100%) altijd aanwezig zijn tijdens de afronding. De ouder is alleen bij La Strada niet altijd aanwezig (66.7%).

Tabel 42: Begeleiding consulent: Aanwezig tijdens het doorgegangene afrondingsgesprek (%)

Time-outproject							
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ouder	0	0	33.3	0	100	100	80
Jongere	0	0	100	0	100	100	100
Consulent	0	0	100	0	100	100	100
Time-outproject	0	0	100	0	100	100	100

De afrondingsgesprekken gaan voor 61.9% door op dezelfde dag als het einde van de time-out. 14.4% gaat door binnen de week. Opvallend is dat Tool (89.5%), TOPart (80%) en De Steiger (79.4%) hun afrondingsgesprek meestal laten aansluiten op het einde van de time-out. Wingerdbloei is het enige time-outproject waar het afrondingsgesprek en het einde van de time-out niet samenvalt. Daarnaast merken we ook op dat het afrondingsgesprek bij Albezon in 40% van de time-outs meer dan 4 weken na het eind van de time-out plaatsvindt.

Tabel 43: Verschil tussen einde time-out en afronding (%)

Time-outproject							
Duur	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
0 dagen	40	89.5	44	80	0	79.4	61.9
Binnen 1 week	20	10.5	20	20	20	5.9	14.4
Binnen 2 weken	0	0	28	0	53.3	0	12.7
Binnen 3 weken	0	0	0	0	20	2.9	3.4
Binnen 4 weken	0	0	0	0	6.7	0	0.8
Meer dan 4 weken	40	0	8	0	0	11.8	6.8

Nabegeleiding

In 13.4% van de time-outs wordt nabegeleiding aangeboden. Deze wordt uitsluitend aangeboden door Tool (20%) en La Strada (48%). Tool en La Strada bieden dus niet steeds nabegeleiding aan.

De nabegeleiding aangeboden door Tool en La Strada verschilt. Bij Tool is de voorziening van herkomst en het time-outproject steeds aanwezig terwijl deze bij La Strada niet altijd aanwezig zijn. Ook opvallend is het grote verschil tussen Tool en La Strada bij aanwezigheid van de jongere. Deze is bij Tool slechts in 50% van nabegeleidingen aanwezig, terwijl deze bij La Strada voor 90% aanwezig is. Een mogelijke verklaring hierbij is dat La Strada zijn nabegeleiding meer richt op de jongere, terwijl Tool het accent legt op de voorziening.

Opvallend is dat La Strada niet steeds zelf aanwezig is bij het aanbieden van nabegeleiding (88.9%).

Tabel 44: Begeleiding voorziening: Aanwezig tijdens de nazorg (%)

Time-outproject						
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
vz van herkomst	-	100	55.6	-	-	-
Ouder	-	0	11.1	-	-	-
Jongere	-	50	90	-	-	-
Consulent	-	25	11.1	-	-	-
Time-outproject	-	100	88.9	-	-	-

Bij de nabegeleiding voor jongeren die uitsluitend begeleid worden door een consulent zijn geen verschillen op te merken tussen Tool en La Strada. Bij beide is de jongere en het time-outproject steeds aanwezig en de ouders en consulent slechts in 33.3% van de nabegeleidingen.

Tabel 45: Begeleiding consulent: Aanwezig tijdens de nazorg (%)

Time-outproject						
Wie	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Ouder	-	33.3	33.3	-	-	-
Jongere	-	100	100	-	-	-
Consulent	-	33.3	33.3	-	-	-
Time-outproject	-	100	100	-	-	-

3.4. Mesoniveau

Opleidingsniveau

De meeste time-outbegeleiders hebben een opleidingsniveau van hogeschool in de humane wetenschappen (81%). De Steiger heeft iemand met een niveau universitair-humane wetenschappen en La Strada iemand met een secundair technisch diploma. We merken op dat Tool voor 70% niet op de hoogte is van het opleidingsniveau van de time-outbegeleiders. Dit is te wijten aan het feit dat zij kiezen voor vrijwillige stapbegeleiders en hun opleidingsniveau niet belangrijk vinden.

Tabel 46: Opleidingsniveau (%)

Time-outproject							
Opleidingsniveau	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Universitair-humane	0	0	0	0	0	17.6	5.2
Hogeschool-humane	100	30	91.7	100	100	82.4	81
Secundair-technisch	0	0	8.3	0	0	0	1.7
Onbekend	0	70	0	0	0	0	12.1

Bijkomende opleidingen

De time-outbegeleiders bij Albezon, La Strada, Wingerdbloei en De Steiger hebben naast hun opleiding, ook een aantal bijkomende opleidingen gevolgd. De vrouwelijke time-outbegeleider van Albezon volgde een cursus gezinsbegeleiding en de mannelijke time-outbegeleider is een contextueel therapeut. Bij La Strada volgden de time-outbegeleiders een cursus ervaringsleren, hebben ze een getuigschrift pedagogische bekwaamheid, Wafa. Eén time-outbegeleider zit momenteel in zijn derde jaar psychotherapie. De coördinator van Wingerdbloei volgde een training voor leidinggevende, een training voor werken met vrijwilligers en een training voor werken met moeilijke doelgroepen. De coördinator heeft een opleiding systeemtherapie gevolgd.

Tabel 47: Bijkomende opleidingen (%)

Time-outproject							
Bijkomend	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ja	100	0	95.8	0	20	55.9	43.6

3.5. De geformuleerde doelstellingen

We gaan na welke veranderingsdoelen gesteld worden. In tabel 48 zien we dat elk time-outproject veranderingsdoelen opstelt. Wingerdbloei en De Steiger vormen hierop een uitzondering.

Tabel 48: Wel veranderingsdoelen (%)

Time-outproject							
Doelen	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ja	100	100	100	100	93.3	32.4	79.3

De gestelde veranderingsdoelen worden opgesplitst in vier subcategorieën, namelijk doelen ten aanzien van de jongere (tabel 49), de begeleider (tabel 50), de ouder (tabel 51) en de consulent (tabel 52). Voor elke dossier wordt geïnventariseerd welke doelen nagestreefd

worden tijdens de time-outperiode. De scoring van de doelen verloopt van 0 (NVT: niet van toepassing), 1 (bereikt), 2 (deels bereikt), 3 (niet bereikt) en 4 (geen evaluatie). We

Tabel 49: Doelrealisatie van de jongere (%)

Doelen tav de jongere	Score			
	Bereikt	Deels Bereikt	Niet Bereikt	Geen Evaluatie

vermelden voor elk doel het aantal keer dat het doel wordt aangeduid.

Begeleidbaarheid (n=201)				
- Aan regels houden (n=53)	47.2	22.6	7.5	22.6
- Meedragen voor positieve omgangscultuur (n=35)	54.3	22.9	2.9	20
- Versterken van de vaardigheden (n=27)	40.7	44.4	0	14.8
- Relatie begeleider-jongere verbeteren (n=31)	48.4	32.3	3.2	16.1
- Relatie ouder-jongere verbeteren (n=21)	23.8	47.6	4.8	23.8
- Signaalfunctie (n=6)	83.3	16.7	0	0
- Rustpauze (n=12)	91.7	8.3	0	0
- Andere (n=13)	76.9	23.1	0	0
- Andere (n=3)	100	0	0	0
Psychosociale-gedragsontwikkeling (n=112)				
- Emotionele problemen verminderen (n=21)	33.3	42.9	4.8	19
- Gedragproblemen verminderen (n=36)	33.3	44.4	8.3	13.9
- Omgang leeftijdsgenoten verbeteren (n=20)	20	40	10	30
- Prosociaal gedrag versterken (n=20)	20	55	5	20
- Reflectie (n=8)	37.5	50	12.5	0
- Andere (n=7)	28.6	42.9	0	28.6
Persoonlijkheidsontwikkeling (n=54)				
- Negatief zelfbeeld verminderen (n=20)	30	40	0	30
- Gebrekkige zelfcontrole verbeteren (n=18)	33.3	61.1	0	5.6
- Copingvaardigheden verbeteren (n=14)	14.3	42.9	0	42.9
- Slachtoffergevoel verbeteren (n=0)	11.1	33.3	0	55.6
- Beïnvloedbaarheid (n=0)	0	0	0	0
- Andere (n=2)	50	50	0	0
Breder sociaal functioneren (n=54)				
- Vrije tijd zinvol besteden (n=10)	0	70	0	30
- Zelfstandigheid bevorderen (n=17)	23.5	47.1	0	29.4
- Schoolproblemen verbeteren (n=19)	26.3	36.8	0	36.8
- Verantwoordelijkheidszin (n=0)	0	0	0	0
- Toekomstperspectief (n=11)	81.8	18.2	0	0
- Andere (n=6)	33.3	33.3	16.7	16.7

De doelen met betrekking tot begeleidbaarheid (n=201) worden het meest aangeduid en de doelen op vlak van persoonlijkheidsontwikkeling (n=54) en breder sociaal functioneren (n=54) het minst. In tabel 49 zien we dat de doelen ten aanzien van de jongeren niet altijd geëvalueerd worden. De doelen die het meest niet geëvalueerd worden, hebben betrekking op verbeteren van het slachtoffergevoel (55.6%), verbeteren van copingvaardigheden (42.9%) en verminderen van schoolproblemen (36.8%). Indien de doelen geëvalueerd worden, dan worden ze meestal gedeeltelijk of helemaal bereikt. Doelen die verband houden met rustpauze (91.7%), signaalfunctie (83.3%) en toekomstperspectief (81.8%) worden het vaakst bereikt.

Uit tabel 50 blijkt dat de doelen ten aanzien van de begeleider meestal geëvalueerd worden (90.3%). De gestelde doelen worden voor 50% bereikt. In de meeste dossiers (31) wordt slechts één doel gesteld en in 5 dossiers worden twee doelen gesteld. De meest voorkomende 'andere' doelen zijn: de begeleider die gaat nadenken hoe hij de jongere (praktisch) kan ondersteunen, een rustperiode voor de begeleider en vragen van de jongeren aan de begeleider over meer vrijheid.

Doelen tav de begeleider (n=36)	Score			
	Bereikt	Deels bereikt	Niet bereikt	Geen evaluatie
- Andere (n=31)	51.6	35.5	3.2	9.7
- Andere (n=5)	80	20	0	0

De doelen ten aanzien van de ouder worden nogal eens niet geëvalueerd. Indien ze geëvalueerd, worden ze (deels) bereikt. Het meest voorkomende 'andere' doel is het werken aan de interacties/relaties tussen de ouder(s) en jongere.

Doelen tav de ouder (n=24)	Score			
	Bereikt	Deels bereikt	Niet bereikt	Geen Evaluatie
- Rustpauze (n=5)	80	0	0	20
- Andere (n=17)	23.5	58.8	0	17.6
- Andere (n=2)	50	0	0	50

De doelen geformuleerd voor de consulent worden steeds geëvalueerd waarbij ze of bereikt of deels bereikt worden. 'Andere' doelen zijn: de consulent en de jongere gaan in dialoog met elkaar, toekomstgericht nadenken, de jongere toont aan de consulent dat hij kan doorzetten en de positie van consulent en CLB bekijken.

Doelen tav de consulent (n=4)	Score			
	Bereikt	Deels bereikt	Niet bereikt	Geen Evaluatie
- Andere (n=3)	33.3	66.7	0	0
- Andere (n=1)	0	100	0	0

In tabel 53 vinden we dat de vooropgestelde doelen ten aanzien van 'anderen' steeds geëvalueerd worden waarbij ze meestal bereikt worden. De personen die onder de andere worden verstaan, zijn meestal het team van de voorziening van herkomst of de school. Het

team heeft meestal nood aan rust en de school dient na te denken over hoe ze verder kunnen met de jongere.

Doelen tav de andere (n=13)	Score			
	Bereikt	Deels Bereikt	Niet Bereikt	Geen Evaluatie
- Andere (n=9)	66.7	11.1	22.2	0
- Andere (n=3)	33.3	33.3	33.3	0
- Andere (n=1)	0	100	0	0

Een overzicht van de gestelde doelen, verdeeld over de zes time-outprojecten, is terug te vinden in tabel 54. De meeste doelen worden gesteld op vlak van begeleidbaarheid (73.1%) en psychosociale gedragsontwikkeling (49.6%). Het minst worden doelen opgesteld ten aanzien van de ouders (17.6%) of de consulent (2.5%). Voornamelijk Wingerdbloei stelt doelen voorop voor de ouders (46.7%). Alleen Tool (5%) en Wingerdbloei (13.3%) stellen doelen op voor de consulent. Opvallend is dat Albezon nooit doelen formuleert voor de begeleider.

Doelen	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Begeleidbaarheid	60	100	92	95	80	29.4	73.1
Psychosociale-gedrag	40	60	68	70	93.3	0	49.6
Persoonlijkheid	60	20	56	30	66.7	2.9	31.9
Breder social	40	50	52	55	66.7	0	38.7
Begeleider	0	75	8	5	26.7	26.5	26.1
Ouders	20	5	16	30	46.7	5.9	17.6
Consulent	0	5	0	0	13.3	0	2.5
Andere	20	25	8	5	0	0	7.6

4. Samenvatting

In dit hoofdstuk stonden de bevindingen van de projectvragenlijsten centraal waarin de algemene kenmerken van de doelgroep, het time-outproces, het mesoniveau en de geformuleerde doelstellingen werden besproken.

Algemene kenmerken van de doelgroep

- De jongeren worden aangemeld met een gemiddelde leeftijd van 15 jaar en 3 maanden. Het betreft evenveel jongens als meisjes.
- De meeste jongeren zijn van autochtone afkomst.
- De meerderheid van de jongeren gaat naar school en volgt BSO, BuSO of TSO.
- Drie vijfde van de jongeren heeft een dossier bij een JRB en twee vijfde heeft een dossier bij een CBJ.
- Vier vijfde van de jongeren komt uit een residentiele voorziening.
- De meeste jongeren zitten minder dan 6 maanden of tussen 6 maanden en 11 maanden en 3 weken in hun huidige hulpverleningsvorm bij start van de time-out.
- De meerderheid ontving residentiële of ambulante hulp vóór de hulp in de huidige voorziening.

Time-outproces

De aanmelding:

- Jongeren worden enkel aangemeld door een consultant of de voorziening van herkomst.
- De redenen waarom jongeren worden aangemeld zijn: regelovertreding, agressie, jongere heeft nood aan rust, wegloupedrag en de moeilijke relatie tussen primaire opvoeder en jongere.
- De overgrote meerderheid van de jongeren is gemotiveerd waarvan de meeste intrinsiek en/of extrinsiek gemotiveerd zijn.
- De initiatiefnemer van de time-out is bij vier vijfde van de aanmeldingen de voorziening van herkomst.
- De intake vindt in drie vijfde van de dossiers binnen de week na de aanmelding plaats.

De voorbereiding:

- Enkele time-outprojecten bereiden de time-out praktisch voor met het zoeken van een time-outbegeleider en het uitwerken van een time-outprogramma. Anderen houden een voorbereidend gesprek. Eén time-outproject treft geen voorbereidingen.

De intake:

- Bij jongeren begeleid door een voorziening, zijn de voorziening van herkomst, de jongere en het time-outproject altijd aanwezig.

- Indien de jongere uitsluitend begeleid wordt door een consulent, zijn de ouders, de jongere en de consulent bijna steeds aanwezig.
- De gemiddelde duur tussen de intake en de start van de time-out is 5 dagen.

De time-out:

- De jongere en het time-outproject zijn altijd aanwezig tijdens de time-out.
- Van de time-outs zijn vier vijfde individuele en een vijfde groepstime-outs.
- De time-outs die het meeste voorkomen zijn staptime-outs en time-outs waar de jongere ergens anders verblijft, zijn eigen dagbesteding stopt en de time-outbegeleider niet aanwezig is.
- De gemiddelde voorziene duur van de time-out is 8 dagen. De meeste time-outs hebben een voorziene duur van 5, 7, 8 of 14 dagen.
- Vier vijfde van de time-outs hebben een onthemend karakter.
- De meest gestelde handelingen zijn het bieden van affectieve ondersteuning, gesprekken over probleem en aanleiding van de time-out, structureren en confronteren.
- De handelingen zijn altijd gepland, intentioneel en 'een reactie op'.
- Meer dan vier vijfde van de time-outs worden beëindigd zoals gepland. Dit is meestal op initiatief van het time-outproject. De time-outs die het meest voortijdig worden afgebroken zijn diegene die 7 of 14 dagen duren.

De transfer:

- De time-outprojecten realiseren meestal een transfer aan de hand van het afrondingsgesprek.

De afronding:

- De afrondingsgesprekken gaan voor drie vijfde door op dezelfde dag als het einde van de time-out.
- Bij jongeren die begeleid worden door een voorziening, zijn de voorziening van herkomst, de jongere en het time-outproject bijna altijd aanwezig.
- Indien de jongere uitsluitend begeleid wordt door een consulent, zijn de jongere en de consulent altijd aanwezig. De ouder is meestal aanwezig.

De nabegeleiding:

- Twee time-outprojecten bieden nabegeleiding aan. Het ene time-outproject legt bij de nabegeleiding de nadruk eerder op jongere, terwijl het andere time-outproject meer aandacht schenkt aan de voorziening.
- De jongere, de ouder en de voorziening van herkomst worden bij de nabegeleiding betrokken.

Mesoniveau

- De meeste time-outbegeleiders hebben een opleidingsniveau van hogeschool in de humane wetenschappen en hebben een bijkomende opleiding gevolgd.

De geformuleerde doelstellingen

- De meeste doelen worden geformuleerd op vlak van begeleidbaarheid.
- Doelen ten aanzien van de jongeren worden niet altijd geëvalueerd. Indien geëvalueerd, worden ze gedeeltelijk of wel bereikt.
- De meeste doelen ten aanzien van de begeleider van de voorziening worden geëvalueerd. De helft van de geëvalueerde doelen wordt bereikt.
- De doelen ten aanzien van de ouder worden ofwel niet geëvalueerd ofwel (deels) bereikt.
- De doelen ten aanzien van de consulent worden steeds geëvalueerd waarbij ze (deels) bereikt worden.

5. Overeenstemming programma-theorie en programma-evaluatie

In dit onderdeel gaan we na of de realisaties in de praktijk overeenkomen met wat men op papier beoogt. Hierbij wordt de informatie uit de projectvragenlijst vergeleken met de programma-theorie.

De algemene kenmerken van de doelgroep zoals blijkt uit de projectvragenlijst komen in grote mate overeen met de programma-theorie. De meeste jongeren zijn tussen 14 en 17 jaar zoals de time-outprojecten hebben aangegeven. Alle time-outprojecten werken zowel met jongens als met meisjes, met uitzondering van Wingerdbloei. De jongeren hebben een dossier bij een Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand of bij een Jeugdrechtbank. Albezon heeft slechts jongeren met een dossier bij een Jeugdrechtbank. Deze informatie is nieuw. Een laatste overeenkomend element is dat La Strada, Wingerdbloei en De Steiger buiten een dossier bij een Comité voor Bijzondere jeugdbijstand of Jeugdrechtbank geen bijkomende voorwaarden stellen. TOPart en Albezon stellen wel bijkomende voorwaarden wat bevestigd wordt door de interviewgegevens. We kunnen dus stellen dat de beoogde doelgroep overeenkomt met de bereikte doelgroep.

De aanmelding gebeurt door de consulent of de voorziening van herkomst. De consulent meldt nooit aan bij Albezon en TOPart. De jongeren en de ouder melden niet aan, zoals verteld tijdens de interviews, met uitzondering van één jongere die zich bij TOPart aanmeldde. De twee redenen van aanmelding volgens de projecten worden in de top vijf van de aanmeldingsredenen teruggevonden in de projectvragenlijst. Het betreft agressie en een jongere met nood aan rust. Wingerdbloei vermeldt daarnaast dat een time-out soms aangevraagd wordt om jongeren te observeren en oriënteren. Het betreft meestal jongeren

slechts begeleid door een consulent. Deze reden werd niet teruggevonden in de projectvragenlijst.

Projecten maken geen onderscheid tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Allemaal geven ze aan dat de jongere een minimale bereidheid dient te tonen om op time-out te vertrekken. De analyse van de projectvragenlijst toont dat een kleine groep niet gemotiveerde jongeren toch vertrekt op time-out. Voornamelijk bij La Strada (12.5%) vinden we niet-gemotiveerde jongeren. Een laatste element betreft de snelheid van de interventie. Een time-out is een interventie waarbij een snelle opstart noodzakelijk is (Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg, 2006). Projecten verschillen hier in visie. Deze verschillen worden teruggevonden in de projectvragenlijst. Tool, La Strada, TOPart en De Steiger organiseren de intake binnen de twee weken. Albezon en Wingerdbloei hanteren geen tijdslimiet. Ondanks enkele kleine verschillen, komt het beoogde overeen met de praktijkrealisaties.

De time-outprojecten treffen weinig *voorbereidingen*. We vinden geen verschillen tussen de programma-theorie en de projectvragenlijst.

Tijdens *de intake* zijn minimaal de jongere, de voorziening van herkomst en het time-outproject aanwezig. De ouders en de consulent zijn, zoals verteld door de time-outprojecten, vaak afwezig bij de intake in geval van jongeren uit een voorziening. Bij jongeren die alleen begeleid worden door een consulent, zijn de ouders niet altijd aanwezig. De consulent is meestal wel aanwezig. Alleen bij De Steiger is de consulent vaak afwezig wat merkwaardig is aangezien de consulent de enige hulpverlener in deze gezinnen is. We zouden dit kunnen verklaren door de snelle opstart van de time-out en de drukke agenda van de consulent.

Zowel in de dossiers als in de visie verschillen de time-outprojecten inzake tijd tussen intake en start time-out. Tool, TOPart en De Steiger starten dezelfde dag of maximum 5 dagen na de intake. Dit blijkt uit de projectvragenlijsten. La Strada en Albezon hanteren geen tijdslimiet. In deze projectvragenlijsten vinden we dan ook heel wat variatie. Wingerdbloei wil binnen de 10 dagen opstarten en lukt daar goed in. Toch vinden we enkele jongeren die drie weken na de intake op time-out vertrekken. Algemeen wordt de intake en start van time-out uitgevoerd zoals beoogd.

De beoogde aard, inhoud en duur van *time-out* komt overeen met de praktijk. De time-outprojecten organiseren allen individuele time-outs. Alleen La Strada en Wingerdbloei organiseren groepstime-outs. Deze informatie komt grotendeels overeen met hun programma-theorie, met uitzondering van Albezon dat aangeeft ook groepstime-outs organiseren. La Strada zegt groepstime-outs voor 5 of 6 jongeren te organiseren. We vinden echter ook groepstime-outs met 2 jongeren. Time-outs met 2 jongeren worden door La Strada niet als een groepstime-out gedefinieerd. Ze hanteren het begrip groepstime-outs slechts vanaf 3 jongeren. Wingerdbloei biedt groepstime-outs voor maximum drie jongeren aan. We vinden dezelfde time-outvormen terug in de projectvragenlijst en de interviews. Uit de projectvragenlijsten blijkt evenwel dat Albezon geen werktme-out 1 organiseert en Albezon en

TOPart werkvormen combineren. De gevonden duur van de time-outs komt eveneens overeen met wat gerapporteerd wordt (drie tot vijftien dagen).

Ontheming wordt door de verschillende projecten als werkzaam ervaren. Conform het interview maakt Albezoon het minst gebruik van onthemende time-outs. Welke handelingen gesteld worden tijdens de time-out bleef onduidelijk tijdens de interviews. De projectvragenlijst bracht hierover meer duidelijkheid. Handelingen zijn vooral: het bieden van affectieve ondersteuning, bespreken van probleem dat aanleiding gaf tot time-out, structureren en confronteren. Visies over voortijdige beëindigingen verschillen van praktische realisaties. Time-outprojecten menen dat weinig time-outs voortijdig beëindigd worden. Echter een tiende van de time-outs blijkt voortijdig te beëindigen. De initiatiefnemer is volgens de time-outprojecten steeds de jongere. Uit de projectvragenlijst blijkt echter dat meer dan de helft van de voortijdig beëindigde time-outs afgebroken wordt op initiatief van het time-outproject. De jongere beëindigt nooit zelf de time-out bij Tool, La Strada en Wingerdbloei, terwijl bij Albezoon en TOPart de jongere steeds het initiatief neemt. Bij De Steiger beëindigen zowel de jongere als het time-outproject de time-out voortijdig.

De *transfer* van het geleerde naar het dagelijks leven gebeurt door de verschillende projecten voornamelijk via het afrondingsgesprek, tijdens de time-out of met een verslag.

Tijdens de *afronding* zijn de jongere, voorziening van herkomst en time-outproject steeds aanwezig. Toch vinden we dat de voorziening van herkomst bij Wingerdbloei en De Steiger niet altijd aanwezig is. Bovendien gaan de afrondingsgesprekken niet altijd door. Deze informatie strookt niet met de visie. Een mogelijke verklaring voor het niet doorgaan van het afrondingsgesprek kan zijn dat voorzieningen of consultants oneigenlijk gebruik maken van de werkvorm time-out. Time-out wordt dan gebruikt als opvang bij plaatsgebrek in andere voorzieningen. Time-outprojecten zeggen dat voorzieningen de time-out gebruiken bij de afsluiting van de ene hulpverleningsvorm en de start van een nieuwe hulpverleningsvorm. We stellen ons de vraag in welke mate de time-out hier beantwoordt aan de oorspronkelijke doelstelling. De consultants die jongeren via time-out laten observeren en oriënteren, hebben geen behoefte meer aan een afrondingsgesprek. Volgens de projecten zijn ouders en consultants vaak afwezig op het afrondingsgesprek bij jongeren die in een voorziening verblijven. Bij jongeren alleen begeleid door een consultant, zijn de consultant en de jongere steeds aanwezig. Uit de projectvragenlijsten blijkt dat de ouder altijd aanwezig is, met uitzondering van La Strada. Hier zijn ouders slechts bij een derde van de dossiers aanwezig. We vragen ons dan ook af of we kunnen spreken van een geslaagde afronding en/of time-out indien deze belangrijke persoon niet aanwezig is bij de afronding. De tijdsperiode tussen het einde van de time-out en afronding komt overeen met de theorie.

De *nabegeleiding* wordt alleen door La Strada structureel aangeboden bij individuele time-outs. Tool doet dit enkel op vraag van de voorziening van herkomst. La Strada besteedt bij de

nabegeleiding meer aandacht aan de jongere, Tool meer aan de voorziening. We vinden dezelfde informatie terug bij de interviews.

Conform het interview hebben de meeste time-outbegeleiders een *opleidingsniveau* van hogeschool in de humane wetenschappen. Bij Tool zijn ze echter niet op de hoogte van het opleidingsniveau van hun time-outbegeleiders.

Time-outprojecten vinden het belangrijk om *doelen* te formuleren tijdens de intake voor en door de aanwezigen. Deze doelen worden geëvalueerd tijdens de afronding. Ten eerste merken we dat Wingerdbloei en De Steiger niet altijd doelen formuleren. Ten tweede worden de geformuleerde doelen niet steeds geëvalueerd. Indien ze wel geëvalueerd worden, worden ze (deels) bereikt. Er bestaat hier een grote discrepantie tussen visie en realisatie. Dit kan te wijten zijn aan de moeilijkheden bij het formuleren van doelen. Daarnaast ervaren projecten moeilijkheden met het evalueren van lange termijndoelen.

We kunnen in het algemeen besluiten dat de programma-theorie en de praktijkrealisaties overeenkomen.

Bijlage

Bijlage 1: De projectvragenlijst

I. Algemene gegevens van de jongere

Naam van de jongere

Geboortedatum __ -- __ -- ____

Geslacht Mannelijk
 Vrouwelijk

Onderwijsvorm LO
(slechts één antwoord mogelijk) BuLO
 ASO
 TSO
 BSO
 KSO
 BuSO
 Deeltijds onderwijs
 Leercontract
 Werk
 Geen school en werk
 Reden?:.....

 Andere:

Plaatsende instantie Comité voor Bijzondere Jeugdzorg
 Jeugdrechtbank

Aanmeldende voorziening Begeleidingstehuizen
 Begeleidingstehuizen 1bis
 Gezinstehuizen
 Onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra
 Gemeenschapsinstellingen
 Thuisbegeleidingsdiensten
 Dagcentra
 Andere:

II. De time-out

Datum aanvraag __ -- __ -- ____

Startdatum time-out __ -- __ -- ____

Einddatum time-out __ -- __ -- ____

Voorziene duur _____dagen

- Initiatiefnemer time-out
(slechts één antwoord mogelijk)
- Aanmeldende voorziening
 - Jongere
 - Primaire opvoeder (biologische ouder, pleegouder, adoptieouder, ...)
 - Consulent
 - Andere:

- Naam time-outvoorziening
- Albezon TOPart
 - Oikoten Wingerdbloei
 - La Strada De Steiger

- Aard time-out
- Individueel project
 - Groepsproject: aantal jongeren:

- Inhoud time-out
(slechts één antwoord mogelijk)
- Staptocht, voettocht
 - Werkproject, werkkamp
 - Verblijf op een boerderij
 - Verblijf op een landbouwbedrijf
 - Sportkamp
 - Uitwisselingstime-out
 - Andere:

Opleiding time-outbegeleider

		Inhoud van de opleiding			
		Humane wetenschappen	Gezondheidszorg	Technische opleiding	Andere:.....
Opleidingsniveau	Universitair				
	Hoger onderwijs				
	Secundair onderwijs				
	Lager onderwijs				
	Ervaringsdeskundige				
	Andere:.....				

- Bijkomende opleidingen
time-outbegeleider
- Nee
 - Ja
- Zo ja, welke?.....

Reden van time-out

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Druggebruik
- Gewelddelict
- Vermogensdelict (diefstal, vandalisme, ...)
- Wegloop(gedrag)
- Overtreden regels ivm dagbezigheid
- Agressie naar jongeren/begeleiders/ouder in de leefgroep/gezin
- Weigeren van de begeleiding
- Systematisch verzet
- Begeleider heeft nood aan adempauze
- Moeilijke relatie tussen begeleider en jongere
- Jongere heeft nood aan rust
- Primaire opvoeder heeft nood aan adempauze
- Moeilijke relatie tussen primaire opvoeder en jongere
- Andere:

Motivatie jongere voor

deelname aan time-out

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Intrinsieke motivatie
- Extrinsieke motivatie
- Jongere is niet gemotiveerd

Vorbereiding time-out

.....

.....

.....

Aanwezigen intake

.....

.....

.....

Onthemend karakter

- Niet van toepassing
- De jongere heeft tijdens de time-out contact met

		Hoe			
		Telefonisch contact	Fysiek contact	Andere:	Andere:
Wie	Familie				
	Jongeren buiten de voorziening				
	Jongeren in de voorziening				
	Begeleiders van de voorziening				
	Andere:				
	Andere:				

Wie is tijdens het time-outproces aanwezig: duidt dit aan in frequentie (1x, 2x, 3x, ...):

	Aanmeldende voorziening	Ouder(s)	Jongere	Consulent	Time-out voorziening	Andere:
Moment						
Bij aanmelding						
Bij intake						
Bij time-outtocht						
Bij afronding						
Bij nazorg						
Andere:						
Inhoud						
Opstellen doelen						
Keuze werkvorm						
Evaluatie time-out						
Andere:						

Worden er veranderingen- Nee
doelen gesteld Ja

Inhoud van de gestelde doelen

Realisatie

Bereikt Deels Niet Geen
Bereikt bereikt evaluatie

A. Doelen ten aanzien van de jongere

Gericht op **de begeleidbaarheid** van de jongere

☐ Jongere houdt zich aan de regels	☐	☐	☐	☐
☐ Jongere draagt mee zorg voor een positieve omgangscultuur in de leefgroep/gezin	☐	☐	☐	☐
☐ Versterken van de vaardigheden van de jongere
Specificeer:	☐	☐	☐	☐
☐ Problemen relatie begeleider-jongere verminderen
Specificeer:	☐	☐	☐	☐
☐ Problemen relatie ouder-jongere verminderen
Specificeer:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐

	Bereikt	Deels Bereikt	Niet bereikt	Geen evaluatie
☐ Gericht op de psychosociale-gedragsontwikkeling van de jongere				
☐ Emotionele problemen verminderen	☐	☐	☐	☐
Specificeer:				
.....				
☐ Gedragsproblemen verminderen	☐	☐	☐	☐
Specificeer:				
.....				
☐ Omgang met leeftijdsgenoten verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ Prosociaal gedrag versterken (hulpvaardig, aardig zijn tegen anderen, rekening houden met andermans gevoelens)	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Gericht op de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongere				
☐ Het negatief zelfbeeld verminderen	☐	☐	☐	☐
☐ De gebrekkige zelfcontrole verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ De copingvaardigheden verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ Het slachtoffergevoel verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Gericht op het breder sociaal functioneren van de jongere				
☐ Leren de vrije tijd zinvol te besteden	☐	☐	☐	☐
☐ Zelfstandigheid bevorderen	☐	☐	☐	☐
☐ Schoolproblemen verbeteren	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
B. Doelen ten aanzien van de individuele of gezinsbegeleider				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
.....				

	Bereikt	Deels Bereikt	Niet bereikt	Geen evaluatie
--	---------	------------------	-----------------	-------------------

C. Doelen ten aanzien van de ouder(s)

☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐

D. Doelen ten aanzien van de consulent

☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐

E. Doelen ten aanzien van

☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐
☐ Andere:	☐	☐	☐	☐

Activiteiten die gedurende de time-out door de begeleider zijn gesteld (meerdere antwoorden mogelijk)

	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Gesprekken over probleem en aanleiding time-out	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Welke probleem/aanleiding?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Structureren	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Confronteren	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Bieden van affectieve ondersteuning	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Aanleren van sociale vaardigheden	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Welke sociale vaardigheden?:</i>			
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			
☐ Bijbrengen van impuls-beheersing	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
<i>Wanneer?:</i>			

	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van het reflecteren	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van bewustwording van onderliggende gevoelens	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van keuzes maken	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van het experimenteren met nieuw gedrag	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Bevorderen van nieuw gedrag eigen maken	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			
	Gepland	Intentioneel	Reactie op
	Ja Nee	Ja Nee	Ja Nee
☐ Andere:	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐
<i>Hoe?:</i>			
.....			
<i>Wanneer?:</i>			

Hoe realiseert men transfer

.....

.....

Verloop time-out

- Beheersbaar
- Grote problemen
- Positieve, voortijdige beëindiging
- Negatieve, voortijdige beëindiging

Zo ja,

- Wie?:*
- Initiatief van de jongere
 - Initiatief van de time-outaanbieder
 - Andere:

Reden?:

Afrondingsgesprek

- Niet van toepassing
- Niet doorgegaan
- Doorgegaan

Met wie?:

- De jongere
- De time-outvoorziening
- De anmeldende voorziening
- De consulent
- Andere:

Bijlage 2: De handleiding van de projectvragenlijst

Gelieve de onderstaande handleiding grondig te lezen vóór het invullen van de projectvragenlijst en te herlezen bij twijfel tijdens het invullen van de projectvragenlijst.

- Voor de het invullen van de projectvragenlijst betrekken we vanaf 1 januari 2008 alle jongere die in u voorziening een time-outbegeleiding starten.
- We beschouwen een dossier als geopend wanneer de jongere de time-out heeft gestart.
- Er dient voor elk dossier een vragenlijst worden ingevuld. De time-outbegeleider die verantwoordelijk is voor de time-outbegeleiding van de jongere, vult de projectvragenlijst in.
- In de projectvragenlijst werden voornamelijk gesloten vragen gebruikt waarbij u het antwoord dient aan te kruisen dat van toepassing is voor de jongere. In sommige gevallen wordt er dan nog gevraagd om bijkomende uitleg te geven bij het aangekruiste antwoord. In andere gevallen kan het zijn dat het van toepassing zijnde antwoord op de vraag niet vermeld staat bij de antwoordmogelijkheden en is er ruimte om uw antwoord te formuleren. In enkele gevallen worden open vragen gesteld waarop u zo duidelijk en concreet mogelijk een antwoord dient te formuleren.
- De ingevulde projectvragenlijsten worden samen met de onderzoeker overlopen en besproken.

I. Algemene gegevens van de jongere

- Naam van de jongere: De naam van de jongere die de time-out heeft gevolgd.

- Geboortedatum: De dag, maand en jaar waarop de jongere werd geboren.

- Geslacht: Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Onderwijsvorm: Dit is het onderwijs dat de jongere al dan niet volgt op het ogenblik dat de time-out startte. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er is slechts één antwoordmogelijkheid mogelijk.

<i>LO:</i>	Lager onderwijs
<i>BuLO:</i>	Buitengewoon Lager onderwijs
<i>ASO:</i>	Algemeen Secundair onderwijs
<i>TSO:</i>	Technisch Secundair onderwijs
<i>BSO:</i>	Beroepssecundair onderwijs
<i>KSO:</i>	Kunstsecundair onderwijs
<i>BuSO:</i>	Buitengewoon secundair onderwijs
<i>Deeltijds onderwijs</i>	
<i>Leercontract</i>	
<i>Werk:</i>	De jongere gaat niet naar school, maar werkt wel.
<i>Geen school en werk:</i>	De jongere gaat al gedurende minstens drie weken vóór de start van de time-out niet meer naar school en werkt ook niet. Hier dient u ook de reden te geven waarom de jongere niet naar school gaat en niet werkt. Jongeren die geschorst zijn, vallen hier niet onder.
<i>Andere:</i>	Hier kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Plaatsende instantie: Dit is de instantie die het toezicht heeft over de jongere. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Aanmeldende voorziening: Dit is de voorziening die verantwoordelijk was voor de begeleiding van de jongere vóór de start van de time-out. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

II. De time-out

- Datum aanvraag: De datum waarop een time-out aanvraag wordt ingediend. U dient eerst de dag, de maand en dan het jaartal in te vullen.

- Startdatum time-out: De datum waarop de jongere met de time-out start. U dient eerst de dag, de maand en dan het jaartal in te vullen.

- Einddatum time-out: De datum waarop de jongere met de time-out stopt. U dient eerst de dag, de maand en dan het jaartal in te vullen.

- Voorziene duur: U dient in dagen aan te geven hoe lang de time-out zal duren.

- Initiatiefnemer time-out: Dit is de persoon die als eerste de time-out heeft voorgesteld. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er is slechts één antwoord mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Naam time-outvoorziening: Dit is voorziening die de time-out aanbiedt. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Aard time-out: Dit betekent of de jongere de tocht individueel of in groep (vanaf twee jongeren) doet. Indien de jongere de tocht in groep doet, dient u aan te geven wat het aantal jongeren is die hieraan deelnam. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Inhoud time-out: Dit zijn de werkvormen van de time-outvoorzieningen. U dient de werkvorm aan te kruisen die de jongere heeft gevolgd tijdens de time-out. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er is slechts één antwoordmogelijkheid mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Opleiding time-outbegeleider: De opleiding van de time-outaanbieders bevatten twee onderdelen, het hoogst afgerond opleidingsniveau dat de time-outbegeleider heeft en de inhoud van die opleiding die hij/zij heeft gevolgd. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

Opleidingsniveau

- *Universitair*

- *Hoger onderwijs*: Hoger niet-universitair onderwijs van twee of één cycli

- *Secundair onderwijs*

- *Lager onderwijs*

- *Ervaringsdeskundige*: Iemand die zelf ervaring heeft in dit gebied. De kennis van deze persoon is niet gebaseerd op studies, maar op eigen ervaring.

- *Andere*: Hier kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

Inhoud van de opleiding

- *Humane wetenschappen*: Psychologie, Pedagogische Wetenschappen, Sociale Wetenschappen, Criminologie

- *Gezondheidszorg*: Verpleegkunde, Medici

- *Technische opleiding*: Electriciteit, Electronica, mechanica, Informatica, lasser, loodgieter, hout- en metaalbewerking

- *Andere*: Hier kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Bijkomende opleidingen time-outbegeleider: Kruis aan of u naast het basisdiploma een bijkomende opleiding heeft gevolgd. Indien u 'ja' heeft geantwoord, dient u aan te geven welke opleiding dit was.

- Reden van time-out: Dit is de reden waarom de jongere op time-out gaat. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er zijn hier meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Motivatie jongere voor deelname time-out: Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk.

Intrinsieke motivatie

De jongere is vanuit zichzelf gemotiveerd om deel te nemen aan de time-out.

Extrinsieke motivatie

De jongere neemt deel aan de time-out omdat hij/zij door iets buiten zichzelf wordt aangezet.

Jongere is niet gemotiveerd

De jongere is noch intern, noch extern gemotiveerd om op time-out te gaan.

- Voorbereiding time-out: U vermeldt welke voorbereidingen getroffen worden voor de time-out.

- Aanwezig in intake: U vermeldt wie de aanwezigen waren tijdens het intakegesprek.

- Onthemend karakter: Dit is de mate van ontheming van de time-out. U dient aan te kruisen met wie de jongere tijdens de time-out contact heeft. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden. Indien het time-outproject geen onthemend karakter heeft, kruis dan 'niet van toepassing' aan.

Wie

Diegene waarmee de jongere contact heeft tijdens de time-out

Hoe

De manier waarop de jongere contact heeft met de persoon.

- Wie is tijdens het time-outproces aanwezig: duidt dit aan in frequentie (1x, 2x, 3x, ...): U dient aan te geven wie op welke momenten betrokken wordt tijdens de time-out. Daarenboven dient u ook aan te kruisen waarom (inhoud) die persoon wordt betrokken. Telkens dient u dit in frequentie aan te geven. Bijvoorbeeld: indien de ouders 2 keer tijdens de time-outtocht worden betrokken, dan zet u 2x in deze kader. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

- Worden er veranderingsdoelen gesteld: Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

- Inhoud van de gestelde doelen: De doelen werden opgedeeld in vijf onderdelen, namelijk doelen ten aanzien van de jongere, ten aanzien van de individuele of gezinsbegeleider, ten aanzien van de ouder(s), ten aanzien van de consulent en ten aanzien van andere. Dit zijn doelen die vooropgesteld worden vóór de time-out werd opgestart. Bij de doelen ten aanzien van de jongere kan u de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aankruisen. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. U heeft de mogelijkheid om andere doelen te vermelden bij 'andere' indien deze niet voorkomen in de antwoordmogelijkheden maar wel vooropgesteld werden vóór de time-out. Bij sommige doelen dient u specificeren wat u daaronder verstaat. Voor de doelen ten aanzien van de andere personen, dient u zelf in te vullen welke doelen er gesteld worden. Tevens dient u, **na het afrondingsgesprek**, naast elk doel aan te kruisen in welke mate deze na de time-out gerealiseerd werden ('bereikt', 'deels bereikt', 'niet bereikt') of niet geëvalueerd werden ('geen evaluatie').

A. Doelen ten aanzien van de jongere

Gericht op **de begeleidbaarheid** van de jongere

- *Jongere houdt zich aan de regels:* jongere kent de regels in de aanmeldende voorziening/gezin en gedraagt zich hier ook naar.
- *Jongere draagt mee zorg voor een positieve omgangscultuur in de leefgroep/gezin:* de jongere speelt minder de baas over de andere leeftijdsgenoten/ouders/begeleiders in de aanmeldende voorziening.
- *Versterken van de vaardigheden van de jongere:* de jongere leert om zelf adequate beslissingen te nemen, de jongere leert om zich aan afspraken te houden, de jongere leert om zijn/haar problemen zelf op te lossen.
- *Problemen relatie begeleider-jongere verminderen:* conflicten tussen jongere en begeleider van de aanmeldende voorziening verminderen, acceptatie onderling.
- *Problemen relatie ouder-jongere verminderen:* conflicten tussen jongere en ouder verminderen, acceptatie onderling.
- *Andere:* Hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoorden formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

Gericht op **de psychosociale-gedragsontwikkeling** van de jongere

- *Emotionele problemen verminderen:* De emotionele problemen worden als volgt geoperationaliseerd: klagen over buikpijn, hoofdpijn of misselijkheid, piekeren, ongelukkig, zenuwachtig in nieuwe situaties, snel zelfvertrouwen verliezen, bang zijn, angstig, zich veel zorgen maken, somber.
- *Gedragsproblemen verminderen:* De gedragsproblemen worden als volgt geoperationaliseerd: snel boos zijn, driftig, vechten, liegen, bedriegen, stelen, ongehoorzaam, verbaal agressief gedrag, vaak tegenspreken, impulsief, aandachtsproblemen, rebelleren, provoceren.
- *Omgang met leeftijdsgenoten verbeteren:* Problemen verminderen zoals geen vrienden, vrienden met personen die vooral jonger/ouder zijn, relatieproblemen met vrienden, eenzaam, gepest worden.
- *Prosociaal gedrag versterken:* Versterken van prosociaal gedrag zoals: aardig zijn tegen anderen, rekening houden met andermans gevoelens, hulpvaardig, delen met anderen.
- *Andere:* Hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoorden formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

Gericht op **de persoonlijkheidsontwikkeling** van de jongere

- *Het negatief zelfbeeld verminderen*
- *De gebrekkige zelfcontrole verbeteren*
- *De copingvaardigheden verbeteren*
- *Het slachtoffergevoel verbeteren*
- *Andere:* Hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoorden formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden

Gericht op **het breder sociaal functioneren** van de jongere

- *Leren de vrije tijd zinvol te besteden:* De vrije tijd wordt als volgt geoperationaliseerd: moeite om vrije tijd zinvol te besteden, weinig of geen hobby's hebben, doelloos rondhangen op straat, zich vervelen.
- *Zelfstandigheid bevorderen*

- *Schoolproblemen verbeteren*: De schoolproblemen worden als volgt geoperationaliseerd: motivatieproblemen, spijbelen, relatieproblemen met leerkrachten, relatieproblemen met medeleerlingen, leerproblemen, leerachterstanden, verzuim.

- *Andere*: Hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoorden formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

B. Doelen ten aanzien van de individuele of gezinsbegeleider

Hier kan u de antwoorden zelf formuleren.

C. Doelen ten aanzien van de ouder(s)

Hier kan u de antwoorden zelf formuleren.

D. Doelen ten aanzien van de consulent

Hier kan u de antwoorden zelf formuleren.

E. Doelen ten aanzien van

Hier kan u de antwoorden zelf formuleren.

- Activiteiten die gedurende de time-out door de begeleider gepland en intentioneel zijn gesteld: U kruist eerst de therapeutische activiteiten aan die u tijdens de time-out van de jongere heeft toegepast. Daarnaast duidt u voor elke aangeduide therapeutische activiteit aan of deze gepland, intentioneel en/of reactie op zijn. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Voor de aangekruiste therapeutische activiteiten, dient u de bijkomende vragen te beantwoorden zoals hoe of wanneer. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

<i>Gepland</i>	De therapeutische activiteiten worden door de begeleider op voorhand gepland.
<i>Intentioneel</i>	De therapeutische activiteiten zijn intentioneel wanneer de begeleider deze activiteiten gaat doen om aan een doel, dat tijdens de intake vooropgesteld werd, te werken.
<i>Reactie op</i>	De therapeutische activiteiten zijn een reactie op de inbreng van de jongere of een situatie.
<i>Hoe</i>	De manier waarop de begeleider de therapeutische activiteit in de praktijk omzet.
<i>Wanneer</i>	Wanneer deze activiteiten plaatsvonden: het tijdstip

- Hoe realiseert men transfer: U vermeldt hoe u de transfer tussen time-out en het dagelijks leven/voorziening realiseert.

- Verloop time-out: Dit is de manier waarop de time-out is verlopen. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Indien de time-out negatief, voortijdig is afgebroken dient u aan te geven wie de time-out heeft beëindigd en waarom.

Beheersbaar De time-out is vlot verlopen, al kunnen er zich gewoontelijke problemen voordoen die je als begeleider verwacht.

Grote problemen Tijdens de time-out was er een dreiging om de time-out voortijdig te beëindigen, maar uiteindelijk werd de time-out wel afgemaakt.

- Afrondingsgesprek: Dit is of er al dan niet een gesprek heeft plaatsgevonden dat aangeeft dat de time-out is afgerond. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Indien het afrondingsgesprek is doorgegaan, dient u aan te geven wie hierbij aanwezig was. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk. Bij 'andere' kan u het van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden.

Deel 4: Prospectief outcome-onderzoek: vragenlijstenonderzoek

1. Onderzoeksvragen

In dit deel trachten we een antwoord te bieden op volgende onderzoeksvraag:

1. In welke mate resulteert een time-outproject in een effect op het intrapersoonlijk, interpersoonlijk en breder sociaal functioneren van de jongere en hoe tevreden zijn de cliënten (jongeren, ouders en aanmeldende voorzieningen⁵⁷) met de interventie?
2. In welke mate worden de beoogde doelstellingen bereikt in termen van uitval, probleemreductie en cliënttevredenheid?

Met deze resultaten kan een accuraat beeld worden geschetst van de instroom en van de effecten op het intrapersoonlijk, interpersoonlijk en breder sociaal functioneren twee weken en drie maanden na een time-out. Er wordt tevens nagegaan hoe tevreden jongeren en begeleiders en ouders met de interventie zijn. Eerst zal dieper worden ingegaan op de methode, vervolgens worden de resultaten beschreven en een korte samenvatting geformuleerd.

2. Methode

We maken gebruik van een prospectief outcome-onderzoek om een antwoord te geven op bovenstaande onderzoeksvragen. We includeerden 119 jongeren in het onderzoek.

De effecten van de time-out op de jongeren die deelnemen aan een time-outproject worden nagegaan aan de hand van vragenlijsten. De jongeren, de aanmeldende voorzieningen en de ouders ingeval van een ambulante of semi-residentiele begeleiding, vullen op drie momenten een vragenlijst in. De eerste meting (T1) vindt plaats voor de start van de time-out. Een tweede meting (T2) 2 à 3 weken na de beëindiging van de time-out en een derde meting (T3) drie maanden na de beëindiging van de time-out. Bij de afname van de vragenlijsten wordt rekening gehouden waar de problemen zich voordoen. Doen de problemen zich voor in de thuissituatie (in geval van een thuisbegeleiding, OOC ambulant of dagcentrum) dan worden ouder, jongere en de (gezins)begeleider bevraagd. We noemen dit een type 2. In geval van problemen in de leefgroep (residentiële voorziening en dagcentrum) worden jongere en individuele begeleider bevraagd. Dit noemen we een type 1. Bij een jongere in een dagcentrum kunnen problemen zich voordoen én thuis én in de leefgroep. In dat geval kiezen we ervoor om de procedure voor de problemen in de leefgroep te hanteren (type 1).

De outcomevariabelen, bevraagd in de vragenlijsten, situeren zich op intrapersoonlijk, interpersoonlijk en breder sociaal vlak. Het einddoel is een interpersoonlijk doel: de beleving

⁵⁷ De voorziening waar de jongere verbleef vóór de start van de time-out. De individuele begeleider zal worden bevraagd.

van de jongere en de aanmeldende voorziening dat de lopende begeleiding opnieuw zin heeft of, in geval van een ambulante begeleiding, de beleving van de jongere en de ouder opnieuw verder te kunnen met elkaar. Voorwaarden hiervoor zijn dikwijls: intrapersoonlijke doelen en doelen inzake sociaal functioneren. Daar cliënttevredenheid eveneens een aspect van outcome is, wordt dit ook bevraagd.

Bovenstaande outcome-variabelen worden geoperationaliseerd in een aantal deelcomponenten zoals hieronder schematisch wordt weergegeven. De vragenlijsten die gebruikt worden in het onderzoek, worden hieronder toegelicht.

Tabel 1: Outcome-variabelen		
Outcome-variabelen	Operationalisatie	Vragenlijsten
Intrapersoonlijk functioneren	Emotionele problemen, gedragsproblemen, aandacht-hyperactiviteit van de jongere Persoonlijkheidsontwikkeling	SDQ Persoonlijkheid
Interpersoonlijk functioneren	Begeleidbaarheid Problemen met leeftijdsgenoten en prosociaal gedrag	Begeleidbaarheidsindex SDQ
Breder sociaal functioneren	Activiteiten, sociaal en school	CBCL: competentiedeel
Cliënttevredenheid	Tevredenheid met time-out	C-toets

2.1. Begeleidbaarheidsindex

Om het effect op het interpersoonlijk functioneren (begeleidbaarheid) na te gaan, ontwikkelden we een eigen vragenlijst daar hiervoor geen vragenlijst voorhanden was. Uit de literatuur blijkt dat voor elf componenten wetenschappelijke evidentie bestaat dat ze van betekenis zijn voor een positief resultaat inzake begeleiding. (Knorth, 2005). Voor ons onderzoek zijn zeven componenten relevant:

- a. De begeleider is zorgzaam voor de jongere en heeft een adequate pedagogische relatie met de jongere.
- b. De begeleider hanteert een planmatige en doelgerichte aanpak.
- c. De begeleider draagt bij aan een (meer) positief zelfbeeld van de jongere.
- d. De begeleider verstrekt vaardigheden van de jongere die hem/haar beter doen functioneren in het dagelijks leven.
- e. De begeleider draagt zorg voor een positieve omgangscultuur in de leefgroep.
- f. De begeleider is duidelijk over de leefregels die gelden binnen de instelling en de leefgroep met betrekking tot zaken die wel en niet zijn toegestaan.
- g. De begeleider biedt een leefbare, huiselijke sfeer binnen de leefgroep waarin de jongere zich veilig voelt en er ruimte is voor gewone activiteiten.

Voor de operationalisatie van bovenstaande componenten hebben we ons geïnspireerd op drie bestaande vragenlijsten, namelijk de Ouder-Kind Interactie Vragenlijst (OKIV), de Nijmeegse Ouderlijke Stress Index- korte versie (NOSI-K) en de Schaal Ouderlijk Gedrag (SOG).

De vragenlijst bestaat uit 19 items waarmee we een zicht trachten te krijgen op de begeleidbaarheid van de jongeren. De respondenten dienen na te gaan of de problemen zich voordoen in de begeleiding of opvoeding van de jongere. Ze kunnen voor de 19 items kiezen uit de antwoorden: 'helemaal niet van toepassing', 'in beperkte mate van toepassing', 'enigszins van toepassing', 'grotendeels van toepassing' of 'helemaal van toepassing'. Het antwoord enigszins van toepassing krijgt altijd score 3. Zes items (2, 5, 6, 7, 8, 11 en 18) zijn negatief geformuleerd, de andere positief. Een hoge totaalscore wijst op de aanwezigheid van voorwaarden voor een goede begeleiding. Een lage score wijst op problemen in de begeleiding/opvoeding. De vragenlijst wordt telkens ingevuld door de jongere, de begeleider en de ouder (in geval van type 2).

Gelet op het experimentele karakter van deze vragenlijst, onderzochten we de interne consistentie ervan. De vragenlijst ontworpen voor de jongere, de begeleider en de ouder hebben respectievelijk een alfa van 0.88, 0.82 en 0.76 wat goed is. We kunnen dus besluiten dat de items hetzelfde construct meten, namelijk de begeleidbaarheid van de jongere.

2.2. Persoonlijkheidsontwikkeling

In het meervoudig risicomodel van Van der Ploeg & Scholte (2001) zijn vier aspecten in de persoonlijkheidsontwikkeling van belang: zelfcontrole, zelfbeeld, zelfbepaling en zelfhandhaving. Deze vier aspecten worden bevraagd met vier items uit de Populatievragenlijst (PPV).

Elk probleem wordt ingeschaald en krijgt een waarde 5 (helemaal niet van toepassing), 4 (in beperkte mate van toepassing), 3 (enigszins van toepassing), 2 (grotendeels van toepassing) of 1 (helemaal van toepassing). Voor de interpretatie van de score betekent een lage/hoge score dat de jongere veel/weinig problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling toont. De vragenlijsten worden telkens ingevuld door de jongere, de begeleider en de ouder (in geval van type 2).

Gelet op het experimentele karakter van deze vragenlijst, onderzochten we de interne consistentie ervan. De vragenlijst ontworpen voor de jongere, de begeleider en de ouder hebben respectievelijk een alpha van 0.70, 0.63 en 0.78 wat voldoende tot goed is. We kunnen dus besluiten dat de vier items hetzelfde construct meten, namelijk problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongere.

2.3. SDQ

Om het effect op het intrapersoonlijk functioneren (emotionele problemen, de gedragsproblemen, de aandacht-hyperactiviteit van de jongere) en interpersoonlijk

functioneren (de problemen met leeftijdsgenoten en het pro sociaal gedrag) na te gaan, maken we gebruik van de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) (Goodman, 1997).

De vragenlijst bestaat uit 25 items die betrekking hebben op vijf subschalen: emotionele problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit, problemen met leeftijdsgenoten en pro sociaal gedrag. De scoring resulteert in een totale probleemscore en subschalen scores. De respondenten kunnen voor 25 items kiezen uit de antwoorden: 'niet waar', 'een beetje waar' of 'zeker waar'. Het antwoord 'een beetje waar' krijgt een score 1. Vijf items zijn positief geformuleerd, de andere negatief. Daarnaast is er ook een impactschaal om inzicht te krijgen in hoeverre eventuele aanwezige problematiek interfereert met het dagelijks functioneren en wat de ernst en de duur is van deze problematiek.

Voor de totale probleemscore, de subschalen en de impactscore gebruiken we de Engelse afkappunten⁵⁸ overeenstemmend met de respondent. Om de ernst van de problematiek te bepalen, wordt gebruik gemaakt van de volgende driedeling:

- Een niet-klinische groep: jongeren bij wie weinig problemen zijn of waarbij de problemen niet opvallend afwijken van die van de gehanteerde normen.
- Een groep in het grensgebied: jongeren bij wie sprake is van een mogelijke aanwezigheid van lichtere problematiek.
- Een klinische groep: jongeren die zodanig veel problemen geven dat verdere screening en professionele hulp nodig is.

2.4. CBCL: competentiedeel

Om het breder sociaal functioneren te bevragen gebruiken we het competentiedeel van de Child Behavior Checklist/6-18 (Verhulst, van der Ende & Koot, 1996) en Youth Self Report/11-18 (Verhulst, van der Ende & Koot, 1997). De CBCL/6-18 wordt ingevuld door de begeleider en ouder en de YSR/11-18 door de jongere. Het competentiedeel beslaat drie schalen: activiteiten, sociaal en school. De competentievragen worden gescoord met behulp van een computerprogramma waarbij de Nederlandse normen gehanteerd worden. Zo verkrijgen we de drie schaalscores en één totale competentiescore. Voor het competentiedeel van de CBCL/6-18 is de her-testbetrouwbaarheid .87 en de interne consistentie voor jongens .58 en voor meisjes .62 (Evers, 2000).

2.5. C-toets

De C-toets (Ramos, Stams, Stoel, Faas, Van Yperen, Dekovic, 2006) is ontwikkeld om inzicht te krijgen in het perspectief van de cliënt op de kwaliteit van de jeugdzorg. De C-toets begint met 15 gesloten vragen waarop de cliënt keuze heeft uit vier antwoorden. Op basis van de gegeven antwoorden op deze vragen kan een algemeen inzicht worden gekregen in de

⁵⁸ www.sdqinfo.com

algemene tevredenheid van de hulp volgens de respondent. Wanneer bepaalde vragen worden samengenomen, kan bovendien de ervaren kwaliteit op vier specifieke aspecten worden vastgesteld:

1. Contact & Bejegening (3 vragen: 1 t/m 3).
2. Professionaliteit (4 vragen: 4 t/m 7).
3. Informatie & Voortgang (3 vragen: 8 t/m 10).
4. Doel & Resultaat (5 vragen: 11 t/m 15).

Na deze 15 vragen wordt de cliënt verzocht een rapportcijfer te geven voor diens tevredenheid over de hulp. De C-toets sluit af met 3 open vragen waarbij de cliënt de mogelijkheid heeft om enkele concrete punten van (on)tevredenheid te noemen en om algemene opmerkingen te maken.

3. Resultaten

3.1. Probleemkenmerken bij aanmelding

3.1.1 Inleiding

In het onderzoek worden 119 jongeren geïnccludeerd. Voor 13.9% van de jongeren was deze time-out minstens de tweede time-out in zes maanden. Wanneer we de opsplitsing maken tussen type 1 en type 2, bekomen we onderstaande ruwe gegevens (tabel 2). We lezen hieruit af dat de meerderheid van de jongeren behoren tot type 1 (92 jongeren) en een minderheid tot type 2 (27 jongeren).

Respondent	Type	
	Type 1	Type 2
Jongere	84	23
Begeleider	90	22
Ouders	0	21
Totaal	92	27

Voor 119 jongeren vulden 89.9% van de jongeren, 94.1% van de begeleiders en 78.8% van de ouders de vragenlijst in. De vragenlijsten worden meestal ingevuld door de biologische moeder (71.4%), de biologische vader (9.5%), de pleegmoeder (9.5%), de stiefvader (4.8%) en de pleegvader (4.8%). De vragenlijsten van type 1 en type 2 worden ongeveer evenveel ingevuld.

Respondent	Type		Totaal
	Type 1	Type 2	
Jongere	91.3	85.2	89.9

Begeleider	97.8	81.5	94.1
Ouders	0	77.8	77.8
Totaal	77.3	22.7	100

Wanneer we een blik werpen op de ruwe scores van de ontvangen vragenlijsten (tabel 4), merken we op dat bij Albezon slechts 4 vragenlijsten door de jongeren en de begeleiders zijn ingevuld. Wegens dit kleine aantal zal Albezon niet meegenomen worden bij de onderlinge vergelijking van de time-outprojecten.

Tabel 4: Ontvangen vragenlijsten op T1 (n)

Respondent	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Jongere	4	19	22	20	11	31	107
Begeleider	4	20	23	18	14	33	112
Ouder	0	2	4	3	4	8	21
Totaal	5	20	25	20	15	34	119

Onderstaande resultaten geven inzicht in het interpersoonlijk, intrapersonlijk en breder sociaal functioneren van de jongeren die een time-out doen. Deze bevindingen zullen later benut worden in het kader van het follow-uponderzoek (T2 en T3).

3.1.2. Begeleidbaarheidsindex

In totaal vulden 106 jongeren de begeleidbaarheidsindex in met een minimumscore 35 en een maximumscore 94. Het gemiddelde bedraagt 68.88 met een standaarddeviatie van 13.56. In tabel 5 geven we een overzicht van de aanwezigheid van de problemen in de begeleiding/opvoeding zoals de jongere deze beleeft. De ernst van de problemen in begeleidbaarheid is volgens de jongeren vrij laag gelet op de lage percentages 1- en 2-scores bij de verschillende items. Wanneer we elk item afzonderlijk bekijken dan merken we dat de jongere het meest aangeeft dat hij het niet eens is met de beslissingen van zijn begeleider/ouder (35.9%) of de begeleider het probleem niet met hem bespreekt (33.7%). Daarnaast geven de jongeren aan dat hun begeleiding moeilijker loopt dan die van andere jongeren (23.6%) en dat hun begeleider/ouder minder zorgt voor een prettige omgang tussen hem en de andere leefgroep/huisgenoten (25.5%). Het merendeel van de jongeren vindt dat de begeleider/ouder voldoende luistert naar wat ze hebben meegemaakt (59.4%) en ziet de verdere begeleiding ook zitten (58.5%).

Tabel 5: Begeleidbaarheidsindex volgens de jongere (%)

Score

Items	Helemaal niet van toepassing	In beperkte mate van toepassing	Enigszins van toepassing	Grotendeels van toepassing	Helemaal van toepassing
1. Tijd om te luisteren naar jongere	3.8	12.3	20.8	29.2	34
2. Veel conflicten tussen jongere en begeleider/ouder	30.2	34.9	12.3	16	6.6
3. Begeleider/ouder vertrouwt jongere	7.5	18.9	22.6	37.7	13.2
4. Jongere respecteert regels	6.6	11.3	17	34.9	30.2
5. Begeleider/ouder accepteert jongere moeilijk	50	19.8	9.4	9.4	11.3
6. Moeilijkere begeleiding/opvoeding van de jongere in vergelijking met anderen	25.5	22.6	28.3	12.3	11.3
7. Verder begeleiding/opvoeding niet zien zitten	58.5	11.3	14.2	8.5	7.5
8. Jongere is niet altijd eens met beslissingen van begeleider/ouder	14.2	21.7	28.3	18.9	17
9. Jongere waardeert de ontvangen begeleiding/opvoeding	10.4	11.3	14.2	34	30.2
10. Begeleider/ouder creëert een leefbare en huiselijke sfeer	11.3	10.4	17	35.8	25.5
11. Begeleider/ouder heeft weinig zin om te luisteren naar wat jongere meemaakt	59.4	16	10.4	7.5	6.6
12. Begeleider/ouder bespreekt met jongere het probleem	14.2	18.9	12.3	26.4	28.3
13. Begeleider/ouder laat duidelijk merken wanneer jongere iets doet voor hem/haar	4.7	8.5	13.2	37.7	35.8
14. Begeleider/ouder geeft jongere een compliment	6.6	12.3	22.6	26.4	32.1
15. Begeleider/ouder leert de jongere om zelf problemen op te lossen	13.2	12.3	17.9	33	23.6
16. Begeleider/ouder leert jongere om zelf juiste beslissingen te nemen	13.2	7.5	19.8	34.9	24.5
17. Begeleider/ouder leert jongere om zich aan afspraken te houden	6.6	8.5	18.9	30.2	35.8
18. Jongere is graag baas over leefgroep/huisgenoten	42.5	29.2	10.4	10.4	7.5
19. Begeleider/ouder zorgt voor prettige omgang tussen jongere en andere leefgroep/huisgenoten	14.2	11.3	27.4	22.6	24.5

In totaal vulden 112 begeleiders de begeleidbaarheidsindex in met een minimumscore 50 en een maximumscore 86. Het gemiddelde bedraagt 70.96 met een standaarddeviatie van 8.65. In tabel 6 geven we een overzicht van de aanwezigheid van de problemen in de begeleiding of opvoeding volgens de begeleider. We zien in het algemeen dat de ernst van de problemen in begeleidbaarheid, volgens de begeleider, vrij laag is gezien de lage percentages 1- en 2-scores

bij de verschillende items. Wanneer we elk item afzonderlijk bekijken dan merken we dat de begeleider vindt dat de begeleiding van de jongere/gezin veel moeilijker loopt dan andere begeleidingen (35.7%). Daarnaast ondervindt de begeleider veel problemen in het creëren van een leefbare en huiselijke sfeer (33%), het zorgen voor een prettige omgang tussen jongere en andere leefgroep/huisgenoten (33%) en het laten respecteren van regels (32.4%). Ook heeft de begeleider het gevoel dat de jongere/gezin de wijze van begeleiding vaak niet waardeert (30%). Daarnaast geven de begeleiders aan dat de jongere/gezin hen vertrouwt (46.5%). De meerderheid van de begeleiders ziet de verdere begeleiding van de jongere/gezin helemaal zitten (71.4%) en vindt dat het veel zin heeft om te luisteren naar de jongere/gezin (79.5%).

Tabel 6: Begeleidbaarheidsindex volgens begeleider (%)

Items	Score				
	Helemaal niet van toepassing	In beperkte mate van toepassing	Enigszins van toepassing	Grotendeels van toepassing	Helemaal van toepassing
1. Tijd om te luisteren naar jongere/gezinsleden	0.9	0.9	1.8	53.6	42.9
2. Veel conflicten tussen begeleider en jongere/gezin	36.6	39.3	13.4	10.7	0
3. Jongere/gezin vertrouwt begeleider	2.7	13.4	37.5	42	4.5
4. Jongere/gezin respecteert regels	9	23.4	38.7	26.1	2.7
5. Begeleider accepteert jongere/gezin moeilijk	27.7	38.4	21.4	9.8	2.7
6. Moeilijkere begeleiding van de jongere/gezin in vergelijking met anderen	21.4	19.6	23.2	26.8	8.9
7. Verder begeleiding van jongere/gezin niet zien zitten	71.4	20.5	4.5	2.7	0.9
8. Beslissingen ten aanzien van jongere/gezin is erg moeilijk	36.6	36.6	17	8.9	0.9
9. Jongere/gezin waardeert de ontvangen begeleiding	7.1	23.2	27.7	35.7	6.2
10. Begeleider creëert een leefbare en huiselijke sfeer	10.7	22.3	29.5	33	4.5
11. Begeleider heeft weinig zin om te luisteren naar wat jongere/gezinsleden meemaakt	79.5	17	3.6	0	0
12. Begeleider bespreekt met jongere/gezinsleden het probleem	0	9.8	14.3	53.6	22.3
13. Begeleider laat duidelijk merken wanneer jongere/gezinsleden iets doet voor hem/haar	4.5	8	8.9	35.7	42.9
14. Begeleider geeft jongere/gezin een compliment	0	2.7	8.9	35.7	52.7

15. Begeleider leert de jongere/gezin om problemen zelf op te lossen	0	8	33	49.1	9.8
16. Begeleider leert jongere/gezin om zelf juiste beslissingen te nemen	0	6.2	24.1	58.9	10.7
17. Begeleider leert jongere/gezin om zich aan afspraken te houden	0.9	6.2	15.2	50.9	26.8
18. Jongere lijkt de baas over leefgroep/huisgenoten	27.7	23.2	24.1	17.9	7.1
19. Begeleider zorgt voor prettige omgang tussen jongere en andere leefgroep/huisgenoten	8.9	24.1	38.4	25.9	2.7

In totaal vulden 15 ouders de begeleidbaarheidsindex in met een minimumscore 49 en een maximumscore 89. Het gemiddelde bedraagt 64.5 met een standaarddeviatie van 11.00. In tabel 7 geven we een overzicht van de aanwezigheid van de problemen in de opvoeding van de jongere zoals de ouder dit rapporteert. We zien in het algemeen dat de ernst van de problemen in begeleidbaarheid, volgens de ouder, vrij laag is gezien de lage percentages 1- en 2-scores bij de verschillende items. Wanneer we elk item afzonderlijk bekijken dan merken we dat de ouder veel problemen ondervindt om zijn kind de regels te laten respecteren (61.9%). De ouder heeft het gevoel dat hun kind de wijze van opvoeding niet waardeert (57.1%) en vindt dat hun kind de baas is over de andere huisgenoten (52.4%). De ouder ervaart ook veel conflicten tussen zijn kind en zichzelf (38.1%) en vindt de opvoeding van zijn kind moeilijker dan die van de andere kinderen (30%). Daarnaast geven de ouders aan hun kind enigszins te leren om zelf problemen op te lossen (42.9%) en dat hij enigszins kan zorgen voor een prettige omgang tussen hun kind en de andere huisgenoten (42.9%). De meeste ouders nemen voldoende tijd om te luisteren naar hun kind (76.2%), geven hun kind een compliment (76.2%), leren hun kind om zich aan afspraken te houden (76.2%) en zien de verdere opvoeding zeker zitten (63.2%).

Tabel 7: Begeleidbaarheidsindexvolgens ouder (%)

Items	Score				
	Helemaal niet van toepassing	In beperkte mate van toepassing	Enigszins van toepassing	Grotendeels van toepassing	Helemaal van toepassing
1. Tijd om te luisteren naar zijn kind	4.8	14.3	4.8	61.9	14.3
2. Veel conflicten tussen ouder en zijn kind	19	28.6	14.3	14.3	23.8
3. Ouder vertrouwt zijn kind	4.8	9.5	14.3	42.9	28.6
4. Mijn kind respecteert regels	23.8	38.1	28.6	4.8	4.8

5. Ouder accepteert zijn kind moeilijk	33.3	23.8	9.5	19	14.3
6. Moeilijkere opvoeding van zijn kind in vergelijking met andere kinderen	25	15	30	0	30
7. Verder opvoeding van zijn kind niet zien zitten	57.9	5.3	15.8	10.5	10.5
8. Moeilijk om beslissingen te nemen ten aanzien van zijn kind	19	42.9	9.5	14.3	14.3
9. Mijn kind waardeert de wijze van opvoeding	23.8	33.3	28.6	14.3	0
10. Ouder creëert een leefbare en huiselijke sfeer	19	14.3	28.6	23.8	14.3
11. Ouder heeft weinig zin om te luisteren naar wat zijn kind meemaakt	61.9	9.5	4.8	19	4.8
12. Ouder bespreekt met zijn kind het probleem	9.5	9.5	33.3	28.6	19
13. Ouder laat duidelijk merken wanneer zijn kind iets doet voor hem/haar	0	0	9.5	38.1	52.4
14. Ouder geeft zijn kind een compliment	0	4.8	19	42.9	33.3
15. Ouder leert zijn kind om problemen zelf op te lossen	0	19	42.9	14.3	23.8
16. Ouder leert zijn kind om zelf juiste beslissingen te nemen	0	9.5	38.1	23.8	28.6
17. Ouder leert zijn kind om zich aan afspraken te houden	0	4.8	19	42.9	33.3
18. Mijn kind is graag baas over huisgenoten	28.6	4.8	14.3	23.8	28.6
19. Ouder zorgt voor prettige omgang tussen zijn kind en andere huisgenoten	9.5	19	42.9	23.8	4.8

De totaalscores worden ingedeeld in drie klassen: klasse 1⁵⁹ (veel problemen), klasse 2⁶⁰ (enigszins problemen) en klasse 3⁶¹ (weinig problemen). In tabel 8 merken we op dat de verschillende respondenten voornamelijk enigszins of weinig problemen aangeven. Opvallend is toch dat bijna niemand veel problemen aangeeft.

Als we de totaalscore van de begeleidbaarheidsindex⁶² vergelijken tussen de respondenten vinden we geen significant verschil tussen jongeren en begeleiders inzake aanwezigheid van begeleidbaarheidsproblemen ($Z=-1.134$, $p=0.26$). We vinden eveneens geen significant verschil tussen ouders en jongeren inzake begeleidbaarheidsproblemen ($Z=-1.634$, $p=0.1$). Wel vinden we een significant verschil tussen ouders en begeleiders inzake begeleidbaarheidsproblemen ($Z=-3.222$, $p<0.01$). Ouders ervaren minder problemen dan de begeleiders.

⁵⁹ Klasse 1 beslaat een totaalscore van 19 tot 38 wat overeenkomt met een ondergrens van de maximumsommering van score 1 en een bovengrens met een maximumsommering van score 2.

⁶⁰ Klasse 2 beslaat een totaalscore van 39 tot 75 wat overeenkomt met een ondergrens van de maximumsommering van score 2 en een bovengrens met een maximumsommering van score 3.

⁶¹ Klasse 3 beslaat een totaalscore van 76 tot 95 wat overeenkomt met een ondergrens van de maximumsommering van score 4 en een bovengrens met een maximumsommering van score 5.

⁶² De totaalscore van de begeleidbaarheidsindex wordt bekomen door de som te nemen van de 19 items.

Tabel 8: Aanwezigheid begeleidbaarheidsproblemen (%)

Klasse			
Respondent	Veel problemen	Enigszins problemen	Weinig problemen
Jongere	2	61	37
Begeleider	0	69.2	30.8
Ouder	0	90.5	9.5

In tabel 9 maken we een vergelijking tussen de aanwezigheid van de begeleidbaarheidsproblemen en de time-outprojecten. Het cut-offpoint is klasse 2. Begeleidbaarheidsproblemen zijn dus aanwezig wanneer de respondent op de verschillende items heeft aangegeven dat de problemen wel tot enigszins aanwezig zijn.

Wanneer we de time-outprojecten vergelijken met de respondenten, dan vinden we geen significante verschillen tussen time-outprojecten en jongeren ($\chi^2(4)=4.049$, $p=0.39$), begeleiders ($\chi^2(4)=7.359$, $p=0.12$) en ouders ($\chi^2(4)=4.342$, $p=0.36$) inzake begeleidbaarheidsproblemen.

Tabel 9: Aanwezigheid begeleidbaarheidsproblemen (%)

Time-outproject							
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Jongere	50	63.2	50	60	63.6	76.7	63.2
Begeleider	50	90	65.2	61.1	50	72.7	68.8
Ouder	/	100	75	66.7	100	100	90.5

We onderzochten in hoeverre de leeftijd en geslacht verband hield met begeleidbaarheidsproblemen. Een duidelijke samenhang tussen leeftijd en begeleidbaarheidsproblemen wordt niet gevonden. Dit geldt eveneens voor geslacht en begeleidbaarheidsproblemen.

3.1.3. Persoonlijkheidsontwikkeling

In totaal vulden 103 jongeren het persoonlijkheidsdeel in met een minimumscore 4 en een maximumscore 20. Het gemiddelde bedraagt 12.89 met een standaarddeviatie van 3.90. In tabel 10 geven we een overzicht van de aanwezigheid van de problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling zoals de jongeren aangeven. Ongeveer de helft van de jongeren geeft aan slecht met problemen om te kunnen (43.7%) en 53.6% zegt wel over voldoende zelfbeheersing te beschikken.

Tabel 10: Persoonlijkheidskenmerken volgens de jongere (%)

Items	Score					
	Helemaal niet van toepassing	In beperkte mate van toepassing	Enigszins van toepassing	Grotendeels van toepassing	Helemaal van toepassing	
1. Geen zelfbeheersing	22.3	31.1	25.2	12.6	8.7	
2. Negatief zelfbeeld	23.3	24.3	20.4	18.4	13.6	
3. Altijd slachtoffer	32	18.4	15.5	19.4	14.6	
4. Slecht met problemen omgaan	11.7	25.2	19.4	23.3	20.4	

In totaal vulden 112 begeleiders het persoonlijkheidsdeel in met een minimumscore 4 en een maximumscore 18. Het gemiddelde bedraagt 10.35 met een standaarddeviatie van 2.94. In tabel 11 geven we een overzicht van de aanwezigheid van de problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongere zoals de begeleiders aangeven. 66.1% van de jongeren kan, volgens de begeleider, slecht met problemen omgaan en 58% van de begeleiders vertelt dat de jongere zich altijd slachtoffer voelt. Toch geeft ook 32.2% van de begeleiders aan dat de jongeren wel zelfbeheersing hebben.

Tabel 11: Persoonlijkheidskenmerken volgens de begeleider (%)

Items	Score					
	Helemaal niet van toepassing	In beperkte mate van toepassing	Enigszins van toepassing	Grotendeels van toepassing	Helemaal van toepassing	
1. Geen zelfbeheersing	4.5	27.7	30.4	30.4	7.1	
2. Negatief zelfbeeld	3.6	17.9	32.1	31.2	15.2	
3. Altijd slachtoffer	5.4	17.9	18.8	34.8	23.2	
4. Slecht met problemen omgaan	2.7	11.6	19.6	47.3	18.8	

In totaal vulden 21 ouders het persoonlijkheidsdeel in met een minimumscore 4 en een maximumscore 18. Het gemiddelde bedraagt 9.95 met een standaarddeviatie van 3.626. In tabel 12 geven we een overzicht van de aanwezigheid van de problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongeren zoals de ouders aangeven. De ouders vinden dat hun kinderen slecht met problemen kunnen omgaan (71.4%), zich altijd slachtoffer voelen (61.9%), geen zelfbeheersing hebben (47.6%) en een negatief zelfbeeld hebben (42.9%).

Tabel 12: Persoonlijkheidskenmerken volgens de ouder

Items	Score					
	Helemaal niet van toepassing	In beperkte mate van toepassing	Enigszins van toepassing	Grotendeels van toepassing	Helemaal van toepassing	
1. Geen zelfbeheersing	9.5	14.3	28.6	38.1	9.5	
2. Negatief zelfbeeld	0	23.8	33.3	28.6	14.3	
3. Altijd slachtoffer	14.3	9.5	14.3	33.3	28.6	
4. Slecht met problemen omgaan	0	14.3	14.3	33.3	38.1	

De totaalscores worden ingedeeld in drie klassen: klasse 1⁶³ (veel problemen), klasse 2⁶⁴ (enigszins problemen) en klasse 3⁶⁵ (weinig problemen). In tabel 13 merken we op dat jongeren en begeleiders voornamelijk 'enigszins' problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling aangeven. ¼ van de jongeren heeft volgens de begeleiders veel problemen met de persoonlijkheidsontwikkeling. De ouders daarentegen zijn van mening dat hun kind veel problemen heeft.

Bij de vergelijking van de totaalscore van de problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling⁶⁶ en de respondenten vinden we significant verschillen tussen ouders en jongeren ($Z=-3.318$, $p<0.01$), ouders en begeleiders ($Z=-1.970$, $p<0.05$) en jongeren en begeleiders ($Z=-5.055$, $p<0.01$) inzake aanwezigheid problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling. De ouders en de begeleiders herkennen meer problemen dan de jongeren. Daarnaast geeft de ouder meer problemen aan dan de begeleider.

Tabel 13: Aanwezigheid problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling (%)

Respondent	Klasse		
	Veel problemen	Enigszins problemen	Weinig problemen
Jongere	11.2	64.3	24.5
Begeleider	27.1	69.2	3.7
Ouder	44.4	44.4	11.1

In tabel 14 maken we een vergelijking tussen de aanwezigheid van de problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling en de time-outprojecten. Het cut-offpoint is klasse 2. De

⁶³ Klasse 1 beslaat een totaalscore van 4 tot 8 wat overeenkomt met als ondergrens de maximumsommering van score 1 en als bovengrens de maximumsommering van score 2.

⁶⁴ Klasse 2 beslaat een totaalscore van 9 tot 15 wat overeenkomt met als ondergrens de maximumsommering van score 2 en als bovengrens de maximumsommering van score 3.

⁶⁵ Klasse 3 beslaat een totaalscore van 16 tot 20 wat overeenkomt met als ondergrens de maximumsommering van score 4 en als bovengrens de maximumsommering van score 5.

⁶⁶ De totaalscore van de persoonlijkheidsproblemen wordt bekomen door de som te nemen van de 4 items.

problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling zijn dus aanwezig wanneer de respondent op de verschillende items heeft aangegeven dat de problemen wel tot enigszins aanwezig zijn. Wanneer we de time-outprojecten vergelijken dan vinden we geen significante verschillen volgens de jongeren ($\chi^2(4)=5.038$, $p=0.28$), de begeleiders ($\chi^2(4)=3.825$, $p=0.43$) en de ouders ($\chi^2(4)=4.342$, $p=0.36$) inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling.

Tabel 14: Aanwezigheid problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling (%)

Respondent	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Jongere	50	63.2	81	65	90	82.8	74.8
Begeleider	100	90	100	94.4	100	97	96.4
Ouder	/	100	100	66.7	75	100	90.5

We gingen na of geslacht en leeftijd samenhangt met problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling. Het blijkt dat ouders meer problemen aangeven bij oudere jongeren ($r=.514$, $p=0.017$) op vlak van een negatief zelfbeeld ($r=0.467$, $p=0.03$) en zich steeds slachtoffer voelen ($r=.474$, $p=0.03$). Volgens de begeleiders hebben jongens meer persoonlijkheidsproblemen dan meisjes ($\chi^2(2)=11.655$, $p<0.01$).

3.1.4. SDQ

Als we de totale probleemscore in tabel 15 bekijken dan zien we dat bijna de helft van de jongeren (44.8%) een klinische score heeft. De meeste problemen doen zich voor op het gebied van hyperactiviteit (41.9%), emotionele problemen (34.3%) en gedragsproblemen (34.3%). De minst problemen rapporteren ze inzake prosociaal gedrag (87.6%) en problemen met leeftijdsgenoten (65.7%). De jongeren rapporteren problemen op meerdere domeinen/De ernst van de problemen blijkt uit de grote groep jongeren met een klinische impactscore (57.1%).

Tabel 15: SDQ ingevuld door de jongere (%)

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale probleemscore	36.2	19	44.8
Subschalen			
Emotionele problemen	53.3	12.4	34.3
Gedragsproblemen	41	24.8	34.3
Hyperactiviteit	42.9	15.2	41.9
Problemen met leeftijdsgenoten	65.7	25.7	8.6

Prosociaal gedrag	87.6	8.6	3.8
Impactfactor	37.1	5.7	57.1

Volgens de begeleiders behoort 73.6% van de jongeren tot de klinische groep, als we de totale probleemscore in rekening nemen. De meeste jongeren hebben gedragsproblemen (69.4%) en emotionele problemen (53.2%). De begeleiders vinden dat de jongeren het minst problemen hebben met leeftijdsgenoten (56.4%) en voldoende prosociaal gedrag vertonen (64.5%). De begeleiders rapporteren problemen op meerdere domeinen. De ernst van de problemen blijkt uit het grote aantal jongeren met een klinische impactscore (92.8%).

Tabel 16: SDQ ingevuld door de begeleider (%)

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale probleemscore	8.2	18.2	73.6
Subschalen			
Emotionele problemen	35.1	11.7	53.2
Gedragsproblemen	15.3	15.3	69.4
Hyperactiviteit	47.7	15.3	36.9
Problemen met leeftijdsgenoten	56.4	10.9	32.7
Prosociaal gedrag	64.5	18.2	17.3
Impactfactor	5.4	1.8	92.8

Volgens de ouders behoort 76.2% van de jongeren tot de klinische groep, als we de totale probleemscore in rekening nemen. De meeste jongeren vertonen gedragsproblemen (71.4%) en emotionele problemen (52.4%). De ouders vinden dat de jongeren het minst problemen hebben met leeftijdsgenoten (42.9%) en voldoende prosociaal gedrag vertonen (85.7%). Ook hier merken we op dat de jongeren op verschillende gebieden problemen hebben. De ernst van de problemen blijkt uit het grote aantal met een klinische impactscore (76.2%).

Tabel 17: SDQ ingevuld door de ouder (%)

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale probleemscore	23.8	0	76.2
Subschalen			
Emotionele problemen	19	28.6	52.4
Gedragsproblemen	19	9.5	71.4
Hyperactiviteit	33.3	9.5	57.1

Problemen met leeftijdsgenoten	42.9	28.6	28.6
Prosociaal gedrag	85.7	9.5	4.8
Impactfactor	23.8	0	76.2

Wanneer de totale ruwe probleemscores vergelijken van de drie respondenten, vinden we een significant verschil tussen de totale ruwe probleemscore van jongeren en begeleiders ($Z=-3.166$, $p<0.01$). De begeleiders vinden dat de jongeren meer gedrags- en emotionele problemen hebben dan de jongeren zelf. We vinden geen significant verschil in totale probleemscore tussen begeleiders en ouders ($Z=-1.014$, $p=0.31$) en tussen jongeren en ouders ($Z=-1.768$, $p=0.07$).

In tabel 18 worden de projecten vergeleken met betrekking tot het aantal jongeren met een klinische totale probleemscore per respondent. De time-outprojecten verschillen niet inzake het aantal jongeren met een klinische totale probleemscore.

Tabel 18: Aanwezigheid totale probleemscore in het klinisch gebied (%)

Respondent	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Jongere	50	44.4	45.5	30	54.5	50	44.8
Begeleider	0	75	86.4	66.7	50	87.5	73.6
Ouder	/	100	75	66.7	50	87.5	76.2

Hieronder gaan we na of de variabelen, leeftijd en geslacht, verband houden met psychosociale problemen. Volgens de jongeren hebben oudere jongeren minder psychosociale problemen ($r=-.193$, $p=0.048$) en in het bijzonder minder gedragsproblemen ($r=-.318$, $p=0.001$). Ook de ernst van de problemen is minder hoog bij oudere jeugdigen ($r=-.238$, $p=0.015$). Volgens de begeleiders bestaat er een samenhang tussen leeftijd en gedrags- en emotionele problemen. Oudere jongeren hebben significant minder emotionele problemen ($r=-.215$, $p=0.023$) en gedragsproblemen ($r=-.203$, $p=0.033$). Ouders rapporteren geen samenhang tussen leeftijd en psychosociale problemen.

Volgens de jongeren hebben meisjes meer emotionele problemen ($\chi^2(2)=7.489$, $p<0.05$) en jongens meer sociaal gedrag ($\chi^2(2)=6.694$, $p<0.05$). Volgens de begeleider hebben jongens meer gedragsproblemen ($\chi^2(2)=11.502$, $p<0.01$), hyperactiviteit ($\chi^2(2)=7.162$, $p<0.05$) en sociaal gedrag ($\chi^2(2)=6.190$, $p<0.05$) dan meisjes.

3.1.5. CBCL: competentiedeel

De helft van de jongeren (44.3%) bevindt zich in de klinische groep en heeft dus problemen met het breder sociaal functioneren. De scores op de activiteiten schaal en de sociaalschaal geven echter aan dat deze niet problematisch zijn.

Tabel 19: CBCL ingevuld door de jongere (%)			
	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale score	48.9	6.8	44.3
Subschalen			
Activiteiten	81.7	3.8	14.4
Sociaal	80.8	8.7	10.6

Volgens de begeleiders hebben de meeste jongeren (80.9%) problemen met het breder sociaal functioneren. Deze problemen doen zich voornamelijk voor op school (48.2%) en op sociaal vlak (40.6%).

Tabel 20: CBCL ingevuld door de begeleider (%)			
	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale score	8.8	10.3	80.9
Subschalen			
Activiteiten	64	13.5	22.5
Sociaal	48.2	3.6	48.2
School	44.9	14.5	40.6

Volgens de ouders heeft een grote groep jongeren problemen met het breder sociaal functioneren (72.2%). De problemen situeren zich voornamelijk voor bij het hebben van activiteiten en vrije tijdsbesteding (38.1%).

Tabel 21: CBCL ingevuld door de ouder (%)			
	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale score	5.6	22.2	72.2
Subschalen			
Activiteiten	57.1	4.8	38.1
Sociaal	71.4	4.8	23.8
School	72.2	5.6	22.2

De totale ruwe scores van de jongere verschillen significant van deze van de begeleiders ($Z(54)=-5.455$, $p=0.00$) en van deze van de ouders ($Z(14)=-2.546$, $p=0.01$). Scores van de ouders en begeleiders verschillen niet ($Z(8)=-1.014$, $p=0.31$). De begeleiders en de ouders geven significant meer problemen aan dan de jongeren.

De time-outprojecten verschillen niet inzake totale score volgens de jongeren en de ouders. Ze verschillen significant volgens de begeleiders ($\chi^2(4)=10.470$, $p<0.05$). In tabel 22 vergelijken we de projecten inzake het aantal jongeren met een klinische totale score per respondent. Het aantal jongeren met een klinische score is volgens de begeleider bij TOPart (58.3%) beduidend lager dan het aantal jongeren bij De Steiger (100%).

Tabel 22: Aanwezigheid totale score in het klinisch gebied (%)

Time-outproject							
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Jongere	33.3	23.5	55.6	41.2	50	52	44.3
Begeleider	66.7	66.7	93.3	58.3	71.4	100	80.9
Ouder	/	0	100	100	25	85.7	72.2

We gingen na of de variabelen, leeftijd en geslacht, verband houden met problemen op breder sociaal functioneren. Volgens de drie respondenten hangt leeftijd niet samen met problemen met het breder sociaal functioneren.

Volgens de begeleiders hebben de jongens meer problemen op gebied van activiteiten ($Z(111)=-2.075$, $p<0.05$). Volgens de jongeren en de ouders hangt geslacht en problemen met het breder sociaal functioneren niet samen.

3.2. Effecten van de time-out na twee weken

3.2.1. Inleiding

In het onderzoek worden 119 jongeren geïnccludeerd. Van 61 (responsrate = 51%) jongeren hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten en de C-toets⁶⁷. Deze jongerenresponsgroep verschilt niet van non-responsgroep inzake zelfgerapporteerde problemen met begeleidbaarheid ($U=1085$; $p=0,06$), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling ($U=1212$, $p=0,64$) en gedrags- en emotionele problemen ($U=1251,5$; $p=0,56$) op T1. Er kan worden opgemerkt dat de score inzake begeleidbaarheid marginaal significant is. Jongeren uit de nonresponsgroep hebben de neiging om moeilijker te begeleiden te zijn.

Van 75 begeleiders (responsrate=63%) hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten en de C-toets. Scores van de

⁶⁷ De CBCL-competentiescore wordt niet mee opgenomen gezien het hoge aantal ontbrekende gegevens.

responsgroep verschillen niet van de non-responsgroep op T1 inzake begeleidbaarheid (U=1303; p=0,60), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling (U=1135, p=0,08) en gedrags- en emotionele problemen (U=1145,5; p=0,28). Er dient te worden opgemerkt dat de scores van de responsgroep en de non-responsgroep marginaal significant verschillen inzake gerapporteerde problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling bij de jongeren. Jongeren waarover niet wordt gerapporteerd (de non-responsgroep) hebben een tendens om meer problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling te hebben.

Van 9 ouders (responsrate=7.6%) hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten en de C-toets. Scores van de responsgroep verschillen niet van de non-responsgroep op T1 inzake begeleidbaarheid (U=46; p=0,56), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling (U=46.5, p=0,59) en gedrags- en emotionele problemen (U=49.5; p=0,74).

Tabel 23: Ontvangen vragenlijsten op T2 (n)			
	Type		
Respondent	Type 1	Type 2	Totaal
Jongere	52	9	61
Begeleider	66	9	75
Ouders	/	5	5
Totaal	92	27	119

In tabel 24 zien we dat 16% van de jongeren, twee weken na de time-out, niet meer begeleid wordt door de voorziening van herkomst. 13% van de jongeren wegens aanhoudende problematiek en 3% is naar een lichtere hulpverleningsvorm.

Tabel 24: Begeleidt u de jongere nog steeds?			
	Type		
Respondent	Type 1	Type 2	Totaal
Niet in de voorziening: aanhoudende probl	9 uit 92	7 uit 27	16 van 119
Niet in de voorziening: lichtere hulpvorm	3 uit 92	0 uit 27	3 van 119
Wel in de voorziening	80 uit 92	20 uit 27	100 van 119

In tabel 25 zien we over de time-outprojecten heen of de jongeren nog steeds begeleid worden door de voorziening van herkomst.

Tabel 25: Begeleidt u de jongere nog steeds?

Time-outprojecten						
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Niet in de vz: aanhoudende probl	1 uit 5	1 uit 20	4 uit 25	3 uit 20	0 uit 15	7 uit 34
Niet in de vz: lichtere hulpvorm	0 uit 5	1 uit 20	0 uit 25	0 uit 20	2 uit 15	0 uit 34
Wel in de voorziening	4 uit 5	18 uit 20	21 uit 25	17 uit 20	13 uit 15	27 uit 34

De effecten van een time-out moeten natuurlijk beoordeeld worden in het licht van de gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan tussen het einde van de time-out en het tweede meetmoment (2 à 3 weken later). In onderstaande tabel zien we dat op basis van de rapportage door de begeleider bij een derde (35%) van de jongeren ingrijpende gebeurtenissen plaatsvonden na de time-out. We zien dat jongeren begeleid door Albezon na de time-out geconfronteerd worden met veel ingrijpende gebeurtenissen.

Tabel 26: Ingrijpende gebeurtenissen n (%)

Time-outproject							
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ja	3 (100)	6 (35)	2 (18)	5 (31)	1 (10)	9 (50)	26 (35)
Totaal/project	3	17	11	16	10	18	75

Wanneer we een blik werpen op de vragenlijsten die bruikbaar zijn voor analyse (tabel 27), merken we dat we voor Albezon over weinig bruikbare vragenlijsten beschikken. Omwille van dit kleine aantal zal Albezon niet worden meegenomen bij een vergelijking met de andere projecten. De time-outprojecten zullen ook niet met elkaar worden vergeleken op basis van de ouderrapportage.

Tabel 27: Ontvangen vragenlijsten op T2 (n)

Time-outproject							
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Jongere	3	13	11	13	5	16	61
Begeleider	3	17	11	16	10	18	75
Ouder	0	1	1	2	2	3	9
Totaal	5	20	25	20	15	34	119

In onderstaand deel beschrijven we de uitkomsten van de gegevens verzameld op T2 en vergelijken we de resultaten met de bevindingen verkregen op T1.

3.2.2. Begeleidbaarheidsindex

Uit tabel 28 blijkt dat op T2 de verschillende respondenten voornamelijk enigszins tot weinig problemen in begeleidbaarheid aangeven. Opvallend is dat niemand veel problemen rapporteert.

Tabel 28: Aanwezigheid begeleidbaarheidsproblemen n (%)

Klasse				
Respondent	Veel problemen	Enigszins problemen	Weinig problemen	Totaal
Jongere	0 (0)	31 (50.8)	30 (49.2)	61 (100)
Begeleider	0 (0)	42 (56)	33 (44)	75 (100)
Ouder	0 (0)	7 (77.8)	2 (22.2)	9 (100)

Volgens de jongeren ($\chi^2(4)=5.440$, $p=0.24$) en volgens de begeleiders ($\chi^2(4)=1.206$, $p=0.87$) verschillen de jongeren per time-outproject niet inzake begeleidbaarheidsproblemen.

Tabel 29: Aanwezigheid begeleidbaarheidsproblemen n (%)

Time-outproject							
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Jongere	1 (33.3)	6 (46.2)	4 (36.4)	10 (76.9)	2 (40)	8 (50)	31 (50.8)
Begeleider	1 (33.3)	11 (64.7)	6 (94.5)	9 (56.2)	6 (60)	9 (50)	42 (56)

Om na te gaan of de jongeren een vooruitgang hebben geboekt op vlak van begeleidbaarheid, gaan we na in hoeverre veranderingen zijn opgetreden tussen de twee meetmomenten (T1 en T2). We gebruiken de totale ruwe scores. Jongeren ($Z=-0.600$, $p=0.54$), begeleiders ($Z=-0.975$, $p=0.32$) en ouders ($Z=-0.631$, $p=0.52$) rapporteren niet minder begeleidbaarheidsproblemen twee weken na de time-out. De meeste jongeren hebben 'enigszins' problemen in de begeleiding.

Het effect (berekend met effect-sizes⁶⁸) gerealiseerd inzake problemen met de begeleiding is vanuit het perspectief van de jongeren 0.18 en vanuit het perspectief van de begeleider 0.08. Vanuit beide perspectieven is het effect verwaarloosbaar. Een lage ES is opmerkelijk daar de

⁶⁸ Effectsize wordt gebruikt om de effectiviteit van programma's onderling te vergelijken. Een ES kleiner dan 0,20 is te verwaarlozen, een ES tussen 0,20 en 0,49 wordt klein genoemd, tussen 0,50 en 0,79 is de ES middelgroot en boven de 0,80 is er sprake van een grote ES.

time-out als doel heeft om het bestaande hulpverleningsproces verder te zetten en opnieuw met elkaar verder te kunnen gaan.

3.2.3. Persoonlijkheidsontwikkeling

In tabel 30 merken we dat de verschillende respondenten zowel veel, enigszins als weinig problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling aangeven. De jongeren hebben voornamelijk 'enigszins' problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling.

Tabel 30: Aanwezigheid problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling n (%)

Klasse				
Respondent	Veel problemen	Enigszins problemen	Weinig problemen	Totaal
Jongere	6 (9.8)	35 (57.4)	20 (32.8)	61 (100)
Begeleider	20 (26.7)	40 (53.3)	15 (20)	75 (100)
Ouder	3 (33.3)	4 (44.4)	2 (22.2)	9 (100)

In tabel 31 maken we een vergelijking tussen de aanwezigheid van de problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling en de time-outprojecten. Zowel volgens de jongeren ($\chi^2(4)=6.959$, $p=0.13$) als de begeleiders ($\chi^2(4)=1.444$, $p=0,84$) verschillen de jongeren per time-outproject niet inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling.

Tabel 31: Aanwezigheid problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling n (%)

Time-outproject							
Respondent	Albezoon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Jongere	2 (67)	6 (46)	9 (82)	7 (54)	5 (100)	12 (75)	41 (67.2)
Begeleider	3 (100)	15 (88)	6 (55)	13 (81)	8 (80)	15 (83)	60 (80)

Wanneer we de totale ruwe scores op T2 vergelijken met de totale ruwe scores op T1 vinden we geen significante verschillen inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling volgens de jongeren ($Z=-1.482$, $p=0.13$). We vinden wel een significant verschil vanuit het perspectief van de begeleiders ($Z=-2.603$, $p<0.01$) en de ouders ($Z=-1.973$, $p<0.05$) vergelijken inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling. Volgens de begeleiders en de ouders hebben de jongeren significant minder problemen twee weken na de time-out.

Het effect (berekend met effect-sizes) gerealiseerd inzake vermindering van problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling is vanuit het perspectief van de jongeren 0.20 en vanuit het perspectief van de begeleider 0.30. Vanuit beide perspectieven zijn de effecten klein.

3.2.4. SDQ

Een derde van de jongeren (26.2%) heeft een klinische totale probleemscore. De meeste jongeren hebben emotionele problemen (24.6%), gedragsproblemen (24.6%) en problemen op vlak van hyperactiviteit (27.9%). Ze hebben het minst problemen met prosociaal gedrag (78.7%). De onderzoeksjongeren hebben op verschillende gebieden problemen en de impact op het functioneren is voor de meerderheid (54.1%) beperkt.

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale probleemscore	24 (39.3)	4 (34.4)	16 (26.2)
Subschalen			
Emotionele problemen	39 (63.9)	7 (11.5)	15 (24.6)
Gedragsproblemen	36 (59)	10 (16.4)	15 (24.6)
Hyperactiviteit	37 (60.7)	7 (11.5)	17 (27.9)
Problemen met leeftijdsgenoten	36 (59)	20 (32.3)	5 (8.2)
Prosociaal gedrag	48 (78.7)	7 (11.5)	6 (9.8)
Impactfactor	33 (54.1)	6 (9.8)	22 (36.1)

Volgens de begeleiders heeft 69.3% van de jongeren een klinische totale probleemscore. De meeste problemen doen zich voor op vlak van de gedragsproblemen (60%) en de emotionele problemen (41.3%). De begeleiders vinden dat de jongeren het minst problemen hebben met leeftijdsgenoten (58.7%) en voldoende prosociaal gedrag vertonen (62.7%). De onderzoeksjongeren hebben op verschillende gebieden problemen. De ernst van de problemen is tevens groot (70.7%).

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale probleemscore	13 (17.3)	10 (13.3)	52 (69.3)
Subschalen			
Emotionele problemen	29 (38.7)	15 (20)	31 (41.3)
Gedragsproblemen	19 (25.3)	11 (14.7)	45 (60)
Hyperactiviteit	39 (52)	13 (17.3)	23 (30.7)
Problemen met leeftijdsgenoten	44 (58.7)	11 (14.7)	20 (26.7)
Prosociaal gedrag	47 (62.7)	13 (17.3)	15 (20)
Impactfactor	16 (21.3)	6 (8)	53 (70.7)

Volgens de ouders heeft 44% van de jongeren een klinische totale probleemscore. De meeste jongeren hebben problemen met leeftijdsgenoten (55.6%). Ze vertonen voldoende pro sociaal gedrag (66.7%). De onderzoeksjongeren hebben op verschillende gebieden problemen. Voor de meerderheid is het impact van deze problemen op het functioneren beperkt (55.6%).

Tabel 34: SDQ ingevuld door de ouder n (%)			
	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale probleemscore	4 (44.4)	1 (11.1)	4 (44.4)
Subschalen			
Emotionele problemen	5 (55.6)	1 (11.1)	3 (33.3)
Gedragsproblemen	3 (33.3)	3 (33.3)	3 (33.3)
Hyperactiviteit	6 (66.7)	1 (11.1)	2 (22.2)
Problemen met leeftijdsgenoten	4 (44.4)	0 (0)	5 (55.6)
Pro sociaal gedrag	6 (66.7)	3 (33.3)	0 (0)
Impactfactor	5 (55.6)	0 (0)	4 (44.4)

In tabel 35 vergelijken we de projecten inzake het aantal jongeren met een klinische totale probleemscore. De time-outprojecten verschillen volgens de jongeren ($\chi^2(4)=1.988$, $p=0.74$) en begeleiders ($\chi^2(4)=2.922$, $p=0.57$) niet inzake totale probleemscore.

Tabel 35: Aanwezigheid totale probleemscore in het klinisch gebied n (%)							
Respondent	Time-outproject						Totaal
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Jongere	1 (33.3)	4 (30.8)	1 (9.1)	3 (33.1)	2 (40)	5 (31.2)	16 (26.2)
Begeleider	1 (35.3)	11 (64.7)	8 (72.7)	12 (75)	7 (70)	13 (72.2)	52 (69.3)

De scores op T1 en T2 van de jongeren verschillen marginaal significant voor de totale probleemscore ($Z=-1.682$, $p=0.09$), gedragproblemen ($Z=-1.919$, $p=0.05$), hyperactiviteit ($Z=-1.845$, $p=0.06$) en de impactschaal ($Z=-1.766$, $p=0.07$). De scores van de jongeren verschillen niet voor emotionele problemen ($Z=-0.187$, $p=0.85$), problemen met leeftijdsgenoten ($Z=-0.132$, $p=0.89$) en pro sociaal gedrag ($Z=-1.116$, $p=0.26$).

De scores op T1 en T2 van de begeleiders verschillen significant voor de totale probleemscore ($Z=-2.717$, $p<0.01$), emotionele problemen ($Z=-2.06$, $p<0.05$) en de impactschaal ($Z=-4.769$, $p<0.00$). De begeleiders geven aan dat de jongeren, twee weken na de time-out,

significanter minder psychosociale problemen en emotionele problemen hebben. De problemen hebben tevens een klinische impact op het functioneren. De scores van de begeleiders verschillen marginaal significant voor hyperactiviteit ($Z=-1.738$, $p=0.08$) en prosociaal gedrag ($Z=-1.743$, $p=0.08$). De scores voor gedragsproblemen ($Z=-1.589$, $p=0.11$) en problemen met leeftijdsgenoten ($Z=-1.215$, $p=0.22$) verschillen niet tussen T1 en T2.

De totale ruwe scores van de ouders op T1 en T2 verschillen significant voor emotionele problemen ($Z=-2.058$, $p<0.05$). De totale probleemscore ($Z=-1.544$, $p=0.12$), gedragsproblemen ($Z=-1.367$, $p=0.17$), hyperactiviteit ($Z=-1.236$, $p=0.21$), problemen met leeftijdsgenoten ($Z=-0.333$, $p=0.73$), prosociaal gedrag ($Z=-1.035$, $p=0.3$) en de impactschaal ($Z=-0.962$, $p=0.33$) verschillen niet tussen T1 en T2.

Het effect (berekend met effect-sizes) gerealiseerd inzake daling van gedrags- en emotionele problemen is vanuit het perspectief van de jongeren 0.16 en vanuit het perspectief van de begeleider 0.26. Deze effecten zijn respectievelijk verwaarloosbaar en klein te noemen.

3.2.5. CBCL: competentiedeel

De helft van de jongeren heeft een score in de niet-klinische groep (56.2%). Deze jongeren hebben dus geen problemen in het breder sociaal functioneren. Het aantal jongeren met een 'normale' scores op de activiteitschaal (81.4%) en de sociale schaal (86.7%) toont dat weinig jongeren problemen hebben op deze gebieden.

Tabel 36: CBCL ingevuld door de jongere n (%)

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep	Totaal
Totale score	27 (56.2)	7 (14.6)	14 (29.2)	48
Subschalen				
Activiteiten	48 (81.4)	1 (1.7)	10 (16.9)	59
Sociaal	52 (86.7)	5 (8.3)	3 (5)	60

Volgens de begeleiders heeft de meerderheid van de jongeren problemen in het breder sociaal functioneren (82.7%). Deze problemen doen zich voornamelijk voor op sociaal vlak (45.2%).

Tabel 37: CBCL ingevuld door de begeleider n (%)

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep	Totaal
Totale score	5 (9.6)	4 (7.7)	43 (82.7)	52
Subschalen				
Activiteiten	51 (68)	5 (6.7)	19 (25.3)	75
Sociaal	35 (46.7)	1 (1.3)	35 (46.7)	75
School	22 (38.5)	10 (19.2)	20 (38.5)	52

Volgens de ouders heeft de helft van de jongeren problemen in het breder sociaal functioneren. Deze problemen vinden we voornamelijk terug op vlak van activiteiten (44.4%).

Tabel 38: CBCL ingevuld door de ouder (n)

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep	Totaal
Totale score	1 (16.7)	2 (33.3)	3 (50)	6
Subschalen				
Activiteiten	5 (55.6)	0 (0)	4 (44.4)	9
Sociaal	8 (88.9)	0 (0)	1 (11.1)	9
School	5 (83.3)	0 (0)	1 (16.7)	6

In tabel 39 vergelijken we de projecten inzake het aantal jongeren met een klinische score volgens de verschillende respondenten. De projecten verschillen niet over de respondenten heen.

Tabel 39: Aanwezigheid totale score in het klinisch gebied n (%)

Respondent	Time-outproject						Totaal
	Albezou	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	
Jongere	0	2 (17)	6 (67)	2 (22)	1 (25)	3 (27)	14 (29)
Begeleider	3 (100)	7 (63.6)	8 (100)	8 (72.7)	7 (87.5)	10 (90.9)	43 (84.7)

Wanneer we de totale ruwe score op T2 vergelijken met deze op T1 dan verschillen de scores van jongeren en ouders niet inzake breder sociaal functioneren. De begeleiders rapporteren een significant verschil inzake de totale competentie ($Z=-2.117$, $p<0.05$). De begeleiders geven aan dat de jongeren minder problemen in het breder sociaal functioneren vertonen twee weken na de time-out. Voor de subschalen worden geen significante verschillen gevonden voor de begeleiders. Opvallend is het marginaal verschil bij de sociale schaal ($Z=-1.753$, $p=0.08$). De jongeren vertonen meer problemen op het sociale vlak volgens de begeleiders.

3.2.6. C-toets

In tabel 40 zien we dat de jongeren in het algemeen tevreden zijn over de time-out (63.9%). Ze zijn het meest tevreden over het contact met en de bejegening van de time-outaanbieders.

Tabel 40: Tevredenheid volgens de jongere n (%)			
	Mate van tevredenheid		
	Slecht	Redelijk	Goed
Algemeen	3 (4.5)	19 (31.1)	39 (63.9)
Kwaliteitsaspecten			
Contact en bejegening	3 (4.9)	17 (27.9)	41 (67.2)
Professionaliteit	3 (4.9)	23 (37.7)	35 (57.2)
Informatie en vooruitgang	3 (4.9)	24 (39.3)	34 (55.7)
Doel en resultaat	3 (4.9)	24 (39.3)	34 (55.7)

De meeste begeleiders (84%) zijn tevreden over de time-out. Ze zijn het meest tevreden over het contact met en bejegening van de time-outaanbieders.

Tabel 41: Tevredenheid volgens de begeleider n (%)			
	Mate van tevredenheid		
	Slecht	Redelijk	Goed
Algemeen	0	12 (16)	63 (84)
Kwaliteitsaspecten			
Contact en bejegening	0	12 (16)	63 (84)
Professionaliteit	2 (2.7)	20 (26.7)	53 (70.7)
Informatie en vooruitgang	0	20 (27)	54 (73)
Doel en resultaat	0	18 (24)	57 (76)

De meeste ouders zijn redelijk tevreden over de time-out (77.8%). Ze zijn het meest tevreden over het contact en bejegening en de professionaliteit.

Tabel 42: Tevredenheid volgens de ouder n (%)			
	Mate van tevredenheid		
	Slecht	Redelijk	Goed
Algemeen	0	7 (77.8)	2 (22.2)
Kwaliteitsaspecten			
Contact en bejegening	0	2 (22.2)	7 (77.7)
Professionaliteit	0	2 (22.2)	7 (77.7)
Informatie en vooruitgang	1 (11.1)	2 (22.2)	6 (66.7)

voortgang			
Doel en resultaat	0	3 (33.3)	6 (66.7)

Zowel de jongeren, de begeleiders als de ouders zijn redelijk tot zeer tevreden over de time-out. Het gemiddelde rapportcijfer van de jongere is 7,8. Dat van de begeleider en ouder is respectievelijk 8,2 en 8,8.

Tabel 43: Rapportcijfer

Respondent	Mate van tevredenheid			
	Zeer ontevreden	Matig tevreden	Redelijk tevreden	Zeer tevreden
Jongere	8 (13,1)	3 (5)	24 (40)	25 (41,7)
Begeleider	2 (2,7)	5 (6,8)	36 (49,3)	30 (41,1)
Ouder	0	0	5 (55.6)	4 (44.4)

Jongeren zijn verschillend tevreden over de time-outprojecten ($\chi^2(4)=8,16$, $p=0,09$). De jongeren van De Steiger zijn minder tevreden dan deze van andere time-outprojecten. Begeleiders verschillen niet inzake tevredenheid over de verschillende projecten ($\chi^2(4)=1,487$, $p=0,83$).

3.3. Effecten van de time-out na drie maanden

3.3.1. Inleiding

In het onderzoek worden 119 jongeren geïnccludeerd. Van 29 (responsrate = 25%) jongeren hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten (T1 en T3) en de C-toets (T3). De jongerenresponsgroep verschilt niet van de non-responsgroep inzake zelfgerapporteerde problemen met begeleidbaarheid ($U=841.5$; $p=0.05$), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling ($U=1006$, $p=0.62$) en gedrags- en emotionele problemen ($U=1015.5$; $p=0,53$). Er kan worden opgemerkt dat de score inzake begeleidbaarheid marginaal significant is. Jongeren uit de nonresponsgroep hebben de neiging om moeilijker te begeleiden te zijn.

Van 45 begeleiders (responsrate=38%) hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten en de C-toets. Scores van de responsgroep verschillen niet van de non-responsgroep inzake begeleidbaarheid ($U=1479.5$; $p=0.86$), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling ($U=1338$, $p=0,26$) en gedrags- en emotionele problemen ($U=1316$; $p=0,37$).

Van 2 ouders (responsrate=2%) hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten en de C-toets. Wegens dit kleine percentage, worden de bevindingen van de ouders niet gerapporteerd. We merken op dat de vragenlijsten niet meer dienden ingevuld te worden als de jongeren niet meer in de voorziening van herkomst verblijven. Daarnaast kon van 30 jongeren (25%) geen T3 worden

afgenomen gezien het tijdsbestek van het onderzoek. De includering van de jongeren verliep van 1 januari 2008 tot 31 juli 2008.

Tabel 44: Ontvangen vragenlijsten op T3 (n)

Respondent	Type		Totaal
	Type 1	Type 2	
Jongere	26	3	29
Begeleider	39	6	45
Totaal	92	27	119

In tabel 45 zien we dat 31% van de jongeren niet meer begeleid wordt door de voorziening van herkomst drie maanden na de time-out. 23% van de jongeren is weg wegens de aanhoudende problematiek en 8% is naar een lichtere hulpverleningsvorm.

Tabel 45: Begeleidt u de jongere nog steeds?

Respondent	Type		Totaal
	Type 1	Type 2	
Niet in de voorziening: aanhoudende probl	20 uit 92	7 uit 27	27 uit 119
Niet in de voorziening: lichtere hulpvorm	8 uit 92	2 uit 27	10 uit 119
Wel in de voorziening	43 uit 92	9 uit 27	52 uit 119
Niet afgenomen	21 uit 92	9 uit 27	30 uit 119

In tabel 46 zien we over de time-outprojecten heen of de jongeren nog steeds begeleid wordt door de voorziening van herkomst.

Tabel 46: Begeleidt u de jongere nog steeds?

Respondent	Time-outprojecten					
	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
Niet in de vz: aanhoudende probl	2 uit 5	3 uit 20	5 uit 25	5 uit 20	3 uit 15	9 uit 34
Niet in de vz: lichtere hulpvorm	1 uit 5	2 uit 20	1 uit 25	2 uit 20	3 uit 15	1 uit 34
Wel in de voorziening	1 uit 5	10 uit 20	12 uit 25	8 uit 20	6 uit 15	15 uit 34
Niet afgenomen	1 uit 5	5 uit 20	7 uit 25	5 uit 20	3 uit 15	9 uit 34

De effecten van een time-out moeten natuurlijk beoordeeld worden in het licht van de gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan tussen het einde van de time-out en het derde meetmoment (3 maanden later). In onderstaande tabel zien we dat op basis van de rapportage door de begeleider bij 64% van de jongeren ingrijpende gebeurtenissen plaatsvonden na de time-out. We zien dat bij Albezon steeds veel ingrijpende gebeurtenissen hebben plaatsgevonden.

Tabel 47: Ingrijpende gebeurtenissen n (%)							
Time-outproject							
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Ja	3 (100)	6 (60)	5 (45)	8 (80)	3 (60)	4 (67)	29 (64)
Totaal/project	3	10	11	10	5	6	45

Wanneer we een blik werpen op de vragenlijsten die bruikbaar zijn voor analyse (tabel 48), merken we dat het aantal bruikbare vragenlijsten per time-outproject laag is. Omwille van dit kleine aantal zullen de time-outprojecten niet met elkaar worden vergeleken.

Tabel 48: Ontvangen vragenlijsten op T3 (n)							
Time-outproject							
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
Jongere	3	6	8	6	2	4	29
Begeleider	3	10	11	10	5	6	45
Totaal	5	20	25	20	15	34	119

In onderstaand deel beschrijven we de uitkomsten van de gegevens verzameld op T3 en vergelijken we de resultaten met de bevindingen verkregen op T1.

3.3.2. Begeleidbaarheidsindex

In tabel 49 merken we dat de verschillende respondenten op T3 voornamelijk enigszins of weinig problemen in begeleidbaarheid aangeven. Opvallend is dat bijna niemand veel problemen rapporteert.

Tabel 49: Aanwezigheid begeleidbaarheidsproblemen n (%)				
Klasse				
Respondent	Veel problemen	Enigszins problemen	Weinig problemen	Totaal
Jongere	1 (3.4)	15 (51.7)	13 (44.8)	29

Begeleider	0	25 (55.6)	20 (44.4)	45
------------	---	-----------	-----------	----

Jongeren ($Z=-0.048$; $p=0.96$) en begeleiders ($Z=-0.526$, $p=0.59$) rapporteren niet minder begeleidbaarheidsproblemen op T3 vergeleken met T1. Er zijn geen veranderingen in begeleidingsproblemen vóór en drie maanden na de time-out. De meeste jongeren blijven enigszins problemen in de begeleiding ervaren.

Het effect (berekend met effect-sizes) gerealiseerd inzake vermindering van problemen met de begeleiding is vanuit het perspectief van de jongeren -0.02 en vanuit het perspectief van de begeleider 0.01 . Vanuit beide perspectieven zijn de effecten verwaarloosbaar. De effect-sizes zijn na drie maanden beduidend lager dan deze behaald na twee weken. Time-out heeft na drie maanden geen effect meer inzake begeleidbaarheidsproblemen.

3.3.3. Persoonlijkheidsontwikkeling

In tabel 50 merken we dat de jongeren en begeleiders voornamelijk enigszins problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling aangeven. Een groot deel van de jongeren meent bovendien weinig problemen inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling te hebben.

Tabel 50: Aanwezigheid problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling n (%)

Respondent	Klasse			Totaal
	Veel problemen	Enigszins problemen	Weinig problemen	
Jongere	2 (6.9)	13 (44.8)	14 (48.3)	29
Begeleider	8 (17.8)	30 (66.7)	7 (15.6)	45

Wanneer we de totale ruwe scores op T3 vergelijken met de totale ruwe scores op T1 vinden we significante verschillen in problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling volgens de jongeren ($Z=-2.227$, $p<0.05$) en de begeleiders ($Z=-2.43$, $p<0.05$). De jongeren en de begeleiders geven aan dat de jongeren significant minder problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling hebben drie maanden na de time-out.

Het effect (berekend met effect-sizes) gerealiseerd inzake vermindering van problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling is vanuit het perspectief van de jongeren 0.54 en vanuit het perspectief van de begeleider 0.30 . Deze effecten zijn respectievelijk middelgroot en klein te noemen. We merken op dat de ES van de begeleider hetzelfde is gebleven, maar dat de ES van de jongere is gestegen. Dit betekent dat drie maanden na time-out meer effect wordt gerealiseerd inzake vermindering van problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling.

3.3.4. SDQ

Als we de totale probleemscore in tabel 51 bekijken dan zien we dat bij zelfrapportage een derde van de jongeren (27.6%) een klinische score heeft. De meeste problemen doen zich voor op het gebied van hyperactiviteit (34.5%). De minst problemen rapporteren ze inzake in prosociaal gedrag (93.1%). De impact van de problemen is voor 34.5% van de jongeren zeer groot.

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale probleemscore	14 (48.3)	7 (24.1)	8 (27.6)
Subschalen			
Emotionele problemen	20 (69)	1 (3.4)	8 (27.6)
Gedragsproblemen	19 (65.5)	4 (13.8)	6 (20.7)
Hyperactiviteit	15 (51.7)	4 (13.8)	10 (34.5)
Problemen met leeftijdsgenoten	17 (58.6)	9 (31)	3 (10.3)
Prosociaal gedrag	27 (93.1)	1 (3.4)	1 (3.4)
Impactfactor	16 (55.2)	3 (10.3)	10 (34.5)

Volgens de begeleiders heeft 64.4% van de jongeren een klinische totaalscore. De meeste problemen doen zich voor op vlak van gedragsproblemen (66.7%) en emotionele problemen (51.1%). De begeleiders vinden dat de jongeren het minst problemen hebben met leeftijdsgenoten (60%) en voldoende prosociaal gedrag vertonen (64.4%). Ook hier merken we op dat de onderzoeksjongeren op verschillende gebieden problemen hebben. De ernst van de problemen blijkt uit het grote aantal jongeren met een klinische impactscore (77.8%).

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep
Totale probleemscore	9 (20)	7 (15.6)	29 (64.4)
Subschalen			
Emotionele problemen	16 (35.6)	6 (13.3)	23 (51.1)
Gedragsproblemen	10 (22.2)	5 (11.1)	30 (66.7)
Hyperactiviteit	24 (53.3)	6 (13.3)	15 (33.3)
Problemen met leeftijdsgenoten	27 (60)	4 (8.9)	14 (31.1)
Prosociaal gedrag	29 (64.4)	8 (17.8)	8 (17.8)
Impactfactor	7 (15.6)	3 (6.7)	35 (77.8)

De totale ruwe scores van de jongeren verschillen marginaal significant tussen T1 en T3 inzake emotionele problemen ($Z=-1.938$, $p=0.05$) en prosociaal gedrag ($Z=-1.861$, $p=0.06$). De scores van de jongeren op de totale probleemschaal ($Z=-0.653$, $p=0.51$), gedragsproblemen ($Z=-0.659$, $p=0.5$), hyperactiviteitschaal ($Z=-1.521$, $p=0.12$), problemen met leeftijdsgenoten ($Z=-0.23$, $p=0.81$) en impactschaal ($Z=-0.357$, $p=0.72$) verschillen niet tussen T1 en T3.

De scores van de begeleiders op T1 en T3 verschillen niet voor de totale probleemscore ($Z=-0.653$, $p=0.51$), emotionele problemen ($Z=-0.081$, $p=0.93$), gedragsproblemen ($Z=-0.875$, $p=0.38$), hyperactiviteit ($Z=-0.897$, $p=0.37$), problemen met leeftijdsgenoten ($Z=-0.173$, $p=0.86$) en prosociaal gedrag ($Z=-0.288$, $p=0.77$). We vinden wel een marginaal significante verbetering op de impactschaal ($Z=-1.688$, $p=0.51$) wat wijst op een minder grote impact van de problemen op het functioneren.

Het effect (berekend met effect-sizes) gerealiseerd inzake vermindering van gedrags- en emotionele problemen is vanuit het perspectief van de jongeren 0.22 en vanuit het perspectief van de begeleider 0.05. De effecten kunnen respectievelijk klein en verwaarloosbaar worden genoemd. We merken op dat de ES volgens de begeleider gedaald is, maar dat de ES vanuit het perspectief van de jongere licht gestegen is. Time-out realiseert, volgens de jongere, drie maanden later een groter effect dan na twee weken inzake vermindering van gedrags- en emotionele problemen.

3.3.5. CBCL: competentiedeel

De helft van de scores van de jongeren zijn vergelijkbaar met deze van leeftijdsgenoten (57.1%). Deze jongeren rapporteren geen problemen in het breder sociaal functioneren. De scores op de activiteitschaal (64.3%) en de sociale schaal (78.2%) tonen inderdaad weinig jongeren problemen rapporteren op deze gebieden.

Tabel 53: CBCL ingevuld door de jongere n (%)				
	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep	Totaal
Totale score	16 (57.1)	2 (7.1)	10 (35.7)	28
Subschalen				
Activiteiten	18 (64.3)	1 (3.6)	9 (32.1)	28
Sociaal	22 (78.6)	2 (7.1)	4 (14.3)	28

Volgens de begeleiders heeft de meerderheid van de jongeren problemen in het breder sociaal functioneren (83.9%). Deze problemen doen zich voornamelijk voor op sociaal vlak (49%) en school (45%).

	Niet-klinische groep	Grensgroep	Klinische groep	Totaal
Totale score	3 (9.7)	2 (6.5)	26 (83.9)	31
Subschalen				
Activiteiten	27 (61.4)	8 (18.2)	9 (20.5)	44
Sociaal	23 (51)	0	22 (49)	45
School	13 (42)	4 (13)	14 (45)	31

Bij vergelijking van de ruwe scores op T3 en T1 rapporteren de jongeren significante verschillen voor de activiteitscore ($Z=-2.974$, $p<0.01$). Ze rapporteren een marginaal significant verschil voor de totale competentiescore ($Z=-1.689$, $p=0.09$), maar geen significant verschil op sociale score ($Z=-0.755$, $p=0.45$).

De begeleiders verschillen significant op T1 en T3 inzake de totale competentiescore ($Z=-1.852$, $p=0.06$). Er zijn geen significante verschillen voor de subschalen.

3.3.6. C-toets

In tabel 55 zien we dat de jongeren in het algemeen tevreden zijn over de time-out (65.5%). Ze zijn het meest tevreden over het contact en bejegening en de professionaliteit van de time-outaanbieders.

	Mate van tevredenheid		
	Slecht	Redelijk	Goed
Algemeen	0	10 (34.5)	19 (65.5)
Kwaliteitsaspecten			
Contact en bejegening	1 (3.4)	10 (34.5)	18 (62.1)
Professionaliteit	0	11 (37.9)	18 (62.1)
Informatie en vooruitgang	1 (3.4)	12 (41.4)	16 (55.2)
Doel en resultaat	0	13 (44.8)	16 (55.2)

De meeste begeleiders (86.7%) zijn tevreden over de time-out. Ze zijn het meest tevreden over het contact en bejegening van de time-outaanbieders.

Tabel 56: Tevredenheid volgens de begeleider n (%)			
	Mate van tevredenheid		
	Slecht	Redelijk	Goed
Algemeen	0	6 (13.3)	39 (86.7)
Kwaliteitsaspecten			
Contact en bejegening	1 (2.2)	4 (8.9)	40 (88.9)
Professionaliteit	1 (2.2)	10 (22.2)	34 (75.6)
Informatie en vooruitgang	0	10 (22.2)	35 (77.8)
Doel en resultaat	0	9 (20)	36 (80)

Zowel de jongeren als de begeleiders en de ouders zijn redelijk tot zeer tevreden over de time-out. Het gemiddelde rapportcijfer van de jongere en de begeleider is respectievelijk 8.3 en 7.9.

Tabel 57: Rapportcijfer				
	Mate van tevredenheid			
Respondent	Zeer ontevreden	Matig tevreden	Redelijk tevreden	Zeer tevreden
Jongere	4 (13.8)	7 (24.1)	2 (6.9)	16 (55.2)
Begeleider	6 (13.6)	3 (6.7)	24 (54.5)	11 (25)

Jongeren ($Z=-1.069$, $p=0.29$) en begeleiders ($Z=-0.246$, $p=0.81$) verschillen niet significant in de algemene tevredenheid tussen T2 en T3.

4. Samenvatting

In dit hoofdstuk stonden de bevindingen van het vragenlijstenonderzoek centraal waarin de probleemkenmerken bij aanmelding, twee weken en drie maanden na de time-out worden weergegeven.

Probleemkenmerken bij aanmelding

- In het onderzoek zijn 119 geïnccludeerde jongeren waarvan 92 jongeren uit type 1 en 27 jongeren uit type 2.
- De vragenlijsten worden ingevuld door 90% van de jongeren, 94% van de begeleiders en 78% van de ouders.

Begeleidbaarheidsindex:

- De problemen die het meest gerapporteerd worden door de jongeren zijn: niet eens zijn met de beslissingen van de begeleider/ouder, niet bespreken van de problemen met de begeleider/ouder, de moeilijker lopende begeleiding, de begeleider/ouder zorgt minder voor een prettige omgang tussen hem en de andere leefgroep/huisgenoten.
- De problemen die het meest gerapporteerd worden door de begeleiders zijn: de moeilijk lopende begeleiding, veel problemen in het creëren van een leefbare en huiselijke sfeer, zorgen voor een prettige omgang tussen jongere en andere leefgroep/huisgenoten, gevoel hebben dat de jongere/gezin de wijze van opvoeding niet waardeert.
- De problemen die het meest gerapporteerd worden door de ouders zijn: veel problemen ondervinden om het kind de regels te laten respecteren, gevoel hebben dat hun kind de wijze van opvoeding niet waardeert, vinden dat hun kind de baas is over andere huisgenoten, ervaren veel conflicten tussen het kind en zichzelf en vinden de opvoeding moeilijker dan die van hun eigen kinderen.
- De jongeren, begeleiders en ouders geven enigszins tot weinig begeleidbaarheidsproblemen aan.
- Ouders ervaren significant minder begeleidbaarheidsproblemen dan de begeleiders.
- Time-outprojecten verschillen niet in begeleidbaarheidsproblemen volgens de respondenten.

Persoonlijkheidsontwikkeling:

- De helft van de jongeren geeft aan slecht met problemen om te kunnen.
- Volgens de begeleiders kan de meerderheid van de jongeren slecht met problemen om en voelen de jongeren zich altijd slachtoffer.
- De ouders vinden dat de meeste jongeren slecht met problemen omkunnen, zich altijd slachtoffer voelen, geen zelfbeheersing hebben en een negatief zelfbeeld hebben.
- De jongeren en begeleiders rapporteren voornamelijk 'enigszins' problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling
- Begeleiders rapporteren bij ¼ van de jongeren veel problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling.
- De ouders zijn van mening dat ongeveer de helft van de jongeren veel problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling heeft.
- De ouders en de begeleiders kennen de jongere meer problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling toe dan de jongeren zichzelf toekennen.
- De ouders rapporteren meer problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling dan de begeleiders.
- Time-outprojecten verschillen niet in aanwezigheid van problemen met de persoonlijkheidsontwikkeling volgens de respondenten.

SDQ:

- De helft van de jongeren heeft een klinische totaalscore. Zij hebben voornamelijk emotionele en gedragsproblemen en problemen op gebied van hyperactiviteit.
- Volgens de begeleiders en ouders heeft de meerderheid van de jongeren een klinische totaalscore. De jongeren hebben, volgens hen, vooral emotionele en gedragsproblemen.
- Volgens de drie respondenten is de ernst van de problemen groot gezien de grote groep jongeren met een klinische impactscore.
- De begeleiders vinden dat de jongeren meer gedrags- en emotionele problemen hebben dan de jongeren zelf.

CBCL: competentiedeel:

- Zowel de jongeren, de begeleiders en de ouders rapporteren dat de jongeren problemen hebben in het breder sociaal functioneren.
- De begeleiders geven significant meer competentieproblemen aan dan de jongeren.
- Volgens de begeleiders hebben de jongeren bij TOPart minder competentieproblemen dan bij De Steiger.

Effecten van de time-out na twee weken

- Van 61 jongeren, 75 begeleiders en 9 ouders hebben we de vragenlijsten op T1 en T2 ontvangen.
- De responsgroep van jongeren, begeleiders en ouders verschilt niet van de respectievelijke nonresponsgroep inzake begeleidbaarheid, persoonlijkheidskenmerken en emotionele en gedragsproblemen.
- 16% van de jongeren wordt niet meer begeleid door de voorziening van herkomst.
- Bij een derde van de jongeren hebben ingrijpende gebeurtenissen plaatsgevonden.

Begeleidbaarheidsindex:

- Zowel de jongeren, de begeleiders als de ouders geven enigszins tot weinig begeleidbaarheidsproblemen aan.
- Over de respondenten heen vinden we geen significante verschillen tussen de time-outprojecten.
- Er zijn geen significante veranderingen in begeleidbaarheidsproblemen twee weken na time-out.
- De effectsize voor de jongere is 0.18 en voor de begeleider 0.08.

Persoonlijkheidsontwikkeling:

- De jongeren, begeleiders en ouders geven voornamelijk weinig tot enigszins problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling aan.
- Over de respondenten heen vinden we geen significante verschillen tussen de time-outprojecten.
- De begeleiders en de ouders rapporteren significant minder problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling bij de jongeren twee weken na time-out.
- De effectsize voor de jongere is 0.20 en voor de begeleider 0.30.

SDQ:

- Een derde van de jongeren heeft een klinische totaalscore. Zij hebben voornamelijk emotionele en gedragsproblemen en problemen op gebied van hyperactiviteit.
- Volgens de begeleiders heeft de meerderheid van de jongeren een klinische totaalscore. De jongeren hebben vooral emotionele en gedragsproblemen.
- Volgens de ouders behaalt minder dan de helft van de jongeren een klinische score. De jongeren hebben meestal problemen met leeftijdsgenoten.
- De ernst van de problemen is volgens de jongere laag, volgens de begeleider hoog en volgens de ouder neigt deze naar normaliteit.
- De groep jongeren met een klinische impactscore is kleiner volgens de jongeren en de ouders dan volgens de begeleiders.
- Over de respondenten heen vinden we geen significante verschillen tussen de time-outprojecten.
- Twee weken na de time-out hebben jongeren geen verschillende scores voor de psychosociale problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit en de impactschaal.
- De begeleiders geven aan dat de jongeren significant minder psychosociale en emotionele problemen hebben. We vinden eveneens een significante mindere ernst van de problemen.
- De ouders geven significant minder emotionele problemen aan.
- De effectsize voor de jongere is 0.16 en voor de begeleider 0.26.

CBCL: competentiedeel:

- De helft van jongeren rapporteert geen problemen met het breder sociaal functioneren.
- De begeleiders en de ouders zijn van mening dat bijna de helft van de jongeren problemen heeft met het breder sociaal functioneren.
- Over de respondenten heen vinden we geen significante verschillen tussen de time-outprojecten.
- Volgens de jongeren en de ouders zijn er twee weken na de time-out geen significante veranderingen inzake breder sociaal functioneren.

- Volgens de begeleiders hebben de jongeren significant minder problemen in het breder sociaal functioneren.

C-toets:

- Zowel de jongeren, de begeleiders als de ouders zijn redelijk tot zeer tevreden over de time-out.
- De jongeren bij De Steiger zijn het minst tevreden in vergelijking met de andere time-outprojecten.

Effecten van de time-out na drie maanden

- Van 29 jongeren, 45 begeleiders en 2 ouders hebben we de vragenlijsten op T1 en T3 ontvangen.
- De responsgroep van jongeren, begeleiders en ouders verschilt niet van de respectievelijke nonresponsgroep inzake begeleidbaarheid, persoonlijkheidskenmerken en emotionele en gedragsproblemen.
- 31% van de jongeren wordt niet meer begeleid door de voorziening van herkomst.
- Bij twee derde van de jongeren hebben ingrijpende gebeurtenissen plaatsgevonden.

Begeleidbaarheidsindex:

- Zowel de jongeren als de begeleiders rapporteren enigszins tot weinig begeleidbaarheidsproblemen drie maanden na een time-out.
- De jongeren en de begeleiders rapporteren geen significante veranderingen in begeleidbaarheidsproblemen drie maanden na time-out.
- De effectsize voor de jongere is -0.02 en voor de begeleider 0.01.

Persoonlijkheidsontwikkeling:

- De jongeren en de begeleiders geven voornamelijk 'enigszins' problemen aan.
- De jongeren en de begeleiders rapporteren significant minder problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling bij de jongeren drie maanden na time-out.
- De effectsize voor de jongere is 0.54 en voor de begeleider 0.30.

SDQ:

- Een derde van de jongeren heeft een klinische totaalscore. Zij hebben voornamelijk problemen op gebied van hyperactiviteit.
- Volgens de begeleiders heeft twee derde van de jongeren een klinische totaalscore heeft. De jongeren hebben vooral gedragsproblemen.
- De ernst van de problemen is volgens de jongere gemiddeld en volgens de begeleider hoog.

- Jongeren rapporteren drie maanden na een time-out niet minder gedrags- en emotionele problemen.
- Begeleiders rapporteren geen verschillen inzake gedragsproblemen en ernst.
- De effectsize voor de jongere is 0.22 en voor de begeleider 0.05.

CBCL: competentiedeel:

- De helft van de jongeren rapporteert geen problemen met het breder sociaal functioneren.
- De begeleiders zijn van mening dat de meerderheid van de jongeren problemen heeft met het breder sociaal functioneren.
- Bij de jongeren vinden we drie maanden na de time-out significante veranderingen inzake de activiteitschaal.
- Volgens de begeleiders hebben de jongeren significant minder problemen in het breder sociaal functioneren drie maanden na een time-out.

C-toets:

- Zowel de jongeren als de begeleiders zijn redelijk tot zeer tevreden over de time-out.
- De jongeren en de begeleiders zijn drie maanden na de time-out niet significant meer tevreden over de time-out dan twee weken na de time-out.

Deel 5: Kritische succesfactoren

1. Onderzoeksvragen

In dit deel trachten we een antwoord te bieden op volgende onderzoeksvraag:

1. Wat zijn kritische succesfactoren voor het slagen van time-outprojecten?

De resultaten kunnen dienen om de time-outprojecten in de toekomst te stroomlijnen. Eerst zal dieper ingegaan worden op de methode, vervolgens worden de resultaten beschreven en een besluit geformuleerd.

2. Methode

We maken gebruik van de data verkregen uit het prospectief outcome-onderzoek om een antwoord te geven op bovenstaande onderzoeksvraag. De groep jongeren bestaat uit 119 jongeren.

De effecten van de time-out op de deelnemende jongeren worden nagegaan aan de hand van vragenlijsten. In dit deel wordt gebruik gemaakt van gegevens verkregen van de jongeren en de begeleiders. De data van de ouders worden niet gebruikt daar we slechts over de gegevens van negen ouders beschikken op T2 en twee ouders op T3. De jongeren en begeleiders vullen op drie momenten een vragenlijst in. De eerste meting (T1) vindt plaats voor de start van de time-out. Een tweede meting (T2) 2 à 3 weken na de beëindiging van de time-out en een derde meting (T3) drie maanden na de beëindiging van de time-out. We onderscheiden twee types time-out. Hiervoor wordt rekening gehouden met de situatie waarin de problemen zich voordoen. In geval van problemen in de leefgroep (residentiële voorziening en dagcentrum) worden jongere en individuele begeleider bevraagd. Dit noemen we een type 1. Doen de problemen zich voor in de thuissituatie (in geval van een thuisbegeleiding, OOC ambulant of dagcentrum) dan worden jongere en de (gezins)begeleider bevraagd. We noemen dit een type 2. Bij een jongere in een dagcentrum kunnen problemen zich voordoen én thuis én in de leefgroep. In dat geval kiezen we ervoor om de procedure voor de problemen in de leefgroep te hanteren (type 1).

De outcomevariabelen gebruikt in dit deel situeren zich op intrapersoonlijk en interpersoonlijk vlak. Het einddoel is een interpersoonlijk doel: de beleving van de jongere en de aanmeldende voorziening dat de lopende begeleiding opnieuw zin heeft of, in geval van een ambulante begeleiding, de beleving van de begeleider dat de jongere en zijn ouder opnieuw verder kunnen met elkaar. Voorwaarden hiervoor zijn dikwijls intrapersoonlijke doelen en doelen inzake sociaal functioneren.

Bovenstaande outcome-variabelen worden geoperationaliseerd in een aantal deelcomponenten zoals hieronder (tabel 1) schematisch wordt weergegeven. De vragenlijsten die gebruikt worden in dit deel, worden hieronder toegelicht.

Tabel 1: Outcome-variabelen		
Outcome-variabelen	Operationalisatie	Vragenlijsten
Intrapersoonlijk functioneren	Emotionele problemen, gedragsproblemen, aandacht- hyperactiviteit van de jongere Persoonlijkheidsontwikkeling	SDQ Persoonlijkheidsdeel
Interpersoonlijk functioneren	Begeleidbaarheid Problemen met leeftijdsgenoten en pro sociaal gedrag	Begeleidbaarheidsindex SDQ

2.1. Begeleidbaarheidsindex

Om het effect op het interpersoonlijk functioneren (begeleidbaarheid) na te gaan, ontwikkelden we een eigen vragenlijst daar hiervoor geen vragenlijst voorhanden was. Uit de literatuur blijkt dat voor elf componenten wetenschappelijke evidentie bestaat dat ze van betekenis zijn voor een positief resultaat inzake begeleiding. (Knorth, 2005). Voor ons onderzoek zijn zeven componenten relevant:

- a. De begeleider is zorgzaam voor de jongere en heeft een adequate pedagogische relatie met de jongere.
- b. De begeleider hanteert een planmatige en doelgerichte aanpak.
- c. De begeleider draagt bij aan een (meer) positief zelfbeeld van de jongere.
- d. De begeleider verstrekt vaardigheden aan de jongere die hem/haar beter doen functioneren in het dagelijks leven.
- e. De begeleider draagt zorg voor een positieve omgangscultuur in de leefgroep.
- f. De begeleider is duidelijk over de leefregels die gelden binnen de instelling en de leefgroep met betrekking tot zaken die wel en niet zijn toegestaan.
- g. De begeleider biedt een leefbare, huiselijke sfeer binnen de leefgroep waarin de jongere zich veilig voelt en er ruimte is voor gewone activiteiten.

Voor de operationalisatie van bovenstaande componenten hebben we ons geïnspireerd op drie bestaande vragenlijsten, namelijk de Ouder-Kind Interactie Vragenlijst (OKIV), de Nijmeegse Ouderlijke Stress Index- korte versie (NOSI-K) en de Schaal Ouderlijk Gedrag (SOG).

De vragenlijst bestaat uit 19 items waarmee we een zicht trachten te krijgen op de begeleidbaarheid van de jongeren. De respondenten dienen na te gaan of de problemen zich voordoen in de begeleiding of opvoeding van de jongere. Ze kunnen voor de 19 items kiezen uit de antwoorden: 'helemaal niet van toepassing', 'in beperkte mate van toepassing', 'enigszins van toepassing', 'grotendeels van toepassing' of 'helemaal van toepassing'. Het

antwoord enigszins van toepassing krijgt altijd score 3. Zes items (2, 5, 6, 7, 8, 11 en 18) zijn negatief geformuleerd, de andere positief. Een hoge totaalscore wijst op de aanwezigheid van voorwaarden voor een goede begeleiding. Een lage score wijst op problemen in de begeleiding/opvoeding. De vragenlijst wordt ingevuld door de jongere, de begeleider en de ouder (in geval van type 2).

Gelet op het experimentele karakter van deze vragenlijst, onderzochten we de interne consistentie ervan. De vragenlijst ontworpen voor de jongere en de begeleider hebben respectievelijk een alpha van 0.88 en 0.82, wat goed is. We kunnen dus besluiten dat de items hetzelfde construct meten, namelijk de begeleidbaarheid van de jongere.

2.2. Persoonlijkheidsontwikkeling

In het meervoudig risicomodel van Van der Ploeg & Scholte (2001) zijn vier aspecten in de persoonlijkheidsontwikkeling van belang: zelfcontrole, zelfbeeld, zelfbepaling en zelfhandhaving. Deze vier aspecten worden bevraagd met vier items uit de Populatievragenlijst (PPV).

Om een zicht te krijgen op problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongeren wordt voor 4 items nagegaan of deze problemen zich voordoen. Elk probleem wordt ingeschaald en krijgt een waarde 5 (helemaal niet van toepassing), 4 (in beperkte mate van toepassing), 3 (enigszins van toepassing), 2 (grotendeels van toepassing) of 1 (helemaal van toepassing). Voor de interpretatie van de score betekent een lage/hoge score dat de jongere veel/weinig problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling toont. De vragenlijsten worden telkens ingevuld door de jongere en de begeleider (in geval van type 2).

Gelet op het experimentele karakter van deze vragenlijst, onderzochten we de interne consistentie ervan. De vragenlijsten van de jongere en de begeleider hebben respectievelijk een alpha van 0.70 en 0.63 wat voldoende tot goed is. We kunnen dus besluiten dat de vragenlijsten vier items hetzelfde construct meten, namelijk problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling van de jongere.

2.3. SDQ

Om het effect op het intrapersoonlijk functioneren (emotionele problemen, de gedragsproblemen, de aandacht-hyperactiviteit van de jongere) en interpersoonlijk functioneren (de problemen met leeftijdsgenoten en het prosociaal gedrag) na te gaan, maken we gebruik van de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) (Goodman, 1997).

De vragenlijst bestaat uit 25 items die betrekking hebben op vijf subschalen: emotionele problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit, problemen met leeftijdsgenoten en prosociaal gedrag. De scoring resulteert in een totale probleemscore en subschaalscores. De respondenten kunnen voor 25 items kiezen uit de antwoorden: 'niet waar', 'een beetje waar'

of 'zeker waar'. Het antwoord 'een beetje waar' krijgt een score 1. Vijf items zijn positief geformuleerd, de andere negatief. Daarnaast is er ook een impactschaal om inzicht te krijgen in hoeverre eventuele aanwezige problematiek interfereert met het dagelijks functioneren en wat de ernst en de duur is van deze problematiek. In dit deel gebruiken we alleen de totale probleemscore.

2.4. Verandering

Verandering gaan we na door de verandering tussen T1 en T2 en T1 en T3 te berekenen. Hiervoor maken we gebruik van de Reliable Change Index (RCI). Met de RCI⁶⁹ gaan we na of er statistisch gezien bij een interventie sprake is van een niet toevallige verandering. Deze wordt berekend door het verschil van de ruwe score bij aanvang minus de ruwe score bij afsluiting te delen door de standaardfout van het verschil. De standaardfout van het verschil wordt bepaald door de standaardmeetfout alsmede de test-hertest betrouwbaarheid c.q. interne consistentie van de betreffende vragenlijst. Statistisch gesproken wordt de RCI verondersteld normaal verdeeld te zijn met een gemiddelde van 0 en een standaarddeviatie van 1. De RCI's zijn hiermee z-waarden die getoetst kunnen worden. Bij een RCI groter dan 1,96 mag er met 95% zekerheid van uitgegaan worden dat de verandering niet op toeval of ruis berust. De "ruis" is in dit geval de onbetrouwbaarheid van het meetinstrument. De standaardmeetfout van het meetinstrument dient als indicatie hiervoor. Het verschil tussen de meting bij aanvang en de meting bij afsluiting moet in voldoende mate boven deze ruis van het meetinstrument uitkomen om te kunnen spreken van betrouwbare verandering. Als criterium voor "voldoende mate" dient de genoemde z-waarde van 1,96.

Met de RCI's gaan we voor iedere jongere na of er per outcome-variabele sprake is van een verbetering (voor de begeleidbaarheidindex en de persoonlijkheidskenmerken een score < 1,96 en de gedrags- en emotionele problemen een score > 1,96). Deze RCI's worden gehercodeerd als volgt: een jongere met een significante verbetering krijgt een score 1. Jongeren zonder verbetering krijgen een score 0.

Vervolgens is voor iedere out-comevariabele (begeleidbaarheid, persoonlijkheidskenmerken en gedrags- en emotionele problemen) per respondent nagegaan of deze significante verbetering geassocieerd is met volgende negen variabelen: geslacht, leeftijd, etniciteit, of deze jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan, type time-out (1 of 2), aard van de time-out (individuele versus groepstime-out), aanwezigheid van een begeleider tijdens de time-out, duur van de time-out én inhoud van de time-out (avontuurlijk, werk, verblijf, creatief). Wanneer verschillende factoren samenhangen met een betere uitkomst zijn ze

⁶⁹ Berekening: $RCI = (ruwe\ score\ aanvang - ruwe\ score\ afsluiting) / SDiff$.

$SDiff =$ standaardmeetfout van het verschil

$SDiff = T2(Se)^2$.

$Se = s1T1 - rx$.

$s1 =$ standaarddeviatie normpopulatie.

$rx =$ test-hertest betrouwbaarheid van de vragenlijst (eventueel: alpha coëfficiënt).

ingebracht in een model (logistische regressie). Op deze wijze kan worden nagegaan welke factor een unieke verklaring biedt voor de variantie.

3. Resultaten

3.1. Succesfactoren op T2

3.1.1 Inleiding

In het onderzoek worden 119 jongeren geïnccludeerd. Van 61 (responsrate = 51%) jongeren hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten. Deze jongerenresponsgroep verschilt niet van non-responsgroep inzake zelfgerapporteerde problemen met begeleidbaarheid ($U=1085$; $p=0,06$), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling ($U=1212$, $p=0,64$) en gedrags- en emotionele problemen ($U=1251,5$; $p=0,56$). Er kan worden opgemerkt dat de score inzake begeleidbaarheid marginaal significant is. Jongeren uit de nonresponsgroep hebben de neiging om moeilijker te begeleiden te zijn. Van 75 begeleiders hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten. Scores van de responsgroep verschillen niet van de non-responsgroep op T1 inzake begeleidbaarheid ($U=1303$; $p=0,60$), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling ($U=1135$, $p=0,08$) en gedrags- en emotionele problemen ($U=1145,5$; $p=0,28$). Er dient te worden opgemerkt dat de scores van de responsgroep en de non-responsgroep marginaal significant verschillen inzake gerapporteerde persoonlijkheidsproblemen bij de jongeren. Jongeren waarover niet wordt gerapporteerd (de non-responsgroep) hebben een tendens om meer persoonlijkheidsproblemen te hebben. Voor een meer uitgebreide bespreking van deze groep verwijzen we naar deel 4: het prospectief outcome-onderzoek.

Tabel 2: Ontvangen vragenlijsten op T2 (n)

Respondent	Type		Totaal
	Type 1	Type 2	
Jongere	52	9	61
Begeleider	66	9	75
Totaal	92	27	119

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden gaan we na of op T2 de negen geselecteerde variabelen geassocieerd zijn met een significant betere uitkomst op een van de drie variabelen en dit per respondent. In geval van dichotome nominale variabelen wordt gebruik gemaakt van een Fisher exacte test (FE). In geval van een variabele op intervalniveau (leeftijd en duur time-out) en een nominale variabele met meer dan twee categorieën wordt univariate logistische regressie gebruikt.

3.1.2. Volgens de jongere

3.1.2.1. Begeleidbaarheidsindex

Geslacht (FE=0.71), leeftijd ($\chi^2= 0.60$; $p=0.44$), etniciteit (FE=0.61), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=0.58), het type time-out (FE=0.09), aard van de time-out (FE=0.61), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=0.68), duur van time-out ($\chi^2= 0.62$; $p=0.43$) en inhoud van time-out ($\chi^2= 1.59$; $p=0.66$) zijn niet geassocieerd met een betere uitkomst inzake begeleidbaarheid op T2. Er moet worden opgemerkt dat het type time-out marginaal significant is. Jongeren uit type 2 hebben de tendens om meer resultaat te boeken op het vlak van de begeleidbaarheid.

3.1.2.2. Persoonlijkheidsontwikkeling

Geslacht (FE=0.23), leeftijd ($\chi^2= 0.62$; $p=0.43$), etniciteit (FE=1.00), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=1.00), het type time-out (FE=1.00), aard van time-out (FE=0.25), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=0.66), duur van time-out ($\chi^2= 1.11$; $p=0.29$) en inhoud van time-out ($\chi^2= 2.80$; $p=0.42$) zijn niet geassocieerd met een betere uitkomst inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling op T2.

3.1.2.3. SDQ

Geslacht (FE=0.13), leeftijd ($\chi^2= 0.77$; $p=0.38$), etniciteit (FE=0.47), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=1.00), het type time-out (FE=0.48), aard van time-out (FE=0.12), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=1.00), duur van time-out ($\chi^2= 0.21$; $p=0.65$) en inhoud van time-out ($\chi^2= 3.70$; $p=0.30$) zijn niet geassocieerd met een betere uitkomst inzake gedrags- en emotionele problemen op T2.

3.1.3. Volgens de begeleider

3.1.3.1. Begeleidbaarheidsindex

Geslacht (FE=1.00), leeftijd ($\chi^2= 0.33$; $p=0.56$), etniciteit (FE=0.19), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=1.00), type time-out (FE=1.00), aard van time-out (FE=1.00), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=1.00), duur van time-out ($\chi^2= 0.52$; $p=0.47$) en inhoud van time-out ($\chi^2= 0.36$; $p=0.95$) zijn niet geassocieerd met een betere uitkomst inzake begeleidbaarheid op T2

3.1.3.2. Persoonlijkheidsontwikkeling

Geslacht (FE=0.23), leeftijd ($\chi^2= 0.01$; $p=0.96$), etniciteit (FE=1.00), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=1.00), type time-out (FE=0.59) en aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=0.10) zijn niet geassocieerd met een betere uitkomst inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling op T2.

De aard van time-out ($FE < 0.01$) en duur van time-out ($\chi^2 = 5.90$; $p < 0.05$; Nagelkerke $R^2 = 0.16$; $\beta = 0.67$ met $p < 0.05$) zijn wel geassocieerd met een betere outcome. Groepstime-outs en korter durende time-outs resulteren in meer jongeren met een significante verbetering. Logistische regressie bereikt geen finale oplossing voor 'inhoud time-out' waardoor beroep wordt gedaan op visuele analyse. Hieruit blijkt dat creatieve time-outs aanleiding geven tot een significante verandering bij een derde van de deelnemers terwijl dit voor de andere werkvormen slechts een tiende bedraagt.

Deze drie variabelen (aard, duur en inhoud) kunnen niet in een model worden ingevoerd omwille van collineariteit. Groepstime-outs zijn immers creatieve time-outs. Wanneer we de variabelen 'duur time-out' en 'aard time-out' in een model invoeren bekomen we een significant model ($\chi^2 = 15.46$; $df = 2$; $p < 0.001$; Nagelkerke $R^2 = 0.40$). In dit model is slechts nog de variabele 'aard van de time-out' significant ($\beta = 17.63$ met $p < 0.01$). Waarbij groepstime-outs (en dus ook creatieve time-outs) opnieuw zijn geassocieerd met een positievere verandering inzake persoonlijkheidskenmerken volgens de begeleiders.

3.1.3.3. SDQ

Geslacht ($FE = 0.07$), leeftijd ($\chi^2 = 0.78$; $p = 0.38$), etniciteit ($FE = 0.53$), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan ($FE = 1.00$), type time-out ($FE = 1.00$), aard van de time-out ($FE = 1.00$), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out ($FE = 1.00$), duur van time-out ($\chi^2 = 0.04$; $p = 0.85$) en inhoud van time-out ($\chi^2 = 1.12$; $p = 0.77$) zijn niet geassocieerd met een betere uitkomst inzake gedrags- en emotionele problemen op T2. We merken wel op dat het geslacht marginaal significant is. Volgens begeleiders evolueren marginaal significant meer meisjes positief inzake gedrags- en emotionele problemen.

3.2. Succesfactoren op T3

3.2.1. Inleiding

In het onderzoek worden 119 jongeren geïnccludeerd. Van 29 (responsrate = 25%) jongeren hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) van beide meetmomenten (T1 en T3). Deze jongerenresponsgroep verschilt niet van non-responsgroep inzake zelfgerapporteerde problemen met begeleidbaarheid ($U = 841.5$; $p = 0.05$), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling ($U = 1006$, $p = 0.62$) en gedrags- en emotionele problemen ($U = 1015.5$; $p = 0.53$). Er kan worden opgemerkt dat de score inzake begeleidbaarheid marginaal significant is. Jongeren uit de nonresponsgroep hebben de neiging om moeilijker te begeleiden te zijn.

Van 45 begeleiders (responsrate=38%) hebben we alle vragenlijsten (BIV, persoonlijkheidskenmerken, SDQ) op beide meetmomenten. Scores van de responsgroep verschillen niet van de non-responsgroep inzake begeleidbaarheid ($U = 1479.5$; $p = 0.86$), problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling ($U = 1338$, $p = 0.26$) en gedrags- en emotionele problemen ($U = 1316$; $p = 0.37$). Voor een meer uitgebreide bespreking van deze groep verwijzen we naar deel 4: het prospectief outcome-onderzoek.

Tabel 3: Ontvangen vragenlijsten op T3 (n)

Respondent	Type		Totaal
	Type 1	Type 2	
Jongere	26	3	29
Begeleider	39	6	45
Totaal	92	27	119

3.2.2. Volgens de jongere

3.2.2.1. Begeleidbaarheidsindex

Geslacht (FE=1.00), leeftijd ($\chi^2 = 2.90$; $p=0.09$), etniciteit (FE=0.37), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=0.19), het type time-out (FE=0.37), aard van time-out (FE=0.24), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=1.00), duur van time-out ($\chi^2 = 0.76$; $p=0.38$) en inhoud van time-out ($\chi^2 = 3.41$; $df=3$; $p=0.33$) zijn niet geassocieerd met een grotere verandering inzake begeleidbaarheid op T3.

3.2.2.2. Persoonlijkheidsontwikkeling

Geslacht (FE=0.70), leeftijd ($\chi^2 = 3.69$; $p=0.06$), etniciteit (FE=0.55), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=0.64), het type time-out (FE=0.18), aard van time-out (FE=0.36), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=0.11) en inhoud van time-out ($\chi^2 = 6.31$; $df=3$; $p=0.10$) zijn niet geassocieerd met een betere uitkomst inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling op T3.

Duur van de time-out ($\chi^2 = 5.58$; $p=0.02$; Nagelkerke $R^2=0.17$) is wel geassocieerd met een betere uitkomst inzake persoonlijkheidskenmerken op T3. Volgens de jongere resulteren langere time-outs na drie maanden in een grotere verandering ($\beta=1.42$; $p<0.05$). Daarnaast kan worden opgemerkt dat de leeftijd marginaal significant is. Jongere jeugdigen rapporteren een marginaal significant grotere verandering inzake persoonlijkheidskenmerken ($\beta=0.52$; $p=0.08$).

3.2.2.3. SDQ

Geslacht (FE=0.49), leeftijd ($\chi^2 = 0.72$; $p=0.40$), etniciteit (FE=1.00), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=1.00), het type time-out (FE=1.00), aard van time-out (FE=0.05), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=1.00), duur van time-out ($\chi^2 = 1.45$; $p=0.23$) en inhoud van time-out ($\chi^2 = 6.18$; $df=3$; $p=0.10$) zijn niet geassocieerd met een grotere verandering inzake gedrags- en emotionele problemen op T3.

Er moet evenwel opnieuw opgemerkt worden dat volgens de jongere de aard van time-out een marginaal significante rol speelt. Meer jongeren (n=2 versus n=0) rapporteren na een groepstime-out een significante daling inzake gedrags- en emotionele problemen.

3.2.3. Volgens de begeleider

3.2.3.1. Begeleidbaarheidsindex

Geslacht (FE=1.00), leeftijd ($\chi^2= 0.19$; $p=0.66$), etniciteit (FE=1.00), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=0.54), het type time-out (FE=1.00), aard van time-out (FE=1.00), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=0.31), duur van time-out ($\chi^2= 2.52$; $p=0.11$) en inhoud van time-out ($\chi^2= 0.79$; $df=3$; $p=0.85$) zijn niet geassocieerd met een grotere verandering inzake begeleidbaarheid op T3.

3.2.2.2. Persoonlijkheidsontwikkeling

Geslacht (FE=0.12), leeftijd ($\chi^2= 1.85$; $p=0.17$), etniciteit (FE=1.00), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out meemaakte (FE=1.00), het type time-out (FE=1.00), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=0.11) en duur van time-out ($\chi^2= 2.72$; $p=0.10$) zijn niet geassocieerd met een grotere verandering inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling op T3.

De aard van time-out (FE<0.01) en inhoud van time-out (visuele analyse⁷⁰) zijn wel geassocieerd met een grotere verandering inzake persoonlijkheidskenmerken op T3. Volgens de begeleiders resulteren groepstime-outs en creatieve time-outs na drie maanden in een positiever resultaat inzake problemen met de persoonlijkheidsontwikkeling. Dit is logisch daar de groepstime-outs creatieve time-outs zijn.

3.2.2.3. SDQ

Geslacht (FE=0.44), leeftijd ($\chi^2= 0.08$; $p=0.78$), etniciteit (FE=1.00), of de jongere de laatste 6 maanden reeds een time-out heeft gedaan (FE=0.14), het type time-out (FE=1.00), aard van time-out (FE=1.00), aanwezigheid van een begeleider tijdens time-out (FE=1.00), duur van time-out ($\chi^2= 0.07$; $p=0.79$) en inhoud van time-out (visuele analyse⁷¹) zijn niet geassocieerd met een betere uitkomst inzake vermindering van gedrags- en emotionele problemen op T3.

⁷⁰ Logistische regressie bereikt geen finale oplossing. Uit visuele analyse blijkt evenwel dat voor 1/3 van de jongeren die een creatieve TO volgden een significante verandering wordt gerapporteerd terwijl dit voor geen enkele jongere uit de andere werkvormen gebeurde.

⁷¹ Logistische regressie bereikt geen finale oplossing. Uit visuele analyse blijkt geen effect voor de verschillende werkvormen.

4. Besluit

In het algemeen kunnen weinig kritische succesfactoren worden geïdentificeerd. Op basis van de gegevens verkregen van de jongere en van de begeleider kunnen zowel op T2 en T3 geen factoren worden geïdentificeerd die geassocieerd zijn met een grotere verandering inzake problemen met de begeleiding/opvoeding of de aanwezigheid van gedrags- en emotionele problemen. Op basis van de zelfrapportage door de jongeren kunnen op T2 ook geen factoren worden geïdentificeerd die geassocieerd zijn met een grotere verandering van problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling. Jongeren geven evenwel na drie maanden aan dat langere time-outs een grotere positieve invloed hebben op hun persoonlijkheidsontwikkeling. Dit is voor een stuk in tegenspraak met gegevens verkregen van de begeleiders. Zij geven immers na twee weken aan dat een groter effect wordt bereikt op de persoonlijkheidskenmerken bij een kortere time-out. De robuustheid van deze laatste bevinding kan echter ter discussie worden gesteld. Wanneer de duur van de time-out wordt geanalyseerd samen met de aard van de time-out (individueel of groep) dan is nog slechts deze laatste variabele significant. En dit brengt ons bij de laatste bevinding. Door de begeleiders wordt zowel op T2 als op T3 aangegeven dat groepstime-outs een groter positief effect hebben op de problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling.

Moeten de time-outprojecten op basis van deze laatste bevinding dan nog slechts groepstime-outs organiseren? Tot dit besluit willen we zeker niet komen. Een eerste belangrijk argument is dat we niet weten welke criteria gehanteerd worden bij de bepaling van de groep jongeren voor een groepstime-out. Een tweede argument is dat problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling gemeten worden met slechts vier items waarbij niet geweten is hoe valide deze maat wel is. Een derde argument is dat het effect op de persoonlijkheidsontwikkeling een neveneffect is. Time-outs worden immers georganiseerd om problemen in de begeleiding dikwijls als gevolg van gedrags- en emotionele problemen te verminderen. Groepstime-outs hebben in vergelijking met individuele time-outs op deze laatste twee variabelen geen groter effect. Een laatste argument vormt de wetenschap dat voor jongeren met gedrag, dat een groepsinterventie te veel zal verstoren, een individuele interventie is aanbevolen en een groepsinterventie wordt afgeraden (Filip, McDaniël en Schene, 1996). Anderzijds kan niet worden ontkend dat groepstime-outs voor een bepaalde groep jongeren een gunstig effect kunnen hebben op de manier waarop ze in het leven staan.

5. Samenvatting

In dit hoofdstuk gingen we op zoek naar de kritische succesfactoren op T2 en T3. Hieronder vatten we de belangrijkste bevindingen samen.

Kritische succesfactoren op T2

- Vanuit het perspectief van de jongere kunnen geen kenmerken van de jongere of van de projecten worden geïdentificeerd die leiden tot een grotere verandering inzake begeleidbaarheid, persoonlijkheidsontwikkeling en gedrags- en emotionele problemen.
- Vanuit het perspectief van de begeleider kunnen geen kenmerken van de jongere of van de projecten geïdentificeerd worden die leiden tot een grotere verandering inzake begeleidbaarheid en gedrags- en emotionele problemen. Op het gebied van de persoonlijkheidsontwikkeling vinden we dat de aard en/of inhoud van time-out leiden tot een grotere verandering.

Kritische succesfactoren op T3

- Vanuit het perspectief van de jongere kunnen geen kenmerken van de jongere of van de projecten worden geïdentificeerd die leiden tot een grotere verandering inzake begeleidbaarheid en gedrags- en emotionele problemen. Op het gebied van de persoonlijkheidsontwikkeling vinden we de langere time-outs leiden tot een grotere verandering.
- Vanuit het perspectief van de begeleider kunnen geen kenmerken van de jongere of van de projecten worden geïdentificeerd die leiden tot een grotere verandering inzake begeleidbaarheid en gedrags- en emotionele problemen. Op het gebied van de persoonlijkheidsontwikkeling vinden we dat de aard en inhoud van time-out leiden tot een grotere verandering.

Deel 6: Kosten-effectiviteit

1. Onderzoeksvragen

In dit deel trachten we een antwoord te bieden op volgende onderzoeksvraag:

1. Welke is de verhouding tussen de ingezette middelen en het resultaat?

Door gegevens uit het vragenlijstenonderzoek (outcome-variabelen en aanwezigheid in voorziening) en de ingezette middelen (kosten) aan elkaar te linken, kunnen we uitspraken doen over de kosten-effectiviteit van de zes time-outprojecten.

2. Methode

2.1. Ingezette middelen

De 'totale kost' van elk time-outproject zijn de uitgaven van het jaar 2007. Ze worden berekend aan de hand van de financiële verslagen van 2007. In tabel 1⁷² worden de verschillende variabelen weergegeven die we gebruikt hebben om tot de uiteindelijke kost per time-outproject te komen. Uitzonderlijke kosten of aanleg van provisie voor volgend boekjaar worden in mindering gebracht. De 'totale kost' wordt opgedeeld in variabele en vaste kosten (huur, externe diensten en afschrijvingen). Vervolgens nemen we het aantal effectief doorgegangene time-outs (n) in 2007. Om een consequente vergelijking te maken tussen de deelnemende time-outprojecten wordt een gemiddelde genomen van het aantal effectieve time-outs in 2007 (n'). We berekenen de totale kost' op basis van volgende formule $((\text{variabel}/n) \times n') + \text{vast}$. Wanneer we deze totale kost' delen door n' bekomen we de kost per jongere, indien elk time-outproject eenzelfde aantal time-outs zou organiseren. Dit bedrag zal gebruikt worden bij de kosten-effectiviteitanalyse.

Tabel 1: Kosten per time-outproject

Time-outproject	Variabelen			n	n'	Totale kost'	Totale kost'/n'
	Totale kost	Vast	Variabel				
Albezoon	€54.000	€2400	€51.600	10	30	€157.200	€5240
Tool	€78.862	€2600	€76.262	25	30	€94.114,4	€3137
La Strada	€265.295,47	€7946,97	€257.348,5	44	30	€183.411,95	€6114
TOPart	€101.132,24	€4359,28	€96.772,96	28	30	€108.044,59	€3601
Wingerdbloei	€131.419,19	€4673,26	€126.745,93	24	30	€163.105,67	€5437
De Steiger	€96.481,91	€194,76	€96.287,15	49	30	€59.146,074	€1972

⁷² Om de kost per jongere te berekenen werd beroep gedaan op de expertise van Prof. Dr. Lieven Annemans.

2.2. Resultaat

2.2.1. Inleiding

We onderscheiden twee soorten effectiviteitsmaten. Een eerste is gebaseerd op zelfrapportage en omvat zes outcome-variabelen uit het vragenlijstenonderzoek (begeleidbaarheidsindex, persoonlijkheidskenmerken en gedrags- en emotionele problemen voor jongere én begeleider). Een tweede effectiviteitsmaat is gebaseerd op de aanwezigheid van het aantal jongeren in de voorziening twee weken en drie maanden na de time-out. Hoe deze twee effectiviteitsmaten berekend zijn en vervolgens worden gebruikt, beschrijven we hieronder.

2.2.2. Outcome-variabelen

We gaan de veranderingen in de drie outcome-variabelen na bij de jongere en de begeleider tussen de start van de time-out en twee à drie weken na de time-out (T1 en T2). Het derde meetmoment wordt in deze analyse niet mee opgenomen. Ten eerste omdat voor 25% van de jongeren geen T3 kon worden afgenomen gezien het korte tijdsbestek van het onderzoek. Ten tweede wegens het kleine aantal bruikbare vragenlijsten waardoor de time-outprojecten niet met elkaar vergeleken kunnen worden. Ten derde gezien het aantal ingrijpende gebeurtenissen (64%) die hebben plaatsgevonden drie maanden na de time-out.

Deze veranderingen worden berekend met behulp van een effectgrootte (effectsize: ES). Een ES wordt in dit onderzoek berekend door de score op te meting (T2) af te trekken van de score op de voormeting (T1) en dit verschil te delen door de gepoolde standaarddeviatie van de voor- en nameting (een soort gewogen gemiddelde standaarddeviatie). Hiermee wordt voor een individu of groep aangegeven hoeveel eenheden van een standaarddeviatie men tijdens de behandeling veranderd is. De ES is een maat voor "winst" of "verlies". Een positieve ES duidt op een winst, een ES rond de nul duidt noch op winst, noch op verlies en een negatieve ES duidt op verlies. Het voordeel van de ES is dat hij niet zo gevoelig is voor de grootte van de steekproef, dus ook bij kleine groepen gebruikt kan worden en dat hij over alle meetinstrumenten dezelfde betekenis heeft. De vraag is natuurlijk hoe groot de ES moet zijn om van een substantiële positieve of negatieve verandering te mogen spreken? Ten aanzien hiervan is in de loop der jaren een conventie ontstaan: een ES kleiner dan 0,20 is te verwaarlozen, een ES tussen 0,20 en 0,49 wordt klein genoemd, tussen 0,50 en 0,79 is de ES middelgroot en boven de 0,80 is er sprake van een grote ES. Verder blijkt uit zogeheten meta-studies van internationaal effectonderzoek dat de ES van interventieprogramma's voor gedragsproblematiese jeugdigen in residentiele programma's rond de .40 ligt (Bartels, Schuurisma en Slot, 2001; Lipsey & Wilson, 1998).

Per respondent (jongere én begeleider) beschikken we over drie outcome-variabelen. Wanneer voor iedere variabele een ES wordt berekend en deze gelinkt wordt aan de kosten, bekomen we zes tabellen. In tabel 2 en 3 worden de ES voor elke outcome-variabele weergegeven respectievelijk volgens de mening van de jongeren en de begeleiders.

Tabel 2: Effectiviteit jongere (ES)							
Time-outprojecten							
Jongere	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
BIV	-0.19	0.37	0.35	-0.13	0.51	0.07	0.18
PH	0.29	0.26	0.13	0.5	0	0	0.20
SDQ	0	0.21	0.41	0.32	0.17	-0.02	0.16

Tabel 3: Effectiviteit begeleider (ES)							
Time-outprojecten							
Begeleider	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger	Totaal
BIV	-0.05	0.29	-0.21	0.07	-0.14	0.14	0.08
PH	-0.26	0.18	0.68	0.52	0.06	0.19	0.30
SDQ	0.32	0.68	0.16	0.15	-0.02	0.17	0.26

2.2.3. Aanwezigheid in de voorziening

De tweede soort effectiviteitsmaat betreft het percentage jongeren dat na een time-out nog aanwezig is in de voorziening. Hierbij is slechts rekening gehouden met het aantal jongeren dat om negatieve redenen de voorziening heeft verlaten. Jongeren die omwille van positieve redenen (zoals het bereiken van de meerderjarigheid, een geplande overstap naar een andere vorm van hulpverlening of een overstap naar minder zware hulpverlening) niet meer aanwezig zijn in de voorziening zijn uit de analyses gehaald. Dit percentage is als volgt berekend: (totaal aantal jongeren minus jongeren vertrokken om positieve redenen minus jongeren vertrokken om negatieve redenen) gedeeld door (totaal aantal jongeren minus jongeren vertrokken om positieve redenen). Deze wijze van berekening wordt gebruikt voor de berekening van het percentage jongeren twee weken na de time-out (T2) en voor het percentage jongeren drie maanden na de time-out (T3) nog aanwezig in de voorziening. Voor de berekening van het percentage jongeren aanwezig in de voorziening op T3 worden de jongeren waarvan we geen T3 konden afnemen uit de totalen gehaald. In tabel 4 geven we een overzicht van het percentage jongeren dat nog aanwezig is in de voorziening op T2 en T3.

Tabel 4: Aanwezigheid in de voorziening (%)						
Time-outprojecten						
Respondent	Albezon	Tool	La Strada	TOPart	Wingerdbloei	De Steiger
T2	80	95	84	85	100	79
T3	33	77	71	61	66	63

3. Voorlopige besluiten

Uit bovenstaande tabellen kunnen reeds een aantal besluiten worden getrokken. Een eerste besluit is dat de drie outcome-variabelen niet samenhangen inzake effectiviteit. Dit geldt zowel voor de gegevens verkregen van de jongeren als voor de gegevens verkregen van de begeleiders. Dit is dan ook een belangrijk argument om de effectmaten verkregen voor de verschillende projecten niet te middelen. Dit heeft wel als nadeel dat de verschillende outcome-variabelen afzonderlijk moeten worden beschouwd en niet één effectiviteitstabel kan worden gepresenteerd.

Volgens de jongeren hebben Tool en La Strada steeds positieve effecten op de verschillende outcome-maten. Albezon, TOPart, Wingerdbloei en De Steiger hebben minsten één ES rond nul of zelfs één negatieve ES. De begeleiders rapporteren de meeste positieve effecten bij Tool, TOPart en De Steiger. Albezon, La Strada en Wingerdbloei hebben minstens één negatieve ES. Volgens de jongeren en de begeleiders is Tool het project met de grootste effectiviteit. De projecten met de laagste effectiviteit zijn Albezon en Wingerdbloei.

Vervolgens moet worden opgemerkt dat de effectgrootte voor de verschillende outcome-variabelen vrij laag ligt. Meestal (86%) bekomen we een effectgrootte kleiner dan 0,20 wat overeenkomt met verwaarloosbare veranderingen. Veel minder (14%) wordt een effectgrootte gevonden tussen 0.50 en 0.79 wat overeenkomt met middelgrote veranderingen. De lage effectiviteit wordt ook weerspiegeld in het aantal jongeren dat twee weken en drie maanden na de time-out nog in de voorziening van herkomst is. Na twee weken is ongeveer 20% van de jongeren al vertrokken uit de voorziening omwille van negatieve redenen (vertrek omwille van bereiken meerderjarigheid, naar een lichtere vorm van hulpverlening en dergelijke zijn uit deze analyse gehaald). Drie maanden later is dit reeds 40%. Dergelijke cijfers maken dan ook dat heel wat vragen kunnen worden gesteld bij de effectiviteit van een time-out.

Een ander opvallend gegeven is dat de kost per jongere over de verschillende projecten heen varieert met een factor drie. Het aanbod van La Strada is per jongere drie maal duurder dan het aanbod gerealiseerd door De Steiger. Daarnaast kunnen we ook moeilijk voorbij gaan aan het feit dat een project per jongere niet goedkoop is wanneer we dit vergelijken met de kost van een jongere die één week verblijft in een voorziening (€1000).

4. Vergelijking resultaat versus ingezette middelen

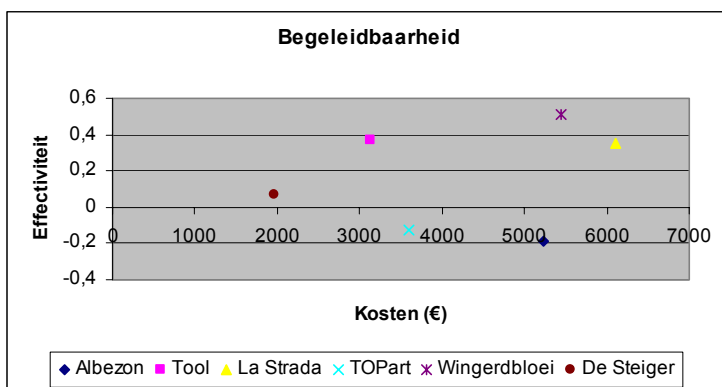
4.1. Inleiding

Om de kosten-effectiviteit van de zes time-outprojecten na te gaan, worden de verschillende outcome-maten vergeleken met de ingezette middelen. We nemen het perspectief van de jongere, dat van de begeleider en het aantal jongeren in de voorziening na de time-out mee in deze vergelijking. De vergelijking van de projecten gebeurt met behulp van een efficacy frontier. Deze methode houdt in dat de verschillende projecten uitgezet worden in een vlak

met de kost per jongeren op de X-as en de ES op de Y-as. Dominante projecten zijn deze projecten die bij een gegeven kost de grootste effecten behalen. Het zijn de projecten die de beste verhouding effect/middelen realiseren. Alhoewel theoretisch projecten met een nuleffect of zelfs een negatief effect ook dominant kunnen zijn noemen wij slechts deze projecten met een effect groter dan nul dominante projecten.

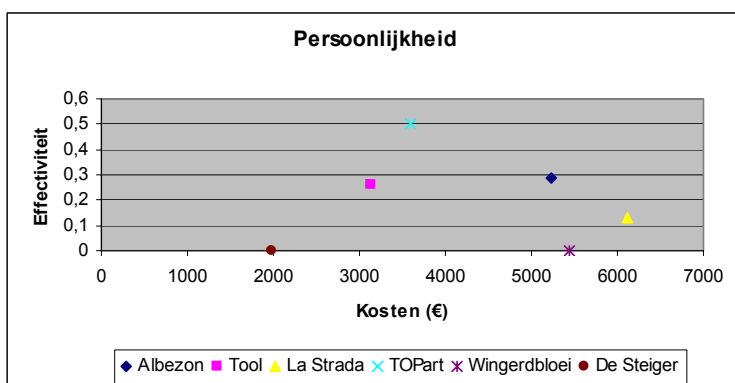
4.2. Volgens de jongere

Met betrekking tot de begeleidbaarheid zijn volgens de jongere de dominante time-outprojecten De Steiger, Tool en Wingerdbloei. De Steiger heeft de laagste kost maar het effect is verwaarloosbaar. Tool is duurder dan De Steiger maar realiseert een groter effect. Wingerdbloei heeft een middelgroot effect, maar de op één na hoogste kost. Niet-dominante time-outprojecten zijn TOPart, Albezoon en La Strada.

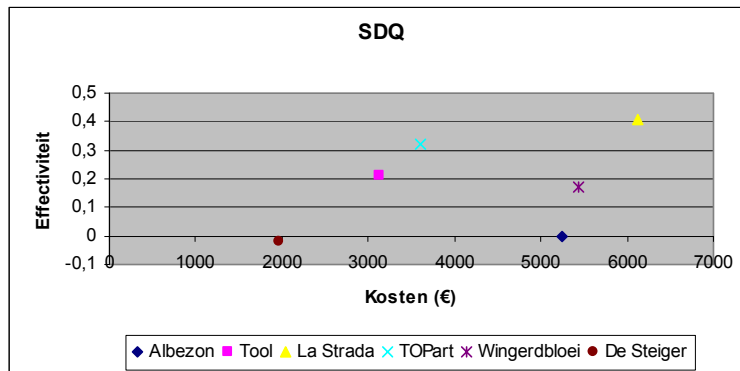
Figuur 1: Begeleidbaarheid volgens de jongere

Wanneer we de veranderingen inzake problemen met de persoonlijkheidsontwikkeling als outcome-maat nemen dan zijn de dominante time-outprojecten Tool en TOPart. Tool is goedkoop en heeft een kleine effectiviteit. TOPart heeft een gemiddelde kost en een middelgroot effect. Niet-dominante time-outprojecten zijn De Steiger, Albezoon, Wingerdbloei en La Strada.

Figuur 2: Persoonlijkheidskenmerken volgens de jongere

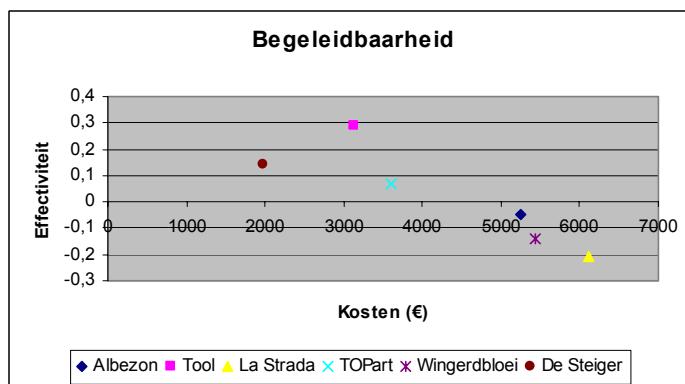
Wanneer we een vermindering in gedrags- en emotionele problemen volgens de jongere als outcome-maat nemen dan zijn de dominante time-outprojecten Tool, TOPart en La Strada. Tool is goedkoop en heeft een klein effect. TOPart heeft een gemiddelde kost en een klein effect. Het effect is echter groter dan dat van Tool. La Strada is het duurste time-outproject en heeft het grootste maar nog klein te noemen effect. Niet-dominante time-outprojecten zijn De Steiger, Albezon en Wingerdbloei.

Figuur 3: SDQ volgens de jongere

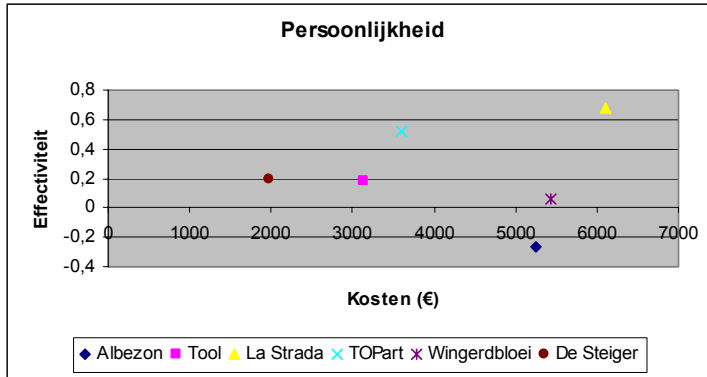
4.3. Volgens de begeleider

De dominante time-outprojecten inzake begeleidbaarheid zijn De Steiger en Tool. De Steiger is goedkoper dan Tool maar realiseert inzake begeleidbaarheid een te verwaarlozen effect. Tool is wat duurder en realiseert een klein effect. Niet-dominante time-outprojecten zijn TOPart, Albezon, Wingerdbloei en La Strada.

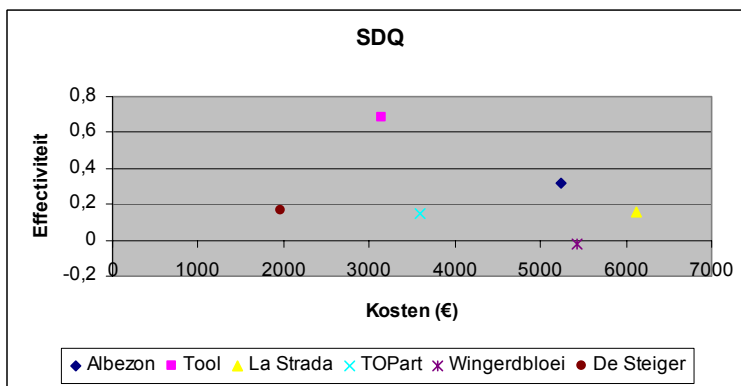
Figuur 4: Begeleidbaarheid volgens de begeleider

De dominante projecten inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling zijn De Steiger, TOPart en La Strada. De Steiger heeft de laagste kost en een verwaarloosbaar effect. TOPart is duurder dan De Steiger maar realiseert een effect dat net middelgroot te noemen is. Het effect van La Strada op de persoonlijkheidsontwikkeling is middelgroot. Dit project is evenwel het duurste. De niet-dominante projecten zijn Tool, Albezon en Wingerdbloei.

Figuur 5: Persoonlijkheidskenmerken volgens de begeleider

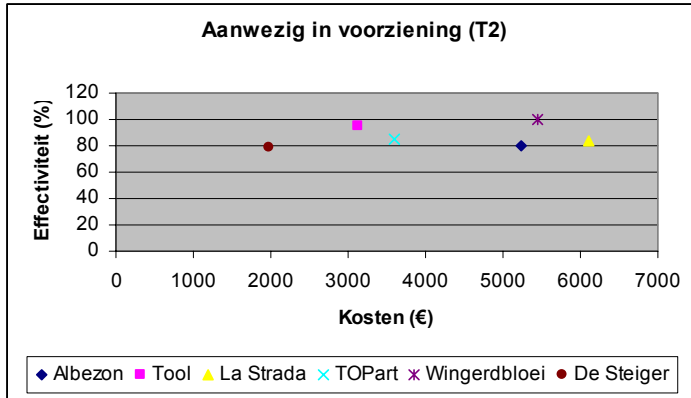
De dominante projecten inzake vermindering van gedrags- en emotionele problemen zijn De Steiger en Tool. De Steiger heeft een lage kost en een verwaarloosbaar effect. Tool is duurder maar heeft een middelgroot effect op de vermindering van gedrags- en emotionele problemen. De niet-dominante projecten zijn TOPart, Albezon, Wingerdbloei en La Strada.

Figuur 6: SDQ volgens de begeleider

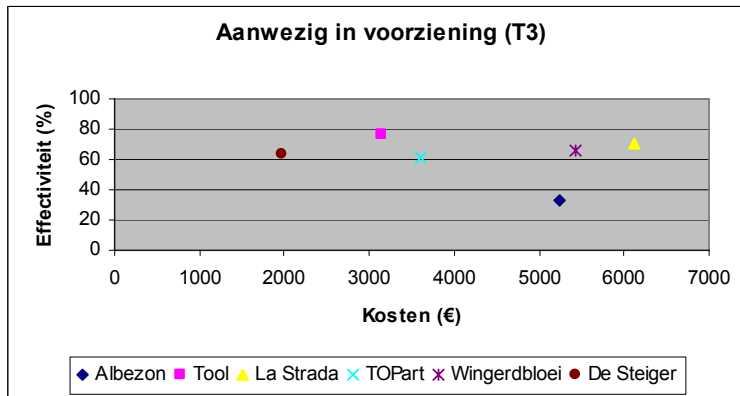
4.4. Aanwezigheid in de voorziening

Op basis van het percentage jongeren dat twee weken na time-out nog in de voorziening verblijft, zijn de dominante time-outprojecten De Steiger, Tool en Wingerdbloei. De Steiger heeft de laagste kost en het minst aantal jongeren nog in de voorziening van herkomst. Tool heeft een lage kost en een hoog aantal jongeren in de voorziening van herkomst. Wingerdbloei heeft de hoogste kost, maar alle jongeren zijn na twee weken nog in de voorziening van herkomst. De niet dominante time-outprojecten zijn TOPart, Albezon en La Strada.

Figuur 7: Aanwezigheid in voorziening op T2

Drie maanden na de time-out zijn De Steiger en Tool nog steeds de dominante time-outprojecten. De Steiger (63%) heeft na drie maanden minder jongeren in de voorziening van herkomst dan Tool (77%), maar is wel goedkoper dan Tool. TOPart, Albezoon, Wingerdbloei en La Strada zijn niet-dominante time-outprojecten. Opvallend is de terugval van Wingerdbloei. Alhoewel na twee weken nog alle jongeren in de voorziening van herkomst verblijven is dit na drie maanden slechts 33%.

Figuur 8: Aanwezigheid in voorziening op T3

5. Bespreking

De gegevens van de verschillende perspectieven (jongere én begeleider) en de verschillende soorten outcome-maten (gebaseerd op zelfrapportage en het percentage jongeren nog aanwezig in de voorziening na twee weken of drie maanden) blijken niet steeds te convergeren. Over de respondenten en de outcome-maten heen is Albezoon nooit dominant en Tool (7 maal) en De Steiger (6 maal) het vaakst. Een project van Tool kost een derde meer dan een project van De Steiger, maar Tool realiseert een klein tot middelgroot effect op de verschillende outcome-variabelen. De Steiger is ongeveer evenveel dominant maar realiseert telkens te verwaarlozen effecten. De overige time-outprojecten, TOPart, Wingerdbloei en La Strada zijn op hun beurt respectievelijk 3 maal, 2 maal en 2 maal dominant. Hierbij kan

worden opgemerkt dat TOPart slechts driemaal dominant is maar twee van de drie keer een middelgroot effect realiseert.

We gaven reeds aan dat de effectiviteit relatief beperkt is. Bij een dergelijke lage effectiviteit hebben de goedkoopste projecten het meeste voordeel. Tool en De Steiger zijn dan ook de goedkoopste projecten. Opmerkelijk is dat de duurdere projecten echter niet steeds een groter effect realiseren (cfr. Albezon en Wingerdbloei).

Deze resultaten zijn beperkt. De kost per jongere is berekend op de financiële verslagen van het jaar 2007. Er is geen rekening gehouden met de duur van een project. Geldstromen die niet in deze verslagen voorkomen zijn niet mee in rekening gebracht. Gedacht kan worden aan vergoedingen voor bijvoorbeeld gastgezinnen/project begeleiders via andere kanalen. De keuze om met vrijwilligers te werken heeft een belangrijke invloed op de kostenstructuur en maakt het mogelijk om relatief goedkoop time-outprojecten te organiseren.

6. Samenvatting

In dit hoofdstuk presenteerden we de ingezette middelen en de effectiviteit van de zes time-outprojecten. Vervolgens gingen we de verhouding tussen de ingezette middelen en de effectiviteit na per time-outproject. Hieronder vatten we de belangrijkste bevindingen samen.

Kosten

- De kosten per jongere variëren tussen de time-outprojecten met een factor drie.

Effectiviteit

- De drie outcome-maten hangen niet samen inzake effectiviteit. Dit geldt zowel voor de gegevens verkregen van de jongeren als voor die van de begeleider.
- Tool behaalt de hoogste effectiviteit zowel volgens de jongere als volgens de begeleider.
- De effectgrootte voor de verschillende outcome-variabelen is vrij klein.
- Reeds 20% van de jongeren is twee weken na de time-out niet meer aanwezig in de voorziening van herkomst. Na drie maanden verblijft zelfs 40% van hen niet meer in de voorziening.

Kosten-effectiviteit

- Over de respondenten en de outcome-variabelen heen is Albezon nooit dominant.
- Tool en De Steiger zijn het vaakst dominant.
- TOPart is slechts driemaal dominant geweest, maar realiseert hierbij twee keer een middelgroot effect.
- Wingerdbloei en La Strada zijn elk twee maal dominant.

Referenties

Bartels, A.A.J.; Schuurmsma, S. & Slot, N.W. (2001). Interventies. In: Loeber, R; Slot, N.W. & Sergeant, J.A. (red.). *Ernstige en geweldadige jeugddelinquentie. Omvang, oorzaken en interventies* (p. 291-318). Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.

Lipsey, M.W. & Wilson, D.B. (1998). Effective interventions for serious juvenile offenders. A synthesis of research. In: Loeber, R. & Farrington. D.P. (Eds.), *Serious & Violent Juvenile Offenders. Risk factors and succesful interventions* (pp. 313-318). Thousand Oaks: Sage.

Deel 7: Conclusies en aanbevelingen

1. Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn gegevens gepresenteerd die een antwoord geven op onderzoeksvragen naar programma-theorie en programma-evaluatie. In het inleidende hoofdstuk zijn de verschillende onderzoeksvragen geëxpliciteerd. Hieronder worden de onderzoeksvragen beantwoord en de belangrijkste conclusies getrokken. De resultaten worden bediscussieerd en geconfronteerd met de onderzoeksliteratuur. Vervolgens formuleren we enkele kanttekeningen bij het onderzoek. Het onderzoeksrapport wordt afgesloten met enkele aanbevelingen voor het beleid en de praktijk.

2. Beantwoording van de onderzoeksvragen

2.1. Vragen naar programma-theorie

2.1.1. Theoretische uitgangspunten en gemeenschappelijke basis

De eerste onderzoeksvraag is: "*Welke theoretische uitgangspunten, visies, ideeën dragen de time-outprojecten en vormen de gemeenschappelijke basis voor de verschillende time-outprojecten?*". Het antwoord is gebaseerd op de analyse van de interviews met sleutelfiguren.

We kwamen tot de bevinding dat alle time-outprojecten een time-out zien als een hulpverleningsinterventie om in (dreiging tot) vastlopende begeleidingen de dagelijkse interacties tussen de jongere en zijn onmiddellijke omgeving te onderbreken. Doel van time-out is rust bieden aan de jongere en zijn omgeving, afstand creëren tussen de jongere en diens omgeving en hun draagkracht vergroten. Hoe time-out de draagkracht vergroot, blijft echter onduidelijk. Het uiteindelijke doel is om na de time-out terug met elkaar verder te gaan en het bestaande hulpverleningsproces voort te zetten. Elk project hecht ook belang aan de terugkeergarantie voor de jongere naar de voorziening van herkomst.

De meeste time-outprojecten nemen het ervaringsleren als (*theoretisch*) *uitgangspunt*. Tool en De Steiger gebruiken het als werkprincipe. Het ervaringsleren wordt door de time-outprojecten echter verschillend gedefinieerd gaande van het opdoen van succeservaringen, het ontdekken van de eigen grenzen en mogelijkheden op een actieve en uitdagende manier in een natuurlijke en aantrekkelijke omgeving tot modeling en het volbrengen van een opdracht. De literatuur is niet consistent inzake de effectiviteit van het ervaringsleren (Van der Ploeg, 2005). Daarnaast werken de meeste projecten vanuit het contextueel of systeemtheoretisch denken. Er is echter nauwelijks onderzoeksmateriaal voor handen over de effectiviteit van deze benaderingen (Faas, 2005). Ze blijken wel effectief wanneer opvoedingsvaardigheden van ouders/begeleiders bij de behandeling worden betrokken (Lieber & Farrington, 2001). Andere werkprincipes zijn herstellend werken, niet-probleemoplossend

werken, ontheming, confronterend werken, emancipatorisch werken, gebruik maken van meta-communicatie of verbindend werken. Over de effectiviteit van deze principes bestaat nauwelijks onderzoeksliteratuur.

2.1.2. Kenmerken: gelijkenissen en verschillen

De tweede onderzoeksvraag luidt: *'Wat zijn de kenmerken van de verschillende time-outprojecten? Welke zijn de gelijkenissen? In welke mate verschillen de verschillende projecten van elkaar inzake werkvormen, maar eveneens op kenmerken als: kenmerken van doelgroep, inclusie en exclusiecriteria, mate van ontheming, betrokkenheid van voorziening van herkomst, mate van nazorg, ...?'* Het antwoord is gebaseerd op de analyses van de interviews en diverse documenten.

De *doelgroep* van de time-outprojecten bestaat uit jongens én meisjes tussen 10 en 21 jaar. Het gaat steeds om jongeren met minstens een dossier bij een Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand of een Jeugdrechtbank. Voor TOPart en Albezon is een dossier onvoldoende. Ze eisen dat jongeren uit specifieke werkvormen of voorzieningen komen. Jongeren die voldoen aan deze criteria, met een minimale bereidheid en met voldoende reflectiemogelijkheden, kunnen op time-out. Exclusiecriteria zijn een acute drugs- of psychiatrische problematiek, het ontbreken van een terugkeergarantie en een jongere die niet bereid is om op time-out te vertrekken. Slechts La Strada past de exclusiecriteria strikt toe.

De time-outprojecten noemen *ontheming* werkzaam en definiëren dit als loskomen van de normale context waarmee de jongere geen contact heeft. Ook hier verschillen de time-outprojecten. Ten eerste spreekt Wingerdbloei over ontheemding in plaats van ontheming omdat de jongere zelf niet kiest om afstand te nemen. Ten tweede legt Albezon geen contactverbod op en ten derde worden de jongeren bij Tool en De Steiger niet gecontroleerd op het (niet) hebben van contact met hun context. Deze verschillen stroken met de verschillen in visie die de time-outprojecten hebben over het tijdelijk onderbreken van de dagelijkse interacties tussen de jongere en zijn omgeving. Volgens sommige time-outprojecten bevorderen geografische kenmerken het onthemende karakter van een time-out. Inzake de werkzaamheid van ontheming kunnen een aantal opmerkingen worden gemaakt. Ten eerst ligt de kern van het ervaringsleren niet in de specifieke omgeving. Die omgeving is slechts een middel om een veranderingsproces in gang te zetten (Van der Ploeg & Scholte, 2000). Daarenboven zijn interventies in de leefomgeving van de jongere en gericht op het activeren van sociale netwerken rond de jongere aantoonbaar werkzaam. Dat geldt echter niet voor activiteiten met een avontuurlijk karakter (Bijl, Beenker & Van Baardewijk, 2005; Hermans, 2004).

De *praktische invulling* van time-out verschilt tussen de time-outprojecten. Alle projecten organiseren individuele time-outs. Albezon, La Strada en Wingerdbloei organiseren ook groepstime-outs. De meest voorkomende werkvormen bij individuele time-outs zijn staptime-outs, werktime-outs, verblijftime-outs, fietstime-outs en een combinatie van deze werkvormen. Bij groepstime-outs verblijven de jongere op één vaste plaats of worden werken en stappen gecombineerd. De groep bestaat uit 3 tot 6 jongeren. De samenstelling van groepen gebeurt echter niet overal op een weloverwogen manier, terwijl dit juist van belang is opdat elke jongere tot zijn recht kan komen (Van der Ploeg, 2005). De duur van de time-out is afhankelijk van de werkvorm en wordt bepaald in overleg met de voorziening van herkomst en de jongere. We vinden echter geen criteria om de duur te bepalen. Vermoedelijk bepaalt de werkvorm in belangrijke mate de duur van de time-out. Deze duur schommelt tussen 2 en 14 dagen.

Het *time-outproces* bestaat uit een aantal fasen. In de eerste fase, de aanmelding, wordt de jongere bij de time-outprojecten telefonisch aangemeld door de voorziening van herkomst of een consulent. Bij Albezon kan de jongere niet door een consulent worden aangemeld. De time-outprojecten, met uitzondering van De Steiger, maken gebruik van een aanmeldingsformulier. Gedurende de tweede fase, de voorbereiding, treffen de time-outprojecten weinig voorbereidingen. Enkel Tool en La Strada vragen de jongere en de voorziening van herkomst een vragenlijst in te vullen ter voorbereiding van de intake. We merken ook op dat de bepaling van de werkvorm verschilt tussen de time-outprojecten. De werkvorm wordt tijdens de aanmelding of de intake bepaald in samenspraak met de voorziening van herkomst en/of jongere. Indicatiecriteria die dit keuzeprocess ondersteunen bestaan echter niet.

Bij de derde fase, de intake, zijn de jongere, de voorziening van herkomst en de time-outbegeleider aanwezig. De ouders en de consulenten zijn vaak afwezig. De verwachtingen en de reden van time-out worden besproken en een time-outovereenkomst wordt opgesteld. Time-outprojecten verschillen sterk in tijd tussen aanmelding en intake. De Steiger, TOPart en Tool organiseren snel een intake (1 dag tot 7 dagen). La Strada, Albezon en Wingerdbloei hanteren geen tijdslimiet. We stellen ons de vraag hoe deze time-outprojecten een snelle opstart kunnen garanderen. Een van de noodzakelijke voorwaarden in de visietekst van OSBJ is namelijk dat er snel gehandeld moet worden om escalatie te voorkomen (Ondersteuningsstructuur, 2006).

De vierde fase, de time-out, start bij De Steiger, TOPart en Tool dezelfde dag van de intake of maximum 5 dagen later. Wingerdbloei start 7 tot 10 dagen na aanmelding op. La Strada en Albezon hanteren geen tijdslimiet. Opnieuw wordt hier geen recht gedaan aan de noodzakelijke voorwaarde van een snelle opstart. Alle time-outprojecten matchen de time-outbegeleiders met de jongere op basis van geslacht. Het dagprogramma van een time-out verschilt over de projecten van gestructureerd door het project tot zelf in te vullen door de jongere. De time-outactiviteiten kunnen gepland, intentioneel en als een reactie op een

situatie of jongere zijn. Doorheen de verschillende time-outprojecten is echter geen duidelijke lijn zichtbaar. De activiteiten zijn immers slechts middelen om een veranderingsproces in gang te zetten (Van der Ploeg & Scholte, 2000). In de OSBJ visietekst wordt verwezen naar overlegmomenten tussen de jongere en de time-outbegeleider waarbij wordt gezocht naar draagkrachtverhogende middelen (Ondersteuningsstructuur, 2006). Deze visie wordt niet volledig gedeeld door de projecten. Albezon, La Strada, TOPart, en Wingerdbloei bouwen reflectiemomenten in met als doel de jongere aan te zetten tot reflectie. Bij De Steiger en Tool is ruimte om te reflecteren aanwezig, maar beslist de jongere of hij hiervan gebruik maakt. De time-outprojecten proberen de jongere aan te zetten om een transfer te maken, maar of dit lukt, is voor hen onduidelijk. Een transfer is voor Van der Ploeg en Scholte (2000) en Ruikes (1994) het moeilijkste onderdeel van het ervaren leren door middel van een time-out project aangezien er vaak grote verschillen zijn tussen het project en het dagelijks leven.

De vijfde fase, het afrondingsgesprek, gebeurt bij alle time-outprojecten maximum één week na de time-out. De personen van de intake zijn aanwezig. De time-outprojecten zorgen voor de overdracht van de time-out naar de begeleider van de voorziening van herkomst en keren terug naar de informatie besproken tijdens de intake. Het verslag van de time-out wordt door de meeste projecten gemaakt én opgestuurd. Tool en Albezon doen dit niet.

De zesde en laatste fase, de nabegleiding, wordt alleen door La Strada structureel aangeboden bij individuele time-outs. Tool doet dit enkel op vraag van de voorziening van herkomst. Nabegleiding is echter essentieel om de bereikte effecten te handhaven (Boendermaker & Van der Ploeg, 2005 in Harder, Knorth & Zandberg, 2006; Smit, 1993 in Van der Ploeg, 2005). Uit al het voorgaande kan tevens worden besloten dat er weinig planmatig wordt tewerkgegaan.

2.1.3. Veronderstelde werkzame factoren en what-works

De derde en laatste onderzoeksvraag inzake programma-theorie peilt naar *'Wat zijn de veronderstelde werkzame factoren en welke empirische onderbouwing bestaat daarvoor? Komen de werkzame factoren overeen met de in de literatuur gerapporteerde 'what works'-criteria?'*. De antwoorden op deze vragen zijn gebaseerd op gegevens met interviews verkregen van de sleutelfiguren van de time-outprojecten.

Factoren die door de time-outprojecten zelf als **werkzaam verondersteld** worden, zijn een verbreken van contact tijdens de time-out, de buitenstaanderpositie als time-outbegeleider, de snelle opstart en de één op één relatie van de begeleider met de jongere. Deze één op één relatie is voor Hermanns (2004) en Van Yperen (2003) een werkzaam element. Voor het verbreken van contact wordt geen evidentie gevonden (Bijl, Beenker & Van Baardewijk, 2005; Hermanns, 2004; Van der Ploeg & Scholte, 2000). Algemeen wordt verondersteld dat hulpverlening slechts blijvende effecten heeft indien condities en omstandigheden die problemen in stand houden op meerdere niveaus tegelijk worden aangepakt. Een meervoudige problematiek vraagt om een multimodale aanpak, gericht op de jongere, het gezin en de

breder omgeving (Faas, 2005). Een time-out is echter nauwelijks gericht op de bredere omgeving maar voornamelijk op de jongere. Voor de buitenstaanderpositie en de snelle opstart vinden we in de literatuur evenmin evidentie.

Er is onderzocht in welke mate de time-outprogramma's voldoen aan een aantal algemene beginselen (**what works**) van effectief ingrijpen. De vijf beginselen die we onderscheiden zijn het responsiviteitsbeginsel, het professionaliteitsbeginsel, het risicobeginsel, het behoeftebeginsel en het programma-integriteitsbeginsel. (Uljee & Grootegoed, 2006; Van der Laan & Slotboom, 2002; Van der Laan, 2006). Time-outprojecten verschillen in de mate waarin ze aan deze vijf beginselen voldoen. Het responsiviteitsbeginsel en professionaliteitsbeginsel worden door de meeste projecten (gedeeltelijk) expliciet gehanteerd. Ten aanzien van het risicobeginsel verschillen de time-outprojecten. Tool, La Strada en TOPart passen het principe (gedeeltelijk) expliciet toe. Albezon, Wingerdbloei en De Steiger passen het niet toe. Ook de toepassing van het behoeftebeginsel verschilt. Tool, La Strada en TOPart hanteren dit gedeeltelijk expliciet, Albezon impliciet en Wingerdbloei en De Steiger hanteren dit beginsel niet. Het programma-integriteitsbeginsel wordt door vijf time-outprojecten impliciet gebruikt. Alleen La Strada past dit vrij expliciet toe.

2.2. Vragen naar programma-evaluatie

2.2.1. Beoogde en feitelijke doelgroep

De eerste onderzoeksvraag naar de programma-evaluatie betreft: *'Welke zijn de doelgroepen van de time-outprojecten en komen de feitelijke doelgroepen overeen met de doelgroepen zoals beoogd?'* Deze vraag wordt beantwoord door gegevens verkregen met de retrospectieve dossieranalyse te vergelijken met deze uit de interviewanalyse.

In het algemeen komt de beoogde doelgroep overeen met de bereikte doelgroep. Alle time-outprojecten staan voor jongens en meisjes open, met uitzondering van Wingerdbloei. De meeste jongeren zijn 15 tot 17 jaar. De jongeren hebben een dossier bij een Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand/Jeugdrechtbank. Conform de interviews werken La Strada, Wingerdbloei en De Steiger met jongeren die een dossier bij een Comité voor Bijzondere jeugdbijstand of Jeugdrechtbank hebben. TOPart en Albezon stellen bijkomend eisen dat jongeren uit specifieke werkvormen of voorzieningen komen.

2.2.2. Time-out in de praktijk

In deze paragraaf geven we een antwoord op de tweede onderzoeksvraag: *'Hoe realiseren de projecten time-out in de praktijk en welke zijn de actuele knelpunten hierbij? Op het microniveau betreft deze vraag een inventaris en analyse van verschijningsvormen van time-out en het ondernomen proces. Op het mesoniveau betreft deze vraag een analyse van het kader en de voorwaarden waarbinnen het aanbod kan worden uitgewerkt.'* De conclusies zijn

gebaseerd op de analyse van 116 ontvangen projectvragenlijsten. Hiervan behoort 77% tot type 1⁷³ en 23% tot type 2⁷⁴.

Op **microniveau** zijn er evenveel meisjes als jongens met een gemiddelde leeftijd van 15 jaar en 3 maanden. De meeste *aangemelde jongeren* zijn autochtoon en gaan naar school (vnl BSO, BuSO of TSO). Drie vijfde van de jongeren heeft een dossier bij een Jeugdrechtbank en twee vijfde bij een Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand. Vier vijfde van de jongeren verblijft in een residentiele voorziening. Bij de start van de time-out worden de meeste jongeren minder dan 6 maanden (33%) of tussen 6 maanden en 1 jaar (33%) door de huidige voorziening geholpen. Time-outs worden dus snel geïnitieerd.

Het time-outproces bestaat uit verschillende fasen van aanmelding tot afronding van de time-out. De jongeren worden *aangemeld* door een consulent of een voorziening van herkomst. De redenen van aanmelding zijn voornamelijk regelovertreding, agressie, jongeren met nood aan rust, wegloupedrag en een moeilijke relatie tussen de primaire opvoeder en de jongere. De initiatiefnemer van de time-out is bij vier vijfde van de aanmeldingen de voorziening van herkomst. De meerderheid van de jongeren is intrinsiek en/of extrinsiek gemotiveerd. Enkele time-outprojecten *bereiden* de time-out praktisch voor (Tool, TOPart, Wingerdbloei), anderen hebben een voorbereidend gesprek (Albezon, La Strada). De Steiger treft geen voorbereidingen.

De *intake* vindt in drie vijfde van de dossiers binnen de week na de aanmelding plaats. Bij jongeren die begeleid worden door een voorziening, zijn de voorziening van herkomst, de jongere en het time-outproject altijd aanwezig. Indien de jongere uitsluitend begeleid wordt door een consulent, zijn de ouders, de jongere en de consulent bijna steeds aanwezig.

Vier vijfde zijn individuele en een vijfde groepstime-outs. De meeste time-outs hebben een voorziene duur van 5, 7, 8 of 14 dagen. Vier vijfde van de time-outs hebben een onthemend karakter. De inhoud van een time-out is meestal stappen of een verblijf. De meest voorkomende activiteiten zijn het bieden van affectieve ondersteuning, gesprekken over probleem en aanleiding van de time-out, structureren en confronteren. Deze activiteiten zijn gepland, intentioneel en 'een reactie op'. De time-outprojecten realiseren meestal de transfer met het afrondingsgesprek. Dit *afrondingsgesprek* gaat voor drie vijfde door op dezelfde dag als het einde van de time-out. Bij jongeren die begeleid worden door een voorziening zijn de voorziening van herkomst, de jongere en het time-outproject bijna altijd aanwezig. Indien de jongere uitsluitend begeleid wordt door een consulent, zijn de jongere en de consulent altijd aanwezig. De ouder is meestal aanwezig. De laatste fase van het time-outproces is het aanbieden van de *nabegeleiding*. Dit gebeurt slechts door twee time-outprojecten. La Strada

⁷³ Jongeren behoren tot type 1 als de problemen voordoen in de leefgroep (residentiële voorziening en dagcentrum). Bij een jongere in een dagcentrum kunnen problemen zich voordoen én thuis én in de leefgroep. In dat geval behoren de jongeren ook tot type 1.

⁷⁴ Jongeren behoren tot type 2 als de problemen zich voordoen in de thuissituatie (in geval van een thuisbegeleiding, OOC ambulante of dagcentrum).

besteedt bij de nabegleiding meer aandacht aan de jongere, Tool meer aan de voorziening. De jongere, de ouder en de voorziening van herkomst worden bij de nabegleiding betrokken. Meer dan vier vijfde van de time-outs worden beëindigd zoals gepland. De time-outs van 7 of 14 dagen hebben een groter risico op een negatieve voortijdige beëindiging (5%).

Op **mesoniveau** weten we dat vijf time-outprojecten *gesubsidieerd* worden door het Agentschap Jongerenwelzijn. Tool ontvangt subsidies van de provincie Vlaams-Brabant. De ontvangen subsidies variëren van €54.000 tot €268.000. Vier time-outprojecten dienen elk jaar een minimum aantal begeleidingen te realiseren. Albezon en Tool moeten niet aan dergelijke verwachtingen voldoen. Sommigen werken met een wachtlijst (La Strada en Wingerdbloei) en/of verwerven jongeren via e-mail (De Steiger, La Strada en Wingerdbloei). Het werken met een wachtlijst en e-mailverwerving strookt niet met de visie van time-out: snel handelen om een rustmoment te creëren. De verplichting een aantal time-outs te realiseren kan het oneigenlijk gebruik van de werkvorm stimuleren.

Het *personeelsbestand* varieert van 0.7FTE tot 4FTE. Het *opleidingsniveau* van de meeste time-outbegeleiders is hogeschool in de humane wetenschappen. De meesten volgden een bijkomende opleiding. Tool is niet op de hoogte van het diploma van zijn time-outbegeleiders. Onderzoek toont echter dat effectieve programma's uitgevoerd worden door getrainde medewerkers. De time-outbegeleiders worden *ondersteund* door het team en de coördinator. Alle time-outprojecten namen in het verleden deel aan het time-outoverleg met het OSBJ en willen zich hiervoor in de toekomst blijven engageren. Daarnaast hebben TOPart en Wingerdbloei nog *samenwerkingsverbanden* met Groene Zorg.

2.2.3. Overeenstemming theorie en praktijk

De derde onderzoeksvraag: "*Komen de realisaties in de praktijk overeen met wat men op papier beoogt? Zo niet, wat zijn de mogelijke redenen voor deze discrepantie?*" wordt beantwoord door de informatie uit de interviews en de projectvragenlijst met elkaar te vergelijken.

In het algemeen kunnen we besluiten dat de programma-theorie en de praktijkrealisaties overeenkomen. De algemene kenmerken van de doelgroep zoals geslacht, leeftijd en plaatsende instantie stroken met de praktijk. De beoogde aanmelding komt, ondanks enkele kleine verschillen, overeen met de bereikte aanmelding. Zo blijkt dat de jongere zichzelf kan aanmelden en dat ook niet-gemotiveerde jongeren op time-out vertrekken. De intake en de start van de time-out worden uitgevoerd zoals beoogd, evenals de aard, inhoud en duur van de time-out. Inzake de voortijdige beëindiging bestaan er verschillen tussen theorie en praktijk. Time-outprojecten menen dat time-outs nauwelijks voortijdig beëindigd worden, terwijl een tiende van de time-outs voortijdig beëindigd wordt. De initiatiefnemer is volgens de time-outprojecten steeds de jongere, maar in de praktijk blijkt dat voornamelijk het time-outproject te zijn. De transfer en de afronding worden uitgevoerd zoals aangegeven met

uitzondering van een aantal niet doorgaande afrondingsgesprekken en de afwezigheid van de voorziening van herkomst bij sommige time-outprojecten. Een laatste element betreft het formuleren van de doelen waarbij we merken dat niet iedereen altijd doelen opstelt en dat deze niet steeds geëvalueerd worden. Dit is problematisch daar immers voornamelijk doelgerichte hulpverlening effectief blijkt (Faas, 2005).

2.2.4. Effectiviteit

In deze paragraaf worden twee onderzoeksvragen beantwoord. De betreffende onderzoeksvragen luiden: *'Welke doelstellingen hebben de begeleiders en in welke mate worden de beoogde doelstellingen bereikt (uitval, probleemreductie en cliënttevredenheid)?'* en *'In welke mate resulteert een time-outproject in een effect op het intrapersoonlijk, interpersoonlijk en breder sociaal functioneren van de jongere en hoe tevreden zijn de cliënten met de interventie?'* Het antwoord is gebaseerd op de projectvragenlijst en het prospectief vragenlijstenonderzoek dat werd uitgevoerd bij 119 jongeren en hun begeleiders en ouders. We belichten achtereenvolgens de uitval, doelrealisatie, cliënttevredenheid en probleemreductie inzake problemen in de begeleiding, problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling, gedrags- en emotionele problemen en problemen met het breder sociaal functioneren.

2.2.4.1. Uitval

Uitval definiëren we als een voortijdige beëindiging omwille van negatieve redenen. Uit het onderzoek blijkt dat 88% van de time-outs beëindigd worden zoals gepland. 3.5% van de time-outs wordt positief voortijdig beëindigd en 8.5% negatief. De reden waarom time-outs negatief voortijdig beëindigen, zijn meestal onaanvaardbaar gedrag, medische redenen van de jongere of weigering om de time-out te voltooien. De negatief voortijdig beëindigde time-outs worden op initiatief van het time-outproject of de jongere beëindigd.

2.2.4.2. Doelrealisatie

Inzake doelrealisatie is nagegaan welke doelen opgesteld worden en in welke mate deze geëvalueerd en gerealiseerd worden. De meeste doelen worden gesteld op vlak van begeleidbaarheid. De doelen geformuleerd ten aanzien van de jongeren worden niet altijd geëvalueerd. Indien ze geëvalueerd worden, worden ze meestal gedeeltelijk of helemaal bereikt. De meeste doelen geformuleerd ten aanzien van de begeleider van de voorziening van herkomst worden wel geëvalueerd. Indien geëvalueerd, worden ze voor de helft bereikt. Doelen ten aanzien van de ouder worden ofwel niet geëvalueerd ofwel (deels) bereikt. Doelen ten aanzien van de consulent worden steeds geëvalueerd en worden (deels) bereikt. De doelen zijn weinig concreet en specifiek en worden slechts in beperkte mate geëvalueerd. Hulpverlening wordt echter effectiever naarmate concretere en heldere doelen worden geformuleerd (Hermanns, 2004; Van Yperen, 2006).

2.2.4.3. Cliënttevredenheid

Cliënttevredenheid omschrijven we als de tevredenheid van de jongeren, ouders, begeleiders met de time-out. Hierbij wordt niet enkel nagegaan in welke mate zij tevreden zijn met het resultaat van de time-out. Het betreft ook vragen naar tevredenheid met het contact of de bejegening, professionaliteit, informatie en vooruitgang, en doel en resultaat. Twee weken tot drie maanden na de time-out zijn zowel de jongeren, de begeleiders en de ouders redelijk tot zeer tevreden over de time-out. De jongeren en de begeleiders zijn drie maanden na de time-out niet significant meer of minder tevreden over de time-out dan twee weken na de time-out. Deze resultaten liggen in de lijn van de verwachtingen aangezien het bekend is dat cliënten doorgaans tevreden zijn over de hulp (Lemmens & Donker, 1990 in Van Yperen, 2003). Daarnaast meet de C-toets, het instrument waarmee in dit onderzoek cliënttevredenheid werd gemeten, vooral tevredenheid als individueel kenmerk van de cliënten en zegt het weinig over de kwaliteit van de hulpverlening (Ramos, Stams, Stoel, Faas, van Yperen & Dekovic, 2006).

2.2.4.4. Probleemreductie

Probleemreductie wordt geoperationaliseerd als een vermindering van problemen op vlak van begeleidbaarheid, persoonlijkheidsontwikkeling, gedrags- en emotionele problemen en het breder sociaal functioneren. Om de vermindering na te gaan, worden deze variabelen op drie momenten gemeten: vóór time-out (T1), twee weken na time-out (T2) en drie maanden na time-out (T3).

Inzake *begeleidbaarheid* ervaren zowel de jongeren, de begeleiders als de ouders weinig tot enigszins problemen op de drie meetmomenten. We vinden geen significante veranderingen tussen T1 en T2 én T1 en T3. Het effect is zowel vanuit het perspectief van jongere ($ES=0.18$) als vanuit het perspectief van de begeleider ($ES=0.08$) verwaarloosbaar. Het gebrek aan verandering inzake begeleidbaarheid kan verklaard worden door preventief gebruik van time-out. Dit blijkt onder andere uit de aanwezigheid van weinig problemen inzake begeleidbaarheid en het feit dat de meeste jongeren minder dan zes maanden door de huidige voorziening worden begeleid.

Op vlak van problemen in de *persoonlijkheidsontwikkeling* vinden we enkele overeenkomsten en verschillen tussen de drie meetmomenten. De jongeren en de begeleiders ervaren op T1, T2 en T3 enigszins problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling. De ouders rapporteren op T1 veel problemen. Ouders en begeleiders rapporteren meer persoonlijkheidsproblemen dan jongeren zelf en ouders rapporteren meer problemen dan begeleiders. De vergelijking tussen T1 en T2 leert ons dat de begeleiders en de ouders op T2 significant minder problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling melden bij jongeren. Tussen T1 en T3 rapporteren de jongeren en de begeleiders minder problemen. Het effect van de time-out op de persoonlijkheidsontwikkeling is volgens de begeleiders op T2 klein ($ES=0.30$) en even groot

als op T3. Volgens de jongeren is het effect klein op T2 ($ES=0.20$) maar wordt middelgroot op T3 ($ES=0.54$).

De resultaten inzake gedrags- en emotionele problemen verschillen tussen de drie respondenten en over de drie meetmomenten. Uit de zelfrapportage van de jongeren (T1 en T2) blijkt dat ongeveer de helft een klinische totaalscore heeft. De meeste jongeren hebben emotionele problemen, gedragsproblemen en problemen met hyperactiviteit. Volgens de jongeren heeft nog slechts een derde van de jongeren op T3 een klinische totaalscore. De problemen doen zich voornamelijk voor op gebied van hyperactiviteit. Volgens de begeleiders en de ouders hebben de meeste jongeren een klinische totaalscore (T1, T2 en T3). De aard van de problemen verschilt echter over de drie meetmomenten. Op T1 rapporteren zowel begeleiders en ouders vooral emotionele en gedragsproblemen. Op T2 worden hoofdzakelijk problemen met leeftijdsgenoten gerapporteerd. Op T3 hebben de jongeren voornamelijk gedragsproblemen volgens de begeleiders. Jongeren, begeleiders en ouders menen dat de problemen ernstig zijn (impactscore). Deze ernst daalt op T2 volgens de jongeren en de ouders. Volgens de begeleiders is de ernst van de gedrags- en emotionele problemen hoog op T1, T2 en T3. Jongeren rapporteren even veel gedrags- en emotionele problemen op T2 als op T1. Volgens de begeleiders hebben de jongeren op T2 wel een significant lagere totale probleemscore. Meer specifiek hebben ze minder emotionele problemen en een lagere impactscore. De ouders rapporteren op T2 significant minder emotionele problemen bij de jongeren. Bij vergelijking tussen T1 en T3, rapporteren de jongeren en de begeleiders evenveel gedrags- en emotionele problemen. Het effect van de time-out op de gedrags- en emotionele problemen is volgens de jongeren verwaarloosbaar op T2 ($ES=0.16$) en klein op T3 ($ES=0.22$). Volgens de begeleiders is het effect op T2 klein ($ES=0.26$) en verwaarloosbaar op T3 ($ES=0.05$). De gevonden effecten op T2 zijn dus verdwenen op T3.

De bevindingen inzake het *breder sociaal functioneren*, leren ons dat volgens de drie respondenten de jongeren problematisch functioneren op T1. De begeleiders rapporteren significant meer competentieproblemen dan de jongeren. Zowel op T2 als T3 rapporteert de helft van de jongeren geen problemen meer, terwijl de vier vijfde van de begeleiders wel problemen aangeven. Op T2 rapporteren de jongeren en de ouders geen veranderingen inzake competentie vergeleken met T1. De begeleiders rapporteren wel significant minder competentieproblemen op T2. Bij de vergelijking tussen T1 en T3 hebben de jongeren significant meer activiteiten. Ook de begeleiders menen dat de jongeren competentier zijn geworden.

2.2.5. Kritische succesfactoren

De zesde onderzoeksvraag luidt: 'Wat zijn kritische succesfactoren voor het slagen van time-outprojecten?'. We maken gebruik van de data verkregen uit het prospectief outcome-

onderzoek om een antwoord te geven op bovenstaande onderzoeksvraag. De groep jongeren bestaat uit 119 jongeren. Voor iedere out-comevariabele (begeleidbaarheid, problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling en gedrags- en emotionele problemen) is per respondent nagegaan of een significante verbetering geassocieerd is met één van de volgende negen variabelen: geslacht, leeftijd, etniciteit, of deze jongere de laatste zes maanden reeds een time-out heeft gedaan, type time-out (1 of 2), aard van de time-out (individuele versus groepstime-out), aanwezigheid van een begeleider tijdens de time-out, duur van de time-out én inhoud van de time-out (avontuurlijk, werk, verblijf, creatief).

Wanneer we veranderingen tussen T1 en T2, en T1 en T3 koppelen aan de negen variabelen blijkt het volgende. Vanuit het perspectief van de jongere én de begeleider kunnen geen kenmerken van de jongere of van de projecten worden geïdentificeerd die leiden tot een grotere verandering inzake begeleiding/opvoeding en de aanwezigheid van gedrags- en emotionele problemen. Op basis van de zelfrapportage door de jongeren kunnen op T2 ook geen factoren worden geïdentificeerd die geassocieerd zijn met een grotere verandering inzake problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling. Na drie maanden hebben langere time-outs volgens de jongeren een grotere positieve invloed op hun persoonlijkheidsontwikkeling. Dit is voor een stuk in tegenspraak met gegevens verkregen van de begeleiders. Na twee weken rapporteren zij immers een groter effect op de persoonlijkheidsontwikkeling bij een kortere time-out. De robuustheid van deze laatste bevinding kan echter ter discussie worden gesteld. Wanneer de duur van de time-out samen met de aard van de time-out (individueel of groep) wordt geanalyseerd dan is nog slechts deze laatste variabele significant. En dit brengt ons op de laatste bevinding. Door de begeleiders wordt zowel op T2 als op T3 aangegeven dat groepstime-outs een groter positief effect hebben op de persoonlijkheidsontwikkeling.

2.2.6. Kosten-effectiviteit

De laatste onderzoeksvraag, '*Welke is de verhouding tussen de ingezette middelen en het resultaat?*', wordt beantwoord door de gegevens uit het vragenlijstenonderzoek (outcome-variabelen en aanwezigheid in voorziening) én de ingezette middelen (kosten) aan elkaar te linken.

De *kosten* per jongere variëren tussen de zes time-outprojecten met een factor drie. Het aanbod van La Strada is per jongere drie maal duurder dan het aanbod gerealiseerd door De Steiger. Daarnaast kan ook moeilijk worden voorbij gegaan aan het feit dat een project per jongere niet goedkoop is (€1972-€6114). Daarnaast moet worden opgemerkt dat de kost per jongere berekend is op de financiële verslagen van het jaar 2007. Geldstromen die niet in deze verslagen voorkomen zijn dus niet mee in rekening gebracht. Gedacht kan worden aan vergoedingen voor bijvoorbeeld gastgezinnen/project begeleiders via andere kanalen. Ook de keuze om met vrijwilligers te werken heeft een belangrijke invloed op de kostenstructuur en maakt het mogelijk om relatief goedkoop time-outprojecten te organiseren. Transparantie

inzake het financieringsbeleid en een overzicht op alle en werkelijke kosten zou (nu en zal in de toekomst) een billijkere analyse mogelijk maken.

Voor de *effectiviteit* hebben we twee effectiviteitsmaten (drie outcome-variabelen én aanwezigheid in de voorziening van herkomst). De drie outcome-maten (begeleidbaarheid, problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling en gedrags- en emotionele problemen) hangen niet samen inzake effectiviteit. Dit geldt zowel voor de gegevens verkregen van de jongeren als voor die van de begeleiders. Tool behaalt de hoogste effectiviteit zowel volgens de jongere als volgens de begeleider. Wingerdbloei en Albezon zijn de projecten met de laagste effectiviteit. De effectgrootte voor de verschillende outcome-variabelen is echter vrij klein. Deze lage effectiviteit wordt ook weerspiegeld in het aantal jongeren dat twee weken en drie maanden na time-out nog aanwezig is in de voorziening van herkomst. Respectievelijk 20% en 40% van de jongeren is twee weken en drie maanden na de time-out niet meer aanwezig in de voorziening van herkomst. Dit gegeven is opvallend gezien de zes time-outprojecten aangeven dat het uiteindelijke doel is om terug met elkaar verder te gaan en het bestaande hulpverleningsproces voort te zetten. Elk project hecht belang aan de geboden terugkeergarantie van de voorziening van herkomst. Daarnaast vermeldden we reeds dat time-outprojecten al na zes maanden hulp in de voorziening worden opgestart. Het is dan ook niet duidelijk of time-out de negatieve spiraal voor jongeren die van de ene voorziening naar de andere worden doorverwezen kunnen doorbreken. De lage effectiviteit kan in de hand worden gewerkt door het 'oneigenlijk' gebruik van time-out. Consulents verwijzen soms noodgedwongen door naar een time-out omdat er geen andere oplossingen voorhanden zijn. Time-out is een vrij zachte maatregel en beperkt in duur waardoor hij 'gemakkelijk te verkopen is'. Time-outs verliezen op deze manier wel hun 'oorspronkelijke' doelstelling, nl. begeleidingen die (dreigen) vast te lopen zo snel mogelijk deblokken. Wachtlijsten en plaatsgebrek in instellingen maakt dat sommige jongeren hoppen van de ene naar de andere time-out. Ook hier wordt voorbij gegaan aan de oorspronkelijke doelstelling. Deze jongeren worden nog nauwelijks begeleid door een voorziening want ze verblijven er immers niet. Een herdefiniëren van de doelstelling van time-out en een vervolgens bewaken van deze doelstelling kan een belangrijke aanbeveling zijn.

Om de *kosten-effectiviteit* van de zes time-outprojecten na te gaan, worden de verschillende outcome-maten vergeleken met de ingezette middelen. De gegevens van de verschillende perspectieven en de verschillende effectiviteitsmaten blijken niet steeds te convergeren. Over de respondenten en de effectiviteitsmaten heen is Albezon nooit dominant en Tool en De Steiger zijn het vaakst dominant. Een project bij Tool kost een derde meer dan een project bij De Steiger. Tool realiseert echter een klein tot middelgroot effect op de verschillende outcome-variabelen terwijl De Steiger telkens te verwaarlozen effecten realiseert. De overige time-outprojecten, TOPart, Wingerdbloei en La Strada zijn op hun beurt respectievelijk 3 maal,

2 maal en 2 maal dominant. Hierbij kan worden opgemerkt dat TOPart slechts driemaal dominant is maar twee van drie keer een middelgroot effect realiseert.

We gaven reeds aan dat de effectiviteit relatief beperkt is. Bij een dergelijke lage effectiviteit hebben de goedkoopste projecten het meeste voordeel zoals Tool en De Steiger. Duurdere projecten hebben niet steeds een groter effect (cfr. Albezon en Wingerdbloei).

3. Beperkingen

Het onderzoek heeft een aantal beperkingen. De eerste beperking betreft de vragenlijst die de problemen in de persoonlijkheidsontwikkeling meet. Deze problemen worden gemeten met slechts vier items. Er zijn geen gegevens bekend over de validiteit. De bevindingen dienen dus voorzichtig te worden geïnterpreteerd.

De non-responsgroep op T2 en op T3 zowel voor de jongeren als voor de begeleiders is groot. Daarenboven bestaat een tendens dat jongeren uit de non-responsgroep op T2 en T3 moeilijker te begeleiden zijn. De gevonden lage effecten zijn dus slechts geldig voor de jongeren met de minste problemen.

We mogen de rol van de onderzoeker niet onderschatten bij de retrospectieve dossieranalyse en de interviewanalyse. De subjectiviteit is echter gecontroleerd door het gebruik van een handleiding en het terugkoppelen van de bevindingen aan de projecten.

De probleemreductie wordt ook in kaart gebracht via veranderingen in het breder sociaal functioneren. Deze variabele wordt gemeten met de CBCL-competentiescore. Gezien het hoge percentage onbrekende gegevens op deze vragenlijst, werd deze outcome-maat niet mee opgenomen in de verdere analyses voor de kosten-effectiviteit en de kritische succesfactoren. Dit onderzoek is een veranderingsonderzoek en geen (quasi) experimenteel onderzoek. Dit heeft tot gevolg dat een vastgestelde verandering op zich niets zegt over de effectiviteit van een interventie. Het is niet zeker dat de gemeten veranderingen het gevolg zijn van de interventie.

We schenken in dit onderzoek geen aandacht aan de draagkracht en draaglast van de begeleider/ouder. We bevragen aan de begeleiders/ouders of de jongeren meer of minder problemen stellen. Dat leert ons niets over zijn draagkracht. Toekomstig onderzoek dient hier aandacht aan te besteden.

4. Aanbevelingen

Op grond van de bevindingen en de conclusies worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. *Goed omlijnde beschrijving:* De time-outprojecten voldoen over het algemeen niet aan de what-works literatuur. We bevelen hen dan ook aan om hierin te investeren. Op grond van de inzichten en kennis uit de what-works literatuur kunnen de fundamentele van time-out verstevigd worden. Het incorporeren van de onderzoeksbevindingen in de eigen visie zou kunnen leiden tot een hogere werkzaamheid (van Yperen, 2003). Zo

baseren alle time-outprojecten zich op de principes van het ervaringsleren. Doch uit onderzoek blijkt dat het in het ervaringsleren niet gaat om de activiteiten, maar om de reflecties op basis van deze activiteiten. Daarnaast moet ook in het kader van het ervaringsleren veel aandacht worden besteed aan de transfer van het geleerde naar de dagelijkse praktijk. Ervaringsleerprojecten blijken bovendien slechts effectief wanneer ze voldoende gestructureerd zijn. Ook het risico- en behoeftebeginsel verdienen de nodige aandacht. Bij sommige time-outprojecten is het namelijk onduidelijk welk werkvormen ze wanneer, waarom en voor wie aanbieden.

2. *Doelstellingen en Doelgroep:* De bevindingen tonen dat veel jongeren reeds twee weken na de time-out niet meer in de voorziening van herkomst aanwezig zijn. Dit gegeven gekoppeld aan het organiseren van overbruggingstime-outs en het oneigenlijk gebruik van time-outs wegens plaatsgebrek of wachtlijsten, roept de vraag op of alle participerende jongeren wel in aanmerking komen voor een time-out. Deze vraag hangt natuurlijk samen met de doelstelling van een time-out. Hierboven stelden we reeds dat een (her)definiëren van de doelstelling van time-out en vervolgens het bewaken van deze doelstelling een belangrijke aanbeveling is. Bij de aanmelding moet telkens worden overwogen of time-out een antwoord biedt op de vraag van de jongere/begeleider en de doelstellingen van een time-out nog voldoende worden gerespecteerd. In dit kader dienen time-outprojecten een goede omschrijving te bieden van de doelgroep waarop time-out is gericht. We denken hierbij aan het opstellen én hanteren van inclusie- en exclusiecriteria. Zo kunnen time-outprojecten ervoor kiezen om jongeren met weinig problemen inzake begeleiding te weren. Ook jongeren die de voorbije zes maanden reeds een time-out hebben gedaan, kunnen worden geëxcludeerd. De bereikte veranderingen zijn bij deze jongeren namelijk niet groter dan bij jongeren die de eerste keer op time-out gaan.
3. *Gerichte diagnostiek:* Aangemelde jongeren hebben op meerdere gebieden problemen. De gedrags- en emotionele problemen blijken de grootste bron van zorg. Projecten bevragen dit niet. Dit kan leiden tot over- of onderschatting van de jongeren. Het verdient daarom aanbeveling om bij de selectie van de aangemelde jongeren gebruik te maken van diagnostische procedures of instrumenten waarmee de problematiek in kaart wordt gebracht. Op deze manier kan eenduidig worden bepaald of de jongere behoort tot de beoogde doelgroep en een time-out geschikt is. Daarnaast kunnen we met diagnostiek zicht krijgen op de behoeften van de jongeren en kunnen bijvoorbeeld duur en werkvorm beter afgestemd worden op de ernst en de aard van de problemen.
4. *Ontheming in vraag:* Alle time-outprojecten ervaren ontheming als een werkzame factor. Er bestaat hiervoor nauwelijks evidentie. Misschien moet het concept ontheming

los worden gelaten en moeten time-outs worden georganiseerd in de omgeving van de jongere. Dit zal het probleem van de transfer naar het dagelijks leven misschien vereenvoudigen.

5. *Systematische evaluatie:* In dit onderzoek vinden we nauwelijks effecten twee weken tot drie maanden na de time-out. Dit is in strijd met de primaire eis die wordt gesteld aan de jeugdzorg dat geboden hulp ook daadwerkelijk moet helpen. Van der Ploeg (2005) stelt dat indien dit niet het geval is, het bestaansrecht van dergelijke organisaties in vraag moet worden gesteld. Het is misschien zinvol om duidelijke afspraken te maken inzake systematische evaluaties waarbij onderzocht wordt welke jongeren vooruitgang boeken op korte en lange termijn. Het onderzoek naar effectiviteit kan leiden tot een verbetering van de kwaliteit van time-out.
6. *Doelen:* De gestelde doelen zijn vaak weinig concreet en specifiek en worden slechts in beperkte mate geëvalueerd. Hermanns (2004) geeft echter aan dat hulpverlening effectiever wordt naarmate concretere en heldere doelen worden geformuleerd. We stellen daarom voor om doelen te formuleren op twee niveaus. Op het niveau van de voorziening van herkomst worden lange termijndoelen opgesteld waarbij ze time-out gebruiken als middel om deze doelen te bereiken. De evaluatie van deze doelen gebeurt door de voorziening van herkomst. Op het niveau van het time-outproject worden enkele (maximum 3-5) korte termijndoelen geformuleerd die haalbaar en evalueerbaar zijn tijdens de time-outperiode. De doelen dienen gebonden te zijn aan de time-out. Hierbij dienen de projecten gebruik te maken van de SMART-principes (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden).
7. *Vooraf bepaalde aantallen in vraag?:* De meeste time-outprojecten moeten een vast aantal time-outs organiseren per jaar. Om aan deze eis te voldoen werken sommige met een wachtlijst en/of werven jongeren via e-mail. Daarnaast merken we dat sommige time-outs fungeren als opvang of een overbrugging realiseren van de ene hulpverleningsvorm naar de andere. Dit alles werkt het oneigenlijk gebruik van time-out in de hand. Om time-outprojecten hiertegen te beschermen, dient het aantal, op basis van wetenschappelijk onderzoek, bepaald te worden. De huidige aantallen zijn niet gebaseerd op duidelijke criteria.
8. *Meer planmatig werken:* Het time-outproces bestaat uit een aantal fasen van aanmelding tot afronding. Deze fasen krijgen momenteel niet steeds de gewenste aandacht. Ten eerste is het van belang dat de betrokken partijen zowel bij de intake als bij de afronding aanwezig zijn. We stellen ons vragen naar de zinvolheid van de start van een time-out in het kader van een begeleidingsproblematiek waarbij de begeleider

niet komt opdagen. Ten tweede is expliciete aandacht nodig voor planning, reflectie, doelrealisatie en doe-evaluatie. Ten derde moeten de time-outprojecten nabegeleiding inbouwen zodat de bereikte effecten gehandhaafd worden.

9. *Time-outs in het buitenland en groepstime-outs:* Zowel buitenlandse time-outs als groepstime-outs kunnen een meerwaarde hebben, maar indicatiecriteria zijn hierbij noodzakelijk. Nu weten we niet welke criteria gehanteerd worden bij de samenstelling van de groep jongeren voor een groepstime-out of buitenlandse time-out. Daarnaast weten we wel dat voor sommige jongeren met gedrag dat een groepsinterventie te veel zal verstoren, een individuele interventie is aanbevolen en een groepsinterventie wordt afgeraden. Ook kan de vraag worden gesteld of buitenlandse time-outs nog wel voldoen aan de oorspronkelijke idee van time-out.

10. *Standaardisering:* Wil het ervaringsleren als principe effectief zijn, dan moet het geïmplementeerd worden op een gestructureerde wijze voor bepaalde doelgroepen. Gebeurt dat niet, dan blijft het ervaringsleren een te vage aangelegenheid waarmee men alle doelgroepen meent te kunnen helpen (Van der Ploeg, 2005).

Referenties

- Bijl, B., Beenker, L.G.M., & van Baardewijk, Y. (2005). *Individuele Traject Begeleiding op papier en in de praktijk*. Duivendrecht: PI Research.
- Boendermaker, L., Van der Veldt, M.C., & Booy, Y. (2003). *Nederlandse studies naar de effecten van jeugdzorg*. Utrecht: NIZW.
- Faas, M. (2005). De wankel wetenschappelijke basis van de jeugdzorg. *Nederlands tijdschrift voor Jeugdzorg*. 40-51.
- Harder, A.T., Knorth, E., & Zandberg, T. (2006). *Residentiële jeugdzorg in beeld: een overzichtsstudie naar de doelgroep, werkwijzen en uitkomsten*. Amsterdam: SWP.
- Hermans, J. (2004). Van behandelingsplan naar opvoedingsarrangement. In G.M. Van Der Adsvoort (Red.). *Een kind, een plan. Naar een betere afstemming van jeugdzorg en onderwijs voor jonge risicokinderen*. (pp. 13-24). Leuven/Voorburg: Acco.
- Konijn, C., Boendermaker, L., Cavelaars, E., & Kroneman, M. (2003). *Internationaal overzicht effectieve interventies in de jeugdzorg*. Utrecht: NIZW Jeugd.
- Loeber, R., & Farrington, D.P. (eds.) (2001). *Child delinquents. Development, intervention and service needs*. Thousand Oaks: Sage.
- Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg. (2006). *Visietekst: Time-out in de Bijzondere Jeugdzorg*.
- Ramos, C., Stams, G. J., Stoel, R., Faas, M., van Yperen, T., & Dekovic, M. (2006). Het meten van cliënttevredenheid in de Jeugdzorg. *Kind en Adolescent*, 27, 157-168.
- Ruikes, T.J.M. (1994). *'Ervaren en leren'. Theorie en praktijk van ervaringsleren voor heugdhulpverlening, jeugdbescherming en jeugdwerk*. Utrecht: ZWP.
- Uljee, N., & Grootegoed, V. (2006). *Wat Werkt? De "Wat Werkt"-benadering en het sanctiebeleid in Nederland*.
- Van der Laan, P.H. (2006). Ernstig en persistente jeugddelinquentie. (75-90). In: C. Eliaerts (Red.). *Ernstige jeugddelinquentie: mythe of realiteit? Prevalentie, risicofactoren, justitiële afhandeling en interventies*. Brussel: VUBpress.
- Van der Laan, P., & Slotboom, A.M. (2002). *Wat Werkt?* In: Koppen, P.J. van; Helsing, D.J. Merckelbach, H.L.G.J. & Crombag, H.F.M. (red.). *Het recht van binnen*. Deventer: Kluwer.
- Van der Ploeg, J.D., & Scholte, E.M. (2000). *Interventies bij zeer problematische jeugdigen*. Utrecht: SJN.

Van der Ploeg, J.D., (2005). *Behandeling van gedragsproblemen: initiatieven en inzichten*. Rotterdam: Lemniscaat.

Van Yperen, T.A. (2003). *Gaandeweg. Werken aan de effectiviteit van de jeugdzorg*. Utrecht: NIZW.